TYPTAIOY TA ΣΩΖΟΜΕΝΑ

TYRTAEI

QVAE SVPERSVNT OMNIA

COLLEGIT

COMMENTARIO ILLVSTRAVIT

EDIDIT

CHRISTIANVS ADOLPHVS KLOTZIVS.

ALTENBVRGI,

EX OFFICINA RICHTERIA CIƆ IƆ CCLXVII.

VIRO ILLVSTRI

QVINTO ICILIO

S. P. D.

CHRIST. ADOLPH. KLOTZIVS.

Cum ante aliquot annos in castris inter victrices Borussorum aquilas eo consilio versarer, vt tot fortissimorum ducum, qui-

 bus

bus nullus hostis formidolosus, non labor insolitus, non locus vllus arduus erat, quorumque animus acer et praesens nil metuebat, praeter turpem famam, egregia facinora admirarer propius, eosque in prima fronte concurrentes, aduersa vulneribus pectora ferentes, immo, qui terror hostium et virtututis imago erat, Winterfeldium pulchram per vulnera mortem quaerentem his oculis conspicerem, excitauit animum rerum, quae Friderici M. auspiciis gerebantur, magnitudo, nec hominem vmbraticum atque solitudini antea adsuetum otiosum esse passa est. Accidit tum mihi idem, quod de Diogene memoriae proditum esse nosti, Vir illustris. Cum enim, rumore de aduentu Philippi Corinthum allato, omnes timerent et trepidarent, alii arma capesserent, alii muros reficerent, alii alia facerent, ille, hoc tumultu cognito, succincto palliolo, quem iam tum philosophi grauitatem decere credebant, studiose admodum dolium, in quo degebat, sursum deorsum in area voluere coepit et amico, quorsum haec

facis

facis Diogenes? interroganti, voluo et ipse dolium, respondit, ne otiosus solus inter tot occupatos videar. Vobis igitur pro iusta causa Friderici, nullum bellum suscipientis, nisi aut pro fide aut pro salute, pugnantibus et Germaniae libertatem armis asserentibus, lubuit, aeternam, quos antiqua aetas celebrauit, heroum virtutem cum praeclaris huius aeui facinoribus saepe comparare, iuuitque non omnino imbelli lyra, quamque mihi Musas, nescio an Iouis illas toto orbe celeberrimas filias, certe ingenuas puellas et nemini spe aut mercede se addicentes, dedisse putabam, summi regis res gestas canere Borussorum castra sequentem et inuictum exercitum. Hinc primum nata fuit Tyrtaei notitia, mox familiaritas, cuius carmina nunquam legebam, quin incalescere pectus sentirem. Illos igitur versus ego ediscere, saepiuscule recitare, immo, quoniam in quamplurimos eosdem sensus transfundere cupiebam, vulgare noua editione. Quam pace humano generi a Rege nostro reddita, qui nulla re propius princi-

 pes

pes ad Deum accedere ſibi perſuaſit, quam ſalute hominibus danda, pulcherrimumque cenſet et vere regium

Orbi quietem ſeculo pacem ſuo

donaſſe, ad Te, Vir Illuſtris, miſi, cum ob fortitudinis ſummae, elegantiſſimi ingenii, copioſae doctrinae, qua florebas, famam, tum vt gratum, quem Tibi pro iis, quae in me collata a Te eſſe nunquam obliuiſcar, debeo, animum oſtenderem. Licet enim ſatisfaciendi meae pietati reſpondendique Tuis de me meritis facultatem beneuolentiae magnitudo eripuerit, nunquam tamen non me plurimum Tibi debere agnoſcam et profitebor vbique. Iſto libello a Te humaniſſime excepto (qui enim Tu aliter poteras, quem Graecarum litterarum ſtudiis vehementer delectari immortale opus teſtatur?) additus eſt animus iniectaque cupiditas luculentiorem priore editionem adornandi, inprimis poſteaquam nobis optatam in his terris ſedem fortunatumque inter Friderici ciues locum benignioris

fortunae

fortunae indulgentia conceſſerat. Delatus enim eram eo, vbi non inferiora Tyrtaeo cecinit Gleimius, ſuperioraque non ſolum Spartanis, ſed iis quoque, qui orbem terrae ſubigere tentauerant, militibus, egerunt omni armorum diſciplina et arte bellandi excellentes Boruſſi. Hinc, quae omnis poſteritas admirabitur, incredibilis virtutis exempla contemplatus quotidie animus facile dignos Tyrtaei interprete ſpiritus concipere potuit. Cogitanti vero eidem de Tua humanitate perpetuaque erga me beneuolentia non potuit non totus ille labor, quem in explicandis et illuſtrandis poetae verſibus ponebam, iucundiſſimus reddi. Nouam igitur hanc Tyrtaei editionem lubenter ad Te miſi, animique Tibi addicti, dediti, obſtricti, teſtimonium aeternum (nam dum virtuti, conſtantiae, patriae amori Suus erit honos, Tyrtaei verſus legentur,) eſſe iuſſi. Seruare enim debebat liber meus illius viri nomen, qui, quae Graecus poeta magnifice cecinit, manu fortiter egit, cuiusque amicitia et fauore nihil habeo quo lubentius veriusque

gloriari possim. Illum vero si Tu eadem beneuolentia susceperis, qua soles omnia mea, fructum me amplissimum retulisse iudicabo e diuturno Graecarum litterarum studio, quae licet mirificam semper mihi attulerint voluptatem, nunquam tamen poterunt maiorem ea, quae Quinti Icilii beneuolentiae adiuncta est. Vale nostrum decus.

CAR-

CARMEN

PRIORI EDITIONI PRAEFIXVM.

*N*uper *reuiſit Pax niueis equis*
Terram gementem diruta et oppida,
Tuque arma reddebas Gradiuo
Sanguinolenta, manuque eadem,

Quae mille mortes hoſtibus intulit
Et mille caedes, vndique quae fugam
Diſperſit et diros pauores,
Dulcem iterum citharam petebas:

Praecincte lauro tempora duplici,
Et quam virentem ſemper et integram
Dî, QVINTE, bellorum artiumque
Impoſuere Tuis capillis.

Vidi cateruas ducere et hoſtium
Te inſtare tergis: tum gladium tuum
Fulgere vidi, caede ſumma
Qua rubuit madefacta tellus.

O! ruga frontem Martia maſculam
Quae tum occupauit! qua calidae genae
Arſere flamma! quae minaeque
Emicuere oculis et ore!

O! ſi dediſſent armiſonis lyram
Filis decoram rebus et arduis
Aptam Camoenae! ſi docerent
Magna modis celebrare magnis!

Non, quas perennis Rumor eburneo
Curru per auras vexit, et aetheris
Mars inter ignes collocauit,
Egregias animas tacerem:

Cum per trementes, par ſupero Ioui,
Vrbesque terrasque et gelidas metu
Gentes tonans, FRIDRICE, cuncta
Fulmine concuteres potente:

Inuictus

Inuictus vnus forte ruentibus
Pectus Gradiui fluctibus offerens,
Iris et Europae, instar vnus
Innumerabilium cohortum.

Tunc dicerem te carmine, regie
HENRICE, digno: tunc valida manu
SCHWERINIVM longe ante turmas
Armipotentem aquilam ferentem.

Extollerem te, cui lacrimis suis
FRIDRICVS aeternum addiderat decus,
O magne WINTERFELDE, KEITHI
Vulnera SEYDLITIIque robur:

Et quem Gradiui ferrea dextera,
Ceu saeuus Eurus purpureos rapit
Pratis honores vere, KLEISTIVM
Eripuit viduis Camoenis.

Nec praeterirem, quae bene gesseris
Cum Te, trisulci fulminis impetu,
Circumtonantes per cateruas
Abriperet memoranda virtus.

Sed

Sed ſanguinem, ſed ſtrata cadauera,
Vocesque vultusque et gladios ducum
Et puluerem expallens, in antris
Aut gelido in nemorum receſſu

Blandos amores concinit et iocos
Et Gratiarum munera, non ſine
Riſu, puellarumque ludos
Muſa roſis redimita crines.

At, QVINTE, pectus dî memor et pium
Nobis dederunt: qui timidus Tuam
Cantare virtutem refugi,
Semper amore Tui calebo.

PRAE-

PRAEFATIO.

In tanto Graecarum litterarum contemtu, atque etiam in tanta opinionum peruersitate et iniquitate hominum, quorum alii, quicquid est litterarum et antiquae doctrinae, spernunt, alii nihil probant, nisi quod ipsi fecerunt. nihil laudant, nisi quod facile assequi posse atque etiam superare sibi videntur: misselli profecto homines et infelices: quis enim negat? sed tamen multi, quique sibi et aliis satis beati videntur, neque aliud quidquam, nisi, Mihi pulchre est! et Ego eruditissimus sum! cogitant, quoque minus doctrinae sibi comparauerunt, eo plus a natura nacti sunt impudentiae: haec igitur cum ita sint, quomodo ego aut propriam fortunam aut praecipuam postulare, aut communem recusare possum? Verum et natura, si me ipse bene noui, et ratione atque doctrina semper ab inani laude et vulgi sermonibus remotus fui. Quare neque commouebor animo, neque perturbabor aliorum de Tyrtaeo nostro sen-

tentiis,

tentiis, qui ad meum iudicium, non ad alieni ſenſus coniecturam, ſcribere didicerim. Quibus verboſior videor, ii reſcindere non neceſſaria poterunt: quibus Critices ſpecimina diſplicent, ii ne legant, oro, illam particulam: quibus in eo peccaui, quod noſtrorum quoque hominum ingenia cum antiquis comparare auſus ſum, ii me errare patiantur, aut, vt in republica antiquariorum mihi aqua et igni interdicatur, ferant. Quibus omnino hic libellus diſplicet, iis, quid agere debeant, dicam. Dicam aperte et ingenue. ne emant illum. nihil melius noui. Parum, ais, amice, artes calles, quibus gratiam lectorum aucupari ſolent et debent ſcriptores. Vbi elegantia, qua te inſinues in eorum animos? vbi vultus, qui vltro arridere debeat iis? Recte mones, o! bone, ſed quid faciam? ὃ γέγραφα, γέγραφα. Goettingae, ſub aduentum veris, a. 1764.

His ſcriptis non equidem exiſtimaui, mihi iterum quidquam de Tyrtaeo ſcribendum aut ad illius interpretationem conferendum fore. Nam, qui huius aetatis mores et doctrinam noſſe mihi videbar, ſufficere arbitrabar cupiditati hominum tot exempla, quot formis deſcribi iuſſeram. Sed

nunc

nunc plures horum carminum lectione delectatos fuisse video, quam speraui, subdiffisus ingeniorum nostrorum venustati, quibuscum parum abest quin in gratiam redeam. Incipiuntne fortasse homines intelligere, nunquam Lessingios, Gleimios, Hagedornios, Kleistios nostros ad eam famae magnitudinem peruenire potuisse, qua ingeniorum et carminum diuinorum praestantia celebratur, nisi antiquae doctrinae adiumenta quaesiuissent, cum Graecorum Latinorumque poetarum lectione imbuti, tum plurimarum rerum scientia instructi? an Francogalliae, quae supercilio posito, quo, vt Atlante coelum, totius orbis eruditionem et elegantiam niti credebat, ad aenigmata, logogryphos similesque ineptias pueriliter descendit, exemplo discit Germania, neglecto antiquae doctrinae studio ipsum litterarum florem paullatim extingui, eumque nunquam laetius enituisse, quam dum auctorum veterum honos vigeret? Hinc igitur factum est, vt prioris editionis exemplis venditis ad nouam adornandam animum adiicerem, praesertim cum non deessent mihi, quibus illa et elegantior redderetur et vtilior lectoribus. Primum enim commentarium exhibui copiosiorem multis in locis, cum ver-

bosius rebus quibusdam explicitis, tum additis non paucis carminibus, quae ex Anthologia Graeca nondum edita depromere licuit. Huius Anthologiae codicem seruat bibliotheca Senatus Lipsiensis, illiusque vsum mihi concessit illustris illius ciuitatis consul, Bornius, vir non solum virtutis, doctrinae et ingenii praestantia clarus et amabilis, sed etiam ob humanitatem et suauitatem morum dignissimus, quo Lipsia consule laetetur. Describendi codicis laborem suscepit Vir Cl. Loesnerus, qui Philonianarum lectionum specimine edito ante aliquot annos non vulgare in se litterarum Graecarum studium esse optimarumque artium laudabilem scientiam, ostendit. Illa vero carmina a nemine antea vulgata et novitatis habebunt gratiam et ob venustatem valde placebunt iis, qui his studiis delectantur. Morosorum hominum iudicia me non curare, iam alio tempore dixi. Praeterea libellum addidi, cuius antea primas tantum lineas duxeram, de carminibus bellicis, quia nullum hoc argumento coniunctius esse censebam cum Tyrtaeo, reique vberiorem explicationem non iniucundam fore credebam iis, qui historiam ingenii humani atque adeo poeseos cognoscere cupiant. Denique adsperfi vbique quaedam, quae ad

rem

rem pertinere viderentur, copiosius etiam poetae vita descripta, vno verbo, operam dedi, vt Tyrtaei carmina eo habitu apparerent, qui deceret poetae ingenium et famam. Toto vero in hoc negotio nihil spectaui aliud, quam vt Graecarum litterarum studio inseruirem illiusque ardorem in Germania accenderem, aut, si nefas est haec dicere altera Graeci libelli editione adornata, augerem certe. Constitueram olim apud animum meum, plurium poetarum atque inprimis, quorum fragmenta molesto saepe labore collegi, Lyricorum Graecorum interpretatione et emendatione bene de iis litteris mereri, e quarum amore me incredibilem semper voluptatem cepisse nunquam obliuiscar. Sed mutata rerum conditione auocatoque animo ab his criticis studiis nihil me eiusmodi posthac suscepturum esse profiteor. Iuuat ex hac quoque sapientia modum retinere, nec litterarum intemperantia me laborasse fore credo qui dicat. Excedo igitur castris, in quibus, nisi feliciter et cum gloriola, fortiter tamen, vt decere aiunt Criticum, immo fortius, quam nunc, posteaquam adolescentia deferbuit multaque aetas et dies mitigauit, vellem ipse, militaui, et, quae diutius calidiusque, quam sperarem, quam iucundum esset,

Diuae Criticae feci ſacra, relinquo, niſi palmis laureisque condecoratus, certe rectae voluntatis mihi conſcius. Licebitne vero huic homini, ab illo theatro recedenti, vbi cruenti ſaepe ludi eduntur non ſine clamore et eiulatu, eadem, qua olim ſolebant in ſpectaculis, voce atque ſpe plauſum poſtulare? Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε. Scripſ. Halae Sax. a. 1766. Kal. Octob.

EXPO-

EXPOSITIO
MONIMENTORVM ANTIQVORVM.

Quibus libellum nostrum non male exornari posse credidimus, gemmarum, antiquis ab artificibus sculptarum, signa debeo humanitati et amicitiae Lipperti, cuius nomen nemo eorum ignorabit, qui liberalium artium studia curant, quique et *Dactyliothecae vniuersalis* editione meritam famam consecutus est, et eruditissimo opere de gemmis annulorum veterum, fere iam absoluto, omnes antiquae doctrinae studiosos magno beneficio sibi deuinciet. Certe optimi viri diligentia et ingenio magna ex parte enitescens laetius in Germania humanitatis elegantiaeque antiquariae studium mirifice adiutum fuisse, nunquam obliniscetur patria nostra. Ne vero quisquam haereat in interpretatione signorum, quae illae gemmae exhibent, paucis ea explicabimus.

I. in fronte libri quae collocata est, gemma Achillem exhibet citharam pulsantem. vid. Iliad. I. v. 186. et Drelincurtii Achillem Homericum p. 85. Illam mirando artificio incidit amethysto Pamphilus. Eandem et Mariettius, et Stoschius dederunt. v. *Pierres antiques gravées expliquées par M. de Stosch.* t. XLVII. p. 66. Sequenti proxime tabula elegantissimus Piccartus imaginem dedit alius gemmae antiquae, quae eundem Achillem citharoedum, licet alio corporis statu, exhibet.

 II. Epi-

II. Epiſtolae ad ill. Quintum Icilium praefixa gemma habet Herculem laboribus difficillimis ſuperatis geſtantem non, vt Maffeius et alii putant, Amorem, ſed vt ex capite et alis figurae verius coniicit Lippertus, Victoriam humeris. Figura igitur allegorica eſt. Huius ſententiae veritas clare apparet, huius gemmae comparatione inſtituta cum alia, quae datur in opere inſcripto: *A Collection of Gems — taken from the Claſſics by George Ogle.* (Londin. 1741.) tab. XXXVI. In illa Hercules Cupidinem, humeris inſidentem, longe alia ratione ſuſtinet.

III. haec gemma memoriae dicata eſt fortiſſimi Spartani, Othryadis, cuius laudes et hiſtoriam petes ex Herodot. I, 82. Plutarch. Parall. p. 306. et Lucian. Contempl. 24. Eadem gemma exhibetur elegantius, quam nobis licuit, accuratiusque etiam, in opere: *Traité de la Méthode antique de graver en pierres fines* — par *Laur. Natter.* t. XI. p. 19. Qui artium et elegantiae ſtudio tenetur, comparabit proxime ibi ſequentem gemmam, quae idem argumentum habet, cum illa.

IV. Herculi coronam imponit Virtus. Gemmam ſervat Muſeum Farneſianum. conf. Conſtantii Landi *Selector. Numiſm. Expoſit.* p. 61.

V. Perſeus, artificioſa Dioſcoridis manu ſcalptus, fortem animum adumbrat. Eadem gemma apparet in laudato Stoſchii opere tab. XXX. vid. p. 38.

VI. Gemma a Marietto ex Muſeo regis Galliae prolata, exhibet Herculem, Diomedem Thracem interficientem. v. *Recueil des pierres gravées du Cabinet du Roy.* t. LXXVII.

VII. Victoria, vt Nemeſis, facinora heroum lancibus examinat.

VIII. haec gemma elegantiſſime ſculpta ſpeciem Gloriae exhibet pulchram.

CAR-

CARMINA TYRTAEI.

A.

Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐπὶ προμάχοισι πεσόντα
Ἄνδρ' ἀγαθὸν, περὶ ᾗ πατρίδι μαρνάμενον.
Τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγροὺς
Πτωχεύειν πάντων ἐστ' ἀνιηρότατον,
Πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι
Παισί τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ' ἀλόχῳ.

Ἐχθρὸς γὰρ τοῖσι μετέσσεται, ὅυς κεν ἵκηται,
Χρησμοσύνῃ τ' εἴκων καὶ συγερῇ πενίῃ·
Αἰσχύνει τε γένος, κατὰ δ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
Πᾶσα δ' ἀτιμία καὶ κακότης ἕπεται.
Εἶθ' ὅτως ἀνδρὸς τοι ἀλωμένου ὀυδεμί' ὤρη
Γίνεται, ὅυτ' αἰδὼς εἰσοπίσω τελέθει.
Θυμῷ γῆς περὶ τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ παίδων
Θνήσκωμεν, ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι.
Ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένοντες,
Μηδὲ φυγῆς αἰσχρᾶς ἄρχετε, μηδὲ φόβȣ.
Ἀλλὰ μέγαν ποιεῖτε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμὸν,
Μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρνάμενοι.
Τȣ̀ς δὲ παλαιοτέρȣς, ὧν ȣ̓κέτι γȣ́νατ' ἐλαφρὰ
Μὴ καταλείποντες φεύγετε τȣ̀ς γεραιούς.
Αἰσχρὸν γὰρ δὴ τȣ͂το, μετὰ προμάχοισι πεσόντα
Κεῖσθαι πρόσθε νέων ἄνδρα παλαιότερον
Ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολιόν τε γένειον,
Θυμὸν ἀποπνείοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,

Αἱμα-

Αἱματοέντ' αἰδοῖα φίλαις ἐν χερσὶν ἔχοντα,
(Αἰσχρὰ τάγ' ὀφθαλμοῖς καὶ νεμεσητὸν ἰδεῖν)
Καὶ χρόα γυμνωθέντα· νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοικεν,
Ὄφρ' ἄρα τῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχῃ,
Ἀνδράσι μὲν θνητοῖσιν ἰδεῖν ἐρατὸς δὲ γυναιξὶ
Ζωὸς ἐὼν, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσών.
Ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι
Στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακών.

COMMENTARIVS.

Conseruauit nobis hoc carmen Lycurgus in orat. contra Leocrat. c. 27. p. 227. editionis Cl. Taylori, e qua nos seriem orationis descripsimus. editum quoque ab Henr. Stephano inter princ. her. carm. p. 473. et Idyll. p. 27. ab Hertelio, l. c. p. 219. Wintertonio, l. c. p. 441. Lectio l. c. p. 732. De illius elegantia vide quae dicit Robert. Lowth in libro praeclaro de sacra poesi Hebraeorum p. 20. edit. Goetting.

Τεθνάμεναι] Vtrum integra ad nos peruenerit haec elegia, an aliqua desint, haud facile dixerim. Sed nihil puto fere deesse. Caue enim ideo carmen truncatum initio censeas, quoniam statim ab initio particula γὰρ occurrit. Pulchre obseruauit attulitque Hoogeveen ad Viger. de idiot. p. 360. similem locum ex Herodoto, vbi in l. II. Dionysius Phocaeensis sic orationem orditur: Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχε-

ται ἡμῖν τὰ πράγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι, ἢ δούλοισι κ. λ. quanquam de hoc Herodoti loco lege quae Longinus περὶ ὕψ. S. XXII. notauit. Poteſt enim fortaſſe Tyrtaei carmen, quod ad ſententias attinet, eodem modo conſtrui, quo Herodoti locus a Longino ordinatur. Apud Homerum memini non ſemel τὸ γὰρ orationis initio poni. E multis pauca dabimus. Il. A. 122.

Ἀτρεΐδη κύδιϛε, φιλοκτεανώτατε πάντων,
Πῶς γάρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί.

Odyſſ. I. 523. ἐγώ μιν ἀμειβόμενος προσέειπον· Κ' γὰρ δη — σε δυναίμην — πέμψαι. K. 501. προσέειπον· Ὦ Κίρκη τὶς γὰρ ταύτην ὁδὸν ἡγεμονεύσει. v. 382. προσέειπον· Ὦ Κίρκη τίς γὰρ κεν ἀνὴρ τλαίη κ. λ. vid. v. 337. 226. et 174. Ὦ φίλοι, οὐ γάρ πως καταδυσόμεθ' — Ἀλλ' ἄγετ' — Μνησόμεθα· vbi parum abeſt, quin aſſentiar Euſtathio, ſcribenti: ὁ ποιητὴς ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ γὰρ εἶτα ἐπάγει τόν, ἀλλά, σύνδεσμον, ταυτοδυναμοῦντα τῷ δή. etſi hoc loco Clarkius hanc particulam, ad id, quod eleganter reticeatur, referri dicat. quam obſeruationem, licet non contemnendam, vbique, nec ſatis recte ſemper, ille inculcat. Barneſius tamen, qui hic et alibi οὐκ ἄρ reſcribit, non ferendus eſt. Atque etiam Aelianus in V. H. L. IV. cap. 29. ſic orditur: οὐ γὰρ δὴ δύναμαι πείθειν ἐμαυτὸν μὴ γελᾶν. confer quae habent Lambertus Bos de Ellipſ. Gr. p. 593. (ed. Schweb.) et Petr. Moll ad Longi Paſtor. p. 116. quanquam quae hic de emphaſi dicit, non temere probanda ſunt, certe a me, qui illam de emphaſi doctrinam lubenter ſoleo concionatoribus relinquere, qui ſoli ſcire videntur, quae vis lateat in verbis διάκονος, σπλαγχνίζομαι etc. ἐρευνᾶν, κολλάομαι, μάχην μάχεσθαι, κινδυνεύειν κίνδυνον, de quibus bene diſputat Clericus in Art. Crit. P. II. S. I, 4. adde Clarkium ad Il. O. 201. et lege ea, quae diſputat eleganter Io. Tob. Krebſius in obſeruation. in Nou. Teſtam. e Ioſepho, p. 71. et 238. qui dicit τὸ γὰρ elegantiſſime in

in principio orationis paullo vehementioris et concitatioris poni, et multa exempla e Iosepho profert, e quibus memorabile est illud B.I. III, 8, 5. vbi Iosephus veritus, ne Iudaei impetum facerent, eos ab hoc consilio auocare conatur, orationemque his verbis orditur: *τί γὰρ τοσοῦτον σφῶν αὐτῶν, ἑταῖροι, φονῶμεν;* quorsum, o Socii, propriae caedis tam auidi sumus? — *τὸ γὰρ* in interrogationibus orationem ordiri notum est. Eurip. Ion. 971. *τί γάρ με χρὴ δρᾶν.* confer Budaeum in Comment. Gr. L. p. 931. (ed. Steph.) Sic solent etiam Latini, Virgil. Georg. IV, 445:

> *Nam quis te iuuenum confidentissime nostras*
> *Iussit adire domos?*

etsi me non lateat, hunc locum aliter explicari. vide Donatum ad Terent. Phorm. V, 1, 5. Aen. II, 373:

> *Festinate viri, nam quae tam sera moratur*
> *Segnities?*

Denique apud Plautum in Aulul. V, 4. vbi nihil antea praecessit, Lyconides ait: *Certo* enim *ego vocem hic loquentis modo me audire visus sum?*

1 *καλὸν*] idem est quod *πρέπει*, decet, honestum, praeclarum est. vt apud Sophocl. Antig. 72. *καλόν μοι τοῦτο ποιούσῃ θανεῖν.* et in Aiac. 1332. *ἐπεὶ καλόν μοι τοῦδ' ὑπερπονουμένῳ θανεῖν.* vide late de hac verbi vi agentem Alberti in Obseru. Philolog. p. 107. quemadmodum in vniuersum *καλῶς θανεῖν* esse honeste mori ostendit Cl. Wesselingius in Obseru. II, 7. p. 167. vt in Sophol. Aiac. 482. *Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρή.* adde Scherpezeelium ad Il. A. 131. et Cuperum in Obseru. I, 8. Caeterum similis sententia est apud Homerum Il. O. 496. *Ὅν οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης τεθνάμεν.* et plura contulerunt Clarkius ad Il. M. 243. *Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης*, atque Cerda ad Aen. II, 317. XI, 24. et IX, 286. Prope ad nostri verba accedit elegans locus

apud

apud Polybium XV, 10. p. 973. οἱ μὲν ἀποθανόντες εὐγενῶς ἐν τῇ μάχῃ κάλλιστον ἐντάφιον ἕξουσι τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατον. οἱ δὲ διαφυγόντες αἴσχιστον καὶ ἐλεεινότατον τὸν ἐπίλοιπον βίον. Pariter Simonides de caesis ad Thermopylas Spartanis pro patria, apud Diodorum Sic. L. XI. T. I. p. 412. ed. Wessel. Τῶν ἐν Θερμοπύλαις θανόντων εὐκλεὴς μὲν ἁ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος, βωμὸς δ' ὁ τάφος, προγόνων δὲ μνᾶσις, ὁ δ' οἶτος ἔπαινος. ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὔτ' εὐρὼς, οὐδ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος ἀνδρῶν ἀγαθῶν· ὁ δὲ σηκὸς οἰκετᾶν εὐδοξίαν Ἑλλάδος εἵλατο. μαρτυρεῖ δὲ Λεωνίδας, ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπὼς κόσμον, ἀέναόν τε κλέος. Quintus Cal. X, 43.

Εὐκλειῶς μέγ' ὀλέσθαι ἀμυνομένους περὶ πάτρης
Βέλτερον, ἢ μείναντας ὀϊζυρῶς ἀπολέσθαι.

Illud Horatii III, 2, 13. *Dulce et decorum est pro patria mori*, notum est. Noster quoque Lotichius cecinit: I, 9, 25.

Iamque tubae lituique sonant, lacrimosa valete
Omina: pro patria dulce piumque mori.

Ἄνδρ' ἀγαθὸν] explico *virum fortem*, *strenuum* etc. nam hanc vim habet verbum ἀγαθός. vid. Abresch in Dilucidat Thucydid. p. 543. Aelianus V. H. IX, 38. ἐπόθει γὰρ κτῆμα ἀγαθοῦ στρατιώτου ᾧ συνῄδεν ἐκεῖνος τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν κλέα. copiose hanc significationem etiam adstruit Perizonius ad V. H. VII, 8. καὶ τὰς πολεμικὰς καὶ ἀγαθάς· vbi recte refutat Fabrum eiicientem hanc vocem, et probat Vulteii interpretationem: *viros bellicosos et fortes*. vide praeter Bern. Martini Var. Lect. I, 12. p. 27. (ed. Kemp.) Indicem Aeliani, atque Wesseling. ad Diodor. Sic. L. XV. p. 27. συναναγκάζειν τοὺς ἐναντίους ἄνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι πρὸς τὸν ἐκ χειρὸς κίνδυνον. Quemadmodum etiam Latinis *meliores* sunt fortiores, notante Lambino ad Horat. I, 15. 28. *Tydides melior patre*, ita quoque κρείσσονες Graecis,

cis, docente Rittershusio ad Oppian. p. 342. Non solum vero ἀγαθὸς sic vsurpatur, vt apud Lysiam II. p. 56. οἱ μὲν αὐτοὶ πολλαχοῦ ἀγαθοὶ γεγεννημένοι, *cum illi plurimis in locis rem ipsi fortiter gessissent;* et Polybium XV, 10. p. 972. Ἠξίου γὰρ μνημονεύοντας τῶν προγεγονότων ἀγώνων ἄνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι, σφῶν καὶ τῆς πατρίδος ἀξίους, sed etiam καλός. vt Aelian. V. H. VI, 2. τὰ μὲν πρῶτα ἐμάχετο εὖ καὶ καλῶς· *bene et strenue.* Apud Latinos *bonus* eandem significationem habet. vid. Seruius ad Aen. I, 195. et *pulcher* dicitur pro forti, quod docet Burmannus ad Aen. VII, 656. Contra κακὸς vsurpatur de timidis et ignauis: Sic apud Sophocl. Aiac. 458. εἰ δέ τις θεῶν βλάπτοι, φύγοι γ᾽ ἂν χὠ κακὸς τὸν κρείσσονα: in Philoctet. 1349. κακοὺς ὄντας πρὸς αἰχμὴν, ἐν δὲ τοῖς λόγοις θρασεῖς. Il. Δ. 299. κακοὺς δ᾽ ἐς μέσσον ἔλασσεν Ὄφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζῃ. et Il. B. 365. Γνώσῃ ἔπειθ᾽ ὅς θ᾽ ἡγεμόνων κακὸς, ὅς τε νυ λαῶν Ἠδ᾽ ὅσκ᾽ ἐσθλὸς ἔῃσι· vbi Scholiast. κακός· δειλὸς, ἀσθενής· ἐσθλός· ἀγαθὸς, ἀνδρεῖος· Pariter idem ad v. 190. οὔ σε ἔοικε κακὸν ὣς δειδίσσεσθαι, notat, ὡς κακὸν καὶ ἄνανδρον, et ad v. 368. ἀνδρῶν κακότητι, scribit: κακίᾳ, δειλίᾳ. Sic etiam κάκη est ignauia notante Steph. Berglero ad Aristoph. Aues, 542. Hinc deinde descendit compositum verbum ἀνδραγαθία: quod Car. Girardus ad Aristoph. Plut. 191. exponit per studium et voluntatem rerum honestarum viriliter et strenue peragendarum. saepe simpliciter indicat fortitudinem: vt apud Thucyd. II. 42. τὴν ἐς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προὔθεσθε· et apud eundem III, 40. est ἀνδραγαθίζεσθαι. Apud Plutarchum in Apophth. Lac. p. 222. Senex Laconicus inquit: ἀλλ᾽ οὔτοι κάλλιον θάνατον ἀποθανοῦμαι ὑπὲρ Σπάρτης ἀνδραγαθῶν. Est enim ἀνὴρ saepe idem, qui vir fortis, bellicosus, et intrepidus, Inde apud Thucyd. III, 14. γίγνεσθε δὲ ἄνδρες· vbi Schol. ἀνδρεῖοι, πρόθυμοι, et idem ad VI, 69. ἀνδρείαν νῦν λέγει τὸ θάρσος. et frequenter apud Homerum: ἀνέρες ἐστὲ, καὶ ἄλκιμον ἦτορ ἕλεσθε. vid. Eustathium ad Il. Δ. p. 1058. et E. p. 1242. ed. Polit. Gatakerum ad Antonin. IV, 3. p. 129. (qui non semel

sic, vt II, 5. φρόντιζε σεβασμῶς ὡς Ρωμαῖος καὶ ἄῤῥην, et III, 5. ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσω προστάτης ζῶον ἄῤῥενος, καὶ πρεσβύτου, καὶ πολιτικοῦ καὶ Ρωμαίου, vbi eadem vis est verbi Ῥωμαῖος.) Steph. Berglerum ad Aristoph. Equit. 178. et 391. Io. Vptonum ad Epictetum p. 13. et Wesseling. ad Herodot. L. VIII, 88. p. 660. vbi narratur Xerxis vox: οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. Pariter Latini verbum *vir* hoc sensu ponunt. Exempla quaerentibus dabunt Barthius in Aduersar. p. 108. Cortius ad Sallust. B. C. XL, 3. Snakenburg ad Curt. IX, 7, 17. Freinshemius in Ind. h. v. Drakenborch. ad Liu. III, 67, 3. Aug. van Staveren ad Fulgent. p. 746. et Valkenarius ad Herodot. L. VII. p. 604. Contra vt Petrus Petitus in Miscell. Obseru. III, 15. bene obseruat, ἄνθρωπος saepe de hominibus vilibus admodum et contemtis dicitur.

περὶ ῇ πατρίδι] Sic saepe Homerus, etsi noster et infra, 14. γῆς περὶ τῆσδε μαχώμεθα, et alio loco μάχεσθαι γῆς περί. Eustathius quidem ad Odyss. P. 471.

Ὅππστ ἀνὴρ περὶ οἷσι μαχειόμενος κτεάτεσσι
Βλήεται, ἢ περὶ βουσὶν,

notat: καινῶς δὲ ἡ περὶ πρόθεσις μετὰ δοτικῆς λέγεται ἐν τῷ περὶ κτήμασι καὶ περὶ βουσίν· sed vide ibi Clarkium, et ad Odyss. B. 245. ἀργαλέον δὲ — μαχήσασθαι περὶ δαιτί. confer Abreschium in Diluc. Thucyd. p. 483. et inprimis p. 600. Graeci etiam hoc significatu ponunt πρὸ pro ὑπέρ. vt Il. Θ. 57. μέμασαν δὲ καὶ ὡς ὑσμίνῃ μάχεσθαι προὔτε παίδων καὶ πρὸ γυναικῶν· vid. Barnesium ad Eurip. Alcest. 326.

Πτωχεύειν] De differentia inter πτωχείαν et πενίαν vide Aristophan. in Plut. 549. et Kuhnium in Indic. Aelian. s. v. πενία.

ἀνιηρότατον] Propriam verbi ἀνιηρὸς vim explicat Valkenarius ad Herodot. L. III. p. 251. Praeterea notum est

est cuiuis, ni fallor, illud Homeri in Odyss. O, 342. *πλαγκτοσύνης δ᾽ οὐκ ἔστι κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν.* Similis sententia est apud Euripidem in Phoeniss. 391. *Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος; ἢ κακὸν μέγα; Μέγιστον· ἔργῳ δ᾽ ἐστὶ μεῖζον ἢ λόγῳ·* et in Electr. 1314. *Καὶ τίνες ἄλλαι στοναχαὶ μείζους ἢ γῆς πατρίας ὅρον ἐκλιπεῖν;* vbi laudat Barnesius ex Oppian. Halieut. I, 277.

Οὐδ᾽ ἀλεγεινότερον καὶ κύντερον, ὅσσκεν ἀνάγκη
Φυσίπολιν πάτρης τελέσῃ βίον ἀλγινόεντα
Ξεῖνον ἐν ἀλλοδαποῖσιν ἀτιμίης ζυγὸν ἕλκων·

ad quem locum video plura contulisse Conr. Rittershusium, quibus tantum duo loca e Quinto Calabro addam, qui II, 38. inquit:

ἐπεὶ πολὺ λώϊον ἐστὶ
Θαρσαλέως ἀπολέσθαι ἀνὰ κλόνον, ἠὲ φυγόντας
Ζώειν ἀλλοδαποῖσι παρ᾽ ἀνδράσιν αἴσχε᾽ ἔχοντας,

et 59.

Μήτε πόληος ἑῆς ἀπὸ τῆλε φυγόντες
Αἴσχεα πολλὰ φέρωμεν ἀναγκαίῃ ὑπὸ λυγρῇ,
Ἀλλοδαπὴν περόωντες ἐπὶ χθόνα.

quae pulchre exprimunt Tyrtaei sententiam. Elegantissime cecinit quoque ille, qui Musis charus et iucundus omnibus, pulchram petiit per vulnera mortem, Kleistius:

Den, der fürs Vaterland den Tod nicht scheut,
Erwartet dort sein Himmel, hier sein Ruhm:
Und Schand erwartet jeden feigen Mann.

κουριδίη] Eustathius ad Il. A. p. 127. ed. Polit. *Κουριδίη δ᾽ ἄλοχος, ἣν τις κόρην ἔτι οὖσαν ἠγάγετο, οὐ μὴν ἢ ἑτέρῳ προσυζευχθεῖσαν εἰς γάμον, ἢ καὶ ἄλλως γραῦν.*

Ἐχθρὸς] Quid poteſt propius ad verba et ſententiam Tyrtaei accedere, quam illa Theognidis, cuius verſus, vt multis exemplis apparebit, ſaepe quam proxime accedunt ad Tyrtaeanos: v. 209.

> Οὐδείς τοι φεύγοντι φίλος καὶ πιστὸς ἑταῖρος,
> Τῆς δὲ φυγῆς ἐστὶν τοῦτ' ἀνιηρότερον·

Pertinet huc etiam egregium σκόλιον, quod ſeruauit Athenaeus L. XV. c. 14. p. 695. Ἀδμήτου λόγον, ὦ 'ταῖρε μαθὼν, τοὺς ἀγαθοὺς φίλει, τῶν δειλῶν δ' ἀπέχου, γνοὺς ὅτι δειλοῖς ὀλίγη χάρις. Vnde quoque Nic. Damaſcenus de moribus Graecorum dicit: in (Theſ. Gron. T. VI. p. 3855.) Αἰσχρὸν δὲ ἐστι δειλῶν σύσκηνον ἢ συγγυμναστὴν ἢ φίλον γενέσθαι.

Ἐχθρὸς γὰρ] Varie tentarunt et legerunt viri docti hunc locum. Steph. Hert. Wint. Ἐχθρὸς μὲν γὰρ, quibus Taylorus etiam accedit, addita ſimul alia lectione, quaeque mihi omnium optima videtur: Ἔχθιστος γὰρ τοῖσι. Certe magis haec placet emendatione Scaligeri, ab eodem notata, Ἐχθρὸς γὰρ τούτοισι μετέσσεται. Melanchthon legit γὰρ δή. Oſius edidit: Ἐχθρὸς γὰρ καὶ τοῖσι —

εἴκων] Il. N. 224. οὔτε τις ὄκνῳ Εἴκων ἀνδύεται πόλεμον. Od. Ξ. 158. Ὃς πενίῃ εἴκων ἀπατήλια βάζει. Thucyd. VIII. 27. Οὐδέποτε τῷ αἰσχρῷ ὀνείδει εἴξας ἀλόγως διακινδυνεύσειν. Alio verbo, ſed pari ſententia, rem elocutus eſt Theognis v. 177. πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν — δύναται· quem totum locum cum hoc comparabis, et addes v. 649. ſequ. Sed clariſſime v. 388.

> Τολμᾷ δ' οὐκ ἐθέλων αἴσχεα πολλὰ φέρειν
> Χρημοσύνῃ εἴκων, ἢ δὴ κακὰ πολλὰ διδάσκει.

adde Euſtath. ad Il. Ω, 42.

Αἰσχύνει

Αἰσχύνει κ. λ.] ad illustrandum hunc locum faciunt, quae attulit Berglerus ad Aristoph. Aues, 1451.

ἀτιμίη] Steph. Hert. Wintert. Melanchth. ἀθυμία. Scal. ἀθυμίη. Ald. ἀτυμία forte pro ἀθυμία. etiam in edit. Lycurgi, edita Vitebergae a Io. Lufft a. 1568. ἀθυμία. Sed omnes, quantum iudico, minus recte. Sermonem esse apparet de turpitudine et ignominia, quae perferenda sit homini ignauo, timidoque, non de desperatione animi. Et ipsa res nostram opinionem confirmat. Erat enim legibus iis, qui stationem reliquerant turpiterque aufugerant, ἀτιμία constituta, vid. Taylorum in Lect. Lysiac. p. 716. et 715. ἄτιμον εἶναι τὸν τὰ ὅπλα ἀποβεβληκότα, atque Spanhemium ad Iulian. Orat. p. 239. Facit etiam huc inprimis Andocides in Orat. I. p. 207. ed. Hanou. Οἱ δὲ ἄτιμοι ἦσαν, καὶ τίνα τρόπον ἕκαστοι ἐγὼ ὑμᾶς διδάξω — οἱ μὲν ἀργύριον ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ — εἷς μὲν τρόπος οὗτος ἀτιμίας ἦν· ἕτερος δὲ, ὧν τὰ μὲν σώματα ἄτιμα ἦν, τὴν δὲ οὐσίαν ἔσχον καὶ ἐκέκτηντο· οὗτοι δ᾽ ἂν ἦσαν ὁπόσοι κλοπῆς ἢ δώρων ὄφλοιεν· τούτους ἔδει καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐκ τούτων ἀτίμους εἶναι. καὶ ὁπόσοι λίποιεν τὴν τάξιν, ἢ ἀστρατείας, ἢ δειλίας, ἢ ναυμαχίας (sed sine dubio legendum est ἀμαχίας) ὄφλοιεν, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβάλοιεν· — οὗτοι πάντες ἄτιμοι ἦσαν τὰ σώματα. Porro Xenophon de rep. Laced. p. 684. narrat quaecunque apud Lacedaemonios mala sint ignauo, vt ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι πᾶς μὲν ἄν τις αἰσχυνθείη τὸν κακὸν σύσκηνον παραλαβεῖν, πᾶς δ᾽ ἂν ἐν παλαίσμασι συγγυμναστήν, et tandem, recensitis infamiae generibus, concludit: Τοιαύτης τοῖς κακοῖς ἀτιμίας ἐπικειμένης. Deinde etiam, quid potest nostram opinionem melius firmare iis, quae Herodotus dicit L. VII, 229. de Aristodemo, qui ignauiter apud Thermopylas rem gesserat: ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. vbi vide Valkenarium p. 614. Quae quidem sufficere arbitror

arbitror ad receptam lectionem stabiliendam. consule Wesselingium ad Diod. Sic. II. p. 372. Ceterum cum de crimine λιποταξίας, tum de ἀτιμία, confer Lysiae oration. contra Alcibiadem, κατ' Ἀνδοκίδου ἀσεβείας. et Taylorum pag. 107. Marklandum ad Or. XII, p. 560. Harpocration. s. v. ἄτιμος, et Saluinum ad Eustath. T. I. p. 150. copiosissime verbum ἄτιμος explicat Taylor ad Demosthen. T. II. p. 310. Quid vero sit ἀθυμία ostendit Georg. d'Arnaud in Specimine Animaduers. Criticar. p. 176.

ἀλωμένου] male Ald. Os. Hert. ἀλωμένου.

ὤρη] — Os. οὐδὲ μὴ — Harpocration p. 261. ὀλιγωρήσετε ἀντὶ τοῦ ἀμελήσετε. Δημοσθένης Φιλιππικοῖς· ὀλιγωρεῖν γὰρ λέγεται τὸ ὀλίγην ὤραν ἔχειν· — ὤρα δ' ἐστὶν ἡ φροντίς· Hesiodus in ἔργ. 30. ὤρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέωντε, pro quo male vult Clericus ὥρη. vide Graevium Lect. Hesiod. p. 6. et Annam Fabri ad Callimach. H. in Del. 314.

Γίνεται] Steph. Hert. Wint. γίγνεται, vt semper, quod semel monuisse sufficiat. Moeris: γίγνεται ἀττικῶς· γίνεται ἑλληνικῶς· vid. Valkenarium ad Eurip. Phoeniss. v. 743. et 1396.

Θυμῷ] id est, animoso, alacri impetu, strenua virtute, fortitudine, ardore. fere vt Latini vsurpant verbum *animus*. vid. Burmannum, ad Virg. Aen. II, 617. et 261. *Nunc animis opus, Aenea, nunc pectore toto.* atque Barthium ad Statii Silu. II, 1, 169. et Theb. III, 8. sed nunc subsistamus in Graecis. Thucydides II, 11. οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι θυμῷ πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται; *summo animi impetu rem aggrediuntur.* Hinc verbum θυμομαχεῖν, de quo praeter Budaeum in Comment. Gr. L. p. 1179. qui interpretatur: animose et ad internecionem vsque dimicare, consule Raphelium in Annot. ex Polyb. et Arr. ad Act. XII, 20. vbi recte eos refutat, qui explicant, animo bellum meditari, et hoc verbum de ipso pugnandi

gnandi ardore, et animi vel ad vincendum, vel ad moriendum obſtinatione vſurpari docet, eandemque vim verbi *ψυχομαχεῖν* eſſe oſtendit. Omnium, puto optime de illo verbo egit Alberti ad Heſych. ſ. v. *θυμοειδής*: et Raphelii ſententiam inprimis ſtabilire mihi videtur Diodor. Sic. L. XVII. p. 184. *οἱ δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς θυμομαχοῦντες, τὸ ζῆν πρότερον ἢ τὴν ἀρετὴν ἔλειπον.* in eiusdem fragmentis p. 639. legitur: *ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ θυμομαχεῖν ἐμφρόνως ὑπομένων τὸ δεινόν.* Apud Quintum Calabr. IX, 205. eſt:

Οὐδὲ μὲν ἐσθλοῖς
Τρώων ἡγεμόνεσσι δέος πέλεν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἐκ θυμοῖο μάχοντο.

adde Abreſch. in Animadu. ad Aeſchyl. p. 147. De formula hac *ἐκ θυμοῦ* vide Stanleium ad Aeſchyl. Agamemn. 48. pro quo etiam dicunt *ἐκ ψυχῆς*· quod explicat Scholiaſtes Theocriti ad Id. VIII, 35. *βόσκοι τ' ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνίδας*, ſic: *ἐξ ὅλης τῆς προθυμίας· ἐκ ψυχῆς ποιεῖ τὶς τόδε, ἤγουν ἑκὼν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ κινούμενος· οὐκ ἐκ ψυχῆς δὲ ποιεῖ, ἤγουν, ἄκων καὶ σὺν βίᾳ τινὶ, καὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ κινούμενος·* Apud Antoninum frequenter occurrit *ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς*· vid. Gatakerum ad eum, IV, 31. p. 157.

ψυχέων] Duplici modo videtur mihi hic locus exponi poſſe: Siue, ne parcite vobis, ſiue, ne parcite vitae veſtrae. Vtraque tamen interpretatio eodem redit. verbum *ψυχαὶ* pro hominibus ipſis ſaepe ponitur, vt in Lyſiae orat. II. p. 51. *τὰς δ' αὐτῶν ψυχὰς ὀλίγας οὔσας ἀντιτάξαντες τῷ πλήθει τῷ τῆς Ἀσίας* et Euripid. Androm. 611. *ψυχὰς δὲ πολλὰς κἀγαθὰς ἀπώλεσας*: quemadmodum etiam Latini ſic dicunt, vt Lucanus I, 447.

Qui fortes animas belloque peremtas
Laudibus in longum vates dimittitis aeuum.

Virg. Aen. XI, 24. *Ite, ait, egregias animas — decorate ſupremis muneribus.* Statius Theb. VIII, 666.

Ille

Ille ego inexpletis solus qui caedibus hausi
Quinquaginta animas.

vid. Rappoltum ad Horat. c. 16. p. 142. Stollbergium ad Sophocl. Aiac. p. 198. Gatakerum ad Antonin. V, 32. p. 214. Barnesium ad Eurip. Herc. Fur. 452. Ἡ τίς ταλαίνης τῆς ἐμῆς ψυχῆς φονεύς. Schwarzium ad Olear. de stilo N. T. p. 26. et Burman. ad Virg. Aen. III, 67. sed altera potius hoc loco significatio mihi placet, qua ψυχὴ sumitur pro ζωῇ. vt Il. Ω. 168. ψυχὰς ὀλέσαντες· X. 161. περὶ ψυχῆς θέον Ἕκτορος ἱπποδάμοιο. Eurip. Heracl. 14. πόλις μὲν οἴχεται, ψυχὴ δ' ἐσώθη· Aelianus V. H. X, 6. ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσιν, et XIV, 43. ὑπὲρ ἀνθρώπου ψυχῆς διαλογίζεσθαι. *de hominis vita decernere.* vid. Barnesium ad Eurip. Alcest. 301. nam Euripides frequenter hoc verbum hoc sensu posuit, vt in Heraclid. 984. Ion. 1498. Troad. 899. γνῶμαι τίνες Ἕλλησι, καί σοι, τῆς ἐμῆς ψυχῆς πέρι. et alibi. add. Alberti in Obseru. p. 59. Elsnerum ad Act. Apost. II, 41. Trillerum in Obseru. Crit. p. 351. et Marklandum ad Lysiae Or. VI. p. 546.

ἀλλὰ μάχεσθε] Notent tirones h. l. ἀλλὰ esse idem quod *itaque*, *igitur*, vimque adhortandi excitandique habere, docentibus hoc Kustero ad Aristoph. Equit. 202. Vigero de Idiot. C. VIII, S. I, 12. qui laudat e Dionys. Halic. οἱ μὲν ἄντικρυς ἐπίοντες, οἱ δὲ κατόπιν, ἀλλ' ἴτε σὺν πολλῇ καταφρονήσει ἐπ' αὐτούς, et Elsnero ad Act. XI, 20. vbi praeter alia adfert locum Arriani, Exped. V, 26. Ἀλλὰ παραμείνατε, ἄνδρες.

ἄρχετε] Inseruit hoc verbum tantummodo periphrasi. Sensus idem est, ac si simpliciter poeta dixisset: ne fugiatis, ne timeatis. vid. Abresch. in Dilucid. Thucyd. p. 614. Eadem ratio est apud Latinos τῦ *coepi.* veluti apud Cornelium in Pauf. IV, 6. *Tanto magis — orare coepit, ne enuntiaret.* Con. V, 2. *clam dare operam coepit, vt restitueret.* vid. Cortium ad Sallust. B. C. VII, 1. Erhardum ad Petron. 6. p. 41. Fr. Pithoeum

ad

ad eundem 7. p. 43. atque Barthium 79. p. 508. et Munckerum ad Hygin. Fab. IV, p. 26. adde Hutchinsonium ad Cyropaediam. I. p. 5. *Ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν ὅποι ἂν ἄρξηταί τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἤν τε πρὸς ἕω, κ. λ.* vertitur: *Tot autem nationes ſibi deuinxit, quot vel percurrere operoſum fuerit, quocunque quis ire a regia coeperit.* non recte. nam illud *καὶ* clare indicat, *διελθεῖν* eſſe reddendum: *recenſere*, *enarrare*, *oratione perſequi.* vt Graeci etiam *διεξιέναι* vſurpant. vide Godofr. Olearium ad Philoſtr. de Vit. Soph. I, 20, 2. nam ſermo non eſt de arduo negotio, quale ſuſcipit vel exiguam regionem peragraturus, ſed de leuiore. quale eſt, ſi quis oratione tantum enarret vrbes et regna. vnde dixit: *vel:* ſed obſtat huic meae interpretationi verbum *πορεύεσθαι*, cui neſcio an tribui poſſit ſignificatio: *mente percurrere.* quanquam ſcio poetica verba ſaepe vſurpaſſe Xenophontem, vt (Cyrop. p. 172.) *βροντὴ ἐφθέγξατο*, (ibid. p. 194.) *πανῆν συμμάχων*, (Exped. p. 265.) *ἐκκυμαίνειν*, de phalange, et alia. ſed neque poetice ſic dici poſſe arbitror. Quare ſequor editionem Aldinam, in qua deeſt verbum *πορεύεσθαι*, et locum intelligo non de itinere, ſed de enarratione.

ἐν φρεσὶ θυμὸν] Graecorum poetarum propria dicendi formula, quae ſaepe apud Homerum occurrit, vt Il. I, 624. *Ἀχιλλεὺς Ἄγριον ἐν στήθεσσι θέτο μεγαλήτορα θυμόν.* et 635. *σὺ δ' ἵλαον ἔνθεο θυμόν*, Homerique ad imitationem apud Quintum Cal. VIII, 15. *ἀρήιον ἐν φρεσὶ θυμὸν θέντες.* quam bene illuſtrat Graeuius in Lect. Heſiod. cap. 8. p. 41. comparatque cum formula Catulli:

> *Nec potis eſt dulces Muſarum exponere foetus*
> *Mens animi.*

quanquam neſcio an recte. Sic Graeci *καρδία* et *θυμὸς* ſaepe iungunt; multis exemplis datis a Schradero ad Muſaeum, c. 9. p. 192. Ad rationem formulae *ποιεῖτε — θυμὸν —* plenius intelligendam faciunt, quae notauit Valkenarius ad Herodot. L. III.

 p. 206.

p. 206. *αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος* (id est, *ὀργισθεὶς*) *ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθιόπας.*

φιλοψυχεῖτ'] apud Iohan. XII, 25. est *φιλεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ·* de qua formula vid. Ier. Marklandum Coniect. ad Lysiae Orat. II. p. 437. quod notent defensores puritatis stili Noui Test. viri summe reuerendi, et mehercle! acutissimi, certe oculis auribusque sani. Sed obseruaui etiam illud verbum apud alios. vt apud Eurip. Heraclid. 519. *αὐτοὶ φιλοψυχοῦντες* et 534. *φιλοψυχεῖτ' ἐγώ·* qui tamen etiam in Alcest. 703. *νόμιζε δ' εἰ σὺ τὴν σαυτοῦ φιλεῖς ψυχὴν, φιλεῖν ἅπαντας.* apud Lysiam, Or. II, 44. *ἄνδρες δ' ἀγαθοὶ γενόμενοι καὶ τῶν μὲν σωμάτων ἀφειδήσαντες, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀρετῆς οὐ φιλοψυχήσαντες ἔστησαν μὲν τρόπαια κ. λ.* Diodorum Sic. L. III. p. 199. de Troglodytis: *μέγιστον τῶν κακῶν ἡγοῦνται, τὸ φιλοψυχεῖν τὸν μηδὲν ἄξιον τοῦ ζῆν πράττειν δυνάμενον.* et XX. p. 430. *ὑπομεῖναι τι παθεῖν ἄτοπον, ἕνεκα τοῦ φιλοψυχεῖν*, et Antoninum X, 8. *λίαν ἐστὶν ἀναισθήτου καὶ φιλοψύχου*, et VII, 46. *μὴ γὰρ τοῦτο μὲν, τὸ ζῆν ὁποσον δὴ χρόνον, τόνγε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα εὐκτέον ἐστὶ καὶ οὐ φιλοψυχητέον*, quod comparat Gatakerus cum Act. XII, 24, et Apocal. XII, 11.

Τὰς δὲ παλαιοτέρους] non probo interpret. Latinam: *Veteranis grandaeuis relictis.* puto potius ita hunc locum esse capiendum: *quod autem ad senes attinet etc.* et hanc dicendi rationem cognoscere cupientes ablego ad notas Duckeri ad Thucyd. II, 62. Perizonii ad Aelian. V. H. II, 13. Lamb. Bosii ad Luc. II, 43. Dorvillii ad Chariton. p. 464. 642. 669. Wesselingii ad Herodot. L. IX. p. 691. Sic in Dialogo Aeschinis, Axiochus inscripto, S. 5. *νόσους δὲ καὶ φλεγμονὰς τῶν αἰσθητηρίων, ἔτι δὲ τὰς ἐντὸς κακότητας*, recte operosissimum Fischerum dicere, bene se habere lectionem hanc, nec ordine fecisse Wolfium, *τί λέγω* e coniectura in textum verborum recipientem, iam alio loco notauimus.

γόνατ' ἐλαφρὰ] Il. N. 61. *Γυῖα δ' ἔθηκεν ἐλαφρά.* sed *γυῖα* de omnibus dici membris docere potest Ernesti ad Callimach. H. in Dian. 177. p. 127. vide nos paullo post.

Ἤδη

Ἤδη κ. λ.] Similiter fere apud Homer. Il. Ω. 516. οἰκτείρων πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον: Ouidius autem in Metam. VIII. 528.

Puluere canitiem genitor vultusque ſeniles
Foedat humi fuſus.

Αἱματόεντ'] valde mihi hic locus placet, elegantiſſimeque poeta ſummum pudoris verecundiaeque ſtudium in ipſa morte indicare videtur. De hoc decori in moribundis ſtudio plura collegerunt viri doctiſſimi, Cortius et Geſnerus ad Plin. Ep. IV, 11, 9. de virgine Veſtali Domitiani iuſſu miſero ſupplicio affecta, quaeque, *quum in illud ſubterraneum cubiculum demitteretur, haeſiſſetque deſcendenti ſtola, vertit ſe ac recollegit.* Pariter de Olympiade, Alexandri matre, Iuſtinus XIV, 6, 12. memoriae prodidit: *inſuper exſpirans capillis et veſte crura contexiſſe fertur, ne quid poſſet in corpore eius indecorum videri.* vide plura apud Rittershuſium ad Oppian. Hal. II, 641. et Stanleium ad Aeſchyli Agamemn. 241. et adde Iac. a Cruce ad Ouid. Met. XIII, 479.

Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas
Cum caderet, caſtique decus ſeruare pudoris.

quibus tantummodo duo loca addemus: vnum e Quinto Calabro, qui I, 620. de Pentheſilea vulnerata inquit:

Εὐσταλέως ἐριποῦσα κατ' οὔδεος· οὐδέ οἱ αἰδὼς
Ἤσχυνεν δέμας ἠΰ: τάθη δ' ἐπὶ νηδύα μακρήν:

alterum e recentiori poeta, (nam quid imitemur eorum ſiue moroſitatem, ſiue ſtultam ignorantiam, qui vetera tantum legunt, recentiora, eaque fortaſſe non deteriora, ſpernunt et negligunt?) Ita igitur La Fontaine:

Elle tombe, & tombant range ſes vêtemens,
Dernier trait de pudeur, même au dernier moment.

Denique erudite obſeruauit magnus Caſaubonus ad Sueton. Neron. c. 49. qui carnificis manu puniendi

 fuerint,

fuerint, quique aliqua neceſſitate coacti ſe interemerint, in ſcrobibus praeparatis ſaepe ſolitos ſedere, vt poſt vulnus acceptum caſus ἀσχήμων euitaretur.

φίλοις] hoc verbum cum hoc, tum aliis locis nihil ſignificat aliud, quam *ſuis.* vide omnino Dan. Heinſium in Lect. Theocr. cap. V. vbi dicit φιλὸν et ἐμὸν ſiue ἴδιον eſſe ſaepe παράλληλα, atque praeter alia addit: *cuius rei ignoratione ſaepe in Homero peccatum eſt.* Vere profecto. vt Il. Υ. 412. εἵως φίλον ὤλεσε θυμόν. Φ. 201. ἐπεὶ φίλον ἦτορ ἀπηύρα. 389. ἐγέλασσε δέ οἱ φίλον ἦτορ. 425. λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ. 562. ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα φίλος διελέξατο θυμός. et ſic ſaepiſſime. in quibus omnibus locis vulgares interpretes ſtulte ſcripſerunt: *charum cor.* quod quid eſſet, ne ipſi quidem intelligere potuerunt. Neque probo verba Scholiaſtae Homeri, qui ad Il. Γ. 31. κατεπλήγη φίλον ἦτορ· notat: τὴν προσφιλεστάτην αὐτοῦ ψυχήν. et ad Ε, 250. μήπως φίλον ἦτορ ὀλέσσῃς· ſcribit: τὴν προσφιλεστάτην ψυχήν. Vtroque loco reddenda haec vox eſt per *ſuus.* confer Steph. Berglerum in Actis Erud. Lipſienſ. a. 1719. p. 501. Scherpezeelium ad Il. Α. 569. et 351. Dorvillium ad Chariton. p. 101. Tollere ſimul iuuat grauem errorem, qui in Theſ. Muratoriano obſidet inſcriptionem p. 601. ΟΙΚΟΣ ΨΙΛΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡΙΣΤΟΣ. memini apud Aeſopum, fab. 105. p. 84. ed. Heuſing. eſſe: τῆς δὲ (χελώνης) εἰπούσης, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Illud verbum etiam in hoc titulo ſcribendum vertendumque eſt: domus propria, domus optima.

Αἰσχρὰ κ. λ.] Vncis haec incluſimus, ſecuti Steph. et Winterton.

νεμεσητὸν] vid. Dorvillium ad Chariton. p. 616. et Ant. Fr. Gorium ad Donii Inſcript. p. 15. Scholiaſt. Homeri Il. Γ. 410. κεῖσε δ' ἐγὼν οὐκ εἶμι, νεμεσσητὸν δέ κεν εἴη· interpretatur: μέμψεως γὰρ τοῦτο ἄξιον γενήσεται.

γυμνωθέντα] Quemadmodum γυμνὸς ſaepe ille dicitur, qui ſine veſte exteriore eſt, quod praeclare oſtendunt Cuperus in Obſ. I, 7. Perizonius ad Aelian. V. H. VI, 11. Burmannus ad Virg. Georg. I, 299. et Graevius

Graevius in Lect. Hesiod. c. 9. p. 21. ita etiam, qui sine armis est, appellatur *γυμνός*· Hesiod. *ἀσπ.* 460. *μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο οὔτασ'.* Diod. Sic. L. XIX, p. 322. *γυμνὰ τὰ σώματα τῶν ἀμυνομένων ὅπλων παρεχόμενος*· Il. M. 389. *Ἧι ῥ' ἴδε γυμνωθέντα βραχίονα.* Π. 814. *οὐδ' ὑπέμεινε Πάτροκλον, γυμνὸν περ ἐόντ' ἐν δηϊοτῆτι.* Pausan. Messen. c. 15. *ἦ γὰρ τοῦ σώματος γυμνόν τι.* Herodian. II, 13. 8. *γυμνοῖτε πρὸς ὡπλισμένους μάχοιντο,* VII, 9. 11. *γυμνοῖτε ὅπλων καὶ ὀργάνων πολεμικῶν.* Thucydides, V, 71. *διὰ τὸ φοβουμένους προστέλλειν τὰ γυμνὰ ἕκαστον ὡς μάλιστα τῇ τοῦ ἐν δεξιᾷ παρατεταγμένου ἀσπίδι.* III, 23. *ἐτόξευον καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά,* et IV. 10. *τὰ γυμνὰ πρὸς τοὺς πολεμίους δοὺς ἀπῆγε τὴν στρατιάν*· quanquam horum exemplorum videtur eadem ratio esse, quae formulae: *terga fugae nudare*, de qua vid. Heinsium et Drakenborch. ad Sil. It. XVII. 445. Sed de verbis *γυμνὸς ὅπλων* agit Wesseling. in diss. Herodot. p 99. atque *nudum* Latinis esse inermem interdum, notat Drakenborch. ad Liv. V, 45, 3. et Sil. It. XVI, 47. A Graecis scriptoribus *γυμνοὶ καὶ ἄνοπλοι* frequenter ideo coniunguntur. vid. Wesseling. ad Herodot. L. II. 141. p. 171. *φευγόντων σφέων γυμνῶν ὅπλων.* Posset igitur sensus loci fortasse esse hic: turpe esse, senem iacere spoliatum armis. His enim priuari cum apud alias gentes, (de quo consuli possunt Stewechius ad Veget. L. II. p. 105. Freinshemius ad Curt. IV, 13. et Io. Alstorph. in Occup. Tusc. L. II. p. 94. 96.) tum apud Lacedaemonios turpissimum iudicabatur. Horum pueri nati in clypeo ponebantur, matribus clamantibus *ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν*· vid. Meursii Misc. Lacon. L. II, c. 1. Exstat in Antholog. L. I. p. 10. epigramma, quod rem bene illustrat:

Γυμνὸν ἰδοῦσα Λάκαινα παλίντροπον ἐκ πολέμοιο
Παῖδ' ἑὸν ἐς πάτραν ὠκὺν ἱέντα πόδα,

eum interfecit et dixit:

Ἀλλότριον Σπάρτας, εἶπεν, γένος ἔῤῥε ποθ' ᾅδαν.

 vbi

vbi vide Brodaeum. Notum eſt etiam, quid Archilocho acciderit, quem eadem hora, qua aduenerat, expellebant, quoniam illum audiuerant ſcripſiſſe, praeſtare arma abiicere, quam mori. vid. Ariſtophan. in Pac. 1296. et Plutarchum in Inſt. Lacon. pag. 239. Caeterum de verbo ῥίψασπις vid. Muretum V. L. L. IX. c. 2. Spanhemium ad Ariſtoph. Nub. 352. et Kuſterum ad Suid. T. II. p. 325. ſ. v. κλεώνυμος. Atque ita etiam apud alios populos turpe fuit clypeum abiicere. De Germanis locus Taciti notus eſt, nec a nobis repeti debet. Quid? quod in lege Salica tit. 32. p. 71. (in Schilteri Theſauro Antiqu. Teuton. T. II.) ſancitum eſt: *Si quis alteri imputauerit, quod ſcutum ſuum proieciſſet in hoſte, vel fugiendo prae timore, centum viginti denariis, qui faciunt ſolidos tres, culpabilis iudicetur.* Sed ex praecedentibus mihi fere probabilius videtur, Tyrtaei hunc locum explicandum eſſe de ſene, nudo corpore iacente, et ſpoliato veſtibus.

νέοισι] Hic duo notanda ſunt: primum totum hunc locum expreſſum videri ex Il. X. 71.

νέῳ δέ τε πάντ᾽ ἐπέοικε
Ἀρηϊ κταμένῳ δεδαϊγμένῳ ὀξέϊ χαλκῷ
Κεῖσθαι· πάντα δὲ καλὰ θανόντι περ, ὅττι φανείη·
Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον
Αἰδῶτ᾽ αἰσχύνωσι κύνες κταμένοιο γέροντος,
Τοῦτο δὴ οἴκτιστον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι·

vnde fortaſſe etiam ſenſus huius loci conſtitui poteſt: hoc enim erat alterum. Locus eſt ſubobſcurus et vere dicit Taylorus, interpretem hic vadimonium deſeruiſſe et ex Graecis non ſane ardentiſſimis Latina frigida feciſſe. Quis enim capiat haec:

Omnia perſimilis iuueni, conamine magno,
Vt pubertatis flos ſibi detur, agit.

Ille

Ille oculis hominum gratus, dum viuit, habetur,
Strenuus at primis caesus in agminibus.

aut illa: *iuuenes autem prorsus decet, vt pubertatis flos sit eis pulcher;* aut denique haec, quae Wintertonius dedit: *iuuenibus autem in omnibus similis est, et pulchrum pubertatis florem habet.* Osii ineptos versus repetere taedet. Miror neminem vidisse, loci verum sensum esse hunc: in iuuenibus, donec florem aetatis habent (in Graeco est mutatio numeri, vt saepe) omnia commode conspici ab aliis possunt: iuuenis et viuens viris mulieribusque amabilis visu, et in prima acie cadens pulcher est. Ita neque opus est cum Scaligero emendare: Ἀνδράσι ἐν θνητοῖσιν· modo post ἰδεῖν maius distinctionis signum deleas et cum sequentibus iungas legasque τε pro δέ. Ceterum video Melanchth. legisse: πᾶν.

ἄνθος ἥβης] Vide iterum similes Theognidis versus v. 1001.

ὄφρα τις ἥβης
Ἀγλαὸν ἄνθος ἔχων καὶ φρεσὶν ἐσθλὰ νοῇ.

Non raro poetae vtriusque linguae verba a floribus, hortis, plantis etc. sumta transtulerunt ad iuuentutis tempora indicanda, comparantque lubenter cum floribus primam vitae aetatem. Lubet, priusquam alia exempla addamus, aliquot carmina ex Anthologia inedita hic proponere. Incerti poetae est carmen primum:

Ἐσβέσθη Νίκανδρος, ἀπέπτατο πᾶν ἀπὸ χροιῆς
Ἄνθος, καὶ χαρίτων λοιπὸν ἔτ' οὐδ' ὄνομα
Ὃν πρὶν ἐν ἀθανάτοις ἐνομίζομεν· ἀλλὰ φρονεῖτε
Μηδὲν ὑπὲρ θνητοὺς, ὦ νέοι — —

Initium epigrammatis illustrari potest alio Simonidis iunioris in Anthol. p. 396.

Ἐσβέσθης, γηραιὲ Σοφόκλεες, ἄνθος ἀοιδῶν,
Οἰνωπὸν Βάκχου βότρυν ἐρεπτόμενος,

 de

de quo vid. Barnes. in vit. Anacreontis p. 75. Anacreon a serpente fixus ait c. 7. Κραδίη δὲ ῥινὸς ἄχρις Ἀνέβαινε, κᾆν ἀπέσβην. Theocrit. IV, 39. ὅσον, αἶγες ἐμὶν φίλαι, ὅσσον ἀπέσβας. Scholiast. ἤγουν ἀπέθανες. Vltimum versum plenum adscribere nolui. Est enim in codice corruptissimus ἐοὶ τρύχες. nolui frustra hariolari. emendatiores chartae vnice nos hic iuuare possunt. Alterius epigrammatis auctor etiam ἄδηλος est: ipsum vero non illepidum.

Ει τίνα που παίδων ἐρατώτατον ἄνθος ἔχοντα
  Εἶδες, ἀδιστάκτως εἶδες Ἀπολλόδοτον.
Ει δ' ἐσιδὼν, ὦ ξεῖνε, πυριφλέκτοισι πόθοισι
  Ουκ ἐδάμης, πάντως ἢ θεὸς, ἢ λίθος εἶ.
Μάγνης Ηράκλειος ἐμοὶ πόθος, ὅυτι σίδηρον
  Πέτρῳ, πνεῦμα δ' ἐμὸν κάλλει, ἐφελκόμενος.

Sola interpungendi ratione mutata perspicuum hoc carmen et planum nobis reddidisse videmur. Ἀδιστάκτως, est: procul dubio: certe: quanquam non memini, me verbum hoc apud antiquissimos scriptores inuenire. Tertium, quod addere volo, carmen Rhianus composuit:

Οι παῖδες λαβύρινθος ἀνέξοδος. ᾗ γὰρ ἂν ὄμμα
  Ῥίψωσ' ἴξῳ τοῦτο προσαμπέχεται.
Τῇ μὲν γὰρ Θεόδωρος ἄγει ποτὶ πίονα σαρκὸς
  Ἀκμὴν, καὶ γυίων ἄνθος ἀκηράσιον.
Τῇδε Φιλοκλῆος χρύσεον ῥέθος, ὃς τὸ καθ' ὕψος
  Ου μέγας, ουρανίη δ' ἀμφιτέθηλε χάρις.
Ην δ' ἐπὶ Λεπτίνεω στρέψῃς δέμας, ουκέτι γυῖα
  Κινήσεις, ἀλήτῳ δ' ὡς ἀδάμαντι μενεῖς
Ἴχνεα κολληθεὶς· τοῖον σέλας ὄμμασιν αἴθει
  Κοῦρος καὶ νεάτους ἐκ κορυφῆς ὄνυχας.
    Χαίρετε,

Χαίρετε, καλοὶ παῖδες, ἐς ἀκμαίην δὲ μολεῖτε
Ἥβην, καὶ λευκὴν ἀμφιέσαθε κόμην.

Carmen ſane dulce eſt et venuſtum, vt multa alia quae Anthologia Graeca continet. Sed primum diſtichon corruptum eſt. Conieci: ἐς γ. α. ο. ῥίψω, ὡς ἰξῷ τ. π. Certe ἰξὸς eſt viſcum, et videtur bene haec comparatio locum habere. illud ῥίψωσ' potes etiam aliter mutare. Sed nos tantum conſuluimus ſenſui. v. 8. legendum eſt procul dubio ἀλύτῳ· firmiſſimis veluti vinculis conſtrictus: ad illuſtrandam formulam etiam facit, qui commode in mentem venit, locus Callimachi H. in Lav. Pall. 83.

ἑστάθη δ' ἄφθογγος· ἐκόλλασαν γὰρ ἀνίαι
Γώνατα, καὶ φωνὰν ἔσχεν ἀμηχανία.

reliqua ipſe muta v. 10. aliquid deeſſe facile patet. Puto emendandum eſſe: κῆς νεατοὺς κ. λ. In Anthol. VII, 586. ἐκ τριχὸς ἄχρι ποδῶν ἱερὸν θάλος. Haec hactenus. Iam pater Homerus Il. Σ. 57. ὁ δ' ἀνέδραμεν ἔρνεϊ ἶσος, τὸν μὲν ἐγὼ θρέψασα φυτὸν ὡς γουνῷ ἀλωῆς· N. 484. Καὶ δ' ἔχει ἥβης ἄνθος. Pulchre Pindarus Ol. I. 118. Πρὸς εὐάνθεμον δ' ὅτε φυὰν Λάχναι νιν μέλαν γένειον ἔρεφον· et Pyth. IV. σὸν δ' ἄνθος ἥβας ἄρτι κυμαίνει. Simonides pag. 319. ed. Steph. θνητῶν δ' ὄφρα τις ἄνθος ἔχει πολυήρατον ἥβης. Anacreon 34. ὅτι σοι πάρεστιν Ἄνθος ἀκμαῖον ὥρας. Theocrit. Id. XIV, 70. Ποιεῖν τι δεῖ, ἕως γόνυ χλωρόν, quod recte Schol. explicat: ἀντὶ τοῦ, ἕως ἀκμάζομεν. de quo loco vid. Valkenarium in epiſt. praefixa Vrſini Virgilio compar. pag. 24. vt Horat. Ep. XIII, 4. *dumque virent genua.* Nam etiam Latini hac parte Graecos imitantur. Ouid. Triſt. III, 1, 7. *quod viridi quondam male luſit in aeuo.* Art. III, 557. *viridemque iuuentam vt capias.* Met. IX, 435. *Perpetuum aeui florem Rhadamantus haberet* et ſic ille ſaepius. Sil. It. V, 415. *properoque virentes Delerat leto annos.* Stat. Theb. IV, 274. *viridique genas ſpectabilis aeuo.* Petron. c. 32. *vt traduceres annos primo florentes vigore.* vide, plura qui dabunt, Drakenborch. ad Sil. It. I, 187. 376. XVI. 406.

406. Salmasium ad Solin. p. 364. Heinsium ad Petron. c. 17. p. 83. et Bourdelot. ad eund. c. 139. p. 853. Burman. ad Valer. Flac. I, 77. Io. Heskin ad Bion. pag. 39. Eleganter Thucydides IV, 133. ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅτι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπολώλει· omnis ipsorum iuuentutis flos: quo sensu etiam Latini hoc verbum ponunt. Liuius VIII, 8. *haec prima frons in acie florem iuuenum pubescentium ad militiam habebat*. vid. Drakenborch. ad XXVII, 35. 7. et VIII, 28, 3. Hemsterhusium ad Lucian. Tim. c. 55. et Abresch. in Diluc. Thucyd. p. 489. Pindarus sic non semel, vt: Nem. VIII, 15. ἡρώων ἄωτοι. et Pyth. IV, 355. κατέβα ναυτῶν ἄωτος. Theocrit. de Argonaut. XIII. 27. θεῖος ἄωτος ἡρώων. Ni fallor, poeta apud Athenaeum L. III. p. 99. τοὺς ἐφήβους ἔαρ τοῦ δήμου vocauit. vid. Valkenar. ad Herodot. VIII. p. 580. Contra καλάμη dicitur de corpore senili, Odyss. ξ. 214. Ἀλλ' ἔμπης καλάμην γέ σ' ὀΐομαι εἰσορόωντα Γινώσκειν· quod recte Schol. explicare per τὸ γῆρας et πρεσβυτικὸν σῶμα, puto cum eruditiss. Schultenso ad Iob. T. I. p. 164. qui existimat docte, allusum a poeta ad culmum iam maturum falci. Idem eleganter T. II. p. 802. notat, ὀπώρα transferri ad maturitatem iuuenilem. Sic certe Pindarus Isthm. B. ὅς τις ἐὼν καλὸς εἶχεν Ἀφροδίτας εὐθρόνου μνάστειραν ἀδίσταν ὀπώραν· et Nem. E. οὔπω γένυς φαίνων τέρειναν ματέρ' οἰνάνθας ὀπώραν. Memini in Antholog. III, p. 372. legi Κἢν μὲν σύλησεν ἐμῆς νεότητος ὀπώρην. Cum iis, quae de verbo καλάμη diximus, confer duo carmina, antea nondum edita, quae codex Anthologiae Graecae Lipsiensis habet. Primi auctor est Asclepiades:

Νῦν αἰτεῖς, ὅτε λεπτὸς ὑπὸ κροτάφοισιν ἴουλος
  Ἕρπει καὶ μηροῖς ὀξὺς ἔπεστι χνόος.
Εἶτα λέγεις, ἥδιον ἐμοὶ τόδε· καὶ τίς ἂν εἴποι
  Κρείσσονας αὐχμηρὰς ἀσταχύων καλάμας.

In 1. v. vitiose scriptum erat alterum verbum: αἰθεῖς. in v. 3. verbum εἶτα indignantibus proprium esse notum est. vid. Casaubonum ad Athenae. p. 555. Simile est

carmen

carmen in Anthol. VII. p. 627. Νῦν μοι χαῖρε λέγειν — finis est: Ἀντὶ ῥόδε γὰρ ἐγὼ τὴν βατὸν ὀυ δέχομαι. nempe καλάμη sumitur pro ἀκάρπῳ ἡλικίᾳ, aetate effoeta, vt docet Scholiast. ad Odyss. Ξ, 214. et Iensius in Lection. Lucian. II, 18. p. 258. ad Pseudomant. p. 861. vbi dicitur, Alexandrum Pseudom. adolescentulum fuisse venustissimum, ὡς ἐνῆν ἀπὸ τῆς καλάμης τεκμαίρεσθαι. vt licebat coniicere e senili corpore. Alterius carminis auctor ignoratur.

Σῶόν μοι Πολέμωνα μολεῖν, ὅτ' ἔπεμπον, Ἀπόλλον
Ἠιτέμην, θυσίην ὄρνιν ὑποσχόμενος.
Ἦλθε δέ μοι Πολέμων λάσιος γένυν· ὀυ μά σε Φοῖβε
Ἦλθε δέ μοι, πικρῶ δ' ἐξέφυγεν δὲ τάχει.
Ὀυκ' ἔτι σοι θύω τὸν ἀλέκτορα. μὴ με σοφίζε
Κωφὴν δὴ ϛαχύων ἀντιδιδοὺς καλάμην.

Primum distichon iam dedit Dorvillius in Vann. Critic. p. 149. vbi docet ὄρνιθος nomine saepe appellari gallum. In 3. et 4. versu fateor mihi non placere repetitionem nimiam particulae. In vlt. v. non probo lectionem marginis: κύφην. nam κωφὸς exquisitius dictum videtur, vt in Il. Λ. 390. Κωφὸν γὰρ βέλος ἀνδρὸς ἀνάλκιδος. et proprie κωφὸς de aristis, quibus nihil bonae frugis inest. v. 5. σοφίζεσθαι, est callide, fraudulenter decipere, circumuenire. vid. P. Fabrum in Agonist. L. I. c. 15. Alius carminis simile est argumentum, quod huius epigrammatis illustrandi causa addo:

Σαῖς ἴκελον πρὀύπεμπον ἐγὼ Πολεμῶνα παρειαῖς
Ἢν ἔλθῃ θύσειν ὄρνιν ὑποσχόμενος
Ὃν δέχομαι φθονεροῖς, Παῖαν, φρίσσοντα γενειοῖς
Ὀυ τὅτε τλήμων εἵνεκεν ἐυξάμενος,

Ὀυδὲ

Οὐδὲ μάτην τίλλεσθαι ἀναίτιον ὄρνιν ἔοικεν
Ἦ σὺν τιλλέσθω, Δήλιε, καὶ Πολέμων.

v. 1. Σῶς — παρειαῖς] Apollo imberbis esse credebatur fingebaturque, vnde illi etiam prima barba consecrabatur. v. Martial. I, 32. IX, 17. confer Barthium ad Stat. T. II. p. 244. in Anthol. I. p. 84. Apollinem: Ἄβροτον; ἀγλαόμορφον, ἀκερσεκόμην, ἁβροχαίτην, poeta vocat.

v. 2. de gallo diis sacro vide quae dicit Brodaeus ad Anthol. I. p. 125. inprimis vero ille Apollini consecratus erat. causam dare videtur Pausanias IV. p. 444. ἡλίου δὲ ἱερὸν φασὶν εἶναι, τὸν ὄρνιθα καὶ ἀγγέλλειν ἀνιέναι μέλλοντος τοῦ ἡλίου. vid. interpretes ad Diogenem Laert. VIII, 34. et Schefferum de natura et constit. philos. Italicae. c. 14. p. 148. Tres anni tempestates coniunxit Strato in epigrammate, iam alio tempore a nobis edito:

Νῦν ἔαρ εἶ, μετέπειτα θέρος· κἄπειτα τί μέλλεις
Κύριε βουλεύσαι; καὶ καλάμη γὰρ ἔσῃ.

Ἀλλά τις] non, vt vulgo fit, interpretaberis: *aliquis*, *quidam*, sed *vos*, aut *quisque*. saepe enim refertur hoc verbum ad eos, de quibus ante actum est, vel quos adloquimur. Sic v. c. Il. B. 39. Ἀλλά τις ἐγγὺς ἰὼν κ. λ. reddendum est: Vos igitur propius accedite. Eustathius ad Il. B. p. 452. ed Polit. scribit: ὅτι δὲ τὸ τινὰ καὶ ὅλως τὸ τὶς ἐστὶν ὅτε τῇ κατ' αὐτὸ ἀοριστίᾳ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἕκαστος, δηλοῖ καὶ Σοφοκλῆς ἐν τῷ, ὥρα, τίν' ἤδη κράτα καλύμματι καλυψάμενον, καὶ ἑξῆς. Δηλοῖ γὰρ, ὡς καιρὸς ἐστιν, ἕκαστον τῶν Σαλαμινίων λαθόντα φυγεῖν· Idem inquit ad Odyss. Γ. p. 123. τὸ τὶς πολλάκις — δηλοῖ — πάντας ληφθὲν ἀντὶ τοῦ εἷς ἕκαστος· οὕτως παρὰ Σοφοκλεῖ λέγουσιν ὁ χορὸς οἱ Σαλαμίνιοι· ὡς νῦν καιρός τινι ποδοῖν κλοπὰς ἀρέσθαι. vide etiam Dukerum ad Thucyd. V, 14. 42. Abresch. in Diluc. Thucyd. p. 574. et Valkenar. ad Herodot. L. VIII. 109. p. 671. καί τις οἰκίην ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω. *et vnusquisque reficiat aedes suas curetque sementem fieri.*

ἐν

ἐῢ διαβὰς] Cl. Ernesti ad Il. M. 458. interpretatur: *magno gradu obtineat locum suum.* Sed vide inprimis Salmasium ad Solin. p. 663. qui exponit de milite, qui gradum componit ad pugnandum et excipiendum aduersarii impetum altero pede protenso. quibuscum conueniunt, quae habet Casaubonus ad Aristoph. Equ. 77. et ad Theophrasti Characteres, περ. ἀδολεσχ. p. 135. vbi dicit, qui cruribus apertis stent, quique parent se ad hostilem impetum excipiendum, proprie dici διαβαίνειν. Occurrere memini hanc dicendi rationem apud Apollonium Rhod. III, 1293. αὐτὰρ ὁ τάςγε Ἐῢ διαβὰς ἐπίοντας — μίμνεν· confer I, 1199. et Aelianum V. H. IV, 16. ὁ δὲ ἐῢ διαβὰς ἐν τῇ στάσει καὶ ἐγκρατῶς στεφανωσάμενος ἀπῄει. interpr. *ipse quum bene et firmiter in statione sua perstitisset, coronatus abiit.* Faciunt ad illustrationem formulae etiam notata ab Eustathio ad Il. Γ. p. 818. Τὸ δὲ μακρὰ βιβῶντα, ἤτοι βαίνοντα, ἔοικέ πως πρὸς τὸ διαβαίνειν· ὃ καὶ παρ᾽ ὁμήρῳ κεῖται ἐν τῷ· Ἐῢ διαβάς· ἤγουν διαστήσας τὰ σκέλη· καὶ παρὰ τῷ κωμικῷ ἐν τῷ, τοσόνδε δ᾽ αὐτοῦ βῆμα διαβεβηκότος. Caeterum consule virum doctum in Obseru. Miscellan. Belgicis, Vol. I. T. I. pag. 127. vbi praeter alia iure reprehendit, qui hic et infra vertant *progressus*, cum poeta ad statum pugnantis respiciat, et consule simul Wesselingium ad Diod. Sic. L. I. p. 111. qui σκέλη διαβεβηκότα explicat diuaricata diductaque.

στηριχθεὶς] vid. Lamb. Bosium in Exerc. in N. T. ad Rom. I, 11. quem iam laudatum video ab Ernestio ad Il. Φ. 241. οὐδὲ πόδεσσιν ἔχε στηρίξασθαι. Theocrit. XV, 66. ἐπ᾽ ἀμφοτέρων δὲ βεβακὼς τολμασεῖς ἐπίοντα μένειν θρασὺν ἀσπιδιώταν. quem locum idem vir eruditus in Obs. Misc. iam attulit. Confer loca Homeri, Il. N. 56. Αὐτὼθ᾽ ἱστάμεναι κρατερῶς καὶ ἀνώγεμεν ἄλλους. Λ. 409. ὃς δὲ κ᾽ ἀριστεύῃσι μάχῃ ἔνι, τὸνδε μάλα χρεὼ ἑστάμεναι κρατερῶς. In Anthol. III. p. 297. Lacedaemonii dicunt: ὅπα ποδὸς ἴχνια πρῶτον Ἡρμόσαμεν, ταύτᾳ καὶ λίπομεν βιοτάν· Polyb. XV, 15. pag. 978. ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις ἐναποθνησκόντων τῶν ἀνδρῶν διὰ φιλοτιμίαν. confer I, pag. 49. et 65. atque II. pag. 164. Lys. in Orat. p. 47. Λακεδαιμόνιοι δὲ — οὐχ ἡττηθέντες τῶν ἐναντίων ἀλλ᾽ ἀποθανόντες,

θανόντες, ἅπερ ἐτάχθησαν μάχεσθαι. Iuſtin. L. IX, 3. de Athenienſibus: *Non tamen immemores priſtinae gloriae cecidere, quippe aduerſis vulneribus omnes loca, quae tuenda a ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt.* Non poſſum non, quoniam ſimilitudinem aliquam habet, addere verſum Orphei Argon. 254.

ἐρείσατε δ᾽ ἴχνια γαίῃ,

Ταρσοῖσιν ποδὸς ἄκρον ὑπερβλήδην τανύσαντες.

quo loco Geſnerus dicit ab ipſo Homero nihil perfectius factum eſſe.

χεῖλος ὀδοῦσι δακών] pulchra pictura militis, qui labia mordet, ſiue, vt minus ſentiat dolores e vulneribus percipiendos, ſiue, vt terribilior ſit hoſtibus. Apud Eurip. Bacch. 620. eſt: Θυμὸν ἐκπνέων, ἱδρῶτα σώματος στάζων ἀπὸ χείλεσιν διδοὺς ὀδόντας. vide Steph. Berglerum ad Ariſtoph. Veſp. 1078. de pugna: Εὐθέως γὰρ ἐκδραμόντες ξὺν δουρὶ, ξὺν ἀσπίδι, ἐμαχόμεσθ᾽ αὐτοῖσι, θυμὸν ὀξίνην πεπωκότες, πᾶς (alii malunt στὰς) ἀνὴρ παρ᾽ ἄνδρ᾽ ὑπ᾽ ὀργῆς τὴν χελύνην ἐσθίων vbi Scholiaſt. οἱ γὰρ ὀργιζόμενοι ἐνδάκνουσι τὰ χείλη. Alia ratio eſt Odyſſ. A. 381. οἱ δ᾽ ἄρα πάντες ὀδὰξ ἐν χείλεσι φύντες Τηλέμαχον θαύμαζον, vbi Euſtathius notat: ὅπερ ἐστὶ σχῆμα θάμβους καὶ ἀπορίας. Alias iratos milites dentibus frendentes nobis pingunt ſcriptores. Il. T. 365. de Achille: τοῦ καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλε. Virg. X, 715.

Ille autem impauidus partes cunctatur in omnes

Dentibus infrendens.

et VIII, 230.

Huc ora ferebat et illuc

Dentibus infrendens.

Ammianus Marcell. L. XVI. c. 12. *nec finiri perpeſſi quae dicebantur, ſtridore dentium infrendentes ardoremque pugnandi haſtis illidendo ſcuta monſtrantes in hoſtem ſe duci iam conſpicuum exorabant.*

B.

B.

Ἀλλ' Ἡρακλῆος γὰρ ἀνικήτου γένος ἐςέ,
Θαρσεῖτ', ὄυπω Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει.
Μήδ' ἀνδρῶν πληθὺν δειμαίνετε, μηδὲ φοβεῖσθε,
Ἰθὺς δ' εἰς προμάχους ἀσπίδ' ἀνὴρ ἐχέτω,
Ἐχθρὰν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτου δὲ μελαίνας
Αὐγαῖσιν κῆρας ἠελίοιο φίλας.

Ἴςε

Ἴσε γὰρ ὡς Ἄρεος πολυδακρύτου ἔργ' ἀρίδηλα,
Εὖ δ' ὀργὴν ἐδάητ' ἀργαλέου πολέμου.
Καὶ μετὰ Φευγόντων τε διωκόντων τ' ἐγένεσθε,
Ὦ νέοι, ἀμφοτέρων δ' εἰς κόρον ἠλάσατε.
Οἱ μὲν γὰρ τολμῶσι παρ' ἀλλήλοισι μένοντες
Ἔς τ' αὐτοσχεδίην καὶ προμάχες ἰέναι,
Παυρότεροι θνήσκεσι, σάεσι δὲ λαὸν ὀπίσσω,
Τρεσσάντων δ' ἀνδρῶν πᾶσ' ἀπόλωλ' ἀρετή.
Οὐδεὶς ἄν ποτε ταῦτα λέγων ἀνύσειεν ἕκαςα,
Ὅσσ', ἂν αἰσχρὰ πάθῃ, γίνεται ἀνδρὶ κακά.
Ἀργαλέον γὰρ ὄπισθε μετάφρενόν ἐςι δαΐζειν
Ἀνδρὸς Φεύγοντος δηΐῳ ἐν πολέμῳ.
Αἰσχρὸς δ' ἔςι νέκυς κατακείμενος ἐν κονίησι
Νῶτον ὄπισθ' αἰχμῇ δουρὸς ἐληλαμένος.
Ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροι-
σιν,
Στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδεσι δακών,
Μήρους τε κνήμας τε κάτω καὶ ςέρνα καὶ
ὤμους
Ἀσπίδος εὐρείης γαςρὶ καλυψάμενος.
Δεξιτερῇ δ' ἐν χειρὶ τινασσέτω ὄβριμον ἔγχος,
Κινείτω δὲ λόφον δεινὸν ὑπὲρ κεφαλῆς.

Ἔρδων

Ἔρδων δ' ὄβριμα ἔργα, διδασκέσθω πολεμίζειν,
  Μηδ' ἐκτὸς βελέων ἑςάτω ἀσπίδ' ἔχων.
Ἀλλά τις ἐγγὺς ἰὼν αὐτοσχεδὸν ἔγχεϊ μακρῷ
  Ἢ ξίφει οὐτάζων δήϊον ἄνδρ' ἑλέτω.
Καὶ πόδα παρ' ποδὶ θεὶς, καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδ' ἐρείσας,
  Ἐν δὲ λόφον τε λόφῳ καὶ κυνέην κυνέῃ,
Καὶ ςέρνον ςέρνῳ πεπλημένος ἀνδρὶ μαχέσθω,
  Ἢ ξίφεος κώπην, ἢ δόρυ μακρὸν ἑλών.
Ὑμεῖς δ' ὦ γυμνῆτες ὑπ' ἀσπίδος ἄλλοθεν ἄλλος
  Πτώσσοντες, μεγάλοις σφάλλετε χερμαδίοις,
Δούρασί τε ξεςοῖσιν ἀκοντίζοντες ἐς αὐτοὺς
  Τοῖσι πανοπλίοις πλησίον ἱςάμενοι.

COMMENTARIVS.

Deſcripſimus hanc elegiam e Stobaeo, Serm. XLVIII, p. 352. (ed. Geſn. a. 1559.) Edita quoque eſt a Stephano l. c. et in Id. p. 22. Hertelio Wintert. p. 439. Lectioque.

Ἀλλ'] Poteſt haec elegia initio truncata, poteſt etiam integra eſſe. Ἀλλὰ enim pro ἄγε, ἄγε δὴ poni docet Vigerus de Idiot. C. VIII. S. I. 1. 12. ibique Hoogeveen, idemque Vigerus monet ib. 5. Dionem Chryſoſtom. Orat. XII. ἀλλ' ἤ ordiri. de ἀλλὰ γὰρ vid. Zach. Pearcium in emend. Longini p. 18. ed. mai.

 αὐνική-

ἀνικήτου] in marg. ἀνίκητον, vt etiam Of. Steph. Wint. Hert. Frob. habent. Sed recepta lectio procul dubio vera est. Nam Hercules INVICTVS non femel in antiquis monimentis appellatur. quod nomen etiam aliis diis deabusque tribuitur: vt Dianae, in Reinefii Infcript. pag. 177. Apollini, apud Gruterum, p. 38. 5. Soli, ib. p. 33. n. 9. et 6. Marti, p. 58. Veneri, p. 59. n. 9. aliisque vid. ad Mufeum Florentinum Gorium. in T. III. p. 12. et 57. confer tab. VI. Sed Hercules, vt in propofito maneamus, INVICTVS audit multis in locis. vt in lapide apud Reinefium Cl. I. 64. p. 107. SANCTISSIMO HERCVLI TVR. INVICTO SACRVM. vid. etiam Sponii Mifcell. p. 50. Muratorii Infcript. p. 63. Boiffardum in opere claro P. III. p. 103. Gruteri Infcript. p. 46. 11. 12. p. 1017. 7. Begeri Thefaurum Brandenb. T. I. p. 54. T. II. p. 750. Donii Infcript. I, 100. Vulpii Lat. Profan. T. III. p. 96. et 155. Gorium ad numifmata Florentina Vol. 2, 25. Multa quoque exempla dat Brouckhufius ad Propert. I, 21, 23. *At comes* inuicti *iuuenis etc.* Illud monimentum, quod modo apud Boiffardum exftare diximus, repetitur etiam a Montefalconio in Antiqu. Expl. T. I. P. II. t. 134. Hercules, qui laeua manu clauae innititur, ibi fedet: vicinae arbori adhaeret corona, quae tot monftrorum domitori debetur, quatuorque anguli totidem clauas exhibent: titulus eft:

HERCVLI INVICTO
C. IVNIVS POMPONIVS
PVDENS SEVERIANVS
V. C.
PRAEF. VRBI.

Pari fenfu idem inuictus Hercules etiam *Victor* appellatur. vid. Mufei Florentin. T. I. tab. 34-39. et Gorium in obferuat. p. 74-86. et adde p. 117. et Vol. II. tab. I. 3. XII. 1. Quodfi vero ipfam inuicti herois formam intueri velis, euolues adfpiciesque Io. Epifcopii Signorum veter. Icon. femicent. I. tab. VIII. Mich. Angeli Cauffei de la Chauffe Mufeum Romanum.

num. T. I. t. 49. *Recueil des pierres gravées du cabinet du Roy, chez P. J. Mariette*, T. II. t. 83. et librum egregium: *Polymetis or an Enquiry concerning the Agrement, between the Works of de Roman Poets. by Spence.* (*Lond.* 1747.) pag. 115. Nec ſine fructu conſules Briſſonium de Form. I, 83. Heinſium ad Ouidii Faſtor. I, 562. atque Broukhuſ. ad Propert. IV, 9, 20. Valetne fortaſſe quidquam ad lectionem ſtabiliendam, quod in Anthol. I. p. 10. ii, qui cum Leonida occiſi ſunt, vocantur ἀνικήτου δῆμος ἐνυαλίου? Sed clariſſime receptam lectionem ἀνικήτου firmat Plutarchus (ὑπὲρ εὐγενείας.) qui hunc verſum reſpiciens ſcripſit: Ὁ δὲ Τυρταῖος τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας εἰς πόλεμον παρακαλούμενος γενεὰς Ἡρακλέους ἀνικήτου φησὶν αὐτάς. p. 180. S. 2. Editum vero eſt hoc fragmentum Plutarchi a Io. Chriſtoph. Wolfio in Anecdotis Graec. T. IV. Sed quod obiter moneo, doleo profecto Wolfium in iſto opere adornando tam parum ſeſe Criticum oſtendiſſe. Certe quisque librorum, quos ibi edidit, magna errorum copia oppreſſus fere eſt, et Criticorum opem exſpectat. Ne haec fruſtra dixiſſe videar, eminentiores tantum quosdam errores indicabo, e Photii libris contra Manichaeos qui in Vol. I. apparent, tollendos. In L. I. p. 55. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἤλασαν πάσης μὲν ἀφθαρσίας, πάσης δὲ ῥυπαρίας. Cuique credo patebit, legendum eſſe: ἀκαθαρσίας. p. 70. μεθ' ὃν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος — σωρὸν λίθων τὸ πτῶμα εἰργάσαντο. nonne poſt λιθ. verbum ἐπὶ addendum eſt? p. 88. ἥτις αὐτῷ πρᾶξις — καὶ τὸ μισθωτὸν ἀντὶ ποιμένος ἐπώνυμον τοῖς πολλοῖς περιεποιήσατο. immo potius παρεκ. p. 93. ἐν ᾗ παροικήσας καὶ ἀδείας τῶν δακνόντων λαβόμενος. ridicule. διωκόντων ſcribi debet. p. 112. πολλὰς γὰρ ὁ πλάνος πόλεις περιῆλθεν καὶ χώρας, θηρῶν, ἀπατῶν, καὶ παγιδεύων τῆς τῶν ἁπλουστέρων οἶμαι ψυχάς. quis hoc intelligit? at legere debes: τὰς τῶν ἁπλ. οἱ. τῆς βλάβης ψυχάς. Ib. οὐκ ὀλίγον δρόμον — κατεβάλετο. immo rectius legi debet κατελάβετο. Saepius haec verba permutata ſunt a librariis. vid. Weſſeling. ad Diod. Sic. T. II. p. 70. et 120. p. 130. χρόνον τινα

τοῖς φυγάσι διατρίψας. legendum est: συνδιατρίψας. p. 135. ἐπεὶ τῇ βαρύτητι τῆ πολυχνίου στενοχωρόμενος..ὅδε τὰς ὑπὸ χεῖρα. Ipsa verba docent corrigendum esse: βραχύτητι et στενοχωρουμένους. p. 141. l. 3. delenda est vox ἡ ἱστορία, e glossemate orta. Pendet enim oratio ab ὁ παρὼν λόγος, atque huc pertinent διελθὼν ἀνατίθεται. Nolo nunc plura dare, quae in aliud tempus reseruo.

γένος] Heraclidarum colonia Spartam peruenit, Heraclidarumque proprium et peculiare erat regnum. vid. Cragium de Rep. Lac. L. I. c. 3. et II, 2. Neque solum Lycurgus e progenie Herculis esse dicebatur, sed in vniuersum Lacedaemonii dicebantur Herculis genus, et praecipue ille ab his colebatur. vid. Spanhemium ad Iuliani Orat. I. pag. 132. Begerum in Thes. Brandenb. T. III. pag. 123. in Palatino, p. 204. Erasm. Schmidium ad Pindar. Pyth. A. p. 51. et E. p. 248. Immo inter sex tribus (nam tot fuisse probabile est,) Lacedaemoniorum, Heraclidarum erat praecipua, v. Scaligerum ad Euseb. p. 55. et Meursium de regno Lacedaem. c. 6, p. 2232. in T. V. Thes. Gron. Et erat in vniuersum communis omnium Argiuorum ambitiosa cupiditas, genus suum ex Hercule deducendi, cum Heraclidarum soboles late pateret, et in varias familias diffusa longe se lateque disseminasset. vid. Fourmonti *reflexions sur les histoires des anciens peuples* et Paciaudium in Monument. Peloponnes. Vol. II. p. 18. Spem igitur ponite, dicit poeta, in auctore vestri generis, qui pro vobis pugnabit, vosque defendet etc. Nam Hercules etiam πρόμαχος atque *defensor* dicebatur. vid. Gruteri Inscr. p. 45. 12. et 13. Spanhemium in immortali opere de Vs. et Praest. Num. p. 746. et Begerum in Thesauro Brandenb. T. I. p. 469. et 474. Aut sensum etiam putabimus hunc: Nonne vos, tali auctore generis vestri, tam forti et intrepido, pudet, timide res gerere? etc.

αὐχένα λοξὸν] locum hunc illustrat Erasmus in Adagiis s. tit. *incitare*. cuius verba huc transferamus: *prouer-*

bialis

bialis versus — quo vti licebit apud deiectos animo et facile consternatos, quos in rebus duris durare se et confirmare monebimus. Metaphora translata a supplicibus et depressa mente praeditis, quos incuruiceruicos *Pacuuius vocat, quo spectant et versus de seruitute apud Philonem* (hi versus sunt Theognidis v. 535.)

οὔποτε δουλείη κεφαλὴ εὐθεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ᾽ αἰεὶ σκολιὴ καυχένα λεξὸν ἔχει.

(ita puto rectius legi, quam αὐχένα) Haec ille. Videtur igitur similem hunc locum putare iis, quibus dicitur ceruix hominis victi iugo subdita esse, vt in Anthol. L. I. p. 17. Ἀλλ᾽ ὁ μὲν Εὐρώπης δοῦλον ζυγὸν αὐχένι θήσων Ἦλθεν et lib. III. p. 290. Οὐδὲ πάτρην πολύδακρυν ἐπ᾽ αὐχένι δεσμὸν ἔχουσαν Ῥυόμενοι. Theogn. 1017. οὔποτε τοῖς ἐχθροῖσιν ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσω. Memini quoque Zosimum e Sibyllinis carminibus simile dicendi genus adferre, vt II, c. 6. καί σοι πᾶσα χθὼν Ἰταλὴ καὶ πᾶσα Λατίνη Αἰὲν ὑπὸ σκήπτροισιν ὑπαυχένιον ζυγὸν ἕξει, et c. 36. Οὐδ᾽ ἐθέλοντι γὰρ αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσει. Foret igitur sensus loci hic: Nondum Iouis potentia diminuta est. nondum ille Iupiter, cuius summa est vis, victus est. Iupiter enim appellabatur VICTOR. vid. Gorium ad numism. Musei Florentini T. V. Cl. 2. pag. 107. atque in Gemm. astrifer. thesaur. t. 8 - 11. et Passerium in T. II. p. 27. et 52. seq. Begerum in Thesauro Brandenb. T. II. p. 629. et 640. dicebatur etiam Νικηφόρος. vid. Spanhemium de Vs. et Praest. Num. T. I. Diss. VII. p. 408. atque Trophaeucus. vid. Potterum ad Lycophr. p. 1328. et Andr. Cirino de vrbe Roma, c. 45. in Thes. Sallengr. T. II. p. 506. Sed puto omnino alium huius loci sensum esse, eumque ita expono: nondum Iupiter nobis auxilium suum denegat: nondum nos contemnit, nobis irascitur: fauet adhuc nobis et propitius est. Ad confirmandam meam opinionem velim consideres aliquot veterum scriptorum loca, vbi idem fere dicendi genus occurrit. In Callimachi epigr. XXII. p. 292.

— Μῶσαι γὰρ ὅσως ἴδον ὄμματι παῖδας
Ἄχρι βίου πολιὲς ἐκ ἀπέθεντο φίλες.

notat Bentleius e Schol. Hesiodi in Theogon. init. restituendam esse veram lectionem: Μῶσαι γὰρ ὅσως ἴδον ὄμματι παῖδας Μὴ λοξῷ, πολιὲς ὀυκ ἀπέθεντο φίλες. quae lectio ibi vnice probanda est. Recte etiam Barnesius locum Anacreontis c. 61. p. 207.

Πῶλε Θρηκίη, τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλεῶς φεύγεις;

non explicandum esse dicit: limis oculis adspicere, sed tali aspectu vti, qui alienatum animum ostendit. Clarior est locus Polybii L.IV. c.86. πρὸς δὲ τὸν Ἀπελλῆν λοξότερον εἶχε: quod vertitur: *de Apelle vero minus bene sentire coepit.* Eodem fere modo Theognis, quem saepius videmus ad similitudinem Tyrtaei accedere, hanc sententiam expressit v. 835.

Τῶν δὲ φίλων εἰ μέν τις ὁρᾷ μέ τι δεινὸν ἔχοντα
Ἀυχέν' ἀποστρέψας ὀυδ' ἐσορᾶν ἐθέλει.

Deinde huc facit Seruius, qui ad Virg. Aen. II, 690. *Iupiter omnipotens, precibus si flecteris vllis*, Adspice *nos.* notat: *Quia intuentes dii iuuant (nam de Ioue in X. libro sic ait, cum in Africa esset Aeneas I, 227.* Et Lybiae defixit lumina regnis. *Aut secundum Mathematicos, quod, quidquid irradiauerit Iupiter, felix facit,*) vnde et X, 473. *Atque oculos Rutulorum reiicit aruis.* Et contra I, 482. *Diua solo fixos oculos auersa tenebat.* Haec ille. Nempe *respicere* dicuntur dii, quando opem ferunt, iuuant, aliquid curant. Horat. I, 2, 35. *Siue neglectum genus et nepotes* respicis *auctor.* Virg. Aen. I, 667. *Dî tibi, si qua pios* respectant *numina* et V. 687. *Iupiter omnipotens, — Si quid pietas antiqua labores* Respicit *humanos.* Ouidius Fastor. IV. 161.

Semper

Semper ad Aeneadas placido, pulcherrima, vultu
Respice, *totque tuas, Diua, tuere nurus.*

Immo Cicero quoque ad Attic. VII, 1. *Videre mihi videor tantam dimicationem, nisi idem deus, qui nos melius, quam optare auderemus, Parthico bello liberauit,* respexerit *rempublicam.* Inde etiam *Fortunae respicientis* fit mentio in marmoribus.

FORTVNAE
AVGVSTAE
RESPICIENTI
M. AVR. CTESIAS
IVNIOR EX VISV.

vid. Gruteri Inscr. I. p. 79. n. 1. adde Reinesium in syntagmate Inscr. Cl. I. n. 209. p. 206. et Alex. ab Alexandro Dier. Genial. L. I. c. 13. p. 52. qui notat Fortunae huius templum fuisse iuxta aedem Iouis Victoris. Contra oculos auertere, aut tergum ostendere irae diuinae signum credebatur. Similem memini me locum legere in Ieremiae cap. XVIII, 17. νῶτον καὶ μὴ πρόσωπον δείξω αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἀπολείας αὐτῶν, ex interpretatione τῶν ὁ atque ex int. Hieronymi: *dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.* consule Dacieriam ad Hom. Iliad. XIII. p. 256. (ed. Amstel. 1702.) Adde credidisse veteres, deos excedere vrbe, quae vicina excidio peritura sit, atque adeo ciuibus ceruicem ostendere et tergum. Notum est illud Virgilii de Troia II, 351.

Excessere omnes adytis templisque relictis
Di quibus imperium hoc steterat.

Sil. It. II, 364.

Et iam damnata cessit Karthagine Mauors.

Aeschyl. Sept. c. Th. 223. ἀλλ᾽ οὖν θεοὺς τοὺς τῆς ἁλώσης πόλεος ἐκλείπειν λόγος. vbi consule Scholiast. Neptunus ap. Eurip. Troad. v. 25. Λείπω τὸ κλεινὸν Ἴλιον βωμούς τ᾽ ἐμούς. vide Macrobium III, 9. Seruium ad

Aen. II, 351. Muretum in V. L. V, 18. Cerdam ad Aen. II, 350. Stewechium ad Veget. L. II, p. 87. Modium et Drakenborch. ad Sil. It. XII, 517. Plenius de hac re expofuerunt Io. Guil. Berger in diff. de Euocatione deorum ex oppidis obfeffis, et Anfaldus de Romana tutelarium deorum euocatione, qui, quod negat, hunc incompertum morem fuiffe Graecis, perperam agit, recte id monente Paciaudio in Monim. Peloponnef. Vol. II. p. 53. Vnde procul dubio factum eft, quod Paufanias L. III, c. 15. narrat: Lacedaemonios aeque ac Athenienfes vt Victoriae fine alis ἄγαλμα, ita etiam Martis fimulacrum vinculis alligatum habuiffe. γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῇ Λακεδαιμονίων τε ἐς τοῦτό ἐστιν ἄγαλμα, καὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν ἄπτερον καλουμένην Νίκην. Τῶν μὲν οὔποτε τὸν Ἐνυάλιον φεύγοντα οἰχήσεσθαι σφίσιν ἐνεχόμενον ταῖς πέδαις· Ἀθηναίων δὲ τὴν Νίκην ἀεὶ μένειν οὐκ ὄντων πτερῶν· confule de Victoria non alata Iac. Oifelium in Thef. fel. numifm. antiqu. 380. 381. Demfterum in Etrur. Regal. T. I. p. 73. Cuperum in Apotheof. Homeri p. 170. et regium opus, *le Pitture Antiche d'Ercolano*. T. I. p. 225. Sed debet hoc loco, quo non de vrbe obfeffa, fed de praelio fermo eft, formula fimpliciter exponi: Iupiter non iratus nobis eft. Nam Iouis quoque fumma erat in bello poteftas, qui audit Il. Δ. 84. Ζεὺς, ὅς τ' ἀνθρώπων ταμίης πολέμοιο τέτυκται, vid. Spanhem. de Vf. Num. diff. VIII, p. 517. Stanleium ad Aefchyl. Sept. c. Th. 4. p. 738. Briffonium de Formul. I, LXXVIII. et Guil. du Choul. de Relig. veter. Roman. p. 52. In Bandurii numifm. imp. T. II. p. 154. eft numus, in quo confpicitur Iupiter nudus, galeatus, clypeum tenens, et hafta innixus. Denique cum in Il. X. 209. tum in Aen. XII, 725. duas lances fuftinet, quibus fata impofita funt bellantium: vnde elegans poeta pulchros illos fatisque notos verfus expreffiffe videtur:

Gott aber wog beym Sternen-Klang
Der beyden Heere Sieg,
Er wog und Preuffens Schale fanck,
Und Oeftreichs Schale ftieg.

Alioquin

Alioquin mortales a conſpectu deorum, ſi quando ſe propius conſpiciendos praeberent, oculos auertendos eſſe cenſebant, quia periculoſum exiſtimabant nec ſe credebant impune hoc facturos. Il. Υ, 131. χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς· Iaſon apud Apollon. IV, 1315. ὡς ἐτέρωσε παλιμπετὲς ὄμματ' ἔνεικε Δαίμονας αἰδεσθείς. Eurip. Ion. 1551. φεύγωμεν, ὦ τεκοῦσα, μὴ τὰ δαιμόνων ὁρῶμεν, εἰ μὴ καιρὸς ἐσθ' ἡμᾶς ὁρᾶν. lege Callimachum in variis locis, vt Hymn. in Apoll. v. 9. in Lauacr. Pallad. v. 100. conſule Spanhem. ad Callim. h. l. — Melius locum vertit Oſius ſic: *Vobis ira Iouis nulla recuſat opem*, quam Moſellus: *nondum flexa Iouis facies.* Sed ſatis diu in hoc loco morati ſumus. Pergamus.

ὡς] St. H. W. ἐς.

θανάτου κ. λ.] al. κῆρας αὐγαῖσι Frob. αὐγαῖς-φίλαις. male. Locum hunc corruptum eſſe facile patet, eoque in vertendo valde acumen ſuum oſtenderunt interpretes: *Inuiſam*, alter reddit, *amiſſurus animam, mortisque nigrum ſed ſolis ſplendori gratum ſubiturus fatum.* Bene fecit: multo enim, quam antea, incertior factus ſum, et alter:

Inuiſamque adeo ſtatuens abrumpere vitam
Praecipiti curſu malit obire ſemel.

Belle! nam ipſe non recte intellexiſſe videtur. nec minus ridicule Oſius:

Temnite nunc animas, vitamque efflare ſub auras.
Quas radii illuſtrant ſole micante, iuuat.

quorum verſuum quis eſt ſenſus? Qui nuper in Anglia Tyrtaeum edidit, parum me hic iuuat. Locum difficillimum eſſe fatetur, immo, quia Tyrtaeus ſimplex et facile ſcribendi genus amat, eum corruptum eſſe dicit. Sed quomodo idem emendandus ſit, docere aut noluit, aut potius non potuit nos docere. In Glasgouienſi Tyrtaei editione, quam equidem

nunquam vidi et frustra in his regionibus quaesiui, hunc locum ita explicitum esse addit. „Considera „vitam, tanquam inuisam, quoad lucem solis adspi„cias, nisi victor sis, sed cogita simul, eundem so„lem cum voluptate cadauer tuum lustraturum esse, „quamuis nigerrima aliis mors videatur". Sed quomodo hic sensus ex his versibus elici possit, neque ego video, neque mortalium vllus videbit. Quid dicere voluerit poeta, intelligo: nempe sensum, ni fallor, puto: vitam habens inimicam, h. e. contemnens, mortem vero, seu, mortis atra fata amplectens, habens cara, aeque ac lucem solis: i. e. aeque ac vitam. Memini in Anthol. II. p. 258. esse: ὅς αὐδῆς φίλτερος ἠελίου. Haec sana sunt: nostra vero corrupta. Feliciter tamen verba emendauit vir eruditus in Obs. Miscell. Vol. I. T. I. p. 128. vbi dicit: *Verborum haec collocatio parum Graeca. Praeterea deest, vt ante, aliquid sensui. Quid multa?* legendum: Ἐχθρὰν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτε δὲ μέλαινας κῆρας ἸΣ αὐγαῖσιν ἠελίοιο φίλας· ἶσα· ἴσως· ἐπίσης· *instar, ceu, aeque. ob similem syllabam* ΑΣ *exciderat* ΙΣ. Schol. Il. E. 71. ἶσα τέκεσσιν· ἐπίσης τέκνοις· Il. Δ. 303. Τιμὴν δὲ λελόγχασ ἶσα θεοῖσι· *Honorem habent parem diis, iuxta deos. ἴσος communem habet syllabam. vide Theocrit.* 8. 19. *θέλω φίλον siue φιλεῖν τινὰ ἶσα τέκνῳ Graece et eleganter dicitur.* Haec ille, nisi vere, ita tamen, vt in hac emendatione acquiescere, possimus. Magnus etiam ille et *quem*, vt verissime Broukhusius ad Tibull. I, 6, 10. dicit, *nunquam sine sacro quodam horrore nominare debemus*, Hugo Grotius, in dictis poetarum ex Florilegio Stobaei, (qui liber Parisiis a. 1623. prodiit,) edidit: κῆρας ὁμῶς αὐγαῖς ἠελίοιο φίλας. neque haec coniectura mala est, nisi quod illa mitior esse videtur. si formulae αὐγαῖσι ἠελίοιο, vim consideres, explicanda est per, *vita*. Sic enim solent Graeci de viuentibus. Theognis, 426.

Πάντων μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον
Μήδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου.

569. λείψω δ' ἐρατὸν φάος ἠελίοιο Ἔμπης δ' ἐσθλὸς ἐὼν ὄψομαι οὐδὲν ἔτι et v. 1139. Ἀλλ' ὄφρα τις ζώῃ καὶ ὁρᾷ φάος ἠελίοιο. Il. E. 120. Δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο. et Il. Σ. 61. Eurip. Iphig. Taur. 674. Αἰσχρὸν θανόντος σοῦ βλέπειν ἡμᾶς φάος. Sophocles Antig. 819. νέατον δὲ φέγγος λεύσσουσαν ἀελίου κ' οὔποτ' αὖθις· et in Elect. 104. Ἔς' ἄν, λεύσσω παμφεγγεῖς ἄστρων ῥιπάς, λεύσσω δὲ τόδ' ἦμαρ. vnde etiam apud Eurip. Phoeniss. 1349. Ουκ ἔτ' ἀεὶ ἀδελφῆς παῖδες ἐν φάει· vbi vide Valkenarium. In Anthol. II. p. 263. Οὐδὲ τὰ τερπνὰ Ζωῆς, οὐδ' αὐγὰς ὄψεαι ἠελίου. Inde quoque ὁρᾶν, δέρκεσθαι, βλέπειν pro viuere vsurpatur. Sophocl. Aiac. 1091. Ει γὰρ βλέποντος μὴ δυνήθημεν κρατεῖν, πάντως θανόντος ἄρξομεν, Philoct. 897. Ἥδομαι μέν σ' εἰσιδὼν — βλέποντα κἀμπνέοντ' ἔτι. Il. A. 88. Ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο· vbi vid. Scherpezeelium. adde Iphig. in Aul. 484. et 1612. Suidas βλέποντες ἀντὶ τοῦ ζῶντες. adde Stolbergium ad Soph. Aiac. 986. Meursium ad Lycophron. 1019. Barnesium ad Eurip. Supplic. 78. Saluinium et Politum ad Eustath. Il. A. p. 112. Paullo aliter est apud Theocritum XII, 4. τὸ δ' ἄυριον αἴ' ἐσορῶμεν· Schol. τουτέστι σήμερον ζῶμεν, ἄυριον δὲ τεθνηξόμεθα. vid. Casaubon. in Lection. Theocrit. c. XIV. Quemadmodum vero *lux* pro vita sumitur, ita *nox* aut *tenebrae* de morte. vt Il. E. 47. συγερὸν δ' ἄρα μιν σκότος εἷλε, et Il. 350. θανάτου δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν. vid. Gatakerum ad Antonin. X, 34. p. 380.

θέμενος] Diodor. Sic. V, p. 352. παρ' οὐδὲν τε θέμενος τὴν τοῦ βίου τελευτήν. Solon in Sent. 46. φαιδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος. vid. Alberti in Obs. p. 379. Aliter, vero dixit Aeschylus in Prom. 163. ὁ δ' ἐπικότως ἀεὶ θέμενος ἄγναμπτον νόον· quod Stanleius vertit: *animum inflexibilem possidens.*

πολυδακρύου] in marg. πολυδακρύτου. sic quoque St. H. W.

ἔργα] Solent Graeci ἔργα Μουσῶν, ἔργα Ἀφροδίτης, ἔργα γάμοιο, ἔργα μάχης, ἔργα Ἄρηος dicere. vide Rittershusium ad Opp. Halieut. I, 105. Lennep in Animad.

ad

ad Coluthum L. I. c. 5. p. 26. qui v. 182. inquit: *Ἄρεος ἔργα διώκειν.* et Schraderum ad Musaeum. c. 12. p. 228-30. Et sicut apud Virgilium: *graue Martis opus.* (conf. Hoelzlinum ad Apollon. Rhod. III, 9. Casaubonum ad Polyb. p. 119. et Schwebelium ad Onosandri Strateg. p. 8.) et *res gerere* pro administrare bellum dicitur: vid. Drakenborch. ad Sil. XV, 149. *comites rerum bellique ministri:* add. Graevium ad Iustin. XIII, 4. 5. Burmannum ad Ouid. Ep. Her. XVII, 256. et Cortium ad Sallust. B. I. 58, 4. ita apud Homerum, notante Duporto in Prael. ad Theoph. p. 269. et 270. et Dorvillo in Crit. Vanno p. 384, ἔργον saepe notat praelium. Il. B. 338. οἷς ἔτι μέλει πολεμήϊα ἔργα. et 436. μηδέ τι δηρὸν Ἀμβαλλώμεθα ἔργον· Schol. νῦν τὸν πόλεμον. et v. 137. ἄμμι δὲ ἔργον Ἄυτως ἀκράαντον. Γ. 331. ὁππότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε. Schol. explicat ταῦτα τὰ ἔργα τοῦ πολέμου. eademque notat ad Il. Δ. 175. 470. 539. E. 428. vbi eadem in significatione ἔργον occurrit. Sic ἐν τῷ ἔργῳ est ipso praelio, apud Thucyd. L. I. 107. et apud Lucian. Συγγρ. T. II. p. 33. τῶν ἐξ αὐτοῦ του ἔργου διαφυγόντων. In Muratorii Inscript. p. 1433. legitur: Ἀμφίλοχοι Θρασέων ἓν εἰδότες ἔργου ἀκόντων. et in Pind. Istm. VIII. μιν Ρύοντό ποτ' ἐκ μάχας ἐναριμβρότου, ἔργον ἐν πεδίῳ κορύσσοντα. vbi Erasmi Schmidii emendationem non probo. sed, age, adspergamus pauculas nostrarum coniecturarum ad eundem poetam, quarum certe violentiam nemo accusabit. Ego igitur Ol. I, 160. τὸ δ' αἰεὶ παράμερον ἐσλὸν ὕπατον ἔρχεται παντὶ βροτῷ lego παράμενον et sic dissensus Schol. optime tollitur. Ol. VI. 118. Ζηνὸς ἐπ' ἀκροτάτῳ βωμῷ deleo ι subscriptum, vt sit: summi Iouis. Nem I, 39. πράσσει γὰρ ἔργῳ μὲν σθένος, βουλαῖσι δὲ φρὴν· ἐσσόμενον προιδεῖν συγγενὲς, οἷς ἕπεται: opitulatur autem fortitudo ad res agendas, mentis solertia ad consilia capienda: has virtutes comitatur innata sagacitas ad futura prospicienda: lego οἷς et post συγγ. distinctionem deleo. Pyth. IV, 433. Ἤλπετο δ' οὐκέτι οἱ κεῖνόν γε πράξασθαι πόνον. Sperabat autem non

non item ei huncce perfectum iri laborem: puto legi debere: πεπράξεσθαι. XI. 63. μοῖσα τὸ δὲ τεὸν, etc. non placet aliorum τὸ δ᾽ ἐτεὸν· aut vulgatam retine, aut lege: τόδε τεὸν, hoc tuum est. Ib. ἐπεὶ Τρώων ἔλυσε δόμους ἀβρότατος· vbi primum probo lectionem alteram ἔλυσε, vt aliquoties est apud Homerum, πολλάων πολίων κατέλυσε κάρηνα. deinde legendum censeo: ἀβροτάτος· vt sit adiectiuum. quanquam Schol. διέλυσε τοὺς οἴκους τῆς εὐδαιμονίας· et Schmidius horrende vertit. Fortasse parui momenti tibi hae emendationes videntur: sed ego semper verissimam putaui sententiam Mureti in V. L. VIII. c. 4. *Quotidie*, dicentis, *magis intelligo, verum esse id, quod semper existimaui, nullam esse mendam ita pusillam, quam non permagni intersit e veterum monimentis tolli et corrigi.*

ἀΐδηλα] in marg. ἀΐδηλα· non male. vide Clarkium ad Odyss. II. 29. vbi Schol. verbum explicat: τὸν ἀδηλοποιὸν καὶ πάντα φθείροντα.

ὀργὴν] bene interpr. *nostis ingenium*, melius, quam Hertelius, qui reddit: *impetum*, etsi ipse fateor, me maluisse initio legere, ὁρμήν· nam has duas voces confundi notat Adr. Heringa in Obs. Crit. p. 54. Sed nunc nihil muto. Nam et Latini dicunt *ingenium* necis, scelerum, poenarum, vt docent Drakenborch. ad Sil. Ital. XVI, 46. *Cantaber* ingenio *membrorum et mole timeri* et ad IV, 90. *Collisque propinqui Ingenium*, atque Burmannus ad Ouid. Met. VI, 574. *grande doloris ingenium est*, aliique laudati a Cl. Longolio ad Plin. I, 20, 17. etiam Graeci ὀργὴν hoc sensu vsurpant. exempla plura dabunt Dukerus ad Thucyd. I, 130, 83. Wassius ibid. I, 140, 33. Alberti ad Hesych. s. v. εὐόργητος. Heringa libro modo laudato, p. 49. Cl. Trillerus in Obs. Crit. p. 499.

μετὰ] in marg. παρά.

Οὐδεὶς ἂν] St. W. H. Οὐδ᾽ ἄς δ᾽ ἄν. quod eodem fere redit. *nemo prorsus.* vide Alberti Obseru. p. 205. et P. Moll. ad Longi Pastor. p. 52.

Τρεσσάν-

Τρεσσάντων] Similiter Homerus Il. E. 532. *Φευγόντων δ' οὔτ' ἂρ κλέος ὄρνυται, οὔτε τις ἀλκή.*

ἂν αἰσχρὰ πάθῃ] recte interpr. *qui turpiter se gesserit.* πάσχω h. l. vsurpatur pro πράττω, vt saepe. Aristophanes non semel sic, vt Equ. 512. Οὐχ ὑπ' ἀνοίας τοῦτο πεπονθὼς διατρίβειν· quod nulla stultitia id agens cunctetur. Vesp. 1008. Τοῦτο γὰρ σκαιῶν θεατῶν ἐστι πάσχειν· hoc enim inepti spectatores facere solent. Scholiast. Eurip. Hecub. 614. τί γὰρ πάθω, ἤγουν τί ποιήσω. τὸ γὰρ ποιεῖν πάθος ἐστίν· ἐπειδὴ ὁ ποιῶν τὶ πάσχει τρόπον τινὰ καθ' αὐτὸ τὸ ποιεῖ. vide eundem ad 1021. Consule etiam Gatakerum in Aduersar. c. 13. p. 131. Barnesium ad Eurip. Orest. 537. et Suppl. 257. Kusterum ad Aristoph. Nub. 234. ibique Spanhemium et hunc ad Plut. 603. Dorvillum ad Chariton. p. 177. Valkenarium ad Eurip. Phoeniss. 902. et I. F. Reitzium ad Lucian. V. H. T. II. p. 73. et Gymn. p. 918.

κακὰ] Quam turpe olim fuerit ex acie fugere, ordines metu deserere, aut scutum abiicere apud Romanos, docet Lipsius de Militia. L. V. dial. 18. et apud Graecos, ostendit Spanhemius ad Iulian. Or. I. p. 239. Apud Athenienses grauissima lex fuit, quam vide apud Petitum de legibus Atticis L. VIII. T. III. 63. τὸν ἀστράτευτον καὶ τὸν δειλὸν, καὶ τὸν λίποντα τὴν τάξιν ἀπέχεσθαι ἀγορᾶς, μήτε στεφανοῦσθαι, μήτ' εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δημοτελῆ· τὸν τὰ ὅπλα ἀποβεβληκότα ἄτιμον εἶναι· Wesselingius in nota ad h. l. in Iurisprudentia Rom. et Att. T. III. p. 666. Lacedaemonios tale flagitium morte puniuisse addit. Certe praestitisse apud eos mori, quam fugere, clare ostendunt exempla a Plutarcho allata in Apopht. Lacaenar. p. 241. 242. et clare docet locus Xenophontis in libr. de rep. Lacedaem. p. 683. qui ad Tyrtaei verba prope accedit, ideoque non omittendus est: ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι, τὸ κατεργάσασθαι ἐν τῇ πόλει, αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου· καὶ γὰρ δὴ ἐπισκοπῶν τις ἂν εὕροι μείους ἀποθνήσκοντας τούτων, τῶν ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἀποχωρεῖν αἱρουμένων· ὡς ἀληθὲς εἰπεῖν

καὶ

καὶ ἕπεται τῇ ἀρετῇ σώζεσθαι εἰς τὸν πλέω χρόνον μᾶλλον, ἢ τῇ κακίᾳ.

ἀργαλέον] Scholiaſt. Ariſtoph. Plut. 1. Ἀργαλέον. χαλεπὸν, δύσκολον, δυσχερές· Εἴρηται δὲ παρὰ τὸ ἄλγος ἀλγαλέον, καὶ κατὰ τροπὴν τοῦ λ εἰς ρ· ὡς ποδαλγία, ποδαργία· ἢ ἔργον παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὸ δυσχερές· ἐκ τούτου παράγωγον ἀργαλέον κ. λ. Hanc vocem reddendam eſſe cenſeo inſcriptioni valde corruptae, quae tamen emendationem admittit in Sponii Miſcell. erud. antiqu. p. 374. ep. 127. v. 6.

ΝΟΤΣΩΝ ΑΡΑΜΑΙΟΙΟ ΚΑΙ ΑΧΘΕΟΣ ΗΔΕ ΠΟΝΟΙΟ,

vbi lego ΑΡΓΑΛΕΟΙΟ· et ſequenti verſu:

ΤΑΤΤΑ ΓΑΡ ΕΝ ΖΩΟΙΣΙΝ ΑΜΕΙΛΙΧΑΣΙΝ ΚΕΣ ΕΧΟΤΣΙΝ.

puto: ΑΜΕΙΛΙΧΑ ΣΤΝΚΕΣ, id eſt, συνεχές. denique v. 10.

Η Δ ΕΤΕΡΗ ΤΕΙΡΕΣΣΙΣ ΤΜΑΙΘΕΡΙΟΙΣΙ ΧΟΡΕΤΕΙ,

emendo ΤΕΙΡΕΣΣΙ ΣΤΝ. de verbo Τέρεα, i. e. aſtra, vid. Vulcanium et Erneſtium ad Callim. H. in Del. 175: Ἰσάριθμοι Τείρεσιν ἦνίκα πλεῖστα κατ᾽ ἠέρα βουκολέονται. Sed reſtant adhuc quaedam vulnera hoc carmine, quae ſanare non audeo. In v. 2.

ΗΙ ΘΕΟΣ ΚΟΙΡΟΙΣΙΝ ΟΜΗΛΙΚΙ Η ΠΑΝΟΜΟΙΟΣ

patet facile, legendum eſſe: ἠΐθεος et ὁμηλικίῃ. ſed contentus ſum iis, quae non infeliciter reſtituiſſe mihi videor. Potius de altero epigrammate coniecturam proponam. p. 376. ep. 135.

ΧΗΡΕΙΑ Τ ΑΤΤΗ ΤΟΝ ΑΠΑΝΤΑ ΧΡΟΝΟΝ ΜΕΙΝΑΣΑ

ΚΩΚΤΜΟΡΩΝ ΤΕΚΕΩΝ ΠΕΝΘΕ ΠΑΚΟΜΕΝΗ,

procul dubio ſcribendum eſt ΠΕΝΘΕΙ ΤΑΚΟΜΕΝΗ· nam ita non ſolum de amore dicunt, in Anthol VII. p. 587 ὤμοι, ἐγὼ δὲ Τήκομαι, ὡς κηρὸς πὰρ πυρὶ κάλλος ὁρῶν,

ὁρῶν, et in lepidiſſimo carmine, p. 632. Ἐκμαίνει χείλη με ῥοδόχροα, ποικιλόμενθα ψυχοτακῆ. (vide P. Moll. ad Longum, p. 78. Barneſ. ad Anacreont. p. 301. et Dorvill. ad Charit. pag. 199.) ſed etiam de luctu. Sophocl. Electr. 189. ἅτις ἄνευ τοκέων κατατάκομαι. Homer. Il. Γ. 176. de Helena: τὸ καὶ κλαίουσα τέτηκα. Anthol. I. p. 76. διссὸν δ' ἄλγος ἔτηξε μίαν. et VII, p. 602. ζοφεραῖς φροντίσι τηκομέναι. Quintus Cal. X, 433. κουριδίοιο ἀναπλήσαντος ὄλεθρον Μυωομένη, ἅτε κηρὸς ὑπαὶ πυρὶ, τήκετο λάθρῃ. et VII, 385. καὶ οἱ ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ὑπ' ἀργαλέῃσιν ἀνίαις Τήκεθ', ὅπως ἀλαπαδνὸς ἐπ' ἀνθρακίῃσι μόλιβδος, Ἠὲ τρύφος κηροῖο· quas comparationes dum Pauo ingratas et illepidas appellat, non eſt audiendus. compara Callimach. H. in Cer. 92. Latini prope ſimiliter, vt Ouidius in M. II. 808.

Gemit, lentaque miſerrima tabe
Liquitur, vt glacies incerto ſaucia ſole.

vid. Io. Heskin ad Moſchum, p. 83. Verſum ſequentem in illo epigrammate alii emendent.

ΕΜΒΙΟΤω ΔΕ ΠΟΝΟΝ ΠΟΤΑΤΝ ΔΑΝ ΕΤΑΗΝ
ΜοΓεοΤΣ.

Tantum vnum verbum ponam. lego ΑΝΕΤΑΗΝ pro ΑΝ ΕΤ ΑΗΝ. ſentisne? reliqua facile diuinabis. Quoniam vero ſemel in inſcriptionibus emendandis verſamur, plura et corrigamus et illuſtremus: praeſertim, cum videamus, nulli doctorum virorum noſtras emendationes in mentem veniſſe. tantum ex Maffei Muſeo Veronenſi et Muratorii Inſcriptionibus quaedam delibabimus: alio tempore plura daturi. In eo igitur p. 63. in inſcr. ſepulchr.

ΕΙ ΚΑΙ ΜΟΙ ΘΤΜΟΣ ΔΙΟΝΤΣΙΕ ΠΕΙΡΕΤΑΙ
ΑΙΝΩΣ.

ΑΜΦΙ ΣΟΙ ΑΛΑ ΕΜΠΗΣ ΟΙΑ ΠΑΡΕΣΤΙ ΔΕΧΟΤ.

lego ΤΕΙΡΕΤΑΙ, etſi ſciam apud Homer. Il. Ε. 399. eſſe κῆρ ἀχέων, ὀδύνῃσι πεπαρμένος. p. 70. inuenio verſum corruptum, ſed a quouis facile emendandum.

MOLLI-

MOLLITER AD MATREM PLACIDI DESCENDITE MANES
ELYSIIS CAMPIS FLOREAT VMBRA TIBI.

Omnino legendum eſt: FLOREAT VRNA TIBI. quale votum ſaepe occurrit in antiquis monimentis. Auſonius in Epitaph. Her. carm. XXXVI.

Sparge mero cineres, bene olentis et vnguine Nardi,
Hoſpes, et adde roſis balſama puniceis.

Reſpicit huc etiam Iuuenalis VII, 207.

Dii maiorum vmbris tenuem et ſine pondere terram,
Spirantesque crocos et in vrna perpetuum ver.

compara Virgilium, Aen. VI, 883. Propertium II, 13, 31. Tibullum II, 4, 47. Martialem I, 89. Immo Romani in monimentis adhortabantur interdum haeredes, certo legato conſtituto, vt adferrent flores: v. Gruteri Inſcr. I. p. 637. n. 5.

VT. QVOTANNIS. ROSAS. AD. MONVMENTVM
EIVS. DEFERANT

atque in lapide alio apud eundem I. p. 449. n. 5.

TVEND. ET. ROSA. QVOTANNIS
ORNANDVM

Nec praeterire poſſum venuſtiſſimum carmen, quod Alb. Henr. Sallengrius in praefat. T. I. Noui Theſ. Antiqu. Rom. edidit:

Ἄνθεα πολλὰ γένοιτο νεοδμήτῳ ἐπὶ τύμβῳ,
Μὴ βάτος αὐχμηρὴ, μὴ κακὸν αἰγίπυρον,
Ἀλλ' ἴα καὶ σάμψυχα καὶ ὑδατίνη νάρκισσος;
Οὐείβιε, καὶ περὶ σοῦ πάντα γένοιτο ῥόδα.

Nempe totum hoc carmen adſcripſi, cùm quia valde placet ob elegantiam, tum quia noſtra quoque vota continet. Nam Klotzii quoque tumulo dabitis olim, o mei, roſas et lilia! In alia inſcriptione legitur eadem ſententia. Apud Murator p. 1693: 1.

Ἀλλὰ σὺ γαῖα πέλοις ἀγαθὴ κουφήτ' ἀκυλείνῳ
Καὶ δὲ παρὰ πλευρὰς ἄνθεα λαρὰ φύοις·

vbi tamen primum diſtichon:

Πρωθήβην ἔτι κȣ̃ρον ἔτι χνοάοντος ἰούλου
Δευόμενον φθονερὴ μοῖρα καθεῖλε βίου.

ridicule Muratorius vertit: *In prima pubertate adhuc iuuenculum et vix lanugine aſperſum Iulium inuida fata ſuſtulere.* quem errorem recte caſtigauit iam Hagenbuchius in Diatrib. de Graec. Nou. Theſ. Murator. Marmoribus p. 37. Heſych. ἴȣλοι, αἱ πρῶται τῶν τριχῶν ἐκφύσεις, ἀπὸ τȣ̃ εἶναι αὐτὰς ȣ̓λάς. vid. Euſtath. ad Odyſſ. Λ. p. 1688. et Schol. Apollon. Rhodii. L. II. p. 69. ἴȣλος ἡ πρώτη ἐξάνθησις καὶ ἔκφυσις τῶν ἐν τῷ γενείῳ τριχῶν. In eleganti epigrammate Anthologiae ineditae Stratonis legitur:

Εἰ καί σοι τριχόφοιτος ἐπισκίρτησεν ἴȣλος
Καὶ τρυφεραὶ κροτάφων ξανθοφυεῖς ἕλικες,
Οὐδ' ἐγὼ φεύγω τὸν ἐρώμενον· ἀλλὰ τὸ κάλλος
Τȣ́του, κἂν πώγων, κἂν τρίχες, ἡμέτερον.

Sed redeo ad Muratorium, quem de illo voto conſule p. 540. Ab illo puto verſus p. 1376. 11.

ΗΛΙΚΙΗ ΜΟΡΦΗ ΦΡΕΣΙ ΜΟΥΣΑΙΣ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗ ΤΕ
ΕΝ ΠΑΣΙΝ ΠΡΕΨΑΣ ΑΚΑΤΑΦΡΩΝ ΦΩΣ ΛΙΠΕΣ ΗΟΥΣ

peſſime verti: *non contemnendum liquiſti lumen aurorae.* corrige potius: ΠΡΕΨΑΣΑ ΚΑΤ ΑΦΡΩΝ ΦΩΣ ΛΙΠΕΣ. et omnia erunt facilia. — P. 1189. 1.

Si non fatorum praeceps hic mortis obiſſet
Mater in hoc titulo debuit ante VEHI.

apparet corrigendum eſſe: LEGI. vt pag. 1199. 3.

Si

Si non fatorum constantia iura fuissent
Mater in hoc tumulo debuit ante legi.

Pag. 1041.

ΜΥΡΙ ΑΠΟΦΘΙΜΕΝΟΙΟ ΤΑΦΩ ΠΕΡΙ ΤΩΔΕ ΧΥΘΕΙΣΑ
ΠΑΙΔΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΥΡΑΤΟ ΚΑΛΛΙΟΠΑ·

vertitur: *vnguenta peremti sepulchrum circa hoc fundens*, et notatur: *In priori versiculo animaduerte μυρι seu μυρια pro μυρα, quod lapicidae excidisse non puto. vide et χυθεῖσα pro χέουσα, quo tamen saepe vsus est Homerus:* quae omnia perperam dicuntur et falso. verte: *circa sepulchrum fusa infinite querebatur: mille questus proferebat.* Ipse nunc omnem difficultatem sublatam esse videbis. Nam amicorum sepulchra complectendi mos notus et ex Ouidii Met. XIII. 423.

In mediis Hecube natorum inuenta sepulcbris:
Prensantem tumulos atque ossibus oscula dantem,
Dulichiae traxere manus.

et Prudentio Peristeph. H. 2, 529.

O ter quaterque et septies
Beatus vrbis incola,
Qui te ac tuorum comminus
Sedem celebrat ossium,
Cui propter aduolui licet,
Qui fletibus spargit locum,
Qui pectus in terram premit,
Qui vota fundit murmure.

his scriptis video hanc interpretationem in mentem venisse quoque Paciaudio in Monim. Peloponnes. Vol. II. p. 193. quod praeterire silentio nolui. etiam ridicule p. 958. 1. *ὀυκ ἴδρις τραγικῆς μώσης* redditur: *et nescis tragicam musam.* potius expone: non tragicus, non — poeta, non orator Ἄξια σᾶν Φράσαι. sed restant ibi peccata plura. p. 655. *Tu. quicunque.*

mei. veteris. prope. limina. busti. SVPPRIME. FESTIVVM. QVAESO. VIATOR. ITER, corrige: FESTINVM. nam vulgatae nullus sensus est. Apud Gruterum p. 438. n. 6. exstat epigramma, quod Burmannus etiam repetiit in Anthol. P. I. p. 195.

Πάντες Μιλτιάδη ΤΑΛΑΡΗΙΑ ἔργα ἴσασιν
Πέρσαι καὶ Μαραθὼν σῆς ἀρετῆς τέμενος.

Gronouius in Thes. Graec. T. I. edidit ΤΑΔ: sed miror neminem scripsisse: ΤΑ Σ ΑΡ. τὰ σὰ ἀρήια. quae lectio mihi videtur vnice vera. Sed desinamus. Nam etiam in his est modus tenendus. Forte, si quando contigerit nobis proferre ea in lucem, quae ex antiquis monimentis ad illustrandam historiam, poeticen, sermonis vtriusque indolem collegimus, plures addemus eiusmodi emendationum.

Αἰσχρὸς] in marg. αἰσχρὸν. vt etiam Grotius edidit. non male. Aelian. III, 1. τὰ ὕδατα ταῦτα καὶ τοῖς λουσαμένοις ἀγαθὸν εἶναι et sic saepe. vid. Vigerum de Idiot. c. III. S. 2. 3. ibique Hoogeveenium. Car. Girardum ad Aristophan. Plut. 202. ὡς δειλότατον ἐσθ' ὁ πλοῦτος, Valkenarium ad Eurip. Phoeniss. 206. Heinsium ad Ouid. Art. III, 294.

κατακείμενος] vsurpatur frequenter τὸ κεῖσθαι de caesis, de mortuis. Il. Υ. 389. Κεῖσαι Ὀτρυντείδη πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν. E. 467. κεῖται ἀνὴρ ὃν — Φ. 119. κεῖτο ταθείς. (nam ἐκτάδην κεῖσθαι propria est Graecorum formula, docentibus id Dorvillio ad Chariton. p. 642. et Valkenar. ad Eurip. Phoeniss. 1691. quemadmodum etiam ὀρεχθῆναι hoc sensu dicunt. vid. Gataker. ad Antonin. IV, 3. p. 124.) Lys. Orat. II. p. 40. οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων. Eurip. Orest. 1489. νεκροὶ δ' ἔπιπτον, οἱ δ' ἔμελλον, οἱ δ' ἔκειντο. Aelian. XIII, 1. καὶ ὁ μὲν ἔκειτο. et XII, 21. ἐπυνθάνοντο τοὺς παῖδας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι. vide Fabrum ad Aristoph. Eccles. 533. Elsnerum in Obs. S. ad Luc. XXIII. 53. Abresch. in Dilucid. Thucyd. p. 236. Sic etiam qui occisi sunt dicuntur

dicuntur προκεῖσθαι· Soph. Aiac. 1078. θανόντες ἂν προὐκείμεθ' ἐχθίστῳ μόρῳ· vide virum eruditum in Obseru. Miscellan. Vol. VIII. T. I. p. 84. Pariter vsurpant Latini verbum *iacere:* id quod Burmannus aliquoties notauit, vt ad Petron. 111. pag. 666. Ouid. Metam. II, 268. Quintil. Decl. I, 23. Phaedri Fab. I, 24. adde Drakenborchium ad Sil. It. II, 594. et XIII, 469.

Νῶτον ὄπισθ'] Erat olim apud omnes gentes, apud Romanos et Graecos, turpissimum, in tergo vulnera accepisse. Sic apud Homerum Il. N. 288. laudatur Meriones sic:

Εἴπερ γάρ κε βλεῖο πονεύμενος ἠὲ τυπείης,
Οὐκ ἂν ἐν αὐχέν' ὄπισθε πέσοι βέλος, οὐδ' ἐνὶ νώτῳ,
Ἀλλά κεν ἢ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειε
Πρόσσω ἱεμένοιο·

confer X. 283. et memorabilis est locus auctoris περὶ ὁμηρ. ποιήσ. pag. 76. ed. Barn. ἐκεῖνο δὲ ὑπομνῆσαι ἄξιον, ὅτι τοὺς μὲν πρόσθεν τετρωμένους ἐνδοξοτέρους ἡγέμεθα, ἅτε τοὺς ἐκ τοῦ συνεστάναι καὶ παραμένειν προθυμίαν δεικνύοντας· τοὺς δὲ τὸν νῶτον ἢ τὸ μετάφρενον πεπληγότας, ἀτιμοτέρους, ὡς ἐν τῷ φεύγειν τοῦτο πεπονθότας. Gellius N. A. II, 11. de Siccio Dentato narrat: *pugnasse in hostem dicitur CXX. praeliis: cicatricem auersam nullam, aduersas XLV. tulisse.* vide de vulneribus aduersis et auersis Cellarium ad Curt. III, 11. 9. Ciofanum ad Ouid. Met. XIII, 262. *sunt et mihi vulnera, ciues, Ipso pulchra loco,* et ad Fast. II, 211. *Diffugiunt hostes, inhonestaque vulnera tergo Accipiunt.* Arntzenium ad Plin. Panegyr. XXX, 1. et Cortium ad Sallust. B. C. LXI. Sed inprimis apud Lacedaemonios summa in hac re ponebatur ignominia. Sic in Anthol. III, p. 289. Thrasybulus cum clypeo gestatur septem vulneribus confossus: Δεικνὺς πρόσθεα πάντα, pater dicit: ἐγὼ δέ σε τέκνον ἄδακρυς Θάψω τὸν καὶ ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον· nam qui auersum vul-

nus habebat, indignus iudicabatur ſepultura. Ibid. I. p. 16.

Σπάρτας ὁ στόλος εἶπεν, ἴδ' ὡς πάλι πρόθεσα πάντα
Τραύματα, κἢν στέρνοις δῆρις ἔνεστι μόνοις·

vid. Meurſium in Miſcell. Lacon. L. II. c. 1. Pertinet huc inprimis Aelian. V. H. L. XII, c. 21. vbi narratur; Lacaenas matronas inſpexiſſe vulnera occiſorum filiorum, ſique plura aduerſa quam auerſa viderint, cum faſtu inceſſiſſe, vultum habuiſſe grauem et ſplendidum atque filios in auita monimenta detuliſſe: ſin viderint auerſa plura, tunc lacrimantes, pudore deiectas, ſe clanculum ſubduxiſſe, relictis mortuis, vt in communi ſepulchro humarentur, vel eos furtim ſubreptos in domeſtica ſepulchra aſportaſſe.

Μήρους κ. λ.] nam notante Scholiaſte ad Il. B. 389. ἀνδρομήκεσι ἐχρῶντο ταῖς ἀσπίσιν οἱ παλαιοί. videatur Camerarius ad illum locum. adde Petr. Victorium in Var. Lect. XIX, 15.

γαστρὶ] rara dicendi forma eſt, quamque mihi non memini apud quenquam Graecorum ſcriptorum occurrere, niſi quod apud Orpheum de Lapid. XVIII, 83. legitur: ὄφρα δ' ἐπὶ τρίποδος κρέα γαστέρι δάμναι' ἐόντα, qui etiam in Argon. 354. dixit: Δὴ τότε νηὸς ἔης κοῖλον κύτος εἰσεπέρησαν. Puto intelligendam eſſe cauitatem illam clypei, cum rotundo tumore protuberantem. Apud Homer. Il. Σ. 348. Γάστρην μὲν τρίποδος πῦρ ἄμφεπε eſt: quod Schol. interpretatur τὸ πλάτος τοῦ λέβητος· vid. Polluc. Onomaſt. II, 4, 175. ibique Iungermannum. confer Dukerum ad Scholiaſt. Thucydid. p. 606. Apud Plutarchum in Pericl. I, 367. legi: ἡ δὲ σάμαινα ναῦς ἐστὶν ὑπόπρωρος μὲν τὸ σίμωμα, κοιλοτέρα δὲ καὶ γαστροειδής· Vas ventricoſum quoque dicitur γαστὴρ notante Munckero ad Hygin. c. 108. Atque etiam a Car. du Freſne in Gloſſar. Med. et Inf. Graecit. T. I. p. 238. adfertur verbum, γάστρα, ampulla, guttulus,

tulus, vas, quod, cum in medio patulum ſit, γαςέρα ſeu ventrem fingat prominentem. conſule Caſaubonum ad Aeneae Commentar. Poliorcet. p. 1721. apud quem occurrit verbum γαςρήνη· — Solent vero Graeci plurimas partes corporis humani ad alias res, ſaepe etiam ſatis audacter, transferre. Multa iam exempla dedit Euſtathius ad Il. B. T. II. p. 655. vsque ad p. 660. ed. Polit. ſed obſeruauimus nos quoque non pauca exempla, ab eo omiſſa, quae nunc addemus, nulla tamen neque litterarum, neque ordinis ratione habita. Apud Aeſchyl. Choeph. 323. πυρὸς ἡ θαλερὰ γνάθος. atque in Prom. 368. ποταμοὶ πυρὸς δάπτοντες ἀγρίαις γνάθοις — λευρὰς γυάς· et 64. Ἀδαμαντίνου νῦν σφηνὸς αὐθάδη γνάθον Στέρνων διαμπὰξ πασσάλευ' ἐῤῥωμένως. vbi γνάθον metaphorice ſumit Stanleius, et recte Schol. explicat. τὸ ἄκρον τοῦ σιδήρου ἥλου καὶ τὴν ὀξύτητα, nam qui Aeſchyli dicendi genus nouit, illi haec non aliena ab eius ingenio videbuntur. Porro verbum χεῖλος occurrit, de poculorum, nauium etc. extremitate, vid. Cl. Schwebelium ad Moſch. p. 139. etiam de crepidine foſſae. Herodot. L. I. c. 185. ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ χεῖλος. Orpheus in Argon. 798. χεῖλος ὑπὲρ ποταμοῦ δονακώδεος. vid. P. Moll. ad Longum. p. 14. — ὀφρὺς ſumitur de editiore loci alicuius parte atque faſtigio, vt Apollon. Rhod. I, 178. ἐπ' ὀφρύσιν αἰγιαλοῖο. Pind. Ol. XIII, 150. ἐπ' ὀφρυῖ παρνασσίᾳ· loquitur de Delphis in colle Parnaſſi ſitis. Il. X. 411. Ἴλιος ὀφρυόεσσα. vbi Schol. εἰς ὕψος πεπολισμένη. μεταφορὰ ὁ τρόπος· Orph. in Arg. 469. Σιντιακαῖς δ' ὀφρύσιν ἐκέλσαμεν ὠκύαλον ναῦν. Anthol. I. p. 77. Εἰς βαθὺν ἥλατο Νεῖλον ἀπ' ὀφρύος ὀξὺς ὁδίτης. Polyb. L. III. p. 310. de ripa fluuii: ῥεῖθρον μετὰ βραχείας ὀφρύος· Latini hoc etiam imitati ſunt. Virgil. Georg. I, 108. *ſupercilio clinoſi tramitis vndam Elicit.* vid. Schwebelium ad Moſchum p. 135. et Heskin ad eundem, pag. 59. Sicut ad Homerum Il. B. 637. occurrunt νῆες μιλτοπάρῃοι. quod Schol. explicat: Μίλτῳ τὰς πρῴρας ἔχουσαι βεβαμμένας, ita etiam apud Pindarum, Pyth. I, 82. χαλκοπάραον ἄκοντα et Nem. VII, 105. habemus. interpr. iaculum ferro cuſpidatum, vt quo-

que Pyth. IV, 42. ἄγκυραν χαλκογένυν. vbi vide notata in edit. Oxon. Non ſolum apud Ariſtophanem κόλπος λαμώνων eſt: vid. Heinſ. et Drakenborch. ad Sil, It. VI, 678. ſed dicunt etiam Graeci κόλπος γαίης et θαλάσσης· Ὀμφαλὸς et dicitur de vmbone clypei: vid. Euſtathium ad Il. Δ. p. 1075. Pfeifferum Antiqu. Graec. p, 528. et de terra: ὀμφαλὸς γῆς. vid. Vulkanium ad Callim. Hymn. in Del. 48. et quicquid medium eſt. vid. Spanhem. ad Callim. H. in Iou. 45. et H. in Cerer. 15. atque Staueren ad Fulgent. p. 638. στέρνα γῆς eſſe loca campeſtria et plana, (apud Orph. in Arg. 421. legimus: Γῆς τ' εὐρυστέρνου γένεσιν.) αὐχένας loca anguſta, docet Io. Chr. Wolfius ad Poetriar. Fragm p. 19. In Orph. Argon. 743. Νέρθε δὲ τοι Ἕλικης δολιχὸς παρακέκλιται αὐχήν· *Sic collum* Latini vſurpant de Iſthmo, qui etiam *linguam* vocant promontorii non celſi, ſed molliter in planum deuexi, ſpeciem. conſule omnino Schottum in Obſeru. Hum. L. III. c. 28. Glareanum ad Pharſ. Lucani, II, 614. et Oudendorpium ib. VI, 25. et *dentes* tribuunt raſtris et falcibus. Virg. Georg. II, 406. *Et curuo Saturni dente relictam perſequitur vitem.* Vid. Chriſt. Wilh. Kuſtnerum in Chreſtom. Iuris Enniana, p. 36. Docte quoque Rittershuſius ad Oppian. Halie. I, 60. de remigantibus: Νῶτον ἁλὸς θείνοντες, obſeruat μέτωπα ὑγρὰ tribui πέτραις, aliaque. Et quoties non eſt apud patrem Homerum, εὐρέα νῶτα θαλάσσης. quemadmodum apud Pindar. Pyth. IV. νώτων ὑπὲρ γαίας ἐρήμων: et Ol. 2. ὦ Ζεῦ πάτερ, νώτοισιν Ἀταβυρίου μεδέων. Apud Euripid. Phoeniſſ. 1137. Σιδηρονώτοις δ' ἀσπίδας τύποις ἐπῆν Γίγας κ. λ. vbi Schol. ἐπὶ τῷ σιδηρῷ νώτῳ τῆς ἀσπίδος ἦν γίγας. vid. Berglerum ad Ariſtoph. Acharn. 1123. Γοργόνωτον ἀσπίδος κύκλον. Μαςὸς eſt collis clementer adſurgens et mammam quodammodo referens, vt pluribus docet Weſſeling. ad Diod. Sic. L. III. 212. (ὄρη) συναγομένας· ἔχοντα τὰς κορυφὰς εἰς πετρώδη μαςόν. vide etiam Vulcanium et reliquos interpretes ad Callimach. H. in Del. 48. νήσοιο διάβροχον ὕδατι μαςὸν, quod Schol. explicat: τῆς Σάμης τὸ γόνιμον. quanquam diſſentit

ſentit Spanhemius et interpretatur collem. Addamus quaedam de verbis *στόμα* et *πᾶς*, quae pariter ad alia Graeci transferunt. Sic. Od. X. 137. *Αὐλῆς καλὰ θύρετρα καὶ ἀργαλέον στόμα λαύρης.* conf. Il. M. 24. vbi *στόματα* tribuuntur fluuiis. Dionyſ. Perieg. 608. *ἐπὶ στόμα περσίδος ἅλμης·* et v. 438. *Ἑλκομένη βορέηνδε κατὰ στόμα Θερμοπυλάων.* Orph. Argon. 761. *ἐπὶ ποταμοῖο διὰ στόμα πρηῢ ῥέοντος Ἱκόμεθ'.* Audacius reliquis hoc verbum vſurpauit Homerus Il. Ο. 388. *μακροῖσι ξυστοῖσι, τά ῥά σφ' ἐπὶ νηυσὶν ἔκειτο — κατὰ στόμα εἱμένα χαλκῷ,* quod Scholia explicant: *κατὰ τὸ ἄκρον σεσιδηρωμένα.* vid. Euſtath. ad Il. Δ. p. 1023. plura afferentem. Notanda ſunt, quae habet Schol. Homeri ad Il. B. 497. *πολύκνημόν τ' Ἐτεωνὸν*) *Πολλὰς ἔχουσαν κνημάς· Κνημοὶ δὲ μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων κνημῶν.* De ſimili vſu verbi *κνημὸς*, pro ſinu quodam aut angulo inter duo iuga vide Geſnerum ad Orph. Argonaut. 635. qui poeta etiam v. 753. dixit *τρηχὺν δ' ἀγκῶνα Σινώπης.* Denique Dionyſius Perieg. non ſolum v. 168. *ὑπὸ ψυχρῷ ποδὶ Ταύρου*, et 338. *οἱ ναίουσιν ὑπαὶ πόδα Πυῤῥηναῖον*, ſed etiam v. 557. dicit: *ὁπποτέρου τ' ἀνέμοιο παρὰ σφυρὸν ἐστιν ἑκάστη·* vbi Euſtathius notat: *ὅτι κατὰ μεταφορὰν τολμηροτέραν, καὶ ποιητῇ πρέπουσαν, σφυρὸν ἤτοι πόδα ἀνέμου λέγει τὴν βάσιν, ὅ ἐστιν, τὴν θέσιν καὶ τὸν τόπον ὅθεν πνέει.*

Κινείτω κ. λ.] Homerus non ſemel ita, vt Il. Γ. 337. *δεινὸν δὲ λόφος καθύπερθεν ἔνευεν*, vbi vide Euſtathium p. 908. confer Λ. 42. Vtebantur enim criſtis non ſolum ad ornatum, ſed etiam ad terrorem incutiendum. Diſerte Polybius, L. VI. p. 653. vbi dicit, Romanos galeam pennis ornare, addit: *ὁ μὲν ἀνὴρ φαίνεται διπλάσιος ἑαυτοῦ κατὰ τὸ μέγεθος· ἡ δὲ ὄψις καλὴ καὶ καταπληκτικὴ τοῖς ἐναντίοις·* vide Cerdam ad Virg. Aen. X, 669. Stewechium ad Veget. I, 20. p. 42. Feithium in Antiquit. Homer. IV, 8. 1. Stanleium ad Aeſchyl. Sept. c. Theb. v. 117. p. 741. et v. 390. p. 746. quaeque notauerunt viri eruditi ad Picturarum Herculanenſium praeſtantiſſimum opus, T. I. p. 153. add. Lucernas Fictil. Muſei Paſſerii tab. 25.

et notata p. 21. Inde etiam vt terror augeretur cornua, dentes ferarum, aprorum, leonum, pellibus addebant. Virgil. Aen. VII, 666.

Ipse pedes, tegumen torquens immane leonis,
Terribili impexum seta cum dentibus albis
Indutus capiti,

et ante Virgilium Homerus Il. K. 261.

Ἀμφὶ δέ οἱ κυνέην κεφαλῆφιν ἔθηκε
Ῥινοῦ ποιητὴν — ἔκτοσθε δὲ λευκοὶ ὀδόντες
Ἀργιόδοντος ὑὸς θαμέες ἔχον ἔνθα καὶ ἔνθα,
Εὖ καὶ ἐπισταμένως.

Diodorus Sic. L. V. p. 353. de Gallorum galeis narrat: *κράνη δὲ περιτίθενται μεγάλας ἐξοχὰς ἐξ αὐτῶν ἔχοντα καὶ παμμεγέθη φαντασίαν ἐπιφέροντα τοῖς χρωμένοις. τοῖς μὲν γὰρ πρόσκειται συμφυῆ κέρατα, τοῖς δὲ ὀρνέων ἢ τετραπόδων ζώων ἐκτετυπωμέναι προτομαί.* Addebant enim imagines varias animalium, vt leonis, vulpis, gryphi, aliorum. v. Verheyk ad Eutrop. II, 6. p. 64. quales conſpiciuntur paſſim in numis, vt in Nic. Franc. Haym. Theſauro Britannico P. II. p. 9. 15. vide Montefalconii Antiqu. Expl. T. IV. L. II. c. 1. tab. 19. Inprimis vero Etruſcos criſtis magnis ſe formidoloſos reddere ſtuduiſſe patet e multis monimentis. vide magni Comitis Cayli *Recueil d'Antiquités Egyptiennes, Etrusques, Grecques, Romaines & Gauloises.* T. II. t. XVI. p. 66.

ἑλέτω] interpr. *hoſtilem virum capiat.* neſcio an recte. puto potius (et ſequentia meam ſententiam firmant) eundem eſſe huius loci ſenſum, qui eſt in Virg. Aen. XI, 632. *totas Implicuere inter ſe acies legitque virum vir.* de quo vid. Io. Aug. Bachium ad Briſſonium de Formul. IV, XXI. *m.* Inepte Hertel. *vel gladio percuſſurus ſocium ſibi accipiat.* quod neſcio quomodo iſti in mentem venire potuerit. Addam vero locum Polybii L. I. p. 65. *ὅσω δὲ συνέβαινε τοὺς ἄνδρας ἐκτὸς τάξεως ποιεῖσθαι τὴν μάχην ἀναμὶξ κατὰ τὰς αὐτῶν προαιρέ-*

σεις

σας τοσέτῳ λαμπρότερος ἦν ὁ κίνδυνος· ὡς ἂν ἐκ τοσέτου πλήθους κατ᾽ ἄνδρα καὶ κατὰ ζυγὸν οἱονεὶ μονομαχικῆς συνεστώσης περὶ τὰς ἀγωνιζομένους φιλοτιμίας.

Καὶ πόδα κ. λ.] Simili ratione plures veterum ſcriptorum pugnas deſcripſerunt, ſi aut denſe ſtantes in acies milites et bene ordines condenſatos ante oculos poſuerunt, (qui fuit inprimis Macedonicae phalangis modus, vt docet Weſſeling. ad Diod. Sic. L. XVI. p. 83. et quem modum aciei inſtruendae in animo habuit Odoardus Biſetus ad Ariſtoph. Veſp. 1078. vbi notauit: *Ἀνὴρ παρ᾽ ἀνδρὶ στῆναι εἰώθει ἐν τῇ μάχῃ, ἵνα αἱ τάξεις πυκνωθεῖσαι τὴν τῶν πολεμίων ὁρμὴν ῥᾷον ἀνέχωσι. τὴν τοιαύτης μάχης καὶ τάξεων πύκνωσιν* Τυρταῖος *ὁ ποιητὴς ἡμῖν κάλλιστα χαρακτηρίζει διὰ τέτων: καὶ πόδα κ. λ.* vnde, quomodo hic locus explicandus ſit, intelliges) aut ſtrenue eosdem cum hoſte pugnantes, neque cedentes aut pedem referentes pingere voluerunt: vt docent exempla a Radero et Freinshemio ad Curt. III. 11. 4. allata. confer Schwebelium ad Onoſandr. p. 80. Nos tantummodo pauca, a nobis obſeruata, addemus. Il. N. 130.

Φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ,
Ἀσπὶς ἄρ᾽ ἀσπίδ᾽ ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα
δ᾽ ἀνήρ.

vbi Clarkius ſimilia loca laudauit. Eurip. Heracl. 836.
πὰς ἐπαλλαχθεὶς ποδὶ, Ἀνὴρ δ᾽ ἐπ᾽ ἀνδρὶ στὰς ἐκαρτέρει μάχῃ·
vide ibi Barneſium. Quintus Cal. VIII, 74.

ἔγχεϊ δ᾽ ἔγχος
Συμφέρετ᾽, ἀσπίδι δ᾽ ἀσπὶς, ἐπ᾽ ἀνέρα δ᾽ ἤιεν
ἀνήρ.

Virgil. Aen. X, 360.

Troianae acies, aciesue Latinae
Concurrunt, haeret pede pes, denſusque viro vir.

SIL.

Sil. It. IX, 322.

galea horrida flictu
Aduersae ardescit galeae, clypeusque fatiscit
Impulsu clypei, atque ensis confunditur ense,
Pes pede, virque viro teritur.

Ouid. Met. IX, 44.

Digredimur paullum, rursusque ad bella coimus,
Inque gradu stetimus: certi non cedere: eratque
Cum pede pes iunctus, totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis et frontem fronte premebam.

vide Hier. Columnam ad Ennium p. 303. *Pes pede premitur, armis teruntur arma.* — Quoniam semel Metamorphos. Ouidii euoluimus, dicemus breuiter de duobus locis nostram sententiam. In II, 771. vbi inuidiae domicilium describitur, legitur: *surgit humo pigra.* nescio an recte. nam quoniam antea dixit, domum inuidiae esse in imis vallibus, antro abditam, sole carentem, tristem, quomodo opus erat addere, humum fuisse sterilem? quis fruges et segetes tali in regione exspectet? An potius poeta scripsit: *nigra?* siue, vt simpliciter horrorem indicet loci: siue, quoniam dixerat illam edere vipereas carnes, vt illius tecta nigro squallentia tabo esse addat: quemadmodum venenum saepe *nigrum* vocatur a poetis, docente hoc Titio ad Nemesiani Cyneget. 220. *nigro spumante veneno.* Barthio ad Claudian. Cons. Prob. 188. *nigris rorantia tela venenis* et Henr. Io. Arntzenio ad Sedulii Carm. Pasch. III, 190. p. 161. Tum bene oratio fluit:

Surgit humo nigra; semesarumque relinquit
Corpora serpentum, passuque incedit inerti.

Quanquam haec vltima fere aliam lectionem postulare videntur. Porro ibidem v. 734.

Chlamydemque vt pendeat apte
Collocat, vt limbus totum*que appareat aurum.*

vide

vide an praestet *tortum*. certe hae voces non semel a librariis confusae sunt. vid. Metam. X, 424. XI, 385. Claudian. in Ruf. II, 127. vid. Drakenborch. ad Sil. It. VII, 412. — Caeterum Torquatus Tassus in diuino carmine de Hierosolymis liberatis, eandem imaginem tam eleganter, tam viuis coloribus expressit, nihil vt possit praestantius dici cogitarique. Sic ille in L. IX. Str. 52.

Come pari d'ardir, con forza pare,
Quinci Austro in guerra vien, quindi Aquilone.
Non ei fra lor, non cede il cielo, o'l mare;
Ma nube a nube, e flutto a flutto oppone,
Così nè ceder quà, nè là piegare
Si vede l'ostinata aspra tenzone.
S' affronta insieme orribilmente urtando,
Scudo a scudo, elmo ad elmo, e brando a brando.

his addo similem locum e carminibus felicissimi illius Horatii imitatoris, Matthiae Casim. Sarbieuii, IV, 4.

Heu quanta vidi praelia, cum Dacis
Consertus hastis campus et horridi
Collata tempestas Gradiui
Ambiguis fluitaret armis.
Suspensa paullum substitit alitis
Procella ferri: donec ahenea
Hinc inde nubes sulphurato
Plurima detonuisset igni.
Tum vero *signis signa, viris viri,*
Dextraeque dextris et pedibus pedes
Et tela respondere telis
Et clypeis clypei rotundi.

vbi tamen nollem optimus poeta vltimam in *vero* corripuisset.

Ἐν δὲ λόφον] Il. Π. 217. ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι Νευόντων Quintus Cal. II. 455. ἐπέψαυον δὲ λόφοισιν Ἀλλήλοις ἑκάτερθεν ἐρειδόμεναι τρυφάλειαι.

κυνέην] Auctor ille libri περὶ ὁμήρου ποιήσ. siue Plutarchus, siue Dionysius Halic. p. 33. ed. Barnes. verbum interpre-

interpretatur: ἡ μὲν γὰρ περικεφαλαία κέκληται κυνέη παρ' αὐτῷ, ἐπεὶ ἐκ δέρματος κυνὸς γενέσθαι αὐτὴν ἔθος ἦν· ὕστερον δὲ ἡ μὲν τοιαύτη ὕλη τοῦ σκεπάσματος ἠμελήθη· τὸ δὲ ὄνομα οὐκ ἐκλέλοιπεν· ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ ἄλλης ὕλης ἔρυμα τῆς κεφαλῆς κυνέη καλεῖται διὰ τὴν παλαιὰν χρῆσιν. vid. Euſtath. ad Il. Γ. 336. p. 906. et Saluinum ad eum, p. 816. T. II. confer Weſſelingium ad Diodor. Sic. T. I. p. 21. de galeis autem, pellibus tectis vid. Stewechium ad Veget. II. 16. p. 109. Demſterum ad Claudian. p. 62. Drakenborch. ad Sil. It. V, 132. et Sig. Hauercampium in diſſert. de Alexandri M. Numiſmate etc. p. 29.

γυμνῆτες] i. e. οἱ ψιλοὶ, οἱ σφενδονῆται, καὶ οἱ τοξόται, vide Barneſium ad Eurip. Rheſ. 31. et 313. Valkenarium ad Phoeniſſ. 1154. Guil. du Choul de Caſtramet. et diſcipl. Milit. p. 5. Saluinium ad Euſtath. T. I. p. 142. Markland. ad Lyſiae Orat. 14. p. 569. aliosque quos laudat Cl. Alberti ad Heſych. h. v. adde iis Weſſeling. ad Diod. Sic. L. XIV. T. I. p. 659. et Schwebelium ad Onoſandri Strateg. p. 70. — πτώσσοντες, expono κρυπτόμενοι. vid. Euſtath. ad Il. Ψ. 14. Τρῶες πτώσσον ὑπὸ κρήμνοις. Licet alias timoris actionem verbum adiunctam habet, debet illa tamen nunc ſeiungi. Et ſeiunxit etiam Homerus alio loco.

σφάλλετε] St. W. H. βάλλετε. Sed illud verbum, vt minus vſitatum magisque poeticum, praefero. vid. Euſtath. ad Homer. p. 623. 29. 715. 9. et 1410. 16. ed. Rom. Odyſſ. P. 465. οὐδ' ἄρα μιν σφῆλεν βέλος Ἀντινόοιο. Militem vero, qui lapides iactat, vide in Gorlaei Dactylioth. Tom. II. p. 634. Similem, ſed diſſimili in argumento adhortationem habet carmen Poſidippi, adhuc ineditum:

Ναὶ ναὶ βάλλετ' ἔρωτες· ἐγὼ σκοπὸς εἷς ἅμα
πολλοῖς
Κεῖμαι, μὴ φείσησθ' ἄφρονες· ἢν γὰρ ἐμὲ
Νικήσητ', ὀνομαστοὶ ἐν ἀθανάτοισι ἔσεσθε
Τοξόται, ὡς μεγάλης δεσπόται ἰοδόκης.

ξισοῦσιν

ξεστοῖσιν] *rasilis hasta* dicitur Latinis. vid. I. Alstorphium in Occup. Tuscul. P. I. p. 65.

πανοπλίοις] in marg. πανοπλίταις. vt et Grotius edidit. Frob. πανοπλίοισι· Steph. Hert. Wint. πανοπλίαις· quam lectionem vnice veram existimo. Sunt enim Graecis ὅπλα frequenter idem, quod ὁπλίται vel ὡπλισμένοι. Schol. Eurip. Orest. 444. κύκλῳ γὰρ εἱλισσώμεθα παγχάλκοις ὅπλοις, interpretatur: ὑπὸ ἀνδρῶν ὡπλισμένων. vid. Steph. Berglerum ad Aristoph. Aues v. 390. Valkenar. ad Eurip. Phoeniss. 717. et 1623. et Taylorum ad Demosthen. T. II. p. 678. Ita vtuntur Latini etiam verbo *arma*. Ouid. Fast. II, 195.

Haec fuit illa dies, in qua Veientibus armis
Ter centum Fabii, ter cecidere duo.

Virg. I, 509.

Tum foribus diuae, media testudine templi
Septa armis solioque alte subnixa resedit.

vbi Seruius: *Satellitum scilicet, vel vt quidam volunt pro* armatis: *vt II,* 238. *Foeta armis.* ibid. v. 409. *Consequimur cuncti et densis incurrimus armis* est: in densum armatorum agmen irrumpere. vid. Burman. ad Aen. VIII, 3. et ad Claudian. in Rufin. II. 150. *tantis capiendi credimur armis?* i. e. tot in me armatis. Apud Sedulium Carm. Pasch. V, 62. *Praeuius horribiles comitaris signifer enses*, est hoc verbum etiam pro armatis positum. Sic verbum *armaturae* de leviter armatis militibus occurrit frequenter apud Vegetium de Re Milit. vt II, 5. *Post hos erant ferentarii, et leuis* armatura, *quos nunc auxiliatores et armaturas dicimus* et III, 14. *Tertius ordo disponitur de* armaturis *velocissimis et sagittariis iuuenibus.* vide Stewechium ad I, 14. p. 26. II, 23. p. 127. II, 17. p. 110. Ita etiam πανοπλίαι posse reddi puto per grauiter armatos. Certe etiam Baxterus in Anacreont. c. 17.

Τὸν ἄργυρον τορεύσας
Ἥφαιστε μοὶ ποίησον
Πανοπλίαν μὲν οὐχὶ

sumit

ſumit de viro πανοπλίᾳ induto. quod tamen ibi non neceſſarium. Non tamen capio, cur Hert. et Steph. verterint: *Veſtram prope armaturam permanentes.* quod non intelligo. Locus eſt intelligendus: Stantes prope grauis armaturae milites, non procul ab iis ſtantes etc. de πανοπλίᾳ locus claſſicus eſt Il. Γ. 330-338. et confer L. Boſium in Exerc. Phil. ad Epheſ. VI, 13. Lydium de re militari, III, 5. et alios. Quam vero ὅπλοις et πανοπλίᾳ dedimus vim, eam alia quoque verba habent Sic βίος notat homines, vt in inſcript. Muſei Veron. pag. 314. Σεμνὴν Πηνελόπην ὁ παλαιὸς βίος ἔσχε δή· vertitur recte: *antiqua aetas.* vid. Daviſium ad Max. Tyr. p. 539. (ed. Lond. 1740.) I. F. Reitzium ad Lucian. p. 710. T. II. Ienſium et Geſnerum ad eundem, T. I. p. 540. *Vita* Latinis dicitur pro *viuentibus.* vid. Burman. ad Phaedr. Prol. L. I. 3. *Conſilia* pro conſilia agitantibus. vide Cortium ad Cic. Epiſt. VIII, 4, 5. *Flagitia* pro facinoroſis, vide eundem ad Salluſt. B. C. XIV, 1. *Terrae* pro hominibus in terra viuentibus. vide Drakenborch ad Sil. It. III, 75. *Mora*, pro eo, qui moratur, *Spes* pro eo, qui ſperat, etc. vide eundem ibid. XVI, 504. Verbum *Officia* pro officialibus ſeu miniſtris magiſtratuum a veteribus ICtis aliquoties vſurpatum eſſe docet Corn. Bynkershoeck in Obſeru. Iur. Rom. L. III. c. 14. p. 275. *Toga* pro togatis apud Martialem et alios occurrere, pulchre obſeruauit vir elegantis ingenii, Petr. Paull. Iuſti in Specim. Obſ. Critic. c. 22. p. 76. vide plura huius generis adferentes, Valkenar. ad Herodot. III, 148. p. 273. Thomam Wopkenſium ad Sedul. C. P. II, 120. p. 115. et Arntzenium ibidem I, 218. p. 76. Caeterum Grotius vertit:

Nec ceſſa iaculis obſtantem figere turbam,
Te teget armato milite denſa cohors.

Γ.

Γ.

Ὀυτ' ἂν μνησαίμην, ὄυτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην,
ὄυτε ποδῶν ἀρετῆς, ὄυτε παλαισμοσύνης,
ὀυδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
Νικῴη δὲ θέων Θρηΐκιον Βορέην.
ὀυδ' εἰ Τιθωνοῖο φυὴν χαριέστερος εἴη,
Πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεοιο πλέον,

 ὀυδ'

Οὐδ' εἰ Ταντα λίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
Γλῶσσαν δ' Ἀδρήσου μειλιχόγηρυν ἔχοι·
Οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θέριδος ἀλκῆς,
Οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται ἐν πολέμῳ.
Εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὁρῶν φόνον αἱματόεντα,
Καὶ δηΐων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἱςάμενος.
Ἡ δ' ἀρετὴ τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριςον,
Κάλλιςόν τε φέρειν γίνεται ἀνδρὶ νέῳ.
Ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τῦτο πολῆΐ τε παντί τε δήμῳ,
Ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένῃ
Νωλεμέως, αἰσχρᾶς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
Ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
Θαρσύνῃ δὲ πεσεῖν τὸν πλήσιον ἄνδρα παρεςώς.
Οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται ἐν πολέμῳ.
Αἶψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
Τρηχείας, σπουδῇ τ' ἔσχεθε κῦμα μάχης.
Αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὤλεσε θυμὸν,
Ἄςυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλεΐσας·
Πολλὰ διὰ ςέρνοιο, καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης,
Καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.

Τὸν

Τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἠδὲ γέροντες,
 Ἀργαλέῳ τε πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις.
Καὶ τύμβος, καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποις ἀρίσημοι,
 Καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω.
Οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται, ὐδ' ὄνομ' αὐτοῦ,
 Ἀλλ', ὑπὸ γῆς περ ἐὼν, γίνεται ἀθάνατος,
Ὅντιν' ἀριϛεύοντα, μένοντά τε μαρνάμενόν τε
 Γῆς περὶ καὶ παίδων, θȣ̃ρος Ἄρης ὀλέσῃ.
Εἰ δὲ φύγῃ μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
 Νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν εὖχος ἕλῃ,
Πάντες μίν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἠδὲ παλαιοὶ,
 Πολλὰ δὲ τερπνὰ παθὼν ἔρχεται εἰς ἀΐδην.
Γηράσκων δ' ἀϛοῖσι μεταπρέπει, ὐδέ τις αὐτὸν
 Βλάπτειν ὄυτ' αἰδȣ̃ς ὔτε δίκης ἐθέλει.
Πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι, οἵ τε κατ' αὐτὸν
 Εἴκουσ' ἐκ χώρης, οἵ τε παλαιότεροι.
Ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἱκέσθαι
 Πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιεὶς πόλεμον.

COMMENTARIVS.

Deſcripſimus hanc elegiam e Stobaei Serm. XLIX. exſtat etiam apud Steph. l. c. et in Id. p. 18. Wintert. p. 435. Hertel. Lectiuni p. 730. Frob. p. 228.

τιθέην] Steph. τιθέμην· quod placet. atque ſic locum hunc laudat Plato de Legib. I. p. 629. ed. Steph. προστησώμεθα γοῦν Τυρταῖον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γενόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδακεν, εἰπών, ὅτι καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀξίους λόγου προσαγορεύομεν, ὡς τοῦτο τὸ πρωτεῖον τῆς ἀρετῆς περιπεποιημένους. „οὔτ' ἂν μνησαίμην οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθεί„μην, οὔτ' εἴ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, φησίν, οὔτ' εἰ „πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος (εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα) ὃς μὴ „περὶ τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνοιτ' ἀεί." Haec Plato. Ceterum quoad ſententiam ſimillimus locus eſt apud Theognidem v. 711.

Οὐδ' εἰ ψεύδεα μὲν ποιοῖς ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Γλῶσσαν ἔχων ἀγαθὴν Νέστορος ἀντιθέου·
Ὠκύτερος δ' εἴησθα πόδας ταχεῶν ἁρπυιῶν,
Καὶ παίδων Βορέω, τῶν ἄφαρ εἰσὶ πόδες.

Praeterea hos Tyrtaei verſus cum ſequentibus Latine reddidit Eraſmus in Adagiis ſ. tit. *Fortitudinis.* p. 259. (ed. Francof. 1670.)

ἐν λόγῳ τιθείην] Frob. οὔτ' ἂν λόγῳ. credo, operarum vitio. interpretor, nullam rationem habuerim: nullo in pretio habuerim: non commemoratione dignum iudicauerim. Ariſtides Orat. p. 550. Ἐκεῖνος τοὺς τραγῳδίας ποιητὰς οὐδὲ ἐν λόγῳ τίθησιν. Theocrit. Id. XIV, 48.

Ἄμμες δ' οὔτι λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὔτ' ἀριθμητοί,
Δύστανοι Μεγαρῆες ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρᾳ·

qui

qui locus simillimus est illi Homeri notissimo: ὑμεῖς δ' Αἰγιέες οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι, οὔτε δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ unde verbum ἀξιόλογος descendit, quod sumitur pro excellente, egregio, omnium sermone celebrando viro, de quo vide Wassium ad Thucyd. II, 10. Abresch. in Dilucid. p. 423. Wesseling. ad Diod. Sic. L. I. p. 5. consule etiam Vigerum de Idiot. C. III. S. VI. p. 81. qui etiam una cum Hoogeveenio in C. V. S. XI, 7. ostendit: τιθέναι significare interdum *ducere*, *existimare*, *aestimare*, ut τιθέναι σμικρὸν, δεύτερον etc. Optime haec illustrant notata a Valkenario ad Herodot. L. II. p. 172. qui hoc loco mauult etiam τεθάμην, et praeter alia aduocat commode Eurip. in Androm. 209. τὴν δὲ Σκῦρον οὐδαμοῦ τίθῃς. Contra vero ἀλογίη, est contemtus. quod verbum hoc sensu apud Herodotum aliquoties occurrit, ut IV, 150. ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου· apud eundem etiam ἐν ἀλογίῃ ἔχειν, ἐν ἀλογίῃ παιεῖσθαι legimus. vide Valkenar. et Wesseling. L. VII. 208. p. 602.

ἀρετῆς] primum notent tirones, esse hoc loco ellipsin τοῦ ἕνεκα, quae satis frequens est. consuli possunt Eustathius ad Il. Γ. p. 914. Stephanus in Append. ad Script. de Dial. p. 43. et 102. atque Lamb. Bos pag. 501. Deinde obseruetur usus verbi ἀρετή, quod Graeci de quauis cuiusuis rei praestantia dicunt. Locum classicum fere inueni in Aristotele, Nicom. II. 5. ῥητέον ὅτι πᾶσα ἀρετὴ, οὗ ἂν ᾖ ἀρετὴ, αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν· οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τόν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν· ὁμοίως ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππόν τε σπουδαῖον καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν, καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. Sic apud Xenophont. Hier. XI, 5. est νικᾶν — ἁρμάτος ἀρετῇ· apud Platonem in Crit. p. 117. T. III. ἀρετὴ τῆς γῆς est fertilitas terrae. quemadmodum etiam apud Diodor. Sic. L. III. p. 237. legitur: διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας. Etiam ἀρετὴ tribuitur carmini, notante Gisb. Cupero in Apoth. Hom. p. 96. Copiose huius verbi

 latum

latum vsum exponit Perizonius ad Ael. V. H. X, 22. atque in Curtio Vindicato pag. 68. adde Snakenburgium ad Curt. IX, 7, 16· Ἀρετὴν pro vigore corporis sumit Stephanus in Od. Σ. 132. ὄφρ' ἀρετὴν παρέσχωσι θεοὶ καὶ γούνατ' ὀρώρῃ· vt Tyrtaeus, similiter Pindarus in Pyth. X. ὃς ἂν χερσὶν ἢ ποδῶν ἀρετᾷ κρατήσαις τὰ μέγιστ' ἀέθλων ἕλῃ τόλμᾳ τε καὶ σθένει. Lucretius V, 964. *Et manuum mira freti virtute pedumque.*

Θρηΐκιον βορέην] Cur Boreas appelletur θρῆϊξ et θρηΐκιος exponit Spanhemius ad Callimach. H. in Dian. 114. Αἵμῳ ἐπὶ Θρήϊκι, πόθεν βορέαο καταῖξ ἔρχεται. nempe ideo quod in frigidis, qualis Thracia, regionibus, venti quidam censebantur indigenae, in tepidioribus autem locis extrinsecus spirare: notatque praeter alia Boream dici a Lycophrone: Θρακίας κύων· vide eundem de Boreae antro in Thracia ad H. in Del. 65. et de Thracia ventorum patria ibi ad v. 26. docte agentem. adde Eustathium ad Il. I. v. 5. Barthium in Aduersar. L. VI, c. 9. Casaubonum ad Strabon. L. I. p. 50. ed. Almelou. Nolumus omittere verba Scholiastae Theocriti, ad Id. VII, 111. ὄντω δὲ ψυχροτάτη ἐστὶν ἡ Θρᾴκη, ὡς τρόπον τινὰ ἐργαστήριον ἀνέμων κληθῆναι· et alter: οἱ Ἠδωνοὶ, ἔθνος Θρακικόν· ἔνθα ψύχος πολὺ γίνεται· δυσχείμερον γάρ ἐστι· παρὰ καὶ τοὺς ἀνέμους ἐν αὐτῷ κατοικεῖν ἐμυθεύσαντο. Etiam Schol. Lucani ad I, 389. *Boreas cum Thracius*, notat: *quod illic est violentissimus.* Paullo alia ratio est loci Horatiani I, 25, 11. *Threcio bacchante magis sub interlunia vento.* ad quem intelligendum mirifice faciunt notata a Burmanno ad Claudian. Ruf. I, 325. vbi docet recte, poetas saepe epitheta desumere a regionibus, in quibus maxima sit vis earum, de quibus loquuntur, rerum, vbi quasi patria earum atque domicilium. Ceterum frequenter vtuntur poetae ad celeritatem indicandam, comparatione hac. Homer. Il. K. 437. Λευκότεροι χιόνος, θείειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι. Sil. It. X, 10.

velocior inde
Haemonio Borea, pennaque citatior ibat,
Quae redit in pugnas fugientis arundine Parthi.

vide

vide plura data a Munkero ad Hygin. p. 161. et Spanhemio ad Callim. H. in Del. v. 112. τί νῦν ἀνέμοισιν ἐρίζεις; vt et ἀελλόπος et ποδήνεμος ita ponuntur. vid. Dorvill. in Vanno Crit. p. 213. et Alberti ad Hesych. p. 109.

18. Liceat mihi hoc loco, vbi forte de stadio sermo est, coniecturam proponere, qua Quintilianum emendare iuuat. In Inst. Or. I, 10. 2. pro: *Nam iisdem fere annis aliarum quoque disciplinarum studia ingredienda sunt*, lego: *stadia*. Hoc enim dicendi genere vtuntur boni scriptores, vt auctor L. IV. ad Herenn. c. 3. *cum in artis* curriculum *descenderunt, illos, qui in eo, quod est artificii, elaborent, aiunt facere immodeste: ipsi aliquem antiquum oratorem aut poetam laudant, aut scripturam, sic vt in stadium artis rhetoricae prodire non audeant.* vid. Broukhusium ad Propert. III, 20, 25. vbi legit: *Illic vel stadiis animum emendare Platonis* pro *studiis*. Praeterea τὸ *stadia* bene respondet verbo: *ingredi*. De Borea nihil opus est dicere quidquam. Quemadmodum Boreae violentiam tribuunt poetae: ita in Anthologia inedita Dioscorides Zephyro lenitatem tribuit.

Τὸν καλὸν ὃς ἔλαβες, κόμισαι πάλιν πρός με Θέωρον
Εὐφραγόρην, ἀνέμων πρηΰτατε Ζέφυρε
Εἰς ὀλίγον τείνας μηνῶν μέτρον· ὡς καὶ ὁ μικρὸς
Μυριετὴς κέκριται τῷ φιλέοντι πόνος.

Compara cum hoc carmine Fragment. Callimachi a Bentleio collecta p. 485. Ἁ ναῦς, ἃ τὸ μόνον φέγγος ἐμὶν τὸ γλυκὺ τᾶς ζοᾶς Ἁρπάξας. in v. 1. scripsi ὃς pro ὡς. nisi malis explicare, *quemadmodum rapuisti, ita redde.* in v. 4. in mentem veniebat χρόνος. sed videtur verbum πόνος multo exquisitius.

Τιθωνοῖο] Tithonius, filius Laomedontis, quem Aurora ob pulchritudinem eximiam adamauit, quem denique senectutis vitaeque longinquitas in cicadam mutauit. vid. Scholia parua Homeri, ad Il. Γ. 151. Lambinum

binum ad Horat. II, 16, 30. Munckerum ad Hygin. Fab. CCLXX. et Burmannum ad Seruii Commentar, in Aen. IV, 585.

φυὴν] formae dignitas et gratia. ἀγαστὸν εἶδος interpretatur Eustathius ad Il. Γ. p. 878. qui latius de hoc verbo agit ad Il. B. p. 328. φυήν τινες νενοήκασι, inquit, τὸ ἐξ εἴδους τε καὶ ψυχῆς ἀγαθὸν, ὃ φύσις ὑπ' ἄλλων καὶ ἦθος λέγεται. Εἴρηται δέ τι περὶ τῆς λέξεως ταύτης καὶ ἐν τῇ α ῥαψωδίᾳ· (v. 115.) καὶ νῦν δὲ ῥητέον, ὡς διττὴ ἡ φυή. ἡ μὲν κατὰ τὰ ἐκτὸς, ὡς τὸ, οὐ δέμας, οὐδὲ φυήν· δεξιότης οὖσα σωματικὴ καὶ εἰς ταυτὸν ἥκουσα τῷ κάλλει. — Ἡ δὲ τοιαύτη φυὴ ἀφ' ἧς καὶ πρόσωπον εὐφυὲς, ὡς καὶ μηροὶ εὐφυεῖς καὶ εἶδος λέγεται. καὶ αὕτη μὲν ἡ κατὰ σῶμα φυή. καθ' ἣν εἴρηται καὶ τὸ φυήνγε μὲν ου κακός ἐστιν. Ἑτέρα δὲ κατὰ νοῦν κ. λ. confer de hoc verbo Moschopulum ad Il. B. 58. Hoelzlinum ad Apollon. II, 37. Scherpezeelium ad Il. A. 115. et Vulcanium ad Moschi Id. II, 36. — Verbum χαρίεις sufficiat duobus epigrammatibus illustrare, quae Anthologia inedita exhibet. Prioris auctor ignoratur:

Εἶπα δὲ καὶ πάλιν εἶπα, καλὸς, καλὸς, ἀλλ' ἔτι φήσω,
Ὡς καλὸς, ὡς χαρίεις ὄμμασι Δωσίθεος.
Οὐ δρυὸς, οὐδ' ἐλάτης ἐχαράξαμεν, οὐδ' ἐπὶ τοίχου
Τοῦτ' ἔπος, ἀλλ' ἐν ἐμῷ ἔσχετ' ἔρως κραδίᾳ.
Εἰ δέ τις οὐ φήσει, μὴ πείθεο· ναὶ μὰ σε δαίμων.
Ψεύδετ'. ἐγὼ δ' ὁ λέγων ἀτρεκὲς οἶδα μόνον.

Simillimum huic Callimachi carmen editum iam est in Anthol. VII, 629.

Καλὸς ὁ παῖς, Ἀχελῶε, λίην καλός· εἰ δέ τις οὐχὶ
Φησὶν, ἐπισταίμην μοῦνος ἐγὼ τὰ καλά.

Eundem

Eundem ſenſum habent verſus Tibulli: IV, 13, 5.

Atque vtinam poſſes vni mihi bella videri!
Diſpliceas aliis, ſic ego tutus ero.

vbi illud diſtichon recte Vulpius laudauit quod interpres Callimachi p. 300. non ſatis accurate vertit: *Si quis negat Dioclem eſſe pulchrum: abſtineat:* (non neceſſe hoc eſt addere, nec habet Graecus verſus) *et ego ſolus eum habeam ſine riuali.* In v. 1. illud καλὸς, quo nomine Graeci παιδικὰ ſua appellabant, belle illuſtrat Georg. D'arnaud in Specim. Animadu. Crit. p. 9. Neque alterius auctoris nomen additum eſt:

Οὐχὶ μάταν θνατοῖσι φάτις τοιάδε βοᾶται,
ὡς οὐ πάντα θεοὶ πᾶσι δέδωκαν ἔχειν.
Εἶδος μὲν γὰρ ἄμωμον, ἐπ' ὄμμασι δ' ἀπερίσαμος
Αἰδὼς καὶ στέρνοις ἀμφιτέθαλε χάρις,
Οἷσι καὶ ἠιθέους ἐπιδάμνασαι· ἀλλ' ἐπὶ πᾶσσιν
Οὐκέτι τὸν αὐτὸν δῶκαν ἔχειν σε χάριν·
Πλὴν κρηπὶς κρύψει ποδὸς ἴχνιον, ὦγαθε Πύῤῥε,
Κάλλει δὲ σφετέρῳ τέρψει ἀγαλλόμενος.

Scripſi ἀπερίσαμος. pro ἀπερ. nunquam nemini me hoc verbum legere alibi. περίσημα, quod Dores eloquuntur περίσαμα, explicat Suidas T. III. p. 95. διαβόητα. ἀπαρίσημος a Stephano in Lexico laudatur. Sed malo verbum a priore deducere, et exponere per pudorem, qui non ambitioſe ſe oſtentat: per verecundiam ſimplicem. Virgineum pudorem in pueris maxime laudaſſe veteres poetas apparet ex locis, a Barneſio ad Anacreont. 67. p. 236. Ὦ παῖ παρθένιον βλέπων, collectis. in vlt. diſtich. fateor mihi aquam haerere. Si pro κρύψει lego κρύπτει et τέρψει muto in τέρψη ſenſum habeo non malum. num vero etiam eum,

 quem

quem auctor carminis reliquit? Dicit: solis pedibus exceptis, puerum reliqua corporis pulchritudine gauisurum esse.

Κινυρέοιο πλέον] male. Steph. κινύραιο πλέον. Sic et Ost. Wint. et Hert. indicata tamen altera lectione κινύρεω βάθον. Sed omnino et vnice vera esse videtur emendatio Camerarii κινύρεω βάθιον. quam etiam Grotius recepit. illas ex glossemate ortas esse puto. Nam βαθὺς saepe nihil est aliud quam μέγας. vide Tollium et Langbaenium ad Longin. S. II, 2. Saepe, inprimis apud Pindarum hoc sensu occurrit, vt Pyth. I, 127. βαθύδοξοι γείτονες· Nem. III, 92. βαθυμῆτα χείρων· (nam etiam βαθὺς dicitur prudens. vid. Wesseling. ad Diod. Sic. Excerpt. de virt. et vet. p. 552.) Olymp. X, 10. βαθὺ χρέος· Schol. μέγιστον ὄφλημα. et VII, 27. ἦν δὲ κλέος βαθὺ, Schol. πολλὴ δόξα, prope vt in Anthol. p. 133. Μαιονίδαο βαθυκλεὲς οὔνομ' Ὁμήρου. Immo in Il. Λ. 306. ἀργέσταο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι, vbi Schol. ait: ἀντὶ τοῦ μεγάλῃ, ἰσχυρᾷ. Inprimis vero βαθὺς dicitur de diuitibus et opulentis. Xenoph. Oecon. XI, 10. πῶς τέτυς οὐχὶ βαθεῖς τε καὶ ἐρρωμένους ἄνδρας χρὴ νομίσαι. quod Bachius, quem ibi vide, vertit: *potentes ac diuites.* Aelian. V. H. III, 18. ἐν εἰρήνῃ τε διάγειν καὶ πλούτῳ βαθεῖ. Iosephus Antiqu. L. 8. p. 293. ed. Col. πλοῦτον ποιῆσαι βαθύτατον, et B. I. L. VII. p. 969. ὁ βαθὺς πλοῦτος. vide Perizonium ad Aelian. XIII, 1. p. 841. ed. Gron. Spanhemium ad Callim. H. in Apoll. v. 65. et in Cerer. v. 114. I. F. Reitzium ad Lucian. Reuiu. T. I. p. 609. et Tox. T. II. p. 544. et Steph. Berglerum ad Aristoph. Lysistr. v. 174. Thomas Magister p. 138. ἐκ βαθέων ἐστὶν ὁ δεῖνα οἴκων — ἢ ἐκ πλουσίων γονέων· quo respicit ad Philostratum, vt notat Hemsterhusius, quem cum Stoebero vide. — Quare neque opus erat, vt Seuinus in Act. Societ. Paris. apud Pausaniam L. V. p. 411. Ἀσωπὸς δὲ ὁ Βοιώτιος βαθυτάτας πέφυκεν ἐκτρέφειν τὰς σχοίνες, corrigeret παχυτέρας· male vulgatam lectionem sensum habere negat. recte enim vertitur: *Insigni magnitudine iuncum.* Suidas T. I. p 410. βαθύσχοινον: ὑψηλοὺς σχοί-

νες

ντας φέροντα — Vocales vero εω hoc loco contrahuntur pronunciando in vnam ſyllabam. quod copioſe docet Rad. Wintertonus ad Heſ. ἔργ. v. 30. et 71. et Theogn. v. 714. adde Spanhem. ad Callim. H. in Iou. v. 87. et Clarkium ad Il. A. 1. B. 811, et E. 387. N. 523. — Ceterum Cinyras fuit rex Cypri, celeberrimus ob ſummas, quibus abundabat, diuitias, vnde etiam in prouerbiis erat; κινύρου πλουσιώτερος. E multis vnum locum dabo Pindari, Nem. VIII. ὅσπερ (ſcil. θεὸς) καὶ Κινύραν ἔβρισε πλούτῳ ποντίᾳ ἐν ποτε Κύπρῳ· vid. interpretes Ouidii ad Met. X, 298. vbi, multis ſcriptoribus laudatis, Burmannus copioſe de eo agit, et conſule Munckerum et Staueren ad Hygin. Fab. 58. p. 124. Feſtiuum Stratonis epigramma finem imponat huic notae, in quo de diuitiis queritur:

Αἰ αἴ μοι, τὶ πάλιν δεδακρυμένον ἤ τι κατηφὲς
Παιδίον; εἶπον ἁπλῶς· μήδ᾽ ὀδύνα· τί θέλεις;
Τὴν χέρα μοι κοίλην προσενήνοχες· ὡς ἀπόλωλα.
Μισθὸν ἴσως αἰτεῖς· τοῦτ᾽ ἔμαθες δὲ πόθεν;
Οὐκέτι σοι κοπτὸς πλακοῦς φίλος, οὐδὲ μελιχρὰ
Σήσαμα, καὶ καρύων παίγνιος εὐστοχίη·
Ἀλλ᾽ ἤδη πρὸς κέρδος ἔχεις φρένας· ὡς ὁ διδάξας
Τεθνάτω· οἷόν μου παιδίον ἠφάνισεν.

Quod ad ſenſum attinet, ſimillimas querelas effudere ſaepe Graeci et Latini poetae, vt ex his Ouid. Amor. I, 10. compara III, 8. et Tibullus I, 4, 59.

At tibi, qui Venerem docuiſti vendere primus,
Quisquis es, infelix vrgeat oſſa lapis.

ex iis Anacreon c. 46. fere ſimiliter vt h. l. ἀπόλοιτο πρῶτος αὐτὸς ὁ τὸν ἄργυρον φιλήσας κ. λ. — in v. 5. chartae

chartae exhibent: κοπτῆς φιλίης πλακοῦς. Sed credo me rem acu tetigisse. Coniiciebam primum ὀπτὸς. sed male. Apud Athenaeum L. XIV. occurrit, ne quid dicamus de medicis antiquis, p. 647. κοπτοπλακοῦς, et p. 648. ἐπειδὴ καὶ κόπτην τινὰ καλεῖτε — vbi plura sunt, quae huc pertinent. Adde Iungermannum ad Polluc. Onom. VI, 81. p. 614.

μελιχόγηρυν] Callimach. in epigr. L. p. 320. Τῶν ἐχορήγησεν κύκλον μελίγηρυν Ἱππόνικος. frequentissime veteres scriptores, si eloquentiam hominis suauitatemque oris indicare volunt, formulas repetunt a melle. nam mel de eloquentiae suauitate vsurpatur. vid. Heinsium in Aduers. L. IV. c. 1. p. 557. Hinc Phauorinus p. 496. μελίγηρυς, εὔφωνος, ἡδύφωνος. Pindar. XI, 4. μελιγάρυες ὕμνοι: apud Sponium in Misc. Er. Antiqu. p. 46. in inscript. Τὴν κυανῶπιν Μουσῶν ἀηδόνα τὴν μελιγήρυν — τύμβος — ἔχει. Exemplum scriptores repetiisse videntur e loco noto Homeri de Nestore: A. 249. Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Hinc inprimis Pindarus pulchre, pro lyricis concessa audacia, in Ol. VII, 12. dicit: καὶ ἐγὼ νέκταρ χυτὸν Μοισᾶν δόσιν ἀεθλοφόροις ἀνδράσιν πέμπων, γλυκὺν καρπὸν φρενός. et Nem. III, 134. de hymno suo: πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι κιρναμένα δ' ἔερσ' ἀμφέπει πόμ' ἀοίδιμον. Venuste etiam in Anthol. Brod. p. 394. Euripidem τὴν μελίγηρυν ἀηδόνα poeta appellat, et p. 135. Λέσβιον Ἠρίννης τόδε κηρίον αἰ δέ τι μικρόν, ἀλλ' ὅλον ἐκ Μουσέων κιρνάμενον μέλιτι. Theocrit. VII, 82. οὕνεκα οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ. Sed nihil suauius istis dulcissimis versiculis apud Athenaeum L. XV, p. 685. Ὦ μαλάχας μὲν ἰόσδων, ἀναπνέων δ' ὑάκινθον, καὶ μελιλώτινον λαλῶν καὶ ῥόδα προσσεσηρώς· ὦ φιλῶν μὲν ἀμάρακον, προσκινῶν δὲ σέλινον καὶ σαμψυχοσάνδαλα βαίνων· illisque venustis e Cantic. Salomonis, IV, 11. Κηρίον ἀποστάζουσι τὰ χείλη σου, Νύμφη, μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου. quibus nihil memini venustius dicere Catullum, atque Anacreontem, mortalium lepidissimum. Hinc verba μελίφθογγος, μελίφωνος, μελίγλωσσος, μελίκομπος, μελιτερ-

μελιτερπής, aliaque, de quibus vide Erhardum et Weitzium ad Petron. c. 1. p. 9. Graeuium in Lect. Hesiod. c. 20. p. 104. Stanleium ad Aesch. Prometh. v. 172. p. 722. et Berglerum ad Aristoph. Av. 909. Consule etiam Eustathium ad Il. Γ. p. 868. Schwebelium ad Mosch. Id. IV, 35. et Bion. IV, 11. Barnesium ad Il. A. 294. Ger. Horreum in Animadu. Sacr. et Prof. p. 147. et Io. Chr. Wolfium ad Poetriar. Fragm. p. 5. et Fragm. Sapphus, p. 237. Comparationis eloquentiae cum melle exempla plura dat Barthius ad Calpurnii Ecl. IV, 151. Hinc et Platonis in ore fauum apes finxisse et Pindarum ab apibus nutritum esse dixerunt veteres: vid. Aelian. V. H. XII, 45. Quid quod apum specie assumta Musas duces fuisse classis, cum Athenienses in Ioniam coloniam deducerent, narrat Philostratus Icon. L. II. p. 793. Consule de comparatione poetarum cum apibus Muretum in Var. Lect. VIII, 1. atque hinc quoque suspicor, ob suauitatem carminum apis imaginem exhibitam fuisse in numo Homero dicato, et a Cupero in Apotheos. p. 8. allato, etsi sciam, id quod Pignorius in ep. 48. pag. 212. seq. (Symbol. Epist. L. I. ed. Patau.) qui aliqua habet huc pertinentia, ostendit, Smyrnaeos hac nota numos signasse. Nam quid? si hoc hinc repetendum est, quod Smyrnaei etiam Homerum suum ciuem esse dicerent putarentque? consulatur vir immortalis Spanhemius de Vsu et Praest. Numism. Diss. IV. p. 170. et lege, quamuis hic libellus rarius occurrat, Io. Petri Bellorii notas in numismata tum Ephesia tum aliarum vrbium apibus insignita: insertus est ille tamen Thesauro Gronouiano T. VII. p. 401. Puto etiam apud Plutarchum in Vit. decem Rhetor. 1540. verba: *αὐτῷ δὲ Ἰσοκράτει ἐπὶ τοῦ μνήματος ἐπῆν κριὸς τριάκοντα πηχῶν, ἐφ᾽ οὗ σειρῆν πηχῶν ἑπτὰ συμβολικῶς, ὃς νῦν οὐ σώζεται*, Robertum Britannum non inepte vertisse: *ipsius vero Isocratis erat in monumento aries cubitorum sex, super quem erat* apum domuncula, *cubitis alta septem, coniecturaliter atque aenigmatice addita, quae ipsa quoque periit*, et legisse

legiſſe fortaſſe Σάρη. Heſychius: Σάρη — καὶ μέλιττα ἢ μελίττης οἶκος. Suidas: Σαρὴν ζῶόν ἐστι κηροποιὸν, μελίσσῃ παραπλήσιον quanquam huic meae opinioni obſtare videtur auctoritas Philoſtrati de vit. Sophiſt. p. 505. ed. Morell. Certe etiam Siren ſymbolum eloquentiae fuit, docentibus id eruditiſſimo viro, Io. Bened. Carpzouio, in libro bonae frugis pleno de Paradoxo Stoico Ariſtonis Chii etc. S. II. c. 2. p. 274. et Riccio in Diſſertat. Homericar. T. III. p. 142. Sic apud Phauorinum eſt: Σειρήνια μέλη γλυκύτατα. In Anthol. I, p. 134.

Πίνδαρε μουσάων ἱερὸν στόμα καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη.

et in L. VII. p. 600. σὺ δέ μοι καὶ τὸ λάλημα φέρεις, Κἄν τὸ σειρήνων γλυκερώτερον. In Muſeo Veronenſi p. 229. inſcriptio Menandrum vocat Σειρῆνα θεάτρων: et in Donii Inſcript. p. 336. legitur:

Ἡ πολὺ σειρήνων λιγυρωτέρη ἡ παρὰ Βάκχῳ
Καὶ θοίναις αὐτῆς χρυσοτέρη Κύπριδος.

confer Menagium ad Diog. Laert. VII, 160. p. 330. et Burman. ad Petron. c. 127. p. 608. Atque etiam in Gorii gemmis aſtriferis t. 134. Siren citharam pulſat. vide Paſſerium in T. II. p. 165. Ad meam ſententiam interim illuſtrandam forte aliquid facit epigramma in Sophoclem in Antholog. Brod. III. p. 396.

Αἰεί τοι βέπαισι περιστάζοιτο μέλισσαις
Τύμβος, Ὑμηττείῳ λειβόμενος μέλιτος.

Nec omittere debeo, Sophoclis ſepulchro Sirenen impoſitam fuiſſe, teſte antiquo illius vitae auctore: φασὶ δὲ ὅτι καὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ σειρῆνα ἐπέστησαν. vt luſcinia cum pullis Orphei ſepulchrum ornabat. vid. Pauſan. L. IX. p. 769. Licet vero in hac dicendi ratione illuſtranda iam copioſior fuerim, lubet tamen, ob ſimilis verbi exemplum, addere carmen adhuc ineditum Σκυθίν, e codice Lipſienſi:

Ἦλθεν

Ἦλθέν μοι μέγα πῆμα, μέγας πόλεμος, μέγα μοι πῦρ,
Ἤλισσος, πλήρης τῶν ἐς ἔρωτ' ἐτέων,
Ἦλθε δὲ σὺν πώγωνι· τὸ δ' οἱ φίλον αὐτὸς ἑαυτῷ
Εὔξατο τὴν θυσίην πρὸς θεὸν εὐξάμενος·
Αὐτὰ τὰ καίρι' ἔχων ἑκκαίδεκα, καὶ μετὰ τούτων
Πάσας καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας χάριτας,
Καὶ πρὸς ἀναγνῶναι φωνὴν μέλι, καὶ τὸ φιλῆσαι
Χείλεα καὶ τὸ λαβεῖν ἔνθον ἀμεμπτότατον.
Καὶ τί πάθω; φασὶν γὰρ ὁρᾶν μόνον· ἦρ' ἀγρυπνήσω
Πολλάκι τῇ κενεῇ Κύπριδι χειρομαχῶν.

In v. 3. quaedam mutauimus. Chartae habent ἃ. fed fequentia docent, poetam dicere voluiffe, hoc ipfi gratum effe. Mox exhibent eaedem: πρὸς σὲ τὸν εὐξάμενον. Male: ipfe fibi hoc precatus eft, Deo facrificium vouens. notum eft Graecos dicere, εὔχεσθαι θυσίαν, ἱερεῖον, κ. λ. Certe, qui poffit dari his verfibus fenfus, video nullum alium. Vltimum diftichon explicare nolo. Sed folent in vniuerfum antiqui poetae, vbi alicuius rei fuauitatem defcribere volunt, a melle comparationes repetere. Rem illuftrabo vnico epigrammate Meleagri, quod primus edo:

Ἡδὺ μὲν ἀκρήτῳ κεράσαι γλυκὺ νᾶμα μελισσῶν
Ἡδὺ τε παιδοφιλεῖν κ' αὐτὸν ἐόντα καλόν.
Οἷα τὸν ἁβροκόμην στέργει Κλεόβουλον Ἄλεξις
Ὄντως θνητὸν Κύπριδος οἰνομέλι.

in vlt. v. recepi marginis lectionem. textus habet: θνατόν. fed etiam marginis lectio vitiofa: nam talis eft:

θνητὸν

Θνητὸν ὄντως τὸ — οἰνομέλι. nempe amabant veteres potiones mixtas, et cum aquam tum vinum miscebant melle. vid. Henr. Meibomium de cereuif. c. 20. et Petr. Paul. Iustum, eruditissimum et amabilissimum hominem, in Specim. Obseru. Critic. c. VII. p. 18. Atque hinc verbum μελιχρῶς et alia deducenda sunt. Dioscoridis exstant versiculi in Stratonis Anthologia inedita:

Σπονδὴ καὶ λιβανωτὲ καὶ οἱ κρητῆρι μιγέντες
Δαίμονες, οἱ Φιλίης τέρματ' ἐμῆς ἔχετε,
Ὑμέας, ὦ σεμνοὶ, μαρτύρομαι, ὡς ὁ μελιχρὼς
Κοῦρος Ἀθηναῖος πάντας ἐπωμόσατο.

v. 1. in Hesych. lego: Λίβανος τὸ δένδρον καὶ τὸ ὄρος· Λιβανωτὸς δὲ ὁ καρπὸς αὐτοῦ· εἶδος θυμιάματος. et sic aliquoties in sacrificio λιβανωτοῦ mentionem facit Aristophanes. adde Suidam T. II. p. 444.

Εἰ μὴ — ἱστάμενοι] citat hunc locum Plato loco modo laudato: εἴρηκας γοῦν ὧδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὡς οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνεχόμενος „ Οἱ μὴ τολμήσωσι μὲν ὁρᾷν φόνον „ αἱματόεντα, Καὶ δηΐων ὀρέγοιντ' ἐγγύθεν ἱστάμενοι:" vbi Stephanus notat redundare voculam μέν. Equidem puto Platonem hos versus aut memoria fretum laudasse, aut etiam mutatis quibusdam ad suam orationem transtulisse eidemque aptasse.

ὁρῶν] positum est pro ὁρᾷν, vt saepe sic solent Graeci. vide Perizonium ad Aelian. V. H. III, 17. p. 234. et in Ind. Kuhnium ad XIII, 41. οὐκ ἀγαπᾷς μετὰ Φωκίωνος ἀποθνήσκων. Vigerum de Idiotism. C. VI. s. 1, 13. et Valckenar. ad Eurip. Phoeniss. 711. Semel pulcherrimo viri doctissimi commentario euoluto de duobus locis perpauca addemus. in v. 246. legitur: Νῦν δέ μοι πρὸ τειχέων Θούριος μολὼν Ἄρης αἷμα δάϊον φλέγει Τῷδ' ὃ μὴ τύχοι πόλει. non opinor dici posse vllo modo φλέγειν αἷμα, etsi sciam quid ausi sint veteres Tragici. Sed verecundior reliquis Euripides.

Neque ideo improbo coniecturam Valckenarii, δᾶμα. Ego malim πνέα. quod bene puto conuenire Marti, vt apud Homerum est μένεα πνέαν. vid. Eustath. ad Il. Γ. p. 813. Pindar. Pyth. X, 69. θρασέᾳ δὲ πνέων καρδίᾳ, et vt πνεῖν φόνον dicunt. vide Iac. Rhoer in Fer. Dauentr. L. I. c. 3. et adde Heinsium ad Ou. Metam. V, 348. atque Abresch. in Animaduers. ad Aeschyl. p. 75. et 289. Ita etiam legisse videtur Grotius, qui vertit: *Saeuo Mars grauis impetu spirat nil nisi sanguinem.* Porro v. 506. Ἀςρῶν ἂν ἔλθοιμ' ἡλίου πρὸς ἀντολάς. malo ἡλίου θ' ὡς ἀντολάς. minus certe recedit haec correctio (nam correctione locum egere patet) a vestigiis litterarum. Video quidem Cl. Valckenarium ad v. 1409. iis assentiri, qui ὡς pro πρὸς de animatis tantum dici putant, sed re considerata, rectius quosdam contra disputare arbitror. vid. Ernesti ad Xenoph. Mem. Socratis, II, 7. p. 99. et eundem Clarkiumque ad Odyss. XVII, 218. inprimis vero Oudendorp. ad Thom. Magistr. p. 933. Neque vero ὡς pro πρὸς poni arbitror, vt Vigerus atque Deuarius existimant, atque etiam Wolfius ad Libanii Epistol. L. III. p. 149. sed est haec elliptica dicendi ratio. vnde etiam saepe Lucianus ὡς πρὸς dixit. v. Iensium in Lection. Lucian. p. 46. 47.

Ἡ δ' ἀρετὴ κ. λ.] Totum hoc distichon cum sequenti legitur etiam in sententiis Theognidis v. 997. nisi quod pro νέῳ positum est σοφῷ Operae vero pretium est repetere, quae Camerarius in ὑπομν. p. 113. notauit de h. l. Τὸ τετράςιχον ἐν τῇ Στοβαίου γνωμολογίᾳ ἔκκειται ὡς τῦ Τυρταίου ὄν, ἀντὶ δὲ τοῦ σοφῷ ἐκεῖ τίθεται νέῳ. Λέγει δὲ, ὅτι ἡ πολεμικὴ ἀρετή ἐςι τὸ τολμᾷν ἀδεῶς τῇ συςάδην μάχῃ τοῖς ἐναντίοις ξυμβαλεῖν. τὸ δ' ἆθλον προκεῖσθαι κάλλιστόν φησι τοῖς νέοις τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸ φέρειν καὶ κομίζεσθαι αὐτὰς ἐκεῖνο, ἤγουν τὴν δόξαν τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς. εἶναι δὲ καὶ ξυνὸν, ἤγουν κοινὸν τοῦτο ὄφελος τῇ τε πόλει, καὶ τῷ λαῷ ἅπαντι, ἤν τις ὑποςαίη τὴν τῶν πολεμίων ὁρμὴν καὶ ἀμύνηται ὑπὲρ τῆς πατρίδος. κ. λ. vide quae ad hunc locum illustrandum attulit Barthius in Aduers. L. VI, c. 6. et adde e Quinto Cal. IV, 322. Κῦδος γὰρ νέῳ

ἀνδρὶ φέρειν ἀπ' ἀγῶνος ἄεθλον. Aliter loquitur Strato cum puero a ſe amato, cuius carmen edemus:

Ἤδη ἐπὶ ϛρατιῆς ὁρμᾷς, ἔτι παῖς ἀδαὴς ὢν
Καὶ τρυφερὸς, τί ποιεῖς οὗτος; ὁρῶ· μετάθε·
Οἴ μοι, τίς σ' ἀνέπεισε λαβεῖν δόρυ; τίς χερὶ πέλτην;
Τίς κρύψαι ταύτην τὴν κεφαλὴν κόρυθι.
Ὦ μακάριϛος ἐκεῖνος, ὅτις ποτε καινὸς Ἀχιλλεὺς
Τοίῳ ἐνὶ κλισίῃ τερπόμενος —

Vltimum verbum in chart. Lipſ. eſt κλισίῃ· quod facile emendari poteſt, quoniam ſenſus non eſt obſcurus. Ego iis in locis, vbi multa verba ita reſtitui poſſunt, vt quodcunque reiici nequeat, nihil omnino agere ſoleo, totamque rem cuiuscunque arbitrio relinquere. Plurimos credo h. l. a verbo κεῖσθαι emendationem deriuaturos eſſe. Ego interim ſcribo: κέεται. Ceterum puto reſpici ad hiſtoriam. Nam Achilles Patroclum turpiter amaſſe dicebatur. v. Drelincurtii Achillem Homericum p. 115.

Κάλλιϛον τε κ. λ.] Belle et pulchre (nam quid curemus ludi magiſtrorum ſupercilium, qui non niſi Latine ſcribunt, ſomniant, edunt etiam, credo, potant et liberos procreant?) Malherbe II, 66.

Ceux, à qui la chaleur ne bout plus dans les veines,
En vain dans les combats ont des ſoins diligens.
Mars eſt comme l'Amour: ſes travaux & ſes peines
Veulent de jeunes gens.

Sed ornauit etiam noſtra aetate laurus aeterna cana tempora *Schwerinii*, herois diuini, in praelio apud Pragam occiſi, aut potius, dum iuuenili ardore accenſus victrices *Friderici M.* cateruas duxit, immortalitatem nominis adepti. Iuuat intexere initium carminis, a poeta maximi ſpiritus illius manibus dicati, praeſertim cum non abhorreat a Tyrtaei ingenio.

Victoria,

Victoria, mit uns ist Gott,
Der stolze Feind liegt da!
Er liegt, gerecht ist unser Gott,
Er liegt, Victoria!

Zwar unser Vater ist nicht mehr,
Jedoch er starb ein Held,
Und sieht nun unser Siegesheer
Vom hohen Sternenzelt.

Er gieng voran, der edle Greiß,
Voll Gott und Vaterland!
Sein alter Kopf war kaum so weiß,
Als tapfer seine Hand.

Mit muntrer jugendlicher Kraft
Ergriff sie eine Fahn,
Hielt sie empor an ihrem Schaft,
Daß wir sie alle sahn.

Und sagte: Kinder, Berg hinan
Auf Schanzen und Geschütz.
Wir folgten alle, Mann für Mann,
Geschwinder, wie der Blitz.

Ach! aber unser Vater fiel,
Die Fahne sank auf ihn,
O welch ein glorreich Lebensziel,
Glückseeliger Schwerin!

Denn Friederich hat dich beweint
Indem er uns gebot,
Wir aber stürzten in den Feind,
Zu rächen deinen Todt &c.

Quis haec legit, quin incalescat, quin efferatur animo, quin admiretur imperatorem summum, quin laudet poetam, eandemque spiritus magnificentiam Apollinem Musasque oret?

Ξυνὸν] quae sequuntur, etiam Stobaeus seruauit l. c. vnde forte Frob. p. 229. eaque cum prioribus coniuncta ediderunt Steph. Herr. Wint. Lect. id quod nos quoque nunc fecimus, Londinensis etiam editoris auctoritate accedente.

ἐπὶ πάχγυ] Steph. H. W. ἐπίκαγχυ. minus recte. vide Clarkium ad Il. K. 99. φυλακῆς ἐπὶ πάγχυ λάθωνται, vbi recte alteram lectionem ἐπέπαγχυ improbat. Est enim verbum ἐπιλάθηται. minus etiam recte editur in editione Heinsiana Hesiodi, ἔργ. 262. σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπάγχυ λάθεσθε.

θυμὸν παρθέμενος] Forte expressum ex illo Homeri Od. B. 237. σφὰς γὰρ παρθέμενοι κεφαλάς. paullo aliter dicitur Od. Γ. 74. τοίγ' ἀλόωνται ψυχὰς παρθέμενοι. Schol. ἀφειδήσαντες ἑαυτῶν, παραβαλόντες: Sed Quintus Cal. IX, 277. Ἀλλ' ἄγε θυμὸν παρθέμενοι πονεώμεθ' ὑπὲρ μένος. (vid. Dorvillum ad Chariton. p. 266.) et Il. I. 372. αἰεὶ ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζειν· et eodem sensu apud Sophocl. Antig. 328. ἐπ' ἀργύρῳ γε τὴν ψυχὴν προδούς, Pausaniam Messen. c. 10. προΐεσθαι τὰς ψυχὰς et in Anthol. Cephalae, p. 97. τὸ κυβευθὲν πνεῦμα legitur. conf. Drakenb. ad Sil. It. I, 225.

Θαρσύνῃ δὲ πεσεῖν] In Frob. deest δὲ, male. — Egregio exemplo memini hunc versum illustrari posse e Xenophont. Cyropaed. L. III. p. 85. ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι φαιδροὶ καὶ πεπαιδευμένοι, περιορῶντες ἀλλήλους, ὀνομάζοντες παραστάτας, ἐπιστάτας, λέγοντες πολὺ τὸ, Ἄγετ' ἄνδρες φίλοι, ἄγετ' ἄνδρες ἀγαθοί, παρεκάλουν ἀλλήλους ἕπεσθαι. — Quantum laetatus esset, si audire potuisset, Tyrtaeus hoc militum clamore!

σπουδῇ] vt ἀσπουδεὶ est ignauiter, v. c. Il. X. 303. ita σπουδῇ explico fortiter, strenue, alacriter, celeriter. Schol. ad Odyss. O. 209. σπουδῇ νῦν ἀνάβαινε, interpretatur: ἐσπουδασμένως, κατὰ τάχος. et Eustath. ad Il. B. p. 342. ἰστέον δὲ, ὡς οἱ τεχνικοὶ τὸ, σπουδῇ, ἤγουν τὸ ῥηθὲν ὁμηρι-

κὸν

ηδν ἐπίῤῥημα λογίζονται, ὁμοίως τῷ, κομιδῇ, ἀντὶ τῷ λίαν καὶ σὺν ἐπιμελείᾳ.' Et quod fere simile est huic loco Il. N. 687. Ἔνθα δὲ Βοιωτοὶ — Σπουδῇ ἐπαΐσσοντα νεῶν ἔχον, *acriter irruentem a nauibus probibeant.* Nam ego etiam hoc loco ἔχω puto explicari debere per κωλύειν, ἐπέχειν, (ita vt sensus sit idem qui est apud Pind. Nem. IX. ἀμύνειν λοιγὸν Ἐνυαλίου.) non verti cum Gesnero: *suaque opera praelii fluctus regit.* aut Hertelio: *sua industria praelii fluctus regit.* quanquam et Grotius vertit: *Qui belli fluctus arte manuque regit.* vide Eustath. ad Il. E. p. 1130. ed. Polit. et Φ. p. 1224. l. 12. p. 1226. l. 48. et Υ. p. 1193. l. 45. ed. Rom. Ita etiam Il. E. 492. Νωλεμέως ἐχέμεν. *Vt incessanter* hosti *obsistant.* Schol. συνέχειν ἢ ἀντέχειν πρὸς τὴν μάχην, καὶ μὴ ἐνδιδόναι. Pindarus Isthm. VII, 49. προμάχων ἂν ὅμιλον, ἔνθ' ἄριστοι ἔσχον πολέμοιο νεῖκος. *sustinuerunt.* et in Anthol. III. p. 298. ἐρατὴν γὰρ ἀπωλεσάμενοι νεότητα Τρηχεῖην πολέμου δεξάμενοι νεφέλην. Sed, siue *sustinere*, siue *repellere*, hoc loco vertas, vtrumque non malum, meliusque vulgari interpretatione, quae similis esset illis Il. A. 165. τὸ μὲν πλεῖον πολυάϊκος πολέμοιο χεῖρες ἐμαὶ διέπουσι. — Quis intelligit Ouium? *Sustinet et belli fluctibus acer agi.*

κῦμα μάχης] Vt hoc dicendi genus melius intelligatur, quaedam monere iuuat. Primum igitur obseruent Graecarum litterarum studiosi, vti Graecos τῷ κῦμα, similibusque a fluctibus et aequore repetitis formulis de calamitate, de malis etc. Euripid. Hippol. 823. κακῶν δ' ὁ τάλας πέλαγος εἰσορῶ τοσοῦτον, ὥστε μήποτ' ἐκνεῦσαι πάλιν, μήδ' ἐκπεράσαι κῦμα τῆσδε συμφορᾶς. Sophocles non semel, vt in Aiac. 1107. Ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ ἐξ οὐρίων δραμοῦσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν. Antigon. 168. τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ πολλῷ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν. in Oedip. Colon. 1303. πάντοθεν βόρειος ὥς τις ἀκτὰ κυματοπλὴξ χειμερία κλονεῖται· ὣς καὶ τόνδε κατάκρας δειναὶ κυματοαγεῖς ἆται κλονέουσιν ἀεὶ ξυνοῦσαι. Pariter etiam in Trach. 114. et Oedip. Tyr. 23. πόλις γάρ, ὥσπερ κ' αὐτὸς εἰσορᾷς, ἄγαν ἤδη σαλεύει, κἀνακουφίσαι κάρα βυθῶν ἔτ' οὐχ οἵα τε φοινίου

 σάλου.

σάλον. Sed non licet omnia huc transferre. Pindar. Ol. X, 46. βαθὺν εἰς ὀχετὸν ἄτας ἵζοισαν ἑὰν πόλιν. Aeſchyl. Prom. Vinct. 1014. οἷός σε χειμὼν καὶ κακῶν τρικυμία ἔπεισ' ἄφυκτος (quanquam hic et vrbem cum naui comparat, vt in Sept. c. Theb. 2. et in Supplic. 349. et Sophocles in Antigon. 196. vid. Berglerum ad Ariſtoph. Veſp. 29. Cerdam ad Aen. I, 152.) Lycophron. 228. Οὐκ ἂν τοσῶνδε κῦμ' ἐπέκλυσε κακῶν, vbi vide Potterum. et vide, qui plura dederunt, Ritterhuſium ad Oppian. Halieut IV, 195. Schultenſium ad Iob. T. I. 409. Cerdam ad Aen. I, 109. Steph. Berglerum ad Alciphron. I, 13. et Ariſtoph. Plut. 270. et Staveren ad Fulgent. p. 600. Inde et χειμάζεσθαι ponitur pro calamitatibus premi, docente Spanhemio ad Ariſtoph. Ran. 364. et βαπτίζεσθαι, eodem ſenſu, vt obſeruant Weſſeling. ad Diod. Sic. L. I. p. 85. Dorville ad Chariton p. 176. et Iac. Rhoer in Feriis Daventrienſ. L. II. c. 15. Porro, vt progrediamur, quaecunque tempeſtati conueniunt, tribuuntur etiam a poetis bello. Inde et νέφος belli, vt Il. P. 243. ἐπεὶ πολέμοιο νέφος περὶ πάντα καλύπτει, vt etiam Virgil. Aen. X, 809. *nubem belli* dixit. atque Georg. IV, 560. *Caeſar dum magnus ad altum Fulminat Euphratem bello.* (confer ad haec Addiſonium in *Dialogues upon the Uſefulneſſ of Ancient Medals* p. 76.) fere vt in Antholog. I, p. 11.

Μάρτυρες ἀκτίνων Γερμανικὸς ἃς ἀνέτειλεν,
Ἀστράπτων Κελτοῖς πουλὺν Ἐνυάλιον.

et ſic *tonare* quoque dicunt de bello, obſeruantibus Drakenborch. ad Sil. It. I, 436. et XI, 525. atque Oudendorpio ad Lucan. I, 254. Pindar. Iſtm. IV, 26. ἀλλ' ἁμέρᾳ γὰρ ἐν μιᾷ τραχεῖα νιφὰς πολέμοιο τεσσάρων ἀνδρῶν ἐρήμωσσεν μάκαιραν ἑστίαν. Νῦν δ' αὖ μετὰ χειμέριον ποικίλων μηνῶν ζόφον, χθὼν ὥστε, φοινικέοισιν ἄνθησαν ῥόδοις. quem locum, vt ſolet, miſere vertit Schmidius pulcherrimum. ſed credo legendum eſſe ἄνθησεν, ita vt hoc verbum ad ἑστία referatur. Et ſic porro alii. Sophocl. Antig. 680. Δορὸς τ' ἂν ἐν χειμῶνι προστεταγμένον μένειν — παραστάτην. Eurip. Suppl. 474. πολὺς κλύδων

δων Ἡμῖν τε καὶ σοὶ συμμάχοις τ᾽ ἔσται δορός. et Phoeniss. 866. ἐν γάρ. κλύδωνι κείμεθα-δορὸς Δαναϊδῶν. In Anthol. III. p. 287.

> Ὅντινα γὰρ τοιόνδε νέων ὁ φιλαίματος Ἄρης
> Ἠνάρισε στυγερῆς ἐν στροφάλιγγι μάχης.

vide Valckenar. ad Phoen. v. 284. Denique quemadmodum apud Homerum saepe est ἐπιῤῥόει ἔθνεα πεζῶν (v. P. Moll. ad Long. Pastor. p. 108.) vt apud Virgil. Aen. XII, 444. *omnisque relictis turba fluit castris*, (vid. Heinsium ad Aen. XI, 236. *fluuntque ad regia plenis Tecta viis*) et *vnda* populi, *inundare* de populo: (v. Dorvillum ad Chariton. p. 704. et nos in Miscellan. Critic. Traiecti ad Rhen. editis p. 61.) atque etiam *nimbus*, notante Burman. ad Claudian. p. 8. dicitur. (sicut de magna multitudine νέφος, vt νέφος πεζῶν. Il. Π. 66. κυάνεον Τρώων νέφος. Schol. τὸ τῶν στρατιωτῶν πλῆθος. et idem ad Il. P. 755. scribit: νέφος νῦν τὸ πολὺ τῶν ὀρνέων πλῆθος. v. Eustath. ad Il. Δ. p. 1026. Perizonium in Curt. Vindic. p. 82. Potterum ad Lycophr. 569. Gatakerum in Aduersar. c. 2. p. 5. Barnes. ad Iliad. P. 243. et Wesseling. ad Herodot. VIII. p. 670.) ita etiam alia a fluuiis, aequore, vndis, transferuntur ad bellum, exercitus, milites. Ita apud Plutarch. T. II. p. 5. ὅγε μὴν πόλεμος χειμάῤῥου δίκην πάντα σύρων, καὶ πάντα παραφέρων. Atque heroes fluuiis comparantur saepe a poetis. vt Il. Λ. 492. Aiax. a Quinto Calabr. X, 171. pariter, et XI, 228. exercitus cum fluctibus maris, a Virgilio X, 602.

> *Talia per campos edebat funera victor*
> *Dardanius, torrentis aquae vel turbinis atri*
> *More furens.*

confer XII, 523. et Valerium Flacc. VI, 389. vide plura collecta a Drakenborch. ad Sil. It. XVII, 122. IV, 522. etc. et Dorvill. ad Chariton. p. 573. Pulcherrime etiam Gallorum Horatius, Malherbe, L. II. p. 33.

Tel qu'a vagues épandues
Marche un fleuve imperieux,
De qui les neiges fondues
Rendent les cours furieux:
Rien n'est seur en son rivage,
Ce qu'il trouve il le ravage,
Et traisnant comme buissons
Les Chesnes & leurs racines,
Oste aux campagnes voisines
L'esperance des moissons:

(quod Malherbe expressit ex Aeneid. II, 305. et Horat. III, 29, 26. Odar. id quod notare oblitus est Menagius)

Tel, & plus epouvantable,
S'en alloit ce Conquerant &c.

Denique vtuntur etiam, vt h.l. verbis *κῦμα* et *fluctus* in hac re. Aeschylus, sed paullo audacius fere, in Sept. c. Theb. 63. *βοᾷ γὰρ κῦμα χερσαῖον στρατοῦ*, vbi Schol. *παρακεκινδυνευμένως δ' εἶπε.* et v. 116. *κῦμα γὰρ περὶ πτόλιν δοχμολόφων ἀνδρῶν καχλάζει πνοαῖς ἄρεος ὀρόμενον.* vide Stanleium ad Pers. 90. vbi laudat e Ciceron. ad Att. ep. 4. L. VII. *fluctum enim totius barbariae ferre vrbs vna non potest.* adde Sil. It. IX, 527.

Quantos Gradiuus fluctus in Punica castra,
Respice, agit:

vbi vide Drakenborch. et ad VIII, 32. atque Abresch. in Animadu. ad Aeschyl. p. 159. Sic arbitror etiam bene explicari posse ex his exemplis Horatium II. 7, 15.

Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit aestuosis,

neque cum Dacierio, ad historiam respexisse poetam, fingendum esse. Poetice tantum dixit: tu rursus abreptus es in bellum. Sed Dacierius plerumque vidit multa, quae nullus alius, vt v. 18.

Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea,

intelligit

intelligit per laurum praesidium Maecenatis. quo nihil ineptius dici cogitarique potest. Vt autem paucis dicam, nec longior sim, eodem sensu similique figura, vt Tyrtaeus, dixit Pindarus Isthm. VII, 37. ὅς τις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ χάλαζαν αἵματος πρὸ φίλας πάτρας ἀμύνεται λοιγὸν ἀμύνων ἐναντίῳ στρατῷ ἀστῶν· et Nem. IX, 89. παῦροι δὲ βουλεῦσαι φόνου παρποδίου νεφέλαν τρέψαι ποτὶ δυσμενέων ἀνδρῶν στίχας χερσὶ καὶ ψυχᾷ δυνατοί. — Finem huic disputatiunculae imponat locus Hieron. Vidae ex Poeticor. l. III. (nam hunc Vidam semper ad eos retuli, qui felicissima imitatione veterum poetarum elegantias expresserint, quorumque carmina non minorem spirent suauitatem, quam fructum legentibus afferant) ille igitur sic:

Saepe ideo cum bella canunt, incendia credas
Cernere, diluuiumque ingens surgentibus vndis,
Contra etiam Martis pugnas imitabitur ignis
Cum furit accensis acies Vulcania campis.
Nec turbato oritur quondam minor aequore pugna,
Confligunt animosi Euri certamine vasto
Inter se, pugnantque aduersis molibus vndae.
Vsque adeo passim sua res insignia laetae
Permutantque iuuantque vicissim et mutua sese
Altera in alterius transformat protinus ora.
Tum specie capti gaudent spectare legentes.
Nam diuersa simul datur e re cernere eadem
Multarum simulacra animo subeuntia rerum. —

Quae quidem etsi ita sint, non tamen assentiri possum Cl. Sallierio, qui in loco Longini, cap. XLIV. ἑκάστοι γε ἀφεθεῖσαι τὸ σύνολον, ὡς ἐξ εἱρκτῆς, ἄφετοι κατὰ τῶν πλησίων αἱ πλεονεξίαι κἂν ἐπικαύσειαν τοῖς κακοῖς τὴν οἰκουμένην. — pro ἐπικαύσειαν, quod Graecum esse negat, legit ἐπικλύσειαν in Actis Academ. Paris. Inscript. T. III. diss. 31. Primum enim illud bene conuenit stilo Longini, in quo examinando multa nobis occurrent ἅπαξ λεγόμενα, illius propria, quaeque non ad

 aliorum

aliorum ſcribendi genus expendi debent. **Deinde** nonne apud alios ſcriptores eadem, ſimilis certe, formula dicendi (ſit etiam audacior) occurrit? ſic certe Lyſias in λόγῳ Ὀλυμπ. p. 521. *θαυμάζω δὲ Λακεδαιμονίους πάντων μάλιστα τίνι ποτὲ γνώμῃ χρώμενοι καιομένην τὴν Ἑλλάδα περιορῶσιν κ. λ.* Pariter eſt apud Homerum Il. Δ. 342. *μάχη καυστειρή·* et M. 177. *περὶ τεῖχος ὀρώρει θεσπιδαὲς πῦρ.* quod Euſtathius exponit: *τὸ θερμὸν τῆς μάχης.* et Λ. 595. *Ὣς οἱ μὲν μάρναντο δέμας πυρὸς αἰθομένοιο.* Et ſic de bello Latini quoque. Aen. I, 566. *tanti incendia belli* et Florus III, 21. de bello: *reſurrexit male obrutum incendium.* et ſic *incendium* de bello, et *bello accendere terras* ſaepe occurrit. vide Gebhardum ad Liv. XXIX, 31, 3. et Burmannum ad Sueton. Caeſ. 70. Ego etiam apud *Horat.* Carm. IV, 14, 24. *frementem Mittere equum medios per ignes*, nihil puto eſſe aliud, quam: *per medium pugnae feruorem*, vt vetus Schol. explicat. Et nonne prope ſimilis eſt illa Catilinae vox: *ſi quod eſſet in ſuas fortunas incendium excitatum, id ſe non aqua, ſed ruina, reſtincturum.* Cic. pro Muraen. c. 25. Et ſi vel apud nullum ſimile dicendi genus occurrat, eſt tamen Longino hoc relinquendum. de quo nemo dubitabit, qui aureum hunc libellum ita legat, vt ſublimem ſublimitatis magiſtrum Longinum eſſe intelligat. Ne quid de eo dicam, non ſatis bene, ſi Sallierii emendatio admittatur, imaginem emiſſarum cauea beſtiarum mutari et abire in fluuium, atque adeo de his maxime illud Quintiliani VIII, 6, 50. vſurpari poſſe: *Nam id quoque inprimis eſt cuſtodiendum, vt quo ex genere coeperis translationis, hoc deſinas. Multi enim cum initium a tempeſtate ſumſerunt, incendio aut ruina finiunt: quae eſt inconſequentia rerum foediſſima.* quanquam eiusmodi exempla etiam apud alios ſcriptores occurrere memini et oſtendi alio loco. ſed cur nulla vrgente neceſſitate, ad hanc defenſionem confugiamus? Quare recte Francicus interpres reddidit: *porter le feu aux quatre coins de la terre.* Video tamen eandem coniecturam in mentem veniſſe Marklando ad Max. Tyr. diſſ. 33. p. 711. Idem Sallierius, vt

hoc

hoc vnum addam, paullo poſt in diſſert. 41. in Plutarcho de ſuperſtitione. (p. 167. ed. Fr.) οἱ μὲν προσφῶσιν, οἱ δὲ διεξάζουσι φοβερὸν τὸ εὐμενὲς, καὶ τυραννικὸν τὸ πατρικὸν, καὶ βλαβερὸν τὸ κηδεμονικὸν καὶ τὸ ἄμικτον ἄγριον εἶναι καὶ θηριώδες, infeliciter locum hunc tentat. Nempe quoniam vltima ſibi non reſpondeant, aut τὸ μαλίχιον pro ἄμικτον legere, aut ἤμερον addere, aut, quia ἄμικτον malo ſenſu ponatur, τὸ μὴ ἄμικτον legere mavult. Vltimum non intelligo. De prioribus ita ſtatuo. Occurrunt interdum apud veteres ſcriptores loca, vbi, ſiue aliquid humani paſſi, ſiue gratam quandam negligentiam amantes, non ſatis attendiſſe videntur et curaſſe, vt poſteriora membra prioribus accurate reſponderent. In talibus aliquid mutare periculoſum, aut nefas potius eſt. Obſeruauimus aliquot exempla, quae adſcribemus, quoniam haec res nondum ſatis explicita a quoquam videtur. Sic apud Platonem in Alcib. II. med. τὶ δὲ ἂ τις ἱππεύειν ἢ τοξεύειν οἶδεν, ἢ αὖ παλαίειν, ἢ πυκτεύειν, ἢ τι τῆς ἄλλης ἀγωνίας, ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν τοιέτων, ὅσα τέχνῃ οἴδαμεν, τὶ καλεῖς ὃς ἂν εἰδῇ τὸ κατὰ ταύτην τὴν τέχνην βελτίον γιγνόμενον· ἆρ᾽ οὐ τὸν κατὰ τὴν ἱππικὴν ἱππικόν; Αλ. ἔγωγε. Σ. τὸν δὲ γε οἶμαι κατὰ τὴν πυκτικὴν πυκτικὸν, τὸν δὲ κατὰ τὴν αὐλητικὸν κ. λ. non obſeruatur propoſitus ordo. nihil eſt, quod τῷ τοξεύειν opponatur. Sic et apud Xenophont. in Memor. Socr. L. I. c. 1. n. 7. et L. II. c. 7. n. 5. 6. ſunt ſimilia exempla, ſed loca longiora ſunt, quam quae huc transferre liceat. Ita forte defendi poteſt locus Ariſtotelis Rhet. I, 9, 37. Ληπτέον δὲ καὶ τὰ σύνεγγυς ὑπάρχουσιν, ὡς ταυτὰ ὄντα καὶ πρὸς ἔπαινον καὶ πρὸς ψόγον, οἷον τὸν εὐλαβῆ καὶ εὔψυχον, δειλὸν καὶ ἐπίβουλον. pro quo Geſnerus ad Quintil. III, 7, 25. legit παράβολος. Sed puto etiam inter haec verba vicinitatem eſſe: ſi εὔψυχον explices virum fortem, animoſum, et aperto Marte agentem: ἐπίβουλον, ex inſidiis alterum adorientem. In Cicerone locus occurrit in L. III. de orat. c. 18. *Sed vtrumque eſt in his, quod ab hoc, quem quaerimus, oratore valde abhorret, vel quod omnes, qui ſapientes non ſint, ſeruos, latrones, hoſtes, inſanos eſſe dicant, neque tamen quenquam eſſe ſapientem. Valde*

de autem est absurdum ei concionem, aut senatum aut vllum coetum hominum committere, cui nemo illorum, qui adsint, sanus, nemo ciuis, nemo liber esse videatur. Quis hinc verbum *latrones* deleat ideo, quoniam nihil ei respondeat? Sed, vt ad Plutarchum redeam, forte etiam alio modo defendi potest, si aut ἄμικτον aliter explices, quam fit, aut alteram lectionem ἀμίμητον recipias. Nam statim addit: igitur eos fabris credere et deorum corpora humanis similia putare, et sic ea effingere, adornare, adorare. Τὸ θηριῶδες vero tum non saeuum, sed animale foret, quodque formam animalis habeat. Tum posses explicare, eos rem, quae non exprimi, non imitatione effingi possit, tamen animali habitu proponere velle. Sed desino.

ὤλεσε θυμὸν] Scholiast. Il. A. 173. θυμὸν παρὰ τῷ ποιητῇ σημαίνει πέντε — τὴν ψυχήν· ὡς ὅταν εἴπῃ· μελιηδέα θυμὸν ἀπηύρα. vid. Gracuium in Lect. Hesiod. c. 19. p. 101.

τύμβος] Pulcherrimus dignusque, qui cum hoc comparetur locus Thucydidis est, II, 43. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες, ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον, καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ᾽ ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ αἰείμνηστος καταλείπεται κ. λ. Sed solebant etiam Graeci eos, qui in bello occubuerant, honestissima sepultura afficere. Athenienses in bello interemtos publice multisque caeremoniis sepeliuerunt, id quod docet Langbaenius ad Longin. Sect. 16, 36. et Meursius in Ceramico Gemino c. 22. et 23. p. 522. (T. I. edit. quam Florentiae, a. 1741. Io. Lamius dedit.) quibus addemus locum Lysiae ex Orat. II. p. 67. οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ φύσιν ὡς θνητοί, ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετήν· καὶ γάρ τοι θάπτονται δημοσίᾳ, καὶ ἀγῶνες τίθενται ἐπ᾽ αὐτοῖς ῥώμης καὶ σοφίας καὶ πλούτου, ὡς ἀξίους ὄντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ τοὺς ἀθανάτους τιμᾶσθαι. Quem tumulum nacti sint in pugna Marathonia caesi, narrat Pausanias in Atticis c. 32. p. 79. Verum etiam Lacedaemonii,

monii, ad quos proprie haec ſpectant, et quorum antiquitates illuſtrare iuuat, quoniam iis Tyrtaeus carmina ſua dicauit, magnam in hac re curam adhibuerunt. Nam etſi omnibus liceret monimenta neceſſariis ſuis ſtatuere, titulum tamen honoriſque elogium et nomen eorum tantum monimentis inſcribere placuit, qui pro patria mortui eſſent. Teſtatur hoc Plutarchus duobus in locis. in Lycurgo, p. 56. *ἐπιγράψαι δὲ τοὔνομα θάψαντας οὐκ ἐξῆν τοῦ νεκροῦ, πλὴν ἀνδρὸς ἐν πολέμῳ καὶ γυναικὸς ἱερῶς ἀποθανόντων*: et in Inſtit. Lacon. p. 238. *ἀνεῖλε δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν μνημείων πλὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων.* confer Cragium de Rep. Laced. L. III. T. I. Inſt. XI. Meurſius quoque in Miſcell. Lacon. L. II. c. 1. oſtendit, Lacedaemonios ſepulchris leonem, inſigne fortitudinis, impoſuiſſe. Herodotus L. VII, memoriae prodidit, Leonidae ſepulchro leonem lapideum impoſitum fuiſſe. quanquam memini, me legere in Pauſan. Boeotic. c. 40. p. 739. ſimilem hiſtoriam de Cheronea: *προσιόντων δὲ τῇ πόλει πολυάνδριον Θηβαίων ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς Φίλιππον ἀγῶνι ἀποθανόντων. οὐκ ἐπιγέγραπται μὲν δὴ ἐπίγραμμα, ἐπίσημα δὲ ἔπεστιν αὐτῷ λέων· φέροι δ' ἂν ἐς τῶν ἀνδρῶν μάλιστα τὸν θυμόν.* adde Torrentium ad Horat. Epod. XVI, 14. et lege, quae de leonibus ſepulchris impoſitis docte ſcripſit Bottarius ad Muſeum Capitolin. T. III. p. 185. Cetera, quae huc pertinent, repetere nolo. Potius iocoſum dabo carmen Meleagri ex Anthologia inedita:

Ἠγρεύθην ἔμπροσθεν ἐγώ ποτε τοῖς δυσέρωσι
Κώμοις ἠιθέων πολλάκις ἐγγελάσας·
Καί μ' ἐπὶ σοῖς ὁ πτανὸς Ἔρως προθύροισι Μυΐσκε
Στῆσεν ἐπιγράψας ΣΚΥΛ' ΑΠΟ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ.

Quod ad ſententiam prioris diſtichi attinet, compara epigramma Callimachi, 47. p. 314.

παῖδες] Huc faciunt, quae notant Petitus et Weſſelingius de legibus Atticis, fuiſſe legem: ne liberi, quorum

quorum parentes in bello occubuiſſent, iniuria aliqua afficerentur, ſed educarentur iidem publico ſumtu et inſtituerentur, in theatris primas ſedes occuparent etc. vide eos in Iurisprudent. Rom. et Attic. T. III. p. 699. Notandus, notatisque ab illis addendus eſt Lyſiae locus, Or. II, p. 65. *μόνην δ' ἂν μοι δοκῶμεν ταύτην τοῖς ἐνθάδε κειμένοις ἀποδοῦναι χάριν, εἰ τοὺς μὲν τοκέας αὐτῶν ὁμοίως, ὥσπερ ἐκεῖνοι, περὶ πολλοῦ ποιοίμεθα, τοὺς δὲ παῖδας ὅυτως ἀσπαζοίμεθα ὥσπερ αὐτοὶ πατέρες ὄντες, ταῖς δὲ γυναιξὶν εἰ τοιούτους βοηθοὺς ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχοιμεν, οἷοίπερ ἐκεῖνοι ζῶντες ἦσαν.*

παίδων παῖδες] expreſſum hoc e ſimilibus Homericis, vt Il. Υ. 308. *Καὶ παῖδες παίδων, τοί κεν μετόπισθε γένωνται.* vid. Vptonium ad Epictet. p. 218.

Οὐδέποτε] Steph. Hert. *Οὐδέ ποτε.* Similis argumenti ſententias, qui cognoſcere cupiat, conſulat Clarkium ad Homer. Od. Ω. 195. Ritterſhuſium ad Oppian. Halieut. II, 460. Gataker. ad Antonin. II, 17. p. 78. et 79. quaeque collata in I. Gruteri notis ad Syri et Senecae Sentent. v. 825. p. 519. quae compilare, pro more aliorum, non lubet. Theognidis tantum locum addimus, vt pateat, quod aliquoties diximus, prope illum a Tyrtaeo abeſſe v. 855.

— ἀρετῆς δὲ μέγα κλέος οὔποτ' ὀλεῖται,
Αἰχμητὴς γὰρ ἀνὴρ γῆν τε καὶ ἄστυ σαοῖ.

φύγῃ] St. H. W. — *φύγοι* — *ἕλοι.*

αἰχμῆς ἔνχος] illud verbum h. l. eo ſenſu ſumendum eſt, quo pro fortitudine, virtute bellica etc. ſumitur. Sophocl. in Oed. Colon. 1386. *γῆς ὅσοιπερ ἀπίας πρῶτοι καλοῦνται καὶ τετίμηνται δορί.* int. *ob bellicam virtutem in honore ſunt.* Pindarus ſimiliter, vt h. l. Pyth. I, 12. *ὧν κλέος ἄνθησεν αἰχμαῖς. qui fortitudinis fama floruerant.* Iſthm. V, 42. *κάστορος δ' αἰχμὰ πολυδεύκεός τε. virtus bellica Caſtoris:* etſi etiam pro ipſo bello ſumi videatur Nem. X, 23. *θρέψεν δὲ αἰχμὰν Ἀμφιτρύωνος*, vbi vide interpretes: et aliis locis pro ipſo exercitu, vt Olymp. VII, 35. *ἀργείᾳ σὺν αἰχμᾷ* Schol.

σὺν

σὺν πλήθει Ἀργείων. adde Dionysium Perieget. 210. Οὓς Διὸς οὐκ ἀλέγοντας ἀπώλεσεν Αὐσονὶς αἰχμή et v. 1052. Αὐσονὶς βασιλῆος ἐπεκρήϋνεν ἀκωκή· etsi his locis possis etiam *fortitudinem* interpretari. Grotius h. l. interpretatur: *Et spolia e bello victor opima ferat.*

τερπνὰ παθών] etiam de bonis dici παθεῖν et notum est, et docent, si quis exempla desideret, Budaeus in Comment. G. L. p. 85. Faber ad Aristoph. Ecclesiaz. 884. Hombergius Parerg. Sacr. ad Marc. V, 5. aliique.

Γηράσκων —] Totum distichon legitur etiam in sententiis Theognidis v. 1231. quod quomodo factum sit, iuuat verbis Camerarii narrare, qui in prolegomenis p. 2. dicit: νῦν δὲ φανερὸν, ὅτι τὰ Θεόγνιδος ἐπιγραφὴν ἔχοντα ἐπησυναθροισμός τις ἐστὶ ποιημάτων διαφόρων, περιαιρεθέντων δηλαδὴ ἐκ τῶν ἐκείνου, ὅσα τινὸς αἰσχρολογίας ἔχεσθαι, ἔδοξεν, καὶ ἀντὶ τούτων ἐμβληθέντων ἄλλων· διὸ καὶ ἀσυνάρμοστά ἐστι τὰ πλεῖστα, καὶ τὰ αὐτὰ ἀναπολιτικῶς παλιλλογεῖται. Ὅτι δὲ καὶ Σόλωνος, καὶ Εὐήνου καὶ Τυρταίου ἔπη κατεμέμικτο τοῖς Θεογνιδείοις, σαφῶς ἐνεδείξαμεν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, καὶ ὑπολάβοι ἄν τις οὐκ ἀλόγως ἐκ τούτων, ὅτι καὶ ἄλλα παντοῖα παρενεβλήθη.

μεταπρέπει] in Stobaeo vitiose μετατρέπει. Ceterum senum erat apud Lacedaemonios magnus honor, magna auctoritas. vnde Plutarchus in diss. an seni sit gerenda respublica, p. 795. narrat; Lysandrum dixisse, ὡς ἐν Λακεδαίμονι κάλλιστα γηρῶσιν. quemuis enim senem quodammodo vices magistratus gerere alicuius, aut tutoris, aut paedogogi, non modo rempublicam, sed singula etiam singulorum iuuenum facta, exercitationes, ludos, victum inspectare: colere eosdem senes atque sectari adolescentes. vid. Valkenar. et Wesseling. ad Herodot. L. II. p. 140. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες εἴκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται· καὶ ἐπιοῦσι ἐξ ἕδρης ὑπανιστέαται. Pariter et Aeschines in orat. in Tim. p. 195. de iisdem, — τῶν γερόντων, οὓς ἐκεῖνοι καὶ αἰσχύνονται καὶ δεδίασι. atque Damascenus de moribus Graecor. in T. V. thesauri

Gronou.

Gronou. p. 3854. τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται οὐδὲν ἧττον ἢ πατέρας. confer Gellium N. A. II, 15. Eustathium ad Il. B. 471. et Rittershus. ad Oppian. Halieut. I, 683.

πάντες μὲν] Iterum imitatorem hic Theognidem agnosce: v. 929.

Πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς ἴσοι, οἵτε κατ' αὐτὸν
εἴκουσιν χώρης οἵτε παλαιότεροι.

vbi Camerarius notat in ὑπομνημ. p. 106. ἔτι δ' ἐν ἐνίοις προσέκειντο οἱ δύο στίχοι οἵδε, οἱ καὶ φέρονται ὡς Τυρταίου· Γηράσκων δ' ἀστοῖσι κ. λ.

θώκοισιν] de more adsurgendi et de via decedendi multi multa scripserunt. Nos tantummodo loca classica indicabimus, quae nobis esse videntur ap. Cicer. de Senect. c. 18. Iuuenal. XIII, 54. Valer. Max. IV, 5, 2. Plutarch. Apopht. Lacon. p. 235. et in Lycurg. p. 48. vberius autem rem explicuerunt Cerda ad Virgil. Ecl. VI, 66. Lipsius in Elect. I, 23. et Cragius de Rep. Lac. L. III. Tab. VII. Inst. 3. et L. IV. c. 9. Nec errare me puto, si per θώκους intelligam subsellia in theatris. vid. Casaubon. ad Theophr. Char. p. 261. et viros doctos ad Thomam Magistr. p. 430.

οἵτε κατ'] Hert. οἵγε. vt paullo post οἱ παλαιότ. male.

ἀρετῆς] non *virtutis* sed *gloriae* h. l. explicandum puto. Suidas: ἀρετή. Ἀνδοκίδης καὶ Θουκυδίδης ἀντὶ τοῦ εὐδοξία. Thucydid. I, 33. καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετήν. vbi vide Wassium. Anthol. L. III. p. 295. Ἀλλ' ἀρετὰν ἀντ' ἀρετᾶς ἔλαβον.

πόλεμον] in marg. πολέμου· vt etiam St. W. H. Il. N. 114. ἡμέας γ' οὔπως ἐστὶ μεθιέμεναι πολέμοιο. et Δ. 351. πῶς δὴ φῂς πολέμοιο μεθιέμεν. vide Valkenarium ad Euripid. Phoeniss. 522. Frob. male θυμὸν μὴ etc. πολέμου.

Δ.

Δ.

Μέχρις τεῦ κατάκεισθε; κότ' ἄλκιμον ἕξετε θυμόν,
Ὦ νέοι, οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας
Ὧδε λίην μεθιέντες; ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκεῖτε
Ἧσθαι, ἀτὰρ πόλεμος γαῖαν ἅπασαν ἔχει.

. . . .

Καί τις ἀποθνήσκων ὕστατ' ἀκοντισάτω.
Τιμῆέν τε γάρ ἐστι καὶ ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι
Γῆς περὶ, καὶ παίδων, κεριδίης τ' ἀλόχου

Δυσμενέσιν· θάνατος δὲ ποτ' ἔσσεται, ὁππότε κεν δὴ
Μοῖραι ἐπικλώσωσ'. ἀλλά τις ἰθὺς ἴτω
Ἔγχος ἀνασχόμενος καὶ ὑπ' ἀσπίδος ἄλκιμον ἦτορ
Ἔλσας, τὸ πρῶτον μιγνυμένε πολέμε.
Οὐ γάρ κως θάνατόν γε Φυγεῖν εἱμαρμένον ἐςὶν
Ἄνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ᾖ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκι δηϊοτῆτα Φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
Ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
Ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἔμπας δήμῳ Φίλος οὐδὲ ποθεινός,
Τὸν δ' ὀλίγος ςενάχει καὶ μέγας, ἤν τι πάθῃ·
Λαῷ γὰρ συμπάντι πόθος κρατερόΦρονος ἀνδρὸς
Θνήσκοντος· ζώων δ' ἄξιος ἡμιθέων.
Ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν ὀΦθαλμοῖσιν ὁρῶσιν,
Ἔρδει γὰρ πολλῶν ἄξια μοῦνος ἐών.

COMMENTARIVS.

Tribuitur haec Elegia a Stobaeo in S. XLIX. Callino, vbi Gesnerus in margine notauit; Camerarium Callimachum auctorem existimare. Et tribuit profecto huic eam in orat. de bello Turcico. vid. Fabricium in Bibl. Gr. L. III. c. 19. p. 484. A Stephano edita est inter

inter fragmenta Tyrtaei, hac epigraphe addita. τοῦ ἀυτοῦ ἢ καλλίνου et in Id. p. 22. id quod etiam fecerunt Wintert. p. 437. Hertelius: Lect. p. 731. Froben. p. 232. quos sequi visum est. De Callino quidem, cuius ἐλεγεῖα commemorantur ab Athenaeo L. XII. p. 527. et cuius nomen cum Callimachi nomine interdum confunditur, vt docet Fabricius l. c. L. III, c. 28. p. 713. consule, quae notauit Ruhnkenius ad Callimachi Fragment. p. 439.

Μέχρις] Initium Elegiae mihi in memoriam reuocat duo carmina, ex Anthologia inedita nunc expromenda, quoniam non nimis multa ad reliquos versus nobis adferenda esse videmus. Vtrumque carmen est Stratonis:

Μέχρι τινός σε γελῶντα μόνον, μηδὲν δὲ λαλοῦντα
οἴσομεν; εἰπὸν ἁπλῶς ταῦτα σὺ πᾶσι, φίλε.
Αἰτῶ, καὶ σὺ γελᾷς· πάλιν αἰτῶ, κοὐκ ἀποκρίνῃ·
Δακρύω, σὺ γελᾷς· βάρβαρε τοῦτο γέλως.

in 3. v. erat pro altero αἰτῶ in chartis αἰθῶ· in v. 4. vltima pars non integra videtur. an β. τ. γελᾷς; nam et γελάω interdum casui quarto additur. Sed nec hoc placet satis. Videant acutiores: ego hic nihil melius video.

Ἄχρι τίνος ταύτην τὴν ὀφρύα τὴν ὑπέροπτον,
Μέντορ, τηρήσεις, μηδὲ τὸ χαῖρε λέγων,
Ὡς μέλλων αἰῶνα μένειν νέος, ἢ διὰ παντὸς
ὀρχεῖσθαι πυρίχην; καὶ τὸ τέλος πρόβλεπε·
Ἥξει σοι πώγον, κακὸν ἔσχατον, ἀλλὰ μέγιστον,
Καὶ τότ᾽ ἐπιγνώσῃ, τίς σπάνις ἐστὶ φίλων.

Nihil hic mutauimus, praeter diſtinctionum ſigna. Similis argumenti non pauca habet carmina eadem Anthologia. Liceat tantummodo tria addere, praeſertim cum nihil fere ad eorum interpretationem addendum ſit. nam, praeter vltimum, facilia ſunt. Primum Διοκλέους eſt:

Χαῖρε ποτ᾽ οὐκ εἰπόντα προεῖπέ τις, ἀλλ᾽ ὁ περισσὸς
Κάλλει νῦν Δάμων οὐδὲ τὸ χαῖρε λέγει.
Ἥξει τις τούτῳ χρόνος ἔκδικος, εἶτα δασυνθεὶς
Ἄρξει χαῖρε λέγειν οὐκ ἀποκρινόμενος·

In v. 1. margo habebat προσεῖπε. quam lectionem ego veram puto. Vltima ita interpretaberis: veniet tempus, quo ille, qui nunc nil reſpondet, prior ſalutabit. reliqua quam habent difficultatem? Alterum Strato fecit:

Οὐχ᾽ ἐχθὲς παῖς ἦσθα καὶ οὐδ᾽ ὄναρ οὗτος ὁ πώγων
Ἤλυθε; πῶς ἀνέβη τοῦτο τὸ δαιμόνιον
Καὶ τριχὶ πάντ᾽ ἐκάλυψε τὰ πρὶν καλά: φεῦ τί τὸ θαῦμα
Ἐχθὲς Τρώϊλος ὢν πῶς ἐγένου Πρίαμος;

an recte interpretabor primum verſum e Moſchi Id. IV, 18. τόδ᾽ οὐδ᾽ ὄναρ ἤλυθεν ἄλλῳ· quod neque per ſomnium alteri in mentem veniret! puto igitur: Nonne heri puer eras. nec in ſomno quidem, te barbatum mox fore, cogitaſti? Tertium eſt Φρόντωνος:

Τὴν ἀκμὴν θησαυρὸν ἔχειν κωμῳδὲ νομίζεις
Οὐκ εἰδὼς αὐτὴν φάσματος ὀξυτέρην·
Ποιήσει σ᾽ ὁ χρόνος μισούμενον, εἶτα γεωργὸν
Καὶ τότε μαστεύσεις τὴν περικειρομένην.

Reſpicit

Respicit auctor ad fabulas eo tempore celeberrimas. Ex Γεωργῷ seu γεωργίᾳ, comoedia Menandri, aliquot versus laudantur a Stobaeo et Scholiastis, quos collegit Clericus in Fragm. Menandri p. 32. Idem dat p. 126. fragmenta ἐκ τοῦ μισουμένου. E fabula quae περικειρομένης titulo nota fuit, nihil dat Clericus. sed vide Vincentium Obsopoeum ad Epigr. Agathiae in Anth. L. VII. p. 588. et consule Wesselingium in Dissertat. Herodot. p. 159. His monitis sententia carminis clara est. Respicit etiam forte τὸ θησαυρὸν ad comoediam huius nominis? Certe talem Menandrum fecisse ex Prologo Eunuchi Terentiani v. 10. notum est, et fragmenta data ab eodem Clerico p. 84. testantur.

αἰδῶσθ'] Pulcherrimus locus est, qui huc pertinet Platonis de Leg. L. III. p. 699. quem cognosces, quicunque huius adhortationis vim capere volueris. Verissime Plinius in H. N. XXXVI, 15. *Pudor, Romani nominis proprius, qui saepe res perditas seruauit in praeliis.* et exemplum vide apud Liuium XXX, 18. *Simul et peditum legio duodecima, magna ex parte caesa, pudore magis quam viribus tenebat locum.* Apud Homer. Il. O. p. 657. Οὐδ' ἐκέδασθεν ἀνὰ στρατὸν, ἴσχε γὰρ αἰδὼς καὶ δέος. Lege etiam pulchram adhortationem Il. E. 530. Ἀλλήλους τ' αἰδεῖσθε κατὰ κρατερὰς ὑσμίνας, Αἰδομένων τ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι, ἠὲ πέφανται etc. et O, 661. Ὦ φίλοι, ἀνέρες ἐστὲ καὶ αἰδῶ θέσθ' ἐνὶ θυμῷ Ἄλλων ἀνθρώπων. Confer Eustath. ad Il. B. p. 455. ad E. p. 1237. et notata a Dukero et Freinshemio ad Flor. IV, 2, 82.

ἀμφιπερικτίονας] edidisse me puto sic recte, docente id etiam Schradero ad Musaeum, p. 49. Steph. aliique male ἀμφιπερικτύονας· Quae dicuntur in Etymologico M. ἀμφικτύονες, οἱ περιοικοῦντες· τὸ γὰρ κτίσαι ἐπὶ τοῦ οἰκῆσαι ἔλαβον οἱ παλαιοί· ὡς φησὶν ὅμηρος· Ἐυκτίμενον πτολίεθρον καὶ Ἐυκτιμένην κατ' ἀλωήν· ἔστιν οὖν οἰκίζω, οἰκίσω, οἰκιῶν καὶ οἰκτιῶν κατὰ πλεονασμὸν τοῦ τ', καὶ μετὰ τῆς ἀμφὶ προθέσεως, ἀμφικτιών· καὶ τροπῇ τοῦ ι εἰς υ ἀμφικτύων, ὡς τριφάλεια, τρυφά-

τρυφάλεια, merae argutiae ſunt Grammaticorum. Ego ea falſa puto et inepta, licet eadem fere habeat Phauorinus. Potius praeter verba Scholiaſtae Thucydid. III, 104, 36. καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· περικτίονές εἰσι καὶ ἀμφικτίονες οἱ περιοικοῦντες· Ὅμηρος· Ἄλλους τ' αἰδέσθητε περικτίονας ἀνθρώπους, οἱ περιναιετάουσιν (Odyſſ. B. 65.) ἐντίμενον δὲ τὸ καλῶς οἰκούμενον. quemadmodum etiam minor Scholiaſt. ad Il. P. 220. Σ. 212. interpretatur περίοικοι: huc pertinet locus Pauſaniae, qui L. X. c. 8. p. 815. vbi de concilio Amphictyonum exponit: dicit: Ἀνδροτίων δὲ ἐν τῇ Ἀτθίδι ἔφη συγγραφῇ, ὡς τοἐξαρχῆς ἀφίκοντο ἐς Δελφὰς παρὰ τῶν προσοικούντων συνεδρεύσοντες· καὶ ὀνομασθῆναι μὲν Ἀμφικτιόνας (ita legendum ibi eſſe ſatis clare Sylburgius docuit) τοὺς συνελθόντας, ἐκνικῆσαι δὲ ἀνὰ χρόνον τὸ νῦν σφισιν ὄνομα. Qui locus apprime vtilis eſt, cum ad originem concilii Amphictyonum, tum ad vtriusque verbi differentiam notandam. nempe dicit, eos, qui e circumuicinis in Delphicum conſeſſum de more coiuerint, primum ἀμφικτίονας fuiſſe appellatos, poſtea vero eosdem nomen Ἀμφικτυόνων obtinuiſſe, deductum illud ab auctore concilii. Interim vtrumque verbum fere perpetuo a librarjis fuit permixtum in codicibus, vt in Herodoti L. VIII, 104. p. 667. ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι, πᾶσι τοῖς ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλεος, licet haec interpolata cenſeat Valckenarius, qui neque Tyrtaei hunc locum praeteriit. vide inprimis Politum ad Euſtath. ad Il. B. T. II. p. 547. Schmidium ad Pindar. Iſtm. IV, p. 71. Dau. Ruhnkenium ad Timaei Lexic. Vocum Platonicar. p. 20. De collegio vero Amphictyonum, de quo, vt diximus, hic non ſermo eſt, vid. *Charles Valois de la Mare Diſſertation ſur les Amphictyons (dans les Memoires de l'Acad. des Inſcript. T. IV. p. 265. T. VII. p. 641.)* quam diſſertationem e commentario Prideauxii ad marmora Oxonienſ. pag. 122. exſcriptam compilatamque eſſe docet Chriſt. Cruſius, in Probabil. Criticis p. 220. adde Ant. van Dale in Diſſ. VI. de Antiqu. et Marm. p. 430. ſequ. Io. Taylorum ad marmor Sanduicenſe, p. 52. viros doctos ad Heſych. p. 302.

p. 302. 11. et Wesselingium ad Diod. Sic. T. II. p. 104. Caeterum, ne, quod ad locum intelligendum facit, omittamus, saepius fit mentio in rebus Laconicis τῶν περιοίκων, vt notum est: per hos Heinsium τὰς Εἵλωτας intelligere Dukerus in Addend. ad Thucyd. p. 510. notat. Sed recte Valkenarius ad Herodotum L. IX. p. 696. dissentit, et vbicunque, dicit, in historia Graeca περίοικοι vel iunguntur vel opponuntur Spartiatis, Lacedaemonii sunt intelligendi, cuiuscunque fuerint vrbis Laconicae ciues, excepta Sparta, Spartiatarum imperio parentes. Tum ex Scholiast. inedito Aristid. profert haec: οἱ περίοικοι, οἱ περιοικοῦντες Σπάρτην τὴν μητρόπολιν.

Ἧσθαι] vsurpatur saepe hoc verbum de otiosis, pigris, pugnam detrectantibus, nihil agentibus, desidibus, etc. Il. A. 133. Ἦ ἐθέλεις, ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἔμ' αὔτως Ἧσθαι δευόμενον Γ. 134. Οἱ δὴ νῦν ἕαται σιγῇ, πόλεμος δὲ πέπαυται. Δ. 412. τέττα, σιωπῇ ἧσο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ. N. 252. οὐδέτι αὐτὸς Ἧσθαι ἐνὶ κλισίῃσι λιλαίομαι, ἀλλὰ μάχεσθαι. Demosth. de Coron. pag. 317. ed. Wolf. καθῆντο ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας. Pindar. Olymp. I, 132. τί κε τις ἀνώνυμον γῆρας ἐν σκότῳ καθήμενος ἕψοι μάταν. Quintus Cal. II, 73. ἀπόσχεο δηϊοτῆτος, μίμνε δ' ἐνὶ μεγάροισι καθήμενος. et X, 16. παρὰ τεῖχος ἀκηδήσωσι μένοντες, Ἀκλέες ἑζόμενοι. Et sic Latini ponunt verbum *sedere*. Liv. XXVI. 11. *Qui cum ipse ad moenia vrbis Romae armatus sederet.* Cornel. Dat. 8. *congredi, quam cum tantis copiis refugere, aut tam diu vno loco sedere.* Cic. Ep. XVI, 7. *iis enim ventis istuc nauigatur, qui si essent, nos Corcyrae non sederemus.* Claudian. B. Gild. 375. *an patiar tot probra sedens?* vid. Eustath. ad Il. E. 355. Εὗρεν ἔπειτα μάχης ἐπ' ἀριστερὰ θοῦρον Ἄρηα Ἥμενον. Seruium ad Aen. XI, 460. Graeuium in Lect. Hesiod. c. 11. p. 54. Heinsium ad Aen. XII, 237. Drakenborch. et Heins. ad Sil. It. XII. 64. Io. Vpton. in indice Epicteti s. v. κάθημαι. Steph. Berglerum ad Alciphron. I. ep. 25. et Krebsium ad Plutarch. περ. ἀκούειν. p. 153. Pariter ἕδρα etiam notat μονὴν, ἀργίαν, διατριβήν. do-

cente Waſſio ad Thucyd. V, 7. Ita enim ἐχ ἕδρας ἔργον, occurrit, de quo vid. Abrah. Gronouium ad Aelian. Hiſt. Anim. VI, 1. p. 1031. Hoc ſenſu ponitur quoque ὀυχ ἕδος. Il Ψ. 205. ὀυχ ἕδος. vid. Barneſium ad Il. Λ. 647. Ὀυχ ἕδος ἐςί, γεραιὲ διοτρεφὲς, ὀυδέ με πείσεις. Sophocl. Aiac. 825. Ὀυχ ἑδρευτέον - χορῶμεν - ὀυχ ἕδρας ἀκμή. conſule Valkenarium ad Eurip. Phoeniſſ. 591. ſed recedit etiam in aliis locis a proprio ſedendi vſu hoc verbum, vt ſedere dicatur, qui etiam inambulet. Homer. Od. XVI. 144. ἀλλὰ ςοναχῇ τε γόῳ τε ἧςαι ὀδυρόμενος, φθινύθει δ' ἀμφ' ὀςεόφιν χρώς. Eurip. Iphig. in Aul. 1175. ἐπὶ δὲ δακρύοις μόνη κάθημαι, τήνδε θρηνῳδοῦσ' ἀεί. de homine in perpetuo luctu verſante dicitur. vid. Schultenſium in comment. ad Iobum, T. I. pag. 38. ἵζειν, καθῆσθαι, καθίζεσθαι ἐπὶ τῆς ἑςίας, dicuntur ſupplices. Herodot. Erat. 108. ἱκέται ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Sophocl. Oed. Col. 1218. προσπεσόντα πως Βωμῷ καθῆσθαι τῷ Ποσειδῶνος. vid. Waſſium ad Thucyd. I, 133. et 136. Spanhemium ad Callim. H. in Del. 325. et Taylorum ad Lyſ. or. II, p. 35. 36. Quoniam etiam paullo ante elegantiſſimi libelli Plutarchi περ. ἀκούειν mentionem fecimus, non praetermittemus hanc occaſionem leuia quaedam menda tollendi. Vtimur vero Krebſiana editione. p. 4. in verſu πολύποδος κεφαλῇ ἔν μὲν κακὸν, ἐν δὲ καὶ ἐσθλὸν, aut bis lege ἐν aut retine ἔν et ſcribe κεφαλῆς. de eodem piſce: ὅτι τῷ βρωθῆναι μέν ἐςιν ἥδιςος, δυσόνειρον δὲ ὕπνον ποιεῖ, φαντασίας ταραχώδεις καὶ ἀλλοκότους δεχόμενον. an potius δεχομένοις: iis, qui eo veſcuntur? p. 24. εἵματα τ' ἐξημοιβὰ, λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί: etſi ſic hic verſus exſtat in Odyſſ. θ. 249. hic tamen legendum eſt εὐνὰς, quoniam verbum ad ἀγαπῶντας referendum eſt. p. 58. ἐν ποιητικῇ λέξει καὶ μυθεύμασι περικεχυμένοις πολλὰ διαφεύγει τὸν νέον. vide an praeſtet legere περικεχυμένῃ p. 74. οἱ δὲ παῖδες ἂν ὀρθῶς ἐκτρέφονται τοῖς ποιήμασιν. ſcribo ἐντρέφωνται. nec inuitis, puto, viris doctis. nota eſt dicendi formula vel e nouo Teſt. vbi in Ep. I. ad Tim. IV, 6. eſt ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίςεως. plura

dat

dat Dorvillius ad Chariton. p. 36. Sic etiam Latini. Senec. ad Polyb. 21. *liberalibus disciplinis, quibus non innutritus est tantum, sed etiam innatus.* et ep. 2. *Certis ingeniis immorari et innutriri oportet.*

v. 4. deest hic versus, quem Camerarius ex ingenio sic suppleuit: *Εὐνύτις ἀσπίδα θέσθω ἐναντιβίως πολεμίζων.* Sed satius est in his nihil tentare, quam frustra hariolari. Mihi certe de lacunis sine codicum ope sola coniectura repletis idem videtur quod Broukhusio, quem vide ad Tibull. III, 5, 17. et Propert. II, 20, 28. Nam quid prodest, aut versus operose fingere, aut fictos ab aliis antiquis addere, cum tamen per rerum naturam fieri nequeat, vt, quae ab ipso auctore scripta sint, inueniamus reddamusque?

ἀποθνήσκων] Pulcher est hic locus. Iubet poeta milites, iam moribundos, adhuc iaculari, et hoc quasi solatium, re bene gesta, ad inferos secum auferre, aut, vt Polybius L. III, pag. 298. dicit, *ἕως τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς διαγωνίζεσθαι.* Veniunt hic mihi in mentem aliquot similia loca, quibus eadem nobilitas, fortitudo et constantia animi bene depingitur. Quid potest sublimius esse illo sermone Hectoris Il. X. 303. *νῦν αὖτέ με μοῖρα κιχάνει, Μὴ μὰν, ἀσπουδέιγε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.* Talia cum legimus et diuinum miramur Homerum, et ipsi aliquo modo tollimur et sentimus vim, quae herois pectus animasse videtur. Quem non delectat ille miles apud Lucanum in L. III, 622. qui post alia facinora — *vulnere multo*

Effugientem animam lapsos collegit in artus,
Membraque contendit toto, quicunque manebat;
Sanguine, et hostilem defessis robore membris (alii *neruis*)
Insiliit solo nociturus pondere, puppim.

aut qualia sunt, quae legimus eodem libro, 706.

Non perdere letum
Maxima cura fuit, multus ſua vulnera puppi
Affixit moriens et roſtris abſtulit ictus.

Et quid videtur de illis Sidonii V, 252.

ſi forte premantur
Seu numero ſeu ſorte loci, mors obruit illos,
Non timor: inuicti perſtant, animoque ſuperſunt
Iam prope poſt animam.

Atque haec ex poetis nunc ſuccurrunt, quibus addere potes notata a Drakenborchio ad Sil. It. IV, 607. et IX, 512. cuius recordor illa:

Si ſtudium et ſaeuam cognoſcere Amilcaris vmbram,
Illa eſt, cerne procul, cui frons nec morte remiſſa
Irarum ſeruat rabiem.

Dabimus vero etiam quaedam e proſaicis. Iam primum in aurea deſcriptione, aut pictura potius pugnae quam intexuit Xenophon laudationi Ageſilai *παρῆν δὲ θεάσαθαι — ἐγχειρίδια γυμνὰ κολεῶν, τὰ μὲν χαμαὶ τὰ δ᾽ ἐν σώμασι, τὰ δ᾽ ἔτι μετὰ χεῖρας.* Tum narrat Salluſt. B. C. 61. *Catilina longe a ſuis inter hoſtium cadauera repertus eſt, paululum etiam ſpirans, ferociamque animi, quam habuerat viuus, in vultu retinens.* Florus I. 18, 17. *Quinam illi fuerunt viri, quos ab elephantis primo praelio obtritos accepimus? omnium vulnera in pectore: quidam hoſtibus ſuis immortui: omnium in manibus enſes: et relictae in vultibus minae: et in ipſa morte ira viuebat.* Velleius Pat. II, 17. *Teleſinus poſtero die ſemianimis repertus eſt, victoris magis, quam morientis vultum praeferens.* Quid? quod poſt mortem etiam viuere indignationem et iras quidam et credidere et memoriae prodidere. Certe in campis Marathoniis Pauſanias in Atticis p. 79. c. 32. narrat audiri ſingulis noctibus equorum hinnitus, et pugnantium etiam virorum ſpecies cerni. cui adſtipulatur Iac. Sponius in Itinerar. Orient. P. II. L. VI. p. 59. conſule

confule Hieron. Magium in Mifcell. L. IV, c. 12. et interpretes ad Lucan. VII, 175. *Edere nocturnas belli Pharfalia voces.* Sed defino plura dare.

καὶ παίδων] Grotius edidit *καὶ τέκνων.*

ὁππότε κεν δὴ] Idem *ὁππότερον δή.*

ἐπικλώσωσ'] vide Gatakerum ad Antonin. IV, 26. p. 149.

Ἔλσας] Paullum negotii nobis hic locus fecit. Putabamus primum eum corruptum effe, et coniectura aliqua fuccurrere volebamus. Illam arceffere lubebat e Pindari Pyth. III, 168. *Διὸς δὲ χάριν ἐκ προτέρων μεταμειψάμενοι καμάτων* Ἔξασσαν *ὀρθὰν καρδίαν.* In animo quoque verfabatur ille locus in Il. Ξ. 371. *Ἀσπίδας, ὅσσαι ἄρισται ἐνὶ στρατῷ ἠδὲ μέγισται,* Ἑσσάμενοι. Sed melius deinde vifum eft, nihil mutare, et explicationem potius loci quaerere. Hic primum in mentem venit Phauorini interpretatio. *ἔλσαν παρ' Ὁμήρῳ ἐν τῷ Λ.* (v. 413.) *τῆς Ἰλιάδος, τουτέστι ἤλασαν, ἢ εἴλησαν, ὅ ἐστι συνέκλεισαν μέσον τὸν ἥρωα, ὡς μηδὲ εἰ θέλει ὑποχωρεῖν ἐξεῖναι αὐτῷ.* atque etiam Euftathius dicit: *ἔλσαν τουτέστιν ἤλασαν ἢ εἴλησαν ὅ ἐστι συνέκλεισαν μέσον.* atque pariter Scholiaft. Il. A. 409. *ἀμφ' ἅλα ἔλσαι Ἀχαιοὺς* exponit; *συνελάσαι, συγκλεῖσαι.* quanquam etiam hoc quidam ad verbum *εἰλέω* referunt. Apud Pindarum in Ol. X, 51. *ἐν πίσῃ ἔλσαις ὅλον τε στρατόν.* Scholiaft. notat *συναγαγὼν καὶ κατασχών*, et alter *συγκλείσας, κατασχών.* Praeterea legitur in Etymolog. M. *ἔλσαι τὸ συνελάσαι, ἀπὸ τοῦ ἐλάσαι, κατὰ συγκοπὴν* et Hefychii Gloffario: *ἔλσαι, συσχεῖν, συνελάσαι, συγκλεῖσαι. Ἔλσαν, συνήλασαν.* Putabam igitur effe eandem huius loci fententiam, quae eft Latinae formulae: *colligere animum* v. c. apud Liuium III, 60. *Retulere primo pedem hostes: deinde cum animos collegiffent, reftituitur pugna.* Atque hanc interpretationem fere firmare videtur locus Il. Δ. 152. *Ἄψορρόν οἱ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἀγέρθη·* Scholiaft. *τουτέστιν ἐπισυνηθροίσθη, ἐπισυνήχθη.* quem locum Erneftius nec intellexit recte nec explicuit.

explicuit. Tota ſeries narrationis docet, non ſermonem eſſe de terrore, ſed de eo, qui ad ſe redit, ante perterritus. compara Il. O. 240. *νέον δ' ἐσαγείρατο θυμόν.* Ita etiam *συνλέγειν ἑαυτὸν* dicunt Graeci, notante Petro Horreo ad Aeſchin Dial. 3. p. 123. Mox ſuſpicari lubuit, an h. l. *ἔλσας* eſſet idem quod apud Virgil. Aen. XII, 491. *Subſtitit Aeneas et ſe collegit in arma Poplite ſubſidens.* quod Seruius exponit: *ita ſe texit, vt nulla parte poſſet feriri.* Non tamen memini, me hoc ſenſu poſitum inuenire hoc verbum. Praeterea non *ἦτορ*, ſed *σῶμα*, aut *γυῖα* dicere poeta debuiſſet. Conſului etiam aliquando virum, dum viueret, amiciſſimum nobis, Heilmannum, doctiſſimum Thucydidis interpretem, qui pro inſigni Graecarum litterarum peritia, haec reſpondit. *ἦτορ*, inquit, non interpretor fortitudinem, ſed cor, quaſi ſedem fortitudinis. Haec ſignificatio neque dubia eſt, et auctoritate Euſtathii confirmatur, explicantis Il. I. 492. *μεγαλήτορ θυμὸς* ita: *μέγας θυμὸς ἐπὶ τὸ ἦτορ, ἤτοι τὴν καρδίαν τὴν ἐπὶ τὰ στήθη.* Iam *ελσας*, ſiue illud cum (᾽) ſiue (῾) ſcripſeris, aut idem notat, quod *ἔλσας*, i. e. *ἐλάσας ὑπὸ τῆς ἀσπίδος*, vel *ἐπιπαραστηρίξας τὸ στῆθος τῇ ἀσπίδι*: forte pectus applicare fortiter, adigere ad ſcutum, aut eſt ſumendum pro *ἕλσας*, ab *ἁλέω* pro *ἁλύω*, conglobari, recipere ſe, quod proprie quidem tantum de turma et caterua dicitur, fortaſſe tamen audacius de heroe, qui aequat totum exercitum, vt Homerus aliquo loco canit, dici poteſt. Scholiaſtae veteres vtramque ſignificationem proponunt, ſed prior huic loco melius conuenire videtur. Haec vir nuper eruditiſſimus. Noui *ἐλάυνειν* eſſe etiam interdum, *incitare*, *excitare*, *ſtimulare.* vid. Budaeum in Comment. Graec. L. p. 883. quanquam exempla ab eo allata paullum diuerſa ſunt. Videant doctiores an hic locus eam vim admittat. Mihi ſufficiat haec propoſuiſſe, e quibus eligat quisque, quod ſibi placuerit. Mea ſententia haec eſt: Tyrtaeus iubet milites haſtas tollere, et bene munito pectore ſ. corpore tecto ſcuto, hoſtes recta inuadere. Deduco

igitur

igitur verbum (positum pro ἀλήσας) ab ἀλέω, attice εἰλέω, quod notat praeter alia, occulto, includo etc. In Il. P. 492. Τὼ δ᾽ ἰθὺς βήτην, βοέης εἰλυμένω ὤμους, malunt alii quoque legere: ἀλημμένοι. Haec interpretatio mihi simplicissima videtur ideoque optima. Latinus interpres reddidit: *sub scuto forte pectus fouens* et alter: *tegensque fortia praegrandi pectora sub clypeo:* Grotius: *clypeo generosa recondens Pectora.* Osius: *Muniti clypeo robustum pectus abeno obiiciant hastis.*

πολέμει] hoc loco verbum hoc pugnam, ipsum praelium notat, quemadmodum πολεμεῖν est saepe pugnare, docente magno Casaubono ad Polybium pag. 147. ed. Gronou. Ita inprimis frequenter Homerus. Il. B. 443. κηρύσσειν πολεμόνδε καρηκομόωντας Ἀχαιούς. Δ. 281. Δήϊον ἐς πόλεμον πυκιναὶ κίνυντο φάλαγγες. M. 181. Σὺν δ᾽ ἔβαλον Λαπίθαι πόλεμον καὶ δηϊοτῆτα. Sic apud Latinos *bellum* est nonnunquam idem quod *praelium*. Nam praeter Florum III, 5. *omnes copias Chaeroneam, apud Orcbomenon altero bello dissipauit*, et Velleium II, 69. *acri atque prosperrimo bello Cassius-Rhodum ceperat*, hunc vsum in Vegetio aliquoties notauit Stewechius. vide eum ad II, 13. et III, 26. p. 226. adde Graevium in Lect. Hesiod. p. 99. Drakenborchium ad Sil. It. I, 621. ad Liu. III, 61, 2. et ad Epit. L. 52. T. V. p. 1011. Cortium ad Sallust. B. C. IX, 4. Burman. ad Lucan. VII, 523. et 650. Arntzenium ad Aurel. Vict. de Vir. Ill. c. 54. p. 220. et Verheyk ad Eutrop. III, 10. *nullo tamen Punico bello Romani grauius accepti sunt.*

Οὐ γάρ κως κ. λ.] Similis sententia aliquoties apud Homerum occurrit, vt Il. Z. 488. Μοῖραν δ᾽ οὔτινά φημι πεφευγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν, Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται. Et, qui locus propius accedit ad hunc Il. M. 322.

Ὦ πέπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φυγοντες
Αἰεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγήρω τ᾽ ἀθανάτω τε ἔσσεσθ᾽

Ἔσσεσθ' οὔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην —
Νῦν δ' ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μυρίαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν οὐδ' ὑπαλύξαι,
Ἴομεν κ. λ.

vbi Clarkius ex aliis scriptoribus plura contulit. Ad sequens distichon illustrandum pulchre faciunt, quae notauit, pro magna eruditionis varietate, Gatakerus ad Antonin. VI, 10. p. 223. et VII, 46. p. 277. quibus nos addamus locum Alciphronis L. I, 25. *καὶ οὐκ ἔστι τὸ χρέος φυγεῖν, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις καθείρξας αὐτὸν τηρῇ· ἐνεργὸς γὰρ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καὶ τὸ πεπρωμένον ἄφυκτον,* vbi vide Berglerum. Illud Simonidis: *ὁ δ' αὖ θάνατος ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον* notum est. vide etiam Lambinum ad Horat. III, 2, 14.

Ἔρχεται] credo esse explicandum: *abit*, e pugna, e praelio, et incolumis domum redit. Il B. 381. *Νῦν δ' ἔρχεσθ' ἐπὶ δεῖπνον.* et E, 150. *τοῖς οὐκ' ἐρχομένοις ὁ γέρων ἐκρίνατ' ὀνείρους*, quod quidem explicant quidam, *ὅτε οὐκ ἐπανήξουσιν ἀπὸ τοῦ πολέμου*: sed sensus est: *quibus abeuntibus in bellum non somnia* etc. vid. Raphelii Annotat. ex Polyb. et Arrian. ad Matth. XVI, 28. Alberti Obs. Philol. pag. 113. et 504. eundemque ad Hesychium p. 1452. vbi est: *ἔρχομαι, ἀπέρχομαι, ἐλθοῦσα, ἀπελθοῦσα.* aut habet *ἔρχομαι* h. l. eam vim, quam saepe, vbi pro *εἶναι* ponitur: de quo vide Abresch in Animadu. ad Aeschyl. p. 302.

κίχεν] Etiam hoc e fonte Homerico deriuatum. Il. I. 416. *Οὐδέ κε μ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη·* quanquam sic etiam in Anthol. L. III. pag. 256. *ἐν δέ σε πόντῳ κλεάθενες εὐξείνῳ κὴρ ἔκιχεν θανάτου*, et Theogn. 340. similiter, qui v. 818. dicit, *ἀμφοτέρους μοῖρα λάβοι θανάτου.*

δήμῳ] Steph. *δειλῷ.* sed siue *δειλὸν* h. l. interpreteris *timidum*, (nam *δειλὸς* opponitur *ἀγαθοῖς* in bello notante

tante Marklando ad Max. Tyr. diss. 8. p. 665.) siue *inutilem*, *improbum* (vt saepe hoc verbum ἐσθλῷ opponitur. vid. Lamb. Bos in Exercit. Phil. in N. T. p. 304. et Valkenarium ad Eur. Phoeniss. v. 1011.) melior tamen vulgata lectio. sed sequens versus clare ostendit, δήμῳ non esse reddendum: *populo:* sed *plebi*. Iste homo ne a viliori quidem populi parte amatur: sed virum fortem et nobiles et ignobiles ciues lugent etc. Eustathius ad Il. B. p. 381. Δῆμον δὲ ἄνδρα τὸν ἰδιώτην λέγει. τὸν δὲ αὐτόν που καὶ δῆμον καλεῖ, ὡς ἄν τις εἴποι δημότην ἢ δημοτικὸν, τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι, ἤγουν τῷ τοῦ δήμου, ὀνομάσας τὸ μέρος, ἤτοι τὸν δημότην. vide eundem ad Il. Γ. p. 859. et Wassium atque Duckerum ad Thucyd. II, 65. Grotium video h. l. edidisse λαῷ.

συμπάντι] Steph. Hert. ξυμπάντι.

ἤν τι πάθῃ] formula, quae saepius apud Graecos scriptores occurrit pro: si quid illi humani acciderit: Omittitur τὸ κακὸν, vt in aliis formulis. vide Reimarum ad Dion. Cass. p. 211. plene Homerus Od. β. 179. μή που τι κακὸν πάσχωσιν ὀπίσω. Diod. Sic. XIII, p. 621. νῦν ἀναδεικνύω ναύαρχον, ἂν ἐγώ τι πάθω, τὸν διαδεξόμενον Κλέαρχον. Addo carmen ineditum Ἀσκληπιάδου:

Οὐκ εἴμ' οὐδ' ἐτέων δύο ἢ εἴκοσι καὶ κοπιῶ ζῶν,
Ὦ ἔρωτες, τί κακὸν τοῦτο; τί με φλέγετε;
Ἢν γὰρ ἐγώ τι πάθω, τί ποιήσετε; δῆλον Ἔρωτες,
Ὡς τὸ πάρος, παίξεσθ', ἄφρονες ἀστραγάλοις.

In v. 2. puto potius κακὸν legendum esse, quam καλὸν, quod non facilem explicationem admittit. Illud δήμῳ φίλος in memoriam reuocat nomen pueri, in quem Dioscorides hos versus scripsit, qui in eadem Anthologia Stratonis exstant.

Δημόφι-

Δημόφιλος τοιοῖσδε φιλήμασιν εἰ πρὸς ἐραστὰς
Χρήσεται ἀκμαίην, Κύπρι, καθ' ἡλικίην,
Ὡς ἐμὲ νῦν ἐφίλησεν ὁ νήπιος, οὐκ ἔτι νύκτωρ
Ἥσυχα τῇ κείνου μητρὶ μένει πρόθυρα.

Exigua mutatione v. 4. lego μενεῖ, quod tempus sententia postulat. Caeterum compara illa Horatii I, 25. *amatque Ianua limen, quae prius multum facilis mouebat cardines.*

ἡμιθέων] an huc pertinet fortasse, quod Plato aliquo loco narrat: οἱ Λάκωνες ὅταν τίνα ἐγκωμιάζουσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, θεῖος ἀνήρ, φασιν, ἔστος. vid. Cragium de Rep. Lac. L. IV. c. 9. Etiam Aeschines Dial. I. de virt. pag. 29. edit. Horrei. Καὶ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν τίνα μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι. Ad Tyrtaei vero versus sensum intelligendum egregie facit locus Theodoreti Serm. III. ad Graecos infidel. p. 42. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ τοὺς ἔυ τι δεδρακότας, ἢ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθισαμένους, ἢ γεωργίας τινὸς ἄρξαντας, ἢ σώμασί τισι θεραπείαν προσενηνοχότας, ἐθεοποίησάν τε καὶ νεὼς τούτοις ἐδείμαντο. Frequentissime autem, qui inter homines aliis praestant, diis comparantur a poetis, vt Il. Ω. 258. Ἕκτορά θ' ὃς θεὸς ἔσκε μετ' ἀνδράσιν οὐδὲ ἐῴκει Ἀνδρός γε θνητοῦ πάις ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο. Plura dat Schraderus ad Musaeum, p. 151. cap. IV. Animadu. Apud poetas amatorios quoties non comparantur pueri atque poetae cum diis et deabus? Non lubet nunc exempla passim obuia, et quorum plurima pars nota est, addere. Iucundius erit Graecarum litterarum studiosis carmina aliquot eiusmodi argumenti ex Anthologia inedita cognoscere. Dabimus igitur primum carmen Meleagri:

Εἰ μὴ τόξον Ἔρως, μηδὲ πτερά, μηδὲ φαρέτραν
Μηδὲ πυριβλήτους εἶχε πόθων ἀκίδας,

Οὐκ

Οὐκ, αὐτὸν τὸν πτανὸν ἐπόμνυμαι, οὔ ποτ' ἂν ἔγνως

Ἐκ μορφᾶς, τίς ἔφυ Ζώϊλος, εἴ τις Ἔρως.

Πυρίβλητος, quod videtur idem esse debere ac πυρισκής, aut πυριχβόλος, non memini me legere alibi. aut ego fallor, aut aliud verbum substituendum est. Cogitaui de verbo: πυρικμήτης. Callim. H. in Del. 145. πυρίκμητοί τε λέβητες. Sed nec hoc placet. in mentem venit verbum ὁ, ἡ βαπτὸς, quod est tinctus: et ἀκίδες πυρὶ βαπτοὶ nonne bene conuenirent Cupidini, de quo dicit Moschus, α, 29.

Ἢν δὲ λέγῃ, λαβὲ ταῦτα, χαρίζομαι, ὅσσα μοι ὅπλα,

Μήτι θίγῃς· πλάνα δῶρα. τὰ γὰρ πυρὶ πάντα βέβαπται.

Quis ignorat bellissimos Horatii versiculos: *ferus et Cupido, semper ardentes acuens sagittas Cote cruenta.* II, 8, 14. adde in Anthol. IV. 470.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
Οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.

adde Alciphron. Ep. I, 19. et confer Drakenborch. ad Sil. It. XI, 398. Quod vero ad syllabam attinet, notum est caesuram syllabam breuem in fine verbi et initio pedis extendere, cuius rei causam hanc reddit Morellius, quia mora quaedam in illa syllaba fit, et, vt ait, ictus pronunciationis in hanc versus partem cadit. Eiusdem Meleagri hi sunt versiculi:

Ἀρνεῖται τὸν Ἔρωτα τεκεῖν ἡ Κύπρις ἰδοῦσα
Ἄλλον ἐν ἠϊθέοις ἵμερον Ἀντίοχον.
Ἀλλὰ νέοι στέργοιτε νέον πόθον· ἦ γὰρ ὁ κοῦρος
Εὕρηται κρείσσων ἄλλος Ἔρωτος ἔρως.

H in

in quo carmine nihil video, quod corruptum ſit aut emendatione opus habeat. illud ἦ eſt ὄντως, vt verbum explicat Schol. Sophocl. ad Electr. 315. Tertium, quo puerum ſuum nec deorum amore indignum cenſet idem poeta, carmen hoc eſt:

Οὐκ ἐθέλω Χαρίδαμον· ὁ γὰρ καλὸς εἰς Δία λεύσσει,
ὡς ἤδη νέκταρ τῷ θεῷ οἰνοχοῶν.
Οὐκ ἐθέλω· τί δέ μοι τὸν ἐπουράνιον βασιλῆα
Ἄνταθλον νίκης τῆς ἐν ἔρωτι λαβεῖν;
Αἱροῦμαι δὴ μοῦνον· ὁ παῖς αἰνιὼν ἐς Ὄλυμπον
Ἐκ γῆς νίπτρα ποδῶν δάκρυα τἀμὰ λάβῃ,
Μναμόσυνον στοργῆς, γλυκὺ δ' ὄμμασι νεῦμα δίυγρον
Δοίη καί τι φίλημ' ἁρπάσαι ἀκροθιγές·
Τἄλλα δὲ πάντ' ἐχέτω Ζεὺς, ὡς θέμις· εἰ δὲ θελήσαι,
Ἦ τάχα πȣ κἠγὼ γεύσομαι ἀμβροσίης.

In v. 1. Illud λεύσσει bene capies, ſi conſulueris notata a Ienſio in Lection. Lucian. I, 10. p. 112. nempe βλέπειν, et ὁρᾶν eſſe affectare, petere, cupere. vt in Hermotim. p. 532. Ἀλλὰ θαῤῥεῖν χρὴ καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν, ἐς τὸ τέλος τῆς ὁδȣ̃ ὁρῶντα καὶ τὴν ἄνω εὐδαιμονίαν. In v. 2. recipere debui lectionem, in margine notatam. nam in textu corrupte legitur: ὡς ἤδη τῷ θεῷ νέκταρ οἰνοχοῶν. Ad v. 6. nota verba Pollucis in Onomaſt. L. VII. ſ. 40. τὸ δὲ τῶν ποδῶν νίπτρον, νίπτρα μὲν Αἴσχυλος, Ἀριστοφάνης δὲ ἀπόνιπτρον atque L. X. ſ. 78. Ὑδρία τις ἢ χαλκοῦς ποδανιπτὴρ, λέβης· τὸ δὲ ἀπ' αὐτοῦ ὕδωρ νίπτρον, ἢ λούτριον ἢ ποδάνιπτρον. in v. 7. mallem legere διύγροις, quod bonum ſenſum efficit. Intelligere lubet *oculos* natantes *et quadam voluptate ſuffuſos*, vt ait Quintilianus Inſt. XI, 3, 76. Graeci poetae ita loquuntur,

tur, vt Anacreon, c. 28. amicae oculum vult pingi Ἅμα γλαυκὸν, ὡς Ἀθήνης, Ἅμα δ' ὑγρὸν, ὡς Κυθήρης. Leonidas Tarentinus in Anthol. p. 367. Ὡς ὁ γέρων λίχνοισιν ἐν ὄμμασιν ὑγρὰ δεδορκώς. Antipater Sidonius ibid. p. 277. Ὑγρὰ δὲ δερκομένοισιν ἐν ὄμμασιν — αἰδοῖς. confer Burmann. ad Ouid. Art. III. 510. in reliquis interpunctionem ita dispofui, vt fenfus obfcurus effe nequeat. Addam duo alia, licet liberius illa fcripta: alterius auctor ignoratur, alterius eft Diofcorides.

Ζεῦ προτέρῳ τέρπε Γανυμήδεϊ, τὸν δ' ἐμὸν ὦναξ
Δέξανδρον δέρκευ τηλόθεν. οὐ φθονέω.
Εἰ δὲ βίῃ τὸν καλὸν ἀποίσεαι, οὐκέτ' ἀνεκτῶς
Δεσπόζεις· ἀπίτω καὶ τὸ βιοῦν ἐπὶ σοῦ.

In v. 1. habebat cod. ζεύς. vitiofa etiam lectio erat in v. 3. ἀποίσεται. vltima non intelligo, nec quomodo βιοῦν locum habere poffit video. an de verbo βιάω cogitandum, quod de violento ftupro vfurpatur? Addo alterum

Πυγὴν Σωσάρχοιο διέπλασεν Ἀμφιπολίτεω
Μυελίνην παίζων ὁ προτολογὸς Ἔρως,
Ζῆνα θέλων ἐρεθίξαι ὅθ' οὕνεκα τῶν Γανυμήδου
Μηρῶν οἱ τούτου πουλὺ μελιχρότεροι.

Nihil, quod moneam, inuenio. nifi quod, fi quem in v. 3. ὅθ' οὕνεκα oftendat, ille locum Sophoclis recordari debeat: in Aiac. 121. ἐγὼ μὲν οὐδέν' οἶδ', ἐποικτείρω δέ νιν — ὅθ' οὕνεκ' ἄτῃ συγκατέζευκται κακῇ. Quid? quod ipfi poetae, potiti amore, fibi diis fimiles videntur. Tale argumentum habet carmen Stratonis:

Ἑσπερίην Μοῖρίς με, καθ' ἣν ὑγιαίνομεν, ὥρην
Οὐκ οἶδ' εἴτε σαφῶς εἴτ' ὄναρ ἠσπάσατο.

 Ἤδη

Ἤδη γὰρ τὰ μὲν ἄλλα μάλ' ἀτρεκέως ἐνόησα,
Χὠκόσα μοι προσέφη, χὠκόσ' ἐπυνθάνετο.
Εἰ δέ με καὶ πεφίληκε, τεκμαίρομαι· εἰ γὰρ ἀληθές,
Πῶς ἀποθειωθεὶς πλάζομ' ἐπιχθόνιος;

In v. 1. ὑγιαίν. interpretor: conualuimus. nempe antea desiderio et amore saucius iacuit. vid. Heins. ad Ou. Metam. IX, 494. in vlt. v. chartae Lipsiens. habent: ἀποθελωθεὶς. Sed credo me veram lectionem feliciter restituisse. Eiusdem ad Iouem exstat in chartis Lipsiens. aliud carmen, quo finem imponemus huic disputatiunculae:

Ὤμοσά σοι, Κρονίδη, μή πώποτε, μήδ' ἐμοὶ αὐτῷ
Ἐξειπεῖν, ὅτι μοι Θεῦδις ἔειπε λαβεῖν.
Ψυχὴ δ' ἡ δυσάπιστος ἀγαλλομένη πεπότηται
Ἠέρι, καὶ σῖξαι τ' ἀγαθὸν οὐ δύναται.
Ἀλλ' ἐρέω, σύγγνωθι σύ μοι· κεῖνος δὲ πέπεισαι·
Ζεῦ πάτερ, ἀγνώστου τίς χάρις εὐτυχίης;

v. 2. λαβεῖν compara cum Ouidianis illis: Amor. I, 4, 63. *Oscula iam sumet, iam non tantum oscula sumet.* et Art. I, 669. *Oscula qui sumsit, si non et caetera sumsit.* v. 4. de verbo σίγαν pro tacere vid. Georg. D'arnaud in Lect. Graec. p. 123. v. 5. Ignosce mihi Iupiter, ille puer etiam mihi ignouit.

πύργον] Sic solent poetae Graeci de heroibus virisque fortibus loqui. Homer. Od. Λ. 555. de Aiace, τοῖος γάρ σφιν πύργος ἀπώλεο. Eurip. Med. 390. Ἢν μέν τις ἡμῖν πύργος ἀσφαλὴς φανῇ. Pindarus Pyth. V, 75. de Batto: πύργος ἄστεος, ὄμμα τε φαεννότατον ξένοισι. Theo-

Theognis, v. 233. Ἀκρόπολις καὶ πύργος ἐὼν κενεόφρονι δήμῳ, Κύρν᾽, ὀλίγης τιμῆς ἔμμορεν ἐσθλὸς ἀνήρ. Eleganter etiam Hippocrates in epist. ad Abderitas, S. VIII. p. 6. ed. Wechel. καὶ μακάριοί γε δῆμοι, ὁκόσοι ἴσασι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐρύματα ἑαυτῶν, καὶ οὐ τοὺς πύργους οὐδὲ τὰ τείχεα, ἀλλὰ σοφῶν ἀνδρῶν σοφὰς γνώμας. Vtuntur vero similibus formulis, si quendam aut fortem, aut praesidio auxilioque vrbi, ciuibus etc. esse indicare volunt, de ducibus non solum, sed de aliis etiam loquentes: dabimus aliquot exempla. Sophocles in Aiac. 1234. Πρὶν μὲν οὖν ἐννυχίου Δείματος ἦν μοι προβολὰ καὶ βελέων θούριος Αἴας. Eurip. in Iph. in Taur. 57. Στῦλοι γὰρ οἴκων εἰσὶ παῖδες ἄρσενες. Pindarus Ol. II, 18. Σικελίας ὀφθαλμὸς, vbi in edit. Oxon. notatur, Gl. MS. habere: φῶς καὶ δόξα, al. ἀσφαλὴς φυλακή. Ibid. ὃς Ἕκτορ᾽ ἔσφαλε, Τροίας ἄμαχον ἀστραβῆ κίονα. et VIII. τεθμὸς δέ τις ἀθανάτων καὶ τάνδ᾽ ἁλιερκέα χώραν παντοδαποῖσιν ὑπέστασε ξένοις κίονα δαιμονίαν. Audacius autem in Isthm. VIII. 112. Τρωΐας ἶνας ἐκταμὼν δορί. vocat Hectorem, Memnonem etc. neruos Troiae. Lycophron. v. 278. Ὦ δαῖμον οἷον κίον᾽ αἰστώσεις δόμων ἔρεισμα πάτρας δυστυχοῦς ὑποσπάσας. Homeri ἕρκος hoc sensu positum notum est, et vide Eustath. ad Il. p. 621. 54. et 626. 30. ed. Rom. Quintus Calaber, I, 159. Θυμοβόρου πολέμοιο πελώριον ἔμμεναι ἄλκαρ· quanquam apud eundem I, 12. Ἕκτορα θ᾽ ὡς ἐδάμασσε καὶ ἤμαρ ἔρυσσε πόληων, nolo explicare cum Pauone de Hectore, quasi hic dicatur *lux*, *salus* vrbis, etsi sciam illud Virgilii de Hectore, *O lux Dardaniae* etc. atque illa Homeri Il. Θ. 282. αἴκεν τι φόως Δαναοῖσι γένηαι πατρί τε σῷ, me non lateant. vide Hier. Columnam ad Ennium p. 231. *O lux Troiae germane Hector.* Sed malim hoc loco exponere, vt est Il. Z. 6. φόως δ᾽ ἑτάροισιν ἔθηκεν, Scholiast. χαρὰν, σωτηρίαν, aut apud Horat. IV, 5, 5. *Lucem redde tuae dux bone patriae.* Ita etiam apud eundem poetam III, 561. Briseis de Achille: ἐπεὶ σύ μοι ἱερὸν ἦμαρ, καὶ φάος ἠελίοιο πέλες, καὶ μείλιχος αἰών. sed vide plura apud Rittershusium ad Oppian. Cyneg. I, 1. γαίης ἐρικυδὲς ἔρεισμα et Halieut. V, 45. βασιλῆες

 ὀλύμπιοι

ὀλύμπια τείχεα γαίης. Sunt talia etiam apud Latinos. Claudian in Ruf. I, 266.

Hic cunctis optata quies, hic sola pericli
Turris erat clipeusque trucem porrectus in hostem.

Senec. Troad. 125. *Tu praesidium Phrygibus fessis tu murus eras.* Ouid. Met. XIII. 281. *Graium murus Achilles.* vbi vid. Burman. et Drakenb. ad Sil. It. XVI, 68. Ni fallor, dedit etiam quaedam huc pertinentia ex aduersariis Patrui Burmannus in Anthol. P. I. p. 84.

E.

E.

Ἄμφω τῶδ' ἐμάχοντ' ἐννεακαίδεκ' ἔτη
Νολεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες
Αἰχμηταὶ πατέρων ἡμετέρων πατέρες.
Εἰκοςῷ δ' οἱ μὲν κατὰ πίονα ἔργα λίποντες
Φεῦγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων ὀρέων.

Exſtat hoc fragmentum apud Strabonem in L. VI. p. 428. ed. Almel. qui eo probat, Meſſeniam demum nono ac decimo anno captam fuiſſe. Priores tres verſus etiam leguntur apud Pauſaniam in Meſſen. c. 15. hac tamen diuerſitate: ἀμφ' αὐτὴν δ' ἐμ. quod non diſplicet, vt Il. Z. 461. ὅτε Ἴλιον ἀμφεμάχοντο et X. 381. ἀμφὶ πόλιν σὺν τεύχεσι πειρηθῶμεν. vltimum diſtichon dat etiam Pauſanias c. 13. p. 312. Confer de toto hoc loco Eraſm. Vindingium in Hellen. p. 106. in Theſ. Gronou. T. XI. et Hauercampium ad Oroſium p. 80.

πίονα ἔργα] ſunt agri fertiles, loca culta. Il. M. 283. καὶ πεδία λωτεῦντα καὶ ἀνδρῶν πίονα ἔργα. et E. 92. πολλὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἔργα κατήριπε καλ' αἰζηῶν. Schol. τὰ γεώργια. Callimach. H. in Dian. 156. σύες ἔργα, σύες φυτὰ λυμαίνονται. Vide Vulcanium ad v. 125. κτήνεά φιν λοιμὸς καταβόσκεται ἔργα δὲ πάχνη. qui comparat haec cum Virgilianis: *ſternit agros, ſternis ſata laeta, boumque labores.* vide eundem ad Bion. Id. VI, 5.

Budeum in Commentar. Gr. L. p. 274. Rittershusium ad Oppian. Cyneg. II, 151. *πάντῃ δ' ἔργα βοῶν θαλερὰς βέβριθεν ἀλωάς.* Graeuium Lect. Hesiod. c. 23. p. 119. et c. 9. pag. 95. et Heinsium in Introd. in Hesiod. c. 21. Vigerumque de Idiot. C. III. S. IV, 13. adde Albertum ad Hesych. s. v. *ἔργον* et quos laudat ad v. *ἔργα.* Apud Anacreontem c. 37. de vere: *Νεφελῶν σκιαὶ δονοῦνται τὰ βροτῶν δ' ἔλαμψεν ἔργα:* recte interpretatur Barnesius *agri:* id quod ea, quae sequuntur, firmant: minus accurate Baxterus intelligit vrbes, arces, et templa. Plenius est apud Xenoph. Oecon. XV. 9. *ἔργα τῆς γεωργίας.* Etiam *ἐργάζεσθαι* de cultura terrae dicitur, ibid. IV, 15. *ὅτι οὐδ' ἂν οἱ ἄλκιμοι δύναιντο ζῆν εἰ μὴ εἶεν οἱ ἐργαζόμενοι. nisi sint qui agros colant.* vid. Munckerum ad Lactant. Fab. III. p. 810. et Marklandum ad Max. Tyr. diss. 30. p. 707. vt *opus* Latinis de agricultura. vid. Cellarium ad Eutrop. I, 17. *Is cum in opere et arans esset inuentus.* et quos laudat Henr. Io. Arntzenius ad Sedulii Carm. Pasch. I. 100. *Nec debet arator Dignum opus exercens.*

Z.

Z.

Αὐτὸς γὰρ Κρονίων καλλιςεφάνου πόσις Ἥρης
Ζεὺς Ἡρακλείδαις τήνδε δέδωκε πόλιν.
Οἷσιν ἅμα προλίποντες Ἐρινεὸν ἠνεμόεντα,
Εὐρεῖαν Πέλοπος νῆσον ἀφικόμεθα.

Profert etiam hos verſus Strabo L. VIII, p. 557. eosque legi dicit, ἐν τῇ ποίησει ἐλεγείᾳ, ἣν ἐπιγράφουσιν Εὐνομίαν. Quod Seuinus l. c. legere vult Ἐρικέιην pro ἐρινεὸν, qui pagus eſt Atticae, ideo, quia Tyrtaeus Athenienſis fuerit, non probo. nam in eiusmodi locis decerptis e maiori opere vix ordinem ſententiarum coniectura aſſequi licet.

ἠνεμόεντα] Euſtath. ad Il. B. v. 606. p. 639. ἣν ἠνεμόεσσαν λέγει, ὡς ἐπι ὀρῶν κειμένην, atque Scholiaſt. ὑπὸ ἀνέμοις καταπνεομένην, ὑψηλήν. vide illum ad Γ. p. 889. et 901. atque Erneſtium ad Callim. H. in Del. 11. res nota eſt.

H.

Ὥσπερ ὄνοι μεγάλοις ἄχθεσι τειρόμενοι,
Δεσποσύνοισι φέροντες ἀναγκαίης ὑπὸ λυγρῆς,
Ἥμισυ πάνθ' ὅσσων καρπὸν ἄρουρα φέρει.

Sumsimus fragmentum hoc e Pausania, qui in Messeniac. c. 14. p. 313. illatas Messeniis a Lacedaemoniis iniurias hoc testimonio probat.

ὄνοι] valetne fortasse etiam hic locus ad molliendam asperitatem, quam sibi multi in comparatione illa Homerica, Il. Λ. 557. Aiacis cum asino inuenisse visi sunt. Praeter ea, quae Dacieria, Bochartus, Falsterus (in Amoenit. T. III. p. 118. sequ.) Gesnerus in Comment Societ. Gotting. et Iacob. Rhoer in Feriis Dauentriens. de honestate asini disputauerunt, praeterque ea, quae Riccius in Dissert. Homeric. P. II. Diss. 39. p. 203. habet, quaeque vir doctus du Bos in elegantissimo libro super poetarum et pictorum arte, P. II. c. 35. bene monuit, nihil magis arbitror ad defendendum Homerum facere, quam locum Strabonis, quem, quoniam ille, quantum noui, nondum a quoquam in hac disputatione allatus est, adscribam. χρῶνται δ' ὄνοις οἱ πολλοὶ (de Carmania loquitur) καὶ πρὸς πόλεμον σπάνει τῶν ἵππων· ὄνον τε θύουσι τῷ Ἄρει, ὃν Πέρσαι σέβονται θεῶν μόνον καὶ εἰσι πολεμισταί. L. XV. p. 1057. ed. Almel. adde similem, nec minus memorabilem locum ex Aeliani Hist. Animal. XII, 34. p. 703. (ed. Londin.) Σαρακόροι δὲ οὔτε ἀχθοφόρους, οὔτε ἀλοῦντας ἔχουσι τὰς ὄνους, ἀλλὰ πολεμιστὰς, καὶ ἐπ' αὐτῶν

αὐτῶν γε τοὺς ἐνοπλίους ὑπομένουσιν, ὥσπερ οὖν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῶν ἵππων. Ὅτις δ᾽ ἄρα παρ᾽ αὐτοῖς ὄνων ὀγκωδέστερος ἀνακ δοκῇ, τοῦτον τῷ Ἄρει προσάγουσιν ἱερόν. Nihil dicam de aſino apud Hyperboreos Apollini ſacrificato, cuius mentionem facit Pindarus Pyth. Od. X. Quis illuſtriorem deſideret locum de vſu aſinorum in bello? Quemadmodum igitur nemo Homerum et Virgilium, heroas cum equis comparantes, vituperat, ita non video, cur comparationem illam improbemus, cum aſinus nationibus quibusdam eundem in bello vſum, quem aliis equi, praeſtiterit. Nihil dicam de eo, quod alios quoque monuiſſe puto: non extendi latius debere hanc comparationem, eaque tantum ſpectari, quae poeta ante oculos habuit. Compara Callimach. H. in Del. 228. vbi Iridis vigilantia comparatur cum vigilantia canis. Neque tamen male praeſtantiſſimus poeta Hieron. Vida in pulcherrima Arte Poet. L. II. cecinit, ſi tantummodo recentiora tempora Romanaeque linguae indolem reſpexit.

Sed non Auſonii recte foediſſima muſca
Militis aequarit numerum, cum plurima mulctram
Peruolitat, neque enim in Latio magno ore ſonantem
Arma ducesque decet tam viles decidere in res.
Nec dictis erit vllus honor, ſi cum actus ab vrbe,
Daunius hoſtili, Teucris vrgentibus, heros
Vix pugna abſiſtit, ſimilis dicetur aſello,
Quem pueri laeto paſcentem pinguia in agro
Ordea ſtipitibus duris detrudere tendunt
Inſtantes quatiuntque ſudes per terga, per armos:
Ille autem campo vix cedere, et inter eundum
Saepe hic atque illic auidis inſiſtere malis.
Omnia conueniunt, rerumque ſimillima imago eſt:
Credo equidem, ſed turpe pecus, nec Turnus aſellum
Turnus auis atauisque potens dignabitur heros.
Aptius hanc ſpeciem referet leo etc.

Aucto-

Δεσποσύνοισι] id eſt, δεσπόταις· vid. Stephanum ad Aeſchyl. Perſ. 588. οὐκ ἔτι δασμοφοροῦσι Δεσποσύνοισιν ἀνάγκαις· ibi hoc ἀνάγκαις explicat ὑπ' ἀνάγκης. adde eundem in obſeruat. ad Schol. p. 682. ed. Stanl. Cogitabam quidem de alia huius verbi ſignificatione, qua tormenta, miſerias, aerumnas, notat, docente Weſſelingio ad Diod. Sic. T. I. L. III. p. 183. μέχρις ἂν κακουχούμενοι τελευτήσωσιν ἐν ταῖς ἀνάγκαις et ad IV, p. 287. τὰς μὲν ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντας. ſed illam interpretationem praefero. vide etiam Krebſium in Obſeru. ad N. T. ex Ioſepho p. 131.

Ἥμισυ πάνθ' ὅσσων] Kuhnius emendat: ἥμισυ πᾶν ὅσσον καρπόν· poſſis fortaſſe etiam ſic legere: ἥμισυ πᾶν καρπῶν ὅσσον κ. λ. nempe Meſſenii cogebantur dimidiam frugum partem Spartam deportare. Aelian. V. H. VI, 1. Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίων κρατήσαντες τῶν μὲν γινομένων ἁπάντων ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τὰ ἡμίση ἐλάμβανον αὐτοί. vbi vide Perizonium.

Θ.

Θ.

Δεσπότας οἰμώζοντες ὁμῶς, ἄλοχοί τε καὶ αὐτοὶ,
Εὖτέ τιν' οὐλομένη μοῖρα κίχοι θανάτε.

Exſtat hoc diſtichon ibidem. Quod Pauſanias narrat, Lacedaemoniorum iuſſu Meſſenios, cum viros, tum foeminas, nobilium funera veſte atra ſumta proſequi debuiſſe, teſtatur etiam Aelianus l. c. *καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἐλευθέρας εἰς τὰ πένθη βαδίζειν ἠνάγκαζον, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους, καὶ μηδέν σφισι προσήκοντας νεκροὺς κλαίειν.* vide ibi Kuhnium, quaeque docte notauit Perizonius.

I.

I.

Ἡμετέρῳ βασιλῆι θεοῖσι φίλῳ Θεοπόμπῳ,
Ὃν διὰ Μεσσήνην εἵλομεν εὐρύχορον.

Inueniuntur hi verſus in Pauſan. Meſſen. c. 6. p. 294. vide de iis *diſſertat. ſur un fragment. de Diodore de Sicule dans les Memoir. de litterature de l'Academie des Inſcript.* T. II. p. 103. ſequ. (ed. Pariſ.)

εὐρύχορον] vox Homerica, quam Schol. ad Il. B. 498. explicat πλατεῖαν, μεγάλην. regio ſpatioſa et choris apta. vid. Clarkium ad Od. O. 1. Hoelzlinum ad Apollon IV, 48. et Taylorum ad Demoſthen. T. III. p. 179. Weſſeling. ad Herodot. L. VII. p. 608. vbi oraculum edixit: Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο. et lege quae eleganter de ſcriptura, vtrum ſit εὐρύχωρος an εὐρύχορος, diſputat Cl. Alberti ad Heſych. h. v. p. 1528. 13.

K.

K.

Φοίβου ἀκούσαντες πυθωνόθεν, οἱ τάδε νικᾶν
Μαντείας τε θεοῦ καὶ τελέεντ' ἔπεα.
Ἄρχειν μὲν βελῆς θεοτιμήτους βασιλῆας,
Οἷσι μέλει Σπάρτας ἱμερόεσσα πόλις,
Πρεσβύτας τε γέροντας, ἔπειτα δὲ δημότας ἄνδρας,
Εὐθείαις ῥήτραις ἀνταπαμειβομένους.

Ita editum eſt hoc fragmentum in editione Plutarchi vulgari T. I. pag. 43. in Lycurgo. Plutarchi totus locus hic eſt: ὕςερον μέν τοι τῶν πολλῶν ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει τὰς γνώμας διαςρεφόντων καὶ παραβιαζομένων, Πολύδωρος καὶ Θεόπομπος οἱ βασιλεῖς τάδε τῇ ῥήτρᾳ παρενέγραψαν· αἰ δὲ σκολιὰν ὁ δᾶμος ἔροιτο, τὼς πρεσβυγενέας καὶ ἀρχαγέτας ἀποςατῆρας εἶμεν. τοῦτ' ἔςι, μὴ κυροῦν, ἀλλ' ὅλως ἀφίςασθαι. καὶ διαλύειν τὸν δῆμον, ὡς ἐκτρέποντα καὶ μεταποιοῦντα τὴν γνώμην παρὰ τὸ βέλτιςον. ἔπεισαν δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν πόλιν, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προστάσσοντος, ὧν που Τυρταῖος ἐπιμέμνηται διὰ τούτων: Φοίβου — Verſus primus ſic exhibetur etiam in edit. Aldina, a: 1519. Frobeniana, a. 1560. et ſplendida Auguſt. Bryani, T. I. 93. niſi quod hic in notis

p. 78.

p. 78. ſcribit: *οἱ τάδε νικῶν. lectio prorſus reiicienda, pro qua lege cum A.* (cod. anonymo) *οἴκαδ᾽ ἔνεικαν, domum attulerunt.* quae lectio etiam inter variantes in Francof. ed. apparet. ea autem nihil verius. nam vulgatae nullus eſt ſenſus. vnde miror, quomodo interpres Latinus extorquere potuerit:

> *Eximias ſortes atque haec oracula vobis*
> *Vincere ſi eſt animus Phoebus Apollo dedit etc.*

Illam vero etiam ſecutus eſt, Dacierius in verſione Gallica, p. 199. *Ces Ambaſſadeurs ayant entendû la voix d'Appollon rapporterent dans leur patrie ces divines paroles, que &c.*

θεοτιμήτους] vt ſaepe *διογενεῖς*, *διοτρεφεῖς* reges appellantur. vid. Car. Drelincurtium in Achille Homer. p. 6. Spanhemium ad Callim. H. in Iou. v. 49. Scherpezeelium ad Hom. Il. B. 197. Ibidem p. 377. Euſtathius notat. *ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐξερμηνεύει, διότι διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τοὺς βασιλεῖς λέγει, οὐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἕλκουσιν, ἀλλ᾽ ὅτι ἐξ ἐκείνου αὐτοῖς ἡ τιμὴ* etc. Callimachus in H. in Iou. 73. *σὺ δ᾽ ἐξέλεο πτολιάρχους αὐτοὺς κ. λ.*

ῥήτρας] Rhetras docet Cragius de Rep. Lac. L. III. c. r. dictas fuiſſe leges diuinae promulgationis, quamuis poſtea latius patuerit nomen, eoque intellectae fuerint aliorum quoque leges, Lycurgi vero leges ideo ſic appellatas, quia non vulgatae fuerint ſcripto, atque provocat ad Plutarchum, (in Lycurg. pag. 47.) *νόμους δὲ γεγραμμένους οὐκ ἔθηκεν — τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα νομοθετήματα ῥήτρας ὠνόμασεν, ὡς παρὰ τοῦ θεοῦ νομιζόμενα, καὶ χρησμοὺς ὄντα.* Suidas. T. III. p. 295. *παρὰ Λακεδαιμονίοις ῥήτρα Λυκούργου νόμος, ὡς ἐκ χρησμοῦ τιθέμενος,* vide Fabricium in Bibl. Graeca, L. II. c. 14. S. 11. pag. 540. et Pfeifferum in Antiqu. Graec. L. II. c. 34. p. 291.

Λ.

Λ.

Apud Dionem Chrysostomum in Orat. II. p. 51. ed. Morell. exstat locus hic: ἔτι δὲ οἶμαι τὴν παρακλητικὴν οἷα τῶν Λακωνικῶν ἐμβατηρίων, μάλα πρέπουσαν τῇ Λυκούργου πολιτείᾳ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐκείνοις. ἄγετ' ὦ

Σπάρτας εὐάνδρου κοῦροι πρῶτον (*al.* πρότερον) πολιῆται
Λαιᾷ μέν τοι ἴτυν προβάλεσθε δόρυ δ' εὐτόλμως
Βάλλοντες, μὴ φειδόμενοι ζωᾶς περὶ πάτρας.

Operae pretium est adferre, quae Frider. Morellus in commentar. p. 10. notauit: "ἄγετ' ὦ Σπάρτας. „ Schol. admonet haec παρακλητικὰ esse ἐκ τῶν Τυρ- „ ταίου. ac primus quidem versus heroicus ἀκατάληκ- „ τος occurrit. Alter vero numeris impar et libe- „ rior, vt ei tibicine opus fuerit. Tertio, quod „ spondaicus inconcinnus esset, et quarti hemisti- „ chium mutilum, inutilibus ramis amputatis, si non „ feliciores, certe politiores ex tempore inseruimus. „ postea animaduertimus Theod. Canterum L. I. V. „ L. c. 10. huius classici concentum ad numeros ana- „ paesticos apte reuocasse (non inconsulto fortasse „ oracu- „

I

„ oraculari ſuo noſtroque Aurato) et ſex verſuum κα-
„ ταληκτικῶν cancellis circumſcripſiſſe hoc modulo:

Ἄγετ' ὦ Σπάρτας εὐάνδρου
Κοῦροι πατέρων πολιῆται.
Λαιᾷ μὲν ἴτυν προβαλέσθε,
Δόρυ εὐτόλμως βάλλοντες
Μὴ φειδόμενοι τᾶς ζωᾶς
Οὐ γὰρ πάτριον τᾶς Σπάρτας.

„ Quod in ſecundo verſu loco πρῶτον vel πρότερον re-
„ poſuit πατέρων fecit congruenter rationi et cod.
„ Regio. In tertio retinuimus noſtrum προβαλέσθε,
„ vt Iambus hic hoſpes domino Anapaeſto cederet.
„ Sextus ſyllabae reſtitutione ſtabilitus et auguſtior
„ factus eſt. Cod. Reg. coniecturae fauet: οὐ γὰρ
„ πρὶν τὰς Σπάρτας a compendio ſcripturae πριον pro
„ πάτριον." Haec ille. Ego vero apponam e Tzetzae
Chil. I, 26. quae huc apprime facere arbitror:

Τυρταῖος Λάκων στρατηγὸς καὶ ποιητὴς ὑπῆρ-
χεν,
Προτρεπτικὰ πρὸς πόλεμον γράψας ἀσμά-
των μέλη,
Ἅπερ ᾖδον οἱ Λάκωνες ἐν συμβολαῖς πολέ-
μων,
Πυῤῥίχιον ὀρχούμενοι τοῖς νόμοις τοῦ Λυκούργου,
ὃς

ὡς Διὼν ὁ χρυσόστομος ὅυτω πυ γράφει λέγων:

Ἄγετ᾽ ὦ Σπάρτης εὐάνδρου κοῦροι πατέρων
Λαιᾷ μὲν ἴτυν προβάλλεσθε, δόρυ δ᾽ εὐτόλμως
βάλλοντες,
Μὴ φείδεσθε ζωᾶς. οὐ γὰρ πάτριον τᾷ
Σπάρτᾳ.

Ceterum in editione Dionis, quae Venetiis apud Turriſanum prodiit, legitur πρῶτον, et δόρυ δ᾽ ἐτόλμως, et οὐ γὰρ πατρὶ τᾶς σπάρτας. ſed ſcatet illa editio pluribus erroribus, vt obſeruaui paſſim.

M.

In libello Plutarchi de Stoicorum repugnantiis hic locus legitur p. 1039. (ed. 1624).

Καὶ μὴν οὐχ ἕτερα δεῖ βιβλία διελθεῖν τοῦ Χρυσίππου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνδεικνυμένου μάχην. ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τούτοις ποτὲ μὲν τοῦ Ἀντισθένους ἐπαινῶν προφέρεται τὸ δεῖν κτᾶσθαι νοῦν ἢ βρόχον. καὶ τοῦ Τυρταίου τὸ

Πρὶν ἀρετῆς πελάσαι τέρμασιν ἢ θανάτου.

καί τοι τί ταῦτα βούλεται δηλοῦν ἄλλα, πλὴν ὅτι τὸ μὴ ζῆν λυσιτελέστερόν ἐστι τοῦ ζῆν τοῖς κακοῖς καὶ ἀνοήτοις.

N.

N.

Αἴθωνος δὲ λέοντος ἔχων ἐν στήθεσι θυμόν.

Hunc verſum ſeruauit nobis Galenus in L. III. de decret. Plat. et Hippocr. p. 267. (ed. Baſil. a. 1538.) cuius illuſtrandi cauſa adſcribamus, quae paullo poſt ibi dicuntur: Τυρταῖος δέ γε, καθάπερ οὖν καὶ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἅπαντες οἱ ποιηταὶ σφοδρότατον ἔχειν φασὶ τοὺς λέοντας τὸν θυμὸν, ὥστε καὶ τῶν ἀνθρώπων ὅστις ἂν ᾖ θυμοειδέστατος εἰκάζουσι λέοντι, καὶ χωρὶς δὲ τῶν ποιητῶν ἅπαντες ἄνθρωποι τοὺς θυμωτάτους λέοντας ὀνομάζουσι.

Αἴθωνος] Phauorinus variis ſignificatibus huius verbi explicitis, addit: καὶ αἴθων λέων ὁ διάπυρος. In Etymolog. Magno, vt vocant, notatur: αἴθων ἀνδρεῖος ἢ πολεμικὸς, ἰσχυρὸς, ἢ ἵππου χρῶμα. τὸν δὲ λέβητα ἀπὸ τοῦ αἴθεσθαι· οἱ δὲ λαμπρὸν, ἢ μέλανα, ἢ πολιόν. τὸν δὲ λέοντα, τὸν κατὰ ψυχὴν ἔμπυρον, ἢ δασὺν, ἢ μέγαν κ. λ. Apud Homer. Il. E. 638. legimus: πατέρα θρασυμέμνονα, θυμολέοντα. In Anthol. VII. p. 596. legi: Παρθένε θυμολέαινα. vide etiam Libanii epiſtolam in Anecdot. Wolfii, T. II. p. 333.

Ξ.

Ξ.

Vltimo loco ponamus verba Platonis e L. I. de Leg. p. 567. Διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι, ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ (φράζει Τυρταῖος) τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖστοι γίγνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινῶν μάλα ὀλίγων. E Platone eadem laudat repetitque Eusebius in Praeparat. Euang. p. 574. (ed. Paris.) Sed neque praetereunda sunt, quae notat vir quidam eruditus in Obs. Miscell. Vol. I. T. I. p. 127. „πάμπολλοι. „*Multi mercenarii (quod diserte etiam agnoscit Tyr*„*taeus) qui in externo bello intrepide pugnant.* ibi „διαβάντες εὖ vertunt: *intrepide.* ad sensum non ad „verba. deinde de suo addunt, *in externo bello* quasi „vox *mercenarii* non id per se indicaret. Denique „haec ita vertunt, quasi Tyrtaeus locutus fuisset de „mercenariis militibus. minime. Plato ibi ex elegia „Tyrtaei, quae re vera imago est ciuis pro patria non „timentis mori, has tres phrases transtulit, διαβάν„τες εὖ, καὶ μαχόμενοι, ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν „πολέμῳ, in genere ita fortissimum virum descri„bens: inde et malim variantem in margine notatam „lectionem: φράζοι ὁ Τυρταῖος: id est, φράζοι „ἄν. dixerit Tyrtaeus."

DISSERTATIO PRIMA

DE

T Y R T A E O.

In vita Tyrtaei enarranda, comparandisque et conciliandis inter ſe veterum ſcriptorum de Tyrtaeo locis complures ſubortae ſunt nobis difficultates, quas ab iis, qui de vita Tyrtaei expoſituros ſe eſſe polliciti ſunt, non ſublatas fuiſſe miramur. Neque enim pauci illius hiſtoriam explicandam ſibi illuſtrandamque ſumſerunt. Sed omnes rem leuiter attigerunt nec protulere aliud quidquam quam quod vulgo notum eſſet. Certe nihil maius mihi egiſſe videntur Lil. Gregor. Gyraldus (*a*), Fr. Floridus Sabinus (*b*), Meurſius (*c*), Voſſius (*d*), Tanaguidus Faber (*e*),

I 5 Fabri-

(*a*) in *Dial. III. de poetarum hiſtoria*. p. 128. in oper. T. II. (*b*) in *Lection. Subſeciu.* III, 1. in T. I. *Fac. Critic. Gruter.* (*c*) in *Miſcell. Lacon.* II, 3. IV, 17. (*d*) in *Inſtitut. Poet.* III. p. 53. (*e*) in *vitis poetar. Graecor.* p. 753. in T. X. *Theſ. Gronou. Antiqu. Graec.*

Fabricius (*f*), Io. Burchardus et Frider. Otto Menckenii (*g*). Hi enim omnes Tyrtaei vitam ac res geſtas deſcripſerunt, ſed ſumma in hac re breuitate vſi, nec adiuti vbique veterum ſcriptorum auctoritate et teſtimoniis. Verboſius reliquis hoc argumentum tractauit Abbas Seuinus in libello, quem in Pariſinae Academiae conſeſſu recitauit (*h*). Sed neque hic nobis ſatisfecit. Nam nec diligenter ſatis veterum auctorum de Tyrtaeo loca indagauit, nec indagata accurate attulit, pro more gentis ſuae, quae diuturnum laborem fugit et Germanorum ingenio relinquit. Praeterea coniecturis indulſit, vt leuiſſime dicam, non neceſſariis, atque de rebus nullius momenti admodum multa dixit. Quare faciendum nobis eſſe duximus, vt, quae de vita et fatis Tyrtaei ex antiquis ſcriptoribus cognita haberemus, expromeremus atque non ſolum poetae, cuius ingenio praecipua laus debetur, memoriam renouaremus, ſed inſeruiremus etiam illorum vtilitati, qui, carminum praeſtantia perſpecta, ipſum poetam paullo accuratius cognoſcere velint. Vt vero eo luculentius omnia explicen-

(*f*) in *Bibliotheca Graeca.* L. II. c. 11. p. 449. (*g*) in *biblioth. virorum militia aeque ac ſcriptis illuſtrium* p. 458. (*h*) *Recherches ſur la vie & ſur les ouvrages de Tyrtée* dans les *Memoires de litterature tirez des regiſtres de l'Academie des Inſcriptions.* T. XI. p. 225. ſequ. edit. Amſtel.

explicentur, age, pauca de tempore dicamus, quo Tyrtaeus vixisse dicitur.

Constat Lacedaemonios tria bella cum Messeniis gessisse magno animorum ardore, licet iniuste, vt equidem credo, et sola gloriae atque regnandi cupiditate a Lacedaemoniis incepta. Primi belli initium, quod, Alcamene et Theopompo Spartae imperantibus Messeniisque Antiocho et Androcle praefectis, exarsit, cadit in annum secundum Olymp. IX. eiusdemque finis in annum primum Olymp. XIV. Hoc bello Ithome, vrbs, quam necessitate coacti Messenii deseruerant, capta est: Messenii victi atque durissime a Spartano victore habiti. Hinc sub regibus Anaxandro et Anaxidamo, annis post Ithomes excidium peractis XXXIX. alterum bellum conflatum est anno quarto Olymp. XXIII. Hoc bello inprimis Aristomenis, qui Messeniorum res incredibili virtute gessit, et Tyrtaei, qui Lacedaemoniis dux missus fuerat ab Atheniensibus, nomina celebrata fuerunt. Ira capta bellum finitum fuit anno primo Olymp. XXVIII. Tertio Messenii arma ceperunt seditionemque contra Lacedaemonios excitauerunt, quanquam de tempore non conuenit inter historicos, vt docet Kuhnius (*i*). Sed vltimum bellum ad nostri instituti rationem

(*i*) in notis ad Pausaniam. p. 338.

rationem non pertinet. Primum bellum descripsit Myron Prienensis, historicus, et alterum poeta Rhianus, quorum libros iniuria temporum periisse valde dolemus, licet vterque non ab initio belli ad finem perpetua serie omnia descripserit. De his bellis, si plura cognoscere volueris, exposuerunt Pausanias (*k*), Diodorus Siculus (*l*), Iustinus (*m*). Ex his scriptoribus hauserunt sua, qui inter recentiores haec bella descripserunt, quorumque principes sunt Erasmus Vindingius (*n*) et viri docti in Anglia, qui immensum illud de vniuersi orbis historia opus compilauerunt (*o*).

Licet vero haec ita sint, de annorum tamen numero magna est inter historicos dissensio. Nos quidem secuti sumus Pausaniam, cui eo maiorem fidem habendam esse censemus, quo probabilius est, eum et Tyrtaei et Rhiani carmina legere atque inde verum annorum numerum discere potuisse. Eiusdem Pausaniae auctoritatem in serie annorum collocanda secutus est Langbaenius (*p*). Eusebius vero atque Iustinus annos LXXX. inter primum et secundum bellum

(*k*) in *L. IV.* inde a *cap. IV.* p. 287. sequ. (*l*) *Lib. XV.* p. 54. ed. Wessel. (*m*) in *L. III. c.* 5. sequ. (*n*) in *Hellen.* p. 123. sequ. in T. XI. *Thes. Gronou.* (*o*) in T. V. c. 19. S. 668. sequ. (*p*) in notis ad Longinum περὶ ὕψ. IV, 11. confer Corsini *Fast. Attic.* ad Ol. XXIII, 4.

lum effluxiſſe, ſecundique belli initium in tertium annum Olymp. XXXV. incidere ſcribunt, quos, Graevius (*q*) aliique ſequuntur. Ex hoc igitur diſſenſu mira rerum confuſio orta eſt, quae non accurate ſatis examinantem omnia et recordantem vbique varias horum ſcriptorum ſententias facile turbare poteſt. Conſuli poſſunt de hoc diſſenſu Sylburgius et Kuhnius (*r*). Quid? quod etiam fuerunt, qui primum et ſecundum bellum permiſcerent, procul dubio diuerſa auctorum narratione in hunc errorem inducti.

Hinc igitur apparet, cui tempori Tyrtaei aetas aſſignanda ſit, curque in illa definienda non conſentiant hiſtorici. Floruit poeta tempore belli ſecundi. Strabo (*ſ*): *ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ Τυρταίου ὁ δεύτερος ὑπῆρξε πόλεμος.* Sed diſſentit, vt iam dixi, Euſebius. Hieronymus enim in Chronico Euſebiano (*t*) ad Olymp. XXXVI. habet: *Myrthaeus Athenienſis poeta cognoſcitur.* vnde et in Graeco textu Χρονικ. Κανων. (*u*) ad Olymp. Λϛ΄· legitur: Μυρταῖος Ἀθηναῖος ποιητὴς ἐγνωρίζετο. quo loco Scaliger (*x*), Tyrtaei nomen reponendum eſſe cenſet, ſiue Euſebii error

(*q*) in notis ad Iuſtin. III, 5. 2. (*r*) ad Pauſaniam p. 312. et 315. (*ſ*) L. VIII. p. 556. ed. Almel. (*t*) p. 122. ed. Scalig. ſec. (*u*) p. 158. (*x*) in Animaduerſ. p. 83.

ror hic sit, siue auctoris, vnde haec descripsit. cui sententiae recte assentitur Conr. Sam. Schurzfleischius (*y*). Eundem errorem memini me obseruare in Syncelli Chronico (*z*) vbi legitur: Μυρταῖος ὁ ποιητὴς ἐγνωρίζετο. Nam etiam hoc loco Tyrtaei nomen ponendum esse patet. Cum Eusebio consentit Suidas (*a*) Τυρταῖος, Ἀρχιμβρότου, Λάκων ἢ Μιλήσιος ἐλεγειοποιὸς καὶ αὐλητὴς, ὃν λόγος τοῖς μέλεσι χρησάμενον παροτρῦναι Λακεδαιμονίους καὶ πολεμοῦντας Μεσσηνίοις ταύτῃ ἐπικρατεστέρους ποιῆσαι. Ἔστι δὲ παλαίτατος σύγχρονος τοῖς ἑπτὰ κληθεῖσι Σοφοῖς ἢ καὶ παλαίτερος. ἤκμαζε γοῦν κατὰ τὴν λέ ὀλυμπιάδα· ἔγραψε πολιτείαν Λακεδαιμονίοις καὶ ὑποθήκας δι' ἐλεγείας καὶ μέλη πολεμιστήρια βίβλια έ. Inde etiam Simsonius, qui Tyrtaeum ad Olymp. XXIV. refert (*b*), in loco Suidae praue legi putat λέ pro κδ́. cui tamen opinioni Wesselingius non assentitur. Eadem fere, quae Simsonius, Marshamius (*c*) etiam habet. Cui nos tempori Tyrtaei aetatem adsignemus, facile intelliget, qui nos Pausaniae sententiam amplexos esse, recordetur. Mentio quoque fit nostri poetae in celeberrimo marmore Chronico, quod in insula

(*y*) in *Castigat. et Animadu. ad Euseb.* p. 244. in Henr. Leon. Schurzfleisch. *Notit. Bibl. Vinariens.* (*z*) p. 213. ed. Paris. 1652. (*a*) s. v. Τυρταῖος. (*b*) in *Chronic. histor.* p. 537. (*c*) in *Canon. Chronic.* p. 555.

insula Paro repertum atque marmoribus Arundelianis additum fuit. Leguntur enim ibi (*d*) haec:

ΑΦΟΤ......Ο..Τ.... ΕΤΗΗΗΗΗΔΠ
ΙΙΙΑΡΧΟΝΤΟΣΑΘΗΝΗΣΙΛΤΣΙΑ.

quae temporum iniuria exesa ita restituuntur: *αφ ου* [*Λακεδαιμ*]*ο*[*νιοις* Τ]*υ*[*ρ ταιος συνεμαχησεν*] *ετη* ΗΗΗΗΔΠΙΙΙ *αρχοντος Αθηνησι Λυσι*[*ου*] et vertuntur sic: *a quo cum Lacedaemoniis Tyrtaeus militavit anni CCCCXVIII. Archonte Athenis Lysia.* Quantum hic marmori ipsi debeatur, quantum addiderit coniectura, me tacente patet. Illud tantum moneo, Archontis nomen me paullum turbare. Pausanias enim dicit (*e*): *καὶ Ἀθηναίοις Τλησίας ἦρχεν.* Equidem puto virgulam transuersam, quae incumbit litterae Τ, periisse, oblitteratam longa annorum serie, atque adeo literam ad verbum proxime sequens trahendam esse. His scriptis vidi, Iacob. Palmerium a Grentemesnil (*f*), eodem errore deprehenso, *Τλησίας* rescribere voluisse.

Transeamus ad patriam Tyrtaei, et fata, quae expertus est, recenseamus. Errat vero Suidas, qui loco supra commemorato Tyrtaeum Milesium aut Lacedae-

(*d*) v. *Marmora Oxoniensia.* P. II. n. 23. p. 24. (*e*) L. IV. c. 15. p. 315. (*f*) in *Exercitat. in optim. Auctor. Graec.* p. 700.

Lacedaemonium fuisse scribit, inductus procul dubio in errorem ab eo, quem descripsit, id quod ei saepius accidisse obseruauimus. Atheniensem eum fuisse patria clare ostendunt veterum auctorum testimonia, quorum suo quidque loco dabimus. *Lacedaemonii*, inquit Iustinus (*g*), *de belli euentu oraculo Delphis consulto iubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Porro Athenienses, cum responsum cognouissent, in contemtum Spartanorum Tyrtaeum poetam claudum pede misere.* Ita etiam Pausanias (*h*) rem narrat. Athenienses, dicit, hac re sibi nunciata, primum dubios fuisse, quid facerent. nam et periculosum nimis fore reipublicae suae iudicasse, si Lacedaemonii parte Peloponnesi optima sine insignibus cladibus potirentur, et diuinis vocibus non parere iudicasse nefas (*i*). Καὶ ἦν, addit, Τυρταῖος διδάσκαλος γραμμάτων, νοῦν τε ἥκιστα ἔχειν δοκῶν καὶ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν χωλός. τοῦτον ἀποστέλλουσιν εἰς Σπάρταν. Tyrtaeum non fuisse patria Lacedaemonium testantur etiam verba Aristidis (*i*): καὶ τὰ τελευταῖα Κίμωνος εἰς Ἰθώμην ἄφιξις καὶ Τυρταίου πρὸ Κίμωνος εἰς Σπάρτην· His adde testimonium Aeliani (*k*) qui Lacedaemonios Musices imperitos fuisse narrat: si quando

(*g*) III, 5, 4. (*h*) l. c. p. 316. (*i*) in *Orat. Leuctr.* I. T. II. p. 121. ed. Steph. (*k*) *Var. Histor.* XII, 50.

quando autem Musarum auxilio, vel morbo laborantes vel mente capti, aut simile quid publice passi, indiguissent, arcessiuisse eos homines peregrinos, tanquam malorum istorum medicos, hosque ex oraculo Apollinis. (nam ita hunc locum recte interpretatur Perizonius) *μετεπέμψαντό γε μὴν Τέρπανδρον καὶ Θάλητα καὶ Τυρταῖον.* Huc etiam Diodori Siculi locus pertinet: *ὕστερον δὲ δουλευόντων Μεσσηνίων τοῖς Λακεδαιμονίοις, Ἀριστομένης ἔπεισε τοὺς Μεσσηνίους ἀποστῆναι τῶν Σπαρτιατῶν· καὶ πολλὰ κακὰ διειργάσατο τοὺς Σπαρτιάτας, ὅτι καὶ Τυρταῖος ὁ ποιητὴς ὑπὸ Ἀθηναίων ἡγεμὼν ἐδόθη τοῖς Σπαρτιάταις.* Ex his locis praeter reliqua discimus tria, quae ad Tyrtaeum pertinent. Primum non satis animi viribus illum vigere credebant Athenienses, forte quia reliquos prudentia superauit. Nam ita plerumque accidit, vt, quem reliquis sapientiorem esse intelligant, eum desipere homines sibi aliisque persuadere studeant. Deinde illum altero pede claudum fuisse scriptores commemorant. Quae quidem corporis imbecillitas Iosepho Barberio occasionem dedit, sat inepto modo acumen ingenii ostendendi. Hoc enim falsissimus homo elogium composuit (*l*).

Tyrtaeo

(*l*) de miseria poetarum Graecorum.

Tyrtaeo poetae
Deformi, lusco et claudo
Litteratori militi contemto
Qui
Parnassi montem non conscendit.
Quia claudus erat
Quia luscus erat
Montemque male videret,
Quem si conscendisset
Musae propter eius deformitatem eiecissent
Cenotaphium
Trias hominum
Deformium, luscorum claudorumque
Finxerunt.
Hoc ora viator,
Ne Tyrtaeus sis.

Poteratne puer sexennis aliquid stolidius scribere? Sed totus iste libellus futilis indignusque est, cuius repetitam editionem in Germania daret Io. Burchardus Menckenius (*m*). Quare ora, lector, ne sis Barberius. Iacobum Gronouium his nugis repetendis (*n*) chartas bonas perdidisse non miror. nam plures his similes libellos in Thesauro suo proposuit. In eodem volumine exstat Io. Henr. Boecleri *commentatio de scriptoribus Graecis et Latinis.* qui libellus

(*m*) addit. Petri Alcyonii *de Exilio libris duobus.* Lipsiae, 1707. (*n*) in *Thes. Antiqu. Graec.* T. X. p. 797. sequ.

lus plenus est puerilibus peccatis, vna eademque re aliquoties repetita, ordine rerum turbato, nominibus auctorum ridicule inter se confusis, relictus ille procul dubio a Boeclero non eo consilio, vt ederetur a lucri cupidis bibliopolis aut stultis haeredibus, non sine dedecore Boecleriani nominis. Sed haec obiter. Lege potius, quae de claudo Tyrtaeo sapientius disputat Ger. Io. Vossius (*o*). Denique eorundem scriptorum testimoniis apparet, litteras docuisse Tyrtaeum Athenis. Quod vero Seuinus negat, in contemtum Spartanorum missum fuisse Tyrtaeum, nihil agit. Nam nec quomodo fides claris scriptorum testimoniis derogari possit, video, nec hanc rem ab Atheniensium ingenio abhorruisse credo.

Quid egerit Tyrtaeus, posteaquam ad Lacedaemonios venit, narrat Pausanias. Illum dicit modo principibus, modo plebi elegos et anapaestos decantasse. Mox, quando praelium committebatur, Tyrtaeus magnarumque dearum antistites nihil egerunt aliud, quam vt extremos agminis sui exhortationibus incitarent animosque accenderent. Victi hoc praelio Lacedaemonii et valde perculsi belli finem spectabant: Tyrtaeus recitatis elegis eos de hac sententia deduxit, numerumque militum, qui in cohor-

(*o*) in *Instit. Rhetor.* L. I. p. 78.

tibus deſiderarentur, de Helotum delectu ſuppleuit. ὁ δὲ ἀφικόμενος ἰδίᾳ τε τοῖς ἐν τέλει καὶ συνάγων ὁπόσους τύχῃ καὶ ἐλεγεῖα καὶ τὰ ἔπη σφίσι τὰ ἀνάπαιστα ᾖδεν — Τυρταῖος δὲ καὶ οἱ τῶν θεῶν ἱεροφάνται τῶν μεγάλων ἔργου μὲν ἥπτοντο οὐδενὸς, τοὺς τελευταίους δὲ τῆς ἑαυτῶν ἑκάτεροι στρατιᾶς ἐπήγειρον — Λακεδαιμονίων δὲ ἐχόντων ἀθύμως μετὰ τὴν πληγὴν καὶ ὡρμημένων καταθέσθαι τὸν πόλεμον, Τυρταῖός τε ἐλεγεῖα ᾄδων μετέπειθεν αὐτοὺς καὶ ἐς τοὺς λόχους ἀντὶ τῶν τεθνεώτων κατέλεγεν ἄνδρας ἐκ τῶν εἱλώτων. Iuſtinus hanc hiſtoriam ita narrauit: *Tyrtaeum miſere: qui tribus praeliis fuſos eo vsque deſperationis Spartanos adduxit, vt ad ſupplementum exercitus ſeruos ſuos manumitterent, hisque interfectorum matrimonia pollicerentur, vt non numero tantum amiſſorum ciuium, ſed et dignitati ſuccederent. Sed reges Lacedaemoniorum ne contra fortunam pugnando maiora detrimenta ciuitati infligerent, reducere exercitum voluerunt, ni interueniſſet Tyrtaeus, qui compoſita carmina exercitui pro concione recitauit, in quibus hortamenta virtutis, damnorum ſolatia, belli conſilia conſcripſerat. Itaque tantum ardorem militibus iniecit, vti non de ſalute, ſed de ſepultura ſolliciti, teſſeras, inſculptis ſuis et patrum nominibus, dextro*

brachio

brachio deligarent, vt si omnes aduersum praelium consumsisset et temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturae possent. Itaque tantis animis concursum est, vt raro vnquam cruentius praelium fuerit. Ad postremum tamen victoria Lacedaemoniorum fuit. Quod ad tesseras attinet, brachiis alligatas, narrat rem quoque Polyaenus (*p*) atque hoc consilium Tyrtaeo tribuit. quare locum huc transferemus. Τυρταῖον Λακεδαιμονίων μελλόντων παρατάττεσθαι Μεσσηνίοις καὶ βεβουλευμένων νικᾶν ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ μάχῃ ἵνα δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐν τῇ τῶν νεκρῶν ἀναιρέσει γνωρίζοιτο ἕκαστος· ἐπὶ τὰς σκυταλίδας τοὔνομα γραψάντων καὶ περὶ τῇ λαιᾷ χειρὶ φερόντων, βουλόμενος ἐκπλῆξαι τοὺς Μεσσηνίους τοῦτο μαθόντας παρήγγειλε μὴ παρατηρεῖν τοὺς αὐτομολοῦντας Εἵλωτας· οἱ δὲ μηδενὸς παραφυλάττοντος ἀνέδην αὐτομολήσαντες ἤγγειλαν τοῖς Μεσσηνίοις τὴν ἀπόνοιαν τὴν Λακωνικὴν· οἱ δὲ καταπλαγέντες ἀσθενέστερον ἀγωνισάμενοι τὴν νίκην οὐ διὰ μακροῦ Λακεδαιμονίοις ἔδωκαν.

Illa de accensis Lacedaemoniorum animis Tyrtaei carminibus celeberrima fuit antiquis temporibus historia. Inde eam complures veterum auctorum attigerunt. Maximus Tyrius inquit (*q*): Καὶ Σπαρ-

 τιάτας

(*p*) in *Stratag.* I, 17. (*q*) in *Dissert. XXI.*

τιάτας ἤγειρε τὰ Τυρταίου ἔπη, et copiosius Themistius (r): Λακεδαιμονίοις τοῖς πάλαι πολέμῳ πιεζομένοις ὑπὸ Μεσσηνίων ἀνεῖλεν ὁ θεὸς συμμαχίαν αἰτεῖσθαι Ἀθήνηθεν· πρεσβευσαμένοις δὲ τοῖς Λάκωσιν, οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ συμμαχίαν τὴν πυθόχρηστον αἰτησαμένοις οὐχ ὁπλίτας ἔδοσαν, οὐδὲ ἱππέας, οὐδὲ μὰ Δία ψιλοὺς ἢ γυμνῆτας· ἀλλὰ Τυρταῖον τὸν ποιητήν· ᾔδεσαν γὰρ ἅτε σοφοὶ ὄντες Ἀθηναῖοι τοῖς μὲν σώμασι Λακεδαιμονίους Μεσσηνέων οὐχ ἡττωμένους, θάρσει δὲ καὶ προθυμίᾳ βελτίους γίνεσθαι καὶ ἰσαρίθμους ἰσαρίθμων καὶ πολλῷ ἐλάττους πλειόνων. — ἀναστῆσαι δὲ τούτους ἐπτηχότας· καὶ ἀνεγεῖραι αὐτῶν τὰ φρονήματα καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον ζῆλον ἀναγαγεῖν ἱκανὸς μὲν ἦν καὶ Τυρταῖος. Vnde apparet, de duobus dissentire Themistium ab iis, quorum testimonia supra protulimus, auctoribus. Nam, vt ii scribunt, ducem petere debuisse oraculo admonitos Lacedaemonios, sic hic narrat, eos auxilium implorasse, atque etiam innuere videtur, non ludibrii aut contemtus causa, sed bono animo misisse Athenienses claudum poetam. quanquam Themistii opinio vix probabilis mihi videtur. cui etiam aduersari videtur Ampelius (s). *Tyrtaeusque* (nam ita recte emenda-

(r) in *orat. XV.* p. 197. (ed. Hard.) (s) in *libro memoriali c. 14.*

emendauit Meurſius (*t*), probante Fabricio (*u*): ante corrupte legebatur *Tertiusque*) *Meſſenio bello ex oraculo Apollinis dux ab Athenienſibus per ludibrium miſſus paeanum cantu militum animos concitauit, vt tam diuturnum praelium victoria conſummarent.* Huc etiam Aelianus (*x*) ſpectat, qui de Elephantis dicit, eos, ad certamen vt incendantur, ſeſe promuſcide verberare, neque cuiusquam egere praeceptis. οὐδὲ μὴν τὰ Τυρταίου μέτρα ἀναμένουσι. Hoc vero loco, vbi Graecorum ſcriptorum teſtimonia recenſemus, non eſt omittendus locus Suidae, quamquam non ſat accurate ille rem geſtam complectitur: Τυρταῖος. οἱ Λακεδαιμόνιοι ὤμοσαν, ἢ Μεσσήνην αἱρήσειν, ἢ αὐτοὶ τεθνήξεσθαι. Χρήσαντος δὲ τοῦ Θεοῦ στρατηγὸν παρὰ Ἀθηναίων λαβεῖν, λαμβάνουσι Τυρταῖον, τὸν ποιητὴν, χωλὸν ἄνδρα, ὃς ἐπ᾽ ἀρετὴν αὐτοὺς παρακαλῶν εἷλε τῷ κ´ ἔτει τὴν Μεσσήνην καὶ ταύτην κατέσκαψαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐν τοῖς Εἵλωσι κατέταξαν. Quid in hoc loco emendandum ſit, facile intelligent, qui recordentur loca ſuperius a nobis allata. Nec Latini ſcriptores rem ſilentio praeterierunt. Quis non recordatur pulchros Horatii verſus (*y*),

(*t*) in *Miſc. Lac. II*, 2. (*u*) in *Biblioth. Gr.* L. II, c. 11. p. 449. adde Duckerum ad h. l. (*x*) in *Hiſtor. Anim.* VI, 1. p. 307. ed. Lond. (*y*) in *Art. Poet.* 401.

post hos insignis Homerus
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

vbi Baxterus in nota illum non longe ab Homeri aetate abfuisse dicit, etsi nesciam qua coniectura sit ductus. Totam rem etiam commemorat Orosius (z): *Lacedaemonii Tyrtaeum poetam Athenienſem ducem praelio legunt, qui tribus conflictibus fusi amissum exercitum vocata in libertatem seruorum manu suppleuerunt. Sed cum sic quoque desistendum certamine propter metum periculi arbitrarentur, Tyrtaei poetae et ducis composito carmine et pro concione recitato rursus accensi mox in certamen ruunt.* Procul dubio hanc historiam etiam in animo habuisse Quintilianum haec illius verba testantur (a): *duces maximos et fidibus et tibiis cecinisse traditum et exercitus Lacedaemoniorum musicis accensos modis.* Sed experti sunt similem fere carminum vim alio quoque tempore Lacedaemonii. Historiam legimus a Diodoro Siculo (b) memoriae proditam. Citharoedus, inquit, Terpander genere Methymnaeus. Ciuili quondam bello agitatis Lacedaemoniis oraculum editum est, iterum consensuros, si ex Methymna Terpander illis

(z) *aduers. Pagan. Histor. I,* 21. p. 82. ed. Hauercamp.
(a) *Instit. Orat. I,* 10. (b) v. Fragmenta Diod. Sic. p. 639.

illis caneret. Et ſane carmen quoddam cum artificioſe ceciniſſet, ipſos iterum coniunxit. Cantu enim animis mutatis ſeſe complectebantur lacrimisque profuſis oſculabantur. Poſſumus huc etiam referre ſimilem hiſtoriam, quam de Solone memoriae prodiderunt veteres auctores (*c*). In diuturna Athenienſium contentione cum Megarenſibus de inſula Salamina, cum capitis poenam illi propoſuiſſent relaturo de ea recuperanda ad populum, Solon inſaniae ſpecie conſilium texit, in forum ſe proripuit, atque elegis recitatis, vt bellum decernerent, Athenienſes commouit. Horum verſuum aliquot ſeruati ad noſtram memoriam peruenerunt:

ἴωμεν ἐς Σαλαμῖνα μαχησόμενοι περὶ νήσου
ἱμερτῆς χαλεπόν τ' αἶσχος ἀπωσόμενοι κ. λ.

Sed in viam redeamus.

Hac igitur re praeclare geſta et nominis immortalitatem conſecutus eſt Tyrtaeus et optime meritus de Lacedaemoniis. Praemium reportauit ius ciuitatis. Cauſam etiam aliam diſcimus e Plutarcho (*d*): *πυνθανομένου δὲ τινος, διὰ τί Τυρταῖον τὸν ποιητὴν*

(*c*) v. Diog. Laert. L. I. S. 46. 47. Polyaenum in *Stratag.* L. I. c. 20. Iuſtinum II, 7, 9. et Vlpianum ad orat. Demoſth. περ. παραπρεσβ. (*d*) in *Lacon. Apophtheg.* p. 230.

ἐποιήσαντο πολίτην, ὅπως; ἔφη, μηδέποτε ξένος φαίνηται ἡμῶν ἡγεμών. Meurſius vero, qui nemini ius ciuitatis tributum fuiſſe dicit a Spartanis, narrat (e), Tyrtaeo conceſſam quidem in ſpeciem fuiſſe ciuitatem, datumque habitare Spartae, quod omnino non licuit peregrino, ſed iura tamen omnia ciuium illi non data eſſe. quod myſterium quis Meurſio narrauerit, ignoro.

Sed alia quoque de Tyrtaeo memoriae prodita eſſe recordamur, quae nobis non omittenda ſunt. Primum dicitur auctor fuiſſe triplicis chori apud Lacedaemonios. Pollux (f): Τριχορίαν δὲ Τυρταῖος ἔστησε, τρεῖς Λακώνων χοροὺς καθ᾽ ἡλικίαν ἑκάστην, παῖδας, ἄνδρας, γέροντας. Triplicis huius chori mentionem facit inſtitutumque hoc tribuit Plutarchus Lycurgo (g): τριῶν γὰρ χορῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας συνισταμένων ἐν ταῖς ἑορταῖς ὁ μὲν τῶν γερόντων ἀρχόμενος ᾖδεν

Ἄμμες ποκ᾽ ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι.

Ὁ δὲ τῶν ἀκμαζόντων ἀμειβόμενος ἔλεγεν,

Ἄμμες δὲ γ᾽ ἀμέν· αἰ δὲ λῇς πεῖραν λαβέ.

Ὁ δὲ τρίτος, ὁ τῶν παίδων,

Ἄμμες δὲ γ᾽ ἐσσόμεσθα πολλῷ κάῤῥονες.

Meurſius

(e) in *Miſcell. Lacon.* L. IV. c. 11. (f) in *Onomaſt.* L. IV. ſ. 106. conf. Florent. Chriſtianum ad *Ariſtoph. Veſp.* 1063. p. 147. et Cragium *de Rep. Laced.* I, 6. (g) in *Lycurg.* p. 53. add. *Inſtit. Lacon.* p. 237.

Meursius vero (*b*) nec Lycurgum triplicis huius chori auctorem fuisse ostendere laborat, non frustra fortasse. Consulatur etiam de hoc argumento Io. Seldenus (*i*).

Porro tubarum quoque inuentio Tyrtaeo tribuitur, quanquam non certissimis ab auctoribus. Acron enim, Horatii Scholiastes, haec notauit (*k*): *Tyrtaeus: Lacedaemoniis diu aduersum Athenienses* (male haec ita narrantur: legi debet: Messenios) *certantibus oracula responderunt, non aliter posse victoriam habere, nisi Atheniensem ducem habuissent. Missis legatis, qui hoc ab Atheniensibus postularent, Athenienses in contumeliam ipsis Tyrtaeum* (praue quidam libri *Dircaeum* et *Dyrcaeum* habent) *quemdam claudum dederunt, dicentes, iuxta ignauiam ipsorum hunc eis ducem sufficere posse. Sic oracula, quae promiserant, non frustrata sunt. Nam Tyrtaeus licet corpore esset debilis, scripsit tamen carmen heroicum, quo accensi Lacedaemonii in aciem processerunt sicque consecuti sunt victoriam.* Item. *Tyrtaeus fuit genere Atheniensis, poeta omni deformis parte membrorum. Is primus tubam inuenit, qua etiam Lacedaemonii vsi vicerunt Messenios. Nam cum diuturno tempore inter Lacedaemonios et Messenios*

(*b*) in *Miscell. Lacon.* L. II. c. 10. (*i*) ad *Marmora Arundel.* p. 1509. (ed. Londin. a. 1726.) (*k*) ad *Art. Poet.* v. 402. p. 121. ed. Venet. 1567.

nios bellum traheretur, consuluerunt Lacedaemonii Apollinem. Quibus responsum est, non aliter eos posse vincere, nisi cum duce Atheniensi pugnarent. Quibus Athenienses Tyrtaeum dederunt et ita Lacedaemonii vicerunt, cum hostes nouus tubae sonitus terruisset. Recte ad h. l. obseruat Glareanus: Acronem historiam bis, narrare cum suis verbis, tum Porphyrionis, quae illum et inuertisse et mutilasse apparebit toto loco adscripto: *Tyrtaeus: fuit hic genere Atheniensis poeta, omni parte membrorum deformis: primus hic tubae moderationes dedit ex hac causa. Nam cum Lacedaemonii bellum aduersum Messenios gererent diuque traherent dubium Martis euentum, responsum acceperunt ab Apolline, si vellent vincere, Atheniensi vterentur duce, a quibus rogati Athenienses miserunt Tyrtaeum claudum et luscum, quem deformem crederent: vsi sunt auxilio Lacedaemonii, quibus ille cantum monstrauit tubarum, quarum inaudito territi sono Messenii fugerunt, adepti sunt victoriam Lacones.* Quo auctore haec referantur, nescio. Quod vero ad tubae inuentionem attinet, falso putat Tyrtaeo eam tribui Souchaeus (*l*). Certe valde fides Scholiastae minuitur, si

(*l*) dans *le prémier Discours sur les poetes Elegiaques* dans les *Memoires de litterature de l'Academie des Inscriptions* T. VII. p. 370.

ſi cogitamus, neminem eorum, qui accuratiſſime de Tyrtaeo et bellis Meſſenicis egerunt, tubae mentionem feciſſe. Quare Acronem et Porphyrionem aut memoria lapſos aut ab aliis in errorem inductos eſſe puto. Niſi me omnia fallunt, nominis ſimilitudine decepti ſunt. Nam plurima veterum pars Tyrrhenum, Herculis filium, tubam inueniſſe credidit (*m*). Tyrrheni igitur nomen cum Tyrtaei nomine confuſum ab illis fuit. Sed reuertamur ad illa, quae toti huic diſputationi occaſionem dederunt, agamusque paullo copioſius de Tyrtaeo poeta, illiusque carminibus.

Fuiſſe enim poetam Tyrtaeum et compoſuiſſe carmina quaedam iam diximus. Subiungitur ille plerumque Homero, quo tamen inferior fuiſſe dicitur. Sic Themiſtius (*n*), inquit, *τὸν Τυρταίου μεγαλοφωνότερον Ὅμηρον*. Galenus etiam illius mentionem facit bis (*o*). *ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐκ τῆς τραγῳδίας καὶ παρὰ Τυρταίου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν οὐκ ὀλίγα παραθέμενος.* et: *οὐχ ὅπως γὰρ Εὐριπίδης ἢ Τυρταῖος, ἢ τις ἄλλος ποιητής.* Quintilianus (*p*). *Quid? Horatius fruſtra Tyrtaeum Homero ſubiungit.* et:

(*m*) v. Pauſan. L. II. c. 21. p. 158. (*n*) l. c. p. 198. (*o*) *περὶ τῶν καθ' Ἱπποκρ. καὶ Πλατ. δογμ. β. γ.* p. 268. 269. ed. Baſileenſ. 1538. (*p*) *Inſtit. Orat.* XI, 1. XII, 11.

et: *Neque enim si quis Achillis gloriam in bellicis consequi non potest, Aiacis aut Diomedis laudem aspernabitur; neque qui Homeri, non Tyrtaei.* Plato nostrum poetam (*q*), reprehendit quidem, quod in militaris peritiae laude nimius fuerit, non distinxerit genera belli, atque vnam fortitudinem commendans reliquas virtutes omiserit, sed idem et eodem loco, ὦ Τυρταῖε, ποιητὰ θειότατε, inquit, δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῖν εἶναι καὶ ἀγαθὸς, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ διαφέροντας διαφερόντως ἐγκεκωμίακας et alio: Ἀλλὰ αἰσχρὸν δὴ μᾶλλον Ὁμήρῳ τε καὶ Τυρταίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτηδευμάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἧττον καὶ Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι γράμματα ἔγραψαν; Etiam apud Plutarchum (*r*) est egregia laus Tyrtaei, Λεωνίδαν μὲν γὰρ τὸν παλαιὸν λέγουσιν ἐπερωτηθέντα, ποῖός τις αὐτῷ φαίνεται ποιητὴς γεγονέναι Τυρταῖος, εἰπεῖν, ἀγαθὸς νέων ψυχὰς αἰκάλλειν. ἐμπιπλαμένοι γὰρ ὑπὸ τῶν ποιημάτων ἐνθουσιασμοῦ παρὰ τὰς μάχας ἠφείδουν ἑαυτῶν. Quod Leonidae iudicium repetit alio loco (*s*): Τὸν Τυρταῖον ὁ Λεωνίδας ἐρωτηθεὶς ποῖόν τινα νομίζοι, Ἀγαθὸν ποιητὴν, ἔφη, νέων ψυχὰς

(*q*) *de Leg. I.* p. 628. ed. Steph. et L. IX. p. 858. (*r*) in *vit. Parall.* p. 805. (*s*) *terrestriane an aquat. animalia sint callidiora.* p. 959.

σχὰς καλλύνειν· ὡς τοῖς νέοις διὰ τῶν ἐπῶν ὁρμὴν ἐμποιοῦντα μετὰ θυμοῦ καὶ φιλοτιμίας ἐν ταῖς μάχαις ἀφειδοῦσαν αὐτῶν. Idem Plutarchus (*t*) alius atque ab hoc diuerſi Tyrtaei mentionem facit, nempe Τυρταίου τοῦ Μαντινέως, Muſici. Euſtathius praeclare laudat vim Tyrtaei poeticam (*u*): Τοιαῦτα ὁ λόγος δύναται. Τοιοῦτον ἡ ἱστορία καὶ τὸν Τυρταῖον οἶδε ῥήτορα, οἷον ἐρεθίζειν προθύμως ἀποκινδυνεύειν εἰς πόλεμον. Καὶ ὁ ἐντυχὼν ἔπεσι ἐκείνου εἴσεται, ὅπως ἐνθουσιᾷ τῷ εἰς μάχην ἐγερτικῷ. qua quidem laude nihil verius dici poteſt. Porro indicatur noſter poeta ab Harpocratione in *Lex.* Τυρταῖος, Λυκοῦργος ἐν τῷ κατὰ Λεωκράτους· ὁ τῶν ἐλεγειῶν ποιητὴς καὶ αὐλητής. Strabo (*x*) non ſolum teſtatur ducem fuiſſe Tyrtaeum, ſed etiam verſus e poemate deperdito, quod εὐνομία inſcriptum fuit, laudat: ἡνίκα φησὶν αὐτὸς στρατηγῆσαι τὸν πόλεμον τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ γὰρ εἶναι φησὶν ἐκεῖθεν ἐν τῇ ποιήσει ἐλεγεία, ἣν ἐπιγράφουσιν Εὐνομίαν· Huius etiam carminis mentionem facit Ariſtoteles (*y*) Συνέβη δὲ καὶ τοῦτο καὶ Λακεδαίμονι ὑπὸ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλεμον. δῆλον δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τῆς Τυρταίου ποιήσεως

τῆς

(*t*) *de Muſica* p. 1137. (*u*) ad Il. Γ. p. 839. T. II. ed. Polit. (*x*) in *Libr. VIII.* p. 556. (*y*) in L. V. *Polit.* c. 7.

τῆς καλουμένης Εὐνομίας. Meurſius (z) cenſet, opus, quod Εὐνόμια ab Ariſtotele appellatur, eſſe idem quod Πολιτείαν Suidas appellauit. compara quae Seuinus dicit (a).

Maxime vero nomen Tyrtaei celebratum eſt ἐμβατηρίοις illis, quorum rationem clare explicabimus. Pertinet enim res inprimis ad argumentum propoſitum. Quemadmodum Lacedaemonii multis vſi ſunt inſtitutis, quae longe diuerſa eſſent ab aliarum gentium inſtitutis, ita etiam in bello ſingularia multa commiſerunt. Nam et pugnaturi purpureis thoracibus induebantur, ſiue, vt non viderent ſanguinem, quo adſperſi eſſent, ſiue vt terribili colore metum incuterent hoſtibus, et rex ante praelium ſacrificabat Muſis (b). Sic etiam ante praelium in tentorium regis ſui conuocati audiebant carmina Tyrtaei. Luculentus locus eſt apud Lycurgum (c). Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν Ἑλλήνων, ὅτι Τυρταῖον στρατηγὸν ἔλαβον παρὰ τῆς πόλεως, μεθ᾽ οὗ καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν περὶ τοὺς νέους ἐπιμέλειαν συνετάξαντο; οὐ μόνον εἰς τὸν παρόντα κίνδυνον, ἀλλ᾽ εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα βουλευσάμενοι καλῶς. κατέλειπε γὰρ

(z) in *Biblioth. Attic.* p. 1623. in T. X. *Theſ.* *Gronou.* (a) loco cit. p. 238. (b) v. Meurſii *Miſcell. Lacon.* L. II. c. 19. et Cragium de *Rep. Lac. L. III. tab. VI. inſt.* 6. et t. XII. *inſt.* 9. (c) in *orat. contra Leocrat.* c. 28.

γὰρ αὐτοῖς ἐλεγεῖα ποιήσας, ὧν ἀκέοντες παιδεύονται πρὸς ἀνδρεῖαν. καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς οὐδένα λόγον ἔχοντες, περὶ τούτου οὕτω σφόδρα ἐσπουδάκασιν, ὥστε νόμον ἔθεντο, ὅταν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐστρατευόμενοί εἰσι, καλεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν ἀκουσομένες τῶν Τυρταίου ποιημάτων ἅπαντας· νομίζοντες οὕτως ἂν αὐτοὺς μάλιστα πρὸ τῆς πατρίδος ἐθέλειν ἀποθνήσκειν. Huc etiam ſpectat Dio Chryſoſtomus (*d*): μόνοι γὰρ Ὁμήρου μνημονεύουσιν οἱ ποιηταὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ποιήμασι, καὶ ἄλλως μὲν εἰώθασι λέγειν, ἀεὶ δὲ ὁπόταν μέλλωσι μάχεσθαι, παρακελεύονται τοῖς αὐτῶν ὥσπερ τὰ Τυρταίου ἐν Λακεδαίμονι ἐλέγετο. Paullo aliter rem narrat Athenaeus (*e*). Πολεμικοὶ δ' εἰσὶν οἱ Λάκωνες, ὧν καὶ υἱοὶ τὰ ἐμβατήρια μέλη ἀναλαμβάνεσιν, ἅπερ καὶ ἐνόπλια καλεῖται. Καὶ αὐτοὶ δ' οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς πολέμοις τὰ Τυρταίου ποιήματα ἀπομνημονεύοντες ἔνρυθμον κίνησιν ποιοῦνται· Φιλόχορος δὲ φησι κρατήσαντας Λακεδαιμονίους Μεσσηνίων διὰ τὴν Τυρταίου στρατηγίαν ἐν ταῖς στρατίαις ἔθος ποιήσασθαι, ἂν δειπνοποιήσωνται καὶ παιανίσωσιν, ᾄδειν καθ' ἕνα Τυρταίου: κρίνειν δὲ τὸν πολέμαρχον καὶ ἆθλον διδόναι τῷ νικῶντι κρέας. Vnde fortaſſe colligi

(*d*) in *Orat. XXXVI.* p. 440. (*e*) in *Lib. XIV.* p. 630.

ligi poteſt, Lacedaemonios progredientes in hoſtes carmina illa cecinisse. Cui ſententiae etiam fauere videtur locus Thucydidis (*f*). Λακεδαιμόνιοι δὲ καθ' ἑκάστους δὲ, καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσιν αὐτοῖς ὧν ἠπίσταντο τὴν παρακέλευσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς οὖσιν ἐποιοῦντο. Duckerus quidem locum perplexa orationis ſtructura obſcuriſſimum eſſe dicit, mihi vero probatur Hudſoni interpretatio: *Lacedaemonii vero et per ſe ipſos et carminibus ad modos militares factis* (vel *quadam militaris muſicae diſciplina*) *ſe mutuo hortabantur.* Eadem prope habet Cl. Abreſch (*g*) qui ſenſum facit hunc: Lacedaemonios non exſpectaſſe exhortationes ducum ſuorum, verum inter ſe, fortes quippe atque ſtrenuos ſingulos, adiutos animatosque carminibus προτρεπτικοῖς, quae praeclara maiorum facta ipſis in memoriam reuocabant, ſeſe excitaſſe recordatione atque commemoratione rerum geſtarum. Facit etiam ad rem noſtram nota Scholiaſtae: νόμους πολεμικοὺς λέγει τὰ ᾄσματα, ἅπερ ᾖδον οἱ Λακεδαιμόνιοι μέλλοντες μάχεσθαι, ἢ γράφειν (ſed haec lectio certiſſime eſt corrupta, et vnice vera Schol. Caſſ. notante Duckero, lectio: ἦν δὲ προτρεπτικὰ) ἐκάλουν δὲ ἐμβατήρια. ἡ δὲ διάνοια. ἕκαστος τῶν Λακεδαιμονίων αὐτοῖς παρεχε-

(*f*) V, 69. (*g*) in *Dilucidat. Thucyd.* p. 543.

παρεκελεύοντο, ἀγαθοῖς οὖσι, μεμνῆσθαι, ἃ μεμαθήκεσαν καὶ ἠπίςαντο· ἐποίουν δὲ τοῦτο ᾄδοντες. Iam primos tibiarum vſum adhibuiſſe Lacedaemonios atque ad earum cantum greſſus poſuiſſe plures ſcriptores compluribus in locis teſtantur, vt Athenaeus (*b*): Διόπερ καὶ οἱ ἀνδρειότατοι Λακεδαιμόνιοι μετ' αὐλῶν ςρατεύονται: Κρῆτες δὲ μετὰ λύρας κ. λ. Polybius (*i*): οὐδὲ τοὺς παλαιοὺς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν ἐς τὸν πόλεμον ἀντὶ σάλπιγγος εἰκῆ νομιςέον εἰσαγαγεῖν. Maximus Tyrius (*k*): Λυκοῦργος ἐπιτάξας τοῖς νέοις αὐλὸν ἡγεμόνα ἐν ταῖς μάχαις· οἱ δὲ ἐπείθοντο καὶ ἐπολέμουν χοροῦ νόμῳ adde his Lucianum (*l*), Polyaenum (*m*), Aul. Gellium (*n*). Nunc ad ἐμβατήρια redeamus. De iis praeter Heſychium, qui habet: ἐμβατήριον, εἶδος αὐλήματος, Thucydides (*o*): Καὶ μετὰ τοῦτο ἡ ξύνοδος ἦν· Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες, Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμῳ ἐγκαθεςώτων οὐ τοῦ θείου χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προέλθοιεν, καὶ μὴ διασπασθείη αὐτοῖς ἡ τάξις. int. *Argiui quidem eorumque ſocii*

L 2 *magno*

(*b*) L. XIV. c. 6. p. 627. conf. p. 517. et p. 626. (*i*) L. IV. p. 402. (*k*) in *Differt. XXI.* (*l*) *de Saltat.* p. 790. (*m*) in *Stratag.* L. I. c. 10. (*n*) in *Noct. Att. I,* 11. (*o*) L. V. c. 70.

magno impetu iraque concitati ferebantur: Lacedaemonii vero lente ad cantum multorum tibicinum, qui ex lege inter ipsos erant interpositi, non rei diuinae gratia, sed vt ad numerum aequabili gradu incedentes progrederentur et ne acies distraherentur. Sed mihi fere magis placet lectio quorundam librorum *νόμου*, quam ita defendi posse dicit Duckerus, vt vox non pro lege accipiatur, sed pro nomo musico. nam verbum *νόμοι* indicat non solum modulos, siue modos per se sumtos, sed ipsa quoque carmina modulata. vide Proclum (*p*), et consule Dorvillium (*q*), et Burmannum (*r*). Inde coniungenda sunt haec: *ὑπὸ νόμου πολλῶν αὐλητῶν*· etsi hanc significationem etiam retento datiuo *νόμῳ* manere posse Duckerus addat. Atque etiam hanc interpretationem eo confirmari censet, quoniam paullo post Thucydides posuerit *ἐ τοῦ θείου χάριν*, quod Schol. explicat *ὕμνος*· nam *νόμον* esse hymnum deorum. Diligenter et accurate totam rem descripsit Plutarchus (*s*) cuius verba huc transferenda sunt: *ὅλως δὲ ἄν τις ἐπιστήσας τοῖς Λακωνικοῖς ποιήμασιν, ὧν ἔτι καθ' ἡμᾶς ἔνια διεσώζετο, καὶ τοὺς ἐμβατηρίους ῥυθμοὺς ἀναλαβὼν, οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὸν αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις,*

(*p*) apud Photium p. 523. (*q*) in *Vanno Critic.* p. 649.
(*r*) ad Suetonii *Neron.* c. 20. (*s*) in *Lycurg.* p. 53.

πολεμίοις, οὐ κακῶς ἡγήσαιτο καὶ τὸν Τέρπανδρον καὶ τὸν Πίνδαρον τῇ μουσικῇ συνάπτειν. — Καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις προεθύετο ταῖς μούσαις ὁ βασιλεὺς, ἀναμιμνήσκων (ὡς ἔοικε) τῆς παιδείας καὶ τῶν κρίσεων, ἵνα ὡς πρόχειροι παρὰ τὰ δεινὰ καὶ λόγου τινὸς ἀξίας παρέχωσι τὰς πράξεις τῶν μαχομένων. — ἤδη δὲ συντεταγμένης ἅμα τῆς φάλαγγος αὐτῶν καὶ τῶν πολεμίων παρόντων, ὁ βασιλεὺς ἅμα τήν τε χίμαιραν ἐσφαγιάζετο καὶ στεφανοῦσθαι παρήγγελε πᾶσι καὶ τοὺς αὐλητὰς αὐλεῖν ἐκέλευε τὸ καστόρειον μέλος· ἅμα δὲ ἐξῆρχεν ἐμβατηρίου παιᾶνος. ὥστε σεμνὴν ἅμα καὶ καταπληκτικὴν τὴν ὄψιν εἶναι, ῥυθμῷ τε πρὸς τὸν αὐλὸν ἐπιβαινόντων καὶ μήτε διάσπασμα ποιούντων ἐν τῇ φάλαγγι μήτε ταῖς ψυχαῖς θορυβουμένων, ἀλλὰ πράως καὶ ἱλαρῶς ὑπὸ τοῦ μέλους ἀγομένων ἐπὶ τὸν κίνδυνον· Idem alio loco (*t*) καὶ οἱ ἐμβατήριοι δὲ ῥυθμοὶ παρορμητικοὶ πρὸς ἀνδρείαν, καὶ θαῤῥαλεότητα καὶ ὑπερφρόνησιν θανάτου, οἷς ἐχρῶντο ἔν τε χόροις, καὶ πρὸς αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις: alioque (*u*), inquit: πρὸς οὓς (scil. πολεμικοὺς κινδύνους) οἱ μὲν αὐλοῖς ἐχρῶντο, καθάπερ Λακεδαιμόνιοι, παρ᾽ οἷς τὸ καλούμενον Καστόρειον ηὐλεῖτο μέλος, ὁπότε τοῖς πολεμίοις ἐν κόσμῳ προσῄεσαν μαχεσόμενοι. Quod vero ad καστόρειον μέλος attinet,

(*t*) in *Instit. Lacon.* p. 237. (*u*) *de Musica* p. 1140.

attinet, Pollux (*x*), vbi genera modulationum enumerat: *μέλος δέ, Καςόριον μὲν τὸ Λακωνικὸν ἐν μάχαις, ὑπὸ τὸν ἐμβατήριον ῥυθμόν.* quod vertit Kuhnius: *ad rythmum quem vocant ἐμβ.* Idem vero eodem libro (*y*): *ἔνιοι δὲ καὶ ἐμβατηρίους αὐλοὺς ὠνόμαζον τοὺς ἐπὶ τοῖς προσοδίοις.* male interpres: *quibus in itineribus vtuntur*, quod recte Kuhnius reiicit, addens προσόδια cani ad tibiam, dum procedant ad templa, ad aras. copiosius etiam de re agit Seberus (*z*), vbi dicit *προσόδιον* carmen esse ab iis decantari solitum, qui ad Apollinem accesserint. quod luculenter testatur Proclus (*a*), *ἐλέγετο δὲ τὸ προσόδιον, ἐπειδὰν προσίασι τοῖς βωμοῖς ἢ ναοῖς. καὶ ἐν τῷ προσιέναι ᾔδετο πρὸς αὐλόν.* adde Suidam (*b*): Προσόδια *ἀπὸ τῶν προσόδων. οὕτω δὲ ἔλεγον τὰς προσαγομένας τοῖς θεοῖς πομπάς, καὶ* Προσόδια *τὰ εἰς πανηγύρεις θεῶν ποιήματα παρὰ τῶν λυρικῶν λεγόμενα.* consule Casaubonum (*c*) et Spanhemium (*d*). Sed malim ego locum Pollucis explicare: *quibus in ineundo praelio vtuntur.* Hanc interpretationem, nisi fallor, confirmant scriptores, quorum adduximus loca. Nam *προσιέναι* et *πρόσοδος* vsurpan-

(*x*) L. IV. S. 78. (*y*) S. 82. (*z*) ad L. IV. S. 53. p. 373. (*a*) ap. Photium p. 523. (*b*) T. III. p. 202. (*c*) ad Athenaeum, L. XIV. c. 7. p. 902. (*d*) ad *Callimach.* p. 3.

vſurpantur de pugna, quod bene oſtendit Abreſch (*e*): Quare hunc ſenſum etiam huius loci eſſe puto. niſi fortaſſe ἐπὶ ταῖς προσόδοις legere velis, quanquam eandem vim verbo προσόδιον ineſſe credo. Vocabatur vero etiam hoc carminum genus Ἀδώνιον. Heſychius: Ἀδώνιον τὸ παρὰ τοῖς Λάκωσιν αὐληθὲν ἐμβατήριον, ὅπερ ὕστερον παρὰ Λεσβίοις ὠνομάσθη. Dicebatur etiam Meſſeniacum, vt apparet e Mario Victorino (*f*) laudato iam a Meurſio loco mox indicando: *Cuius menſurae eſt hoc quoque metrum, quod Meſſeniacum appellatur, et eſt vt ſupra trimetrum catalecticum in ſyllaba. verum eo diſtat, quod anapaeſtis praecedentibus et ſpondeis ſequentibus habet factas coniugationes et poſtremam ſyllabam breuem. Idem et embaterium dicitur, quod et proprium carmen Lacedaemoniorum. Id in praelio ad incentiuum virium per tibias canunt, incedentes ad pedem ante ipſum pugnae initium.* Sed ſatis de hac re, quam hac occaſione copioſius exponere neque inutile neque iniucundum nobis viſum eſt. Egerunt, verum breuius, neque forte accurate ſatis, de embateriis Meurſius (*g*), et Cragius (*h*), aliique, quos laudat Alberti.

(*e*) in *Diluc. Thucyd.* p. 543. (*f*) de *Art. Grammat.* L. II. p. 2522. (*g*) in *Miſcell. Lacon.* L. II. c. 11. (*h*) *de Rep. Lacedaem. L. III. t. 12. inſt.* 10.

berti (*i*). Apparebit ex his, quae diſputauimus, *ἐμβατήρια* fuiſſe carmina tibia et aſſa voce decantata, ad quorum numerum milites praelium ingreſſuri gradum moderabantur, vt vtar verbis Kuhnii (*k*).

Sed nunc videndum eſt, quae qualiaque fuerint Tyrtaei carmina. Illud, quod primo loco edidimus, ad ea carmina referenda eſſe, quae ante tentorium regis recitabantur a Lacedaemoniis, luculenter teſtari videtur ille Lycurgi locus, quem ſupra attulimus. Statim enim addit: — *ἀποθνήσκειν· χρήσιμον δ' ἐστὶ καὶ τούτων ἀκοῦσαι τῶν ἐλεγείων ἵν' ἐπίστησθε οἷα ποιοῦντες εὐδοκίμουν παρ' ἐκείνοις. Τεθνάμεναι κ. λ.* Reliqua, quae deinceps ſequuntur, an fuerint illa *ἐμβατήρια*, atque cantata a militibus ineuntibus pugnam, haud facile dixerim. Habent illa quidem adhortationes ad fortitudinem atque mortem pro patria ſubire iubent milites, ſed nullus eorum, quos adduximus, ſcriptorum dicit: Tyrtaeum fuiſſe auctorem *ἐμβατηρίων*, illiusque carmina decantata a pugnaturis militibus. Solus Athenaei locus, ſupra laudatus fauere videtur ei, qui, Tyrtaei carmina *ἐμβατήρια* fuiſſe, dicere voluerit. *Καὶ αὐτοὶ δ' οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς πολέμοις, τὰ Τυρταίου ποιήματα*

(*i*) *ad Heſych. p.* 1189. 10. (*k*) ad *Polluc. IV*, 53.

ποιήματα ἀπομνημονεύοντες ἔνρυθμον κίνησιν ποιοῦνται. Verum de his vix poteſt aliquid certi pronunciari. Quanquam ſi illud fragmentum ἄγετ' ὦ, quod etiam a nobis datum eſt, Tyrtaeum auctorem habet, res eſt clara et aperta. anapaeſtis certe compoſita fuiſſe illa ἐμβατήρια putat Valeſius (*l*), interpretatus verba hiſtorici: *Ergo vbi viciſſim contiguae ſe cernerent partes criſtatis galeis coruſci Romani vibrantesque clypeos, velut pedis anapaeſti praecinentibus modulis, lenius procedebant*, vbi etiam ad hoc fragmentum prouocat. Nam Voſſius iudicat (*m*) anapaeſtum inprimis eſſe decorum et maxime virilem. Commode etiam in mentem venit locus Valerii Maximi (*n*): *Eiusdem ciuitatis exercitus non ante ad dimicandum deſcendere ſolebant, quam tibiae concentu et anapaeſtici carminis modulo cohortationis calorem animo traxiſſent, vegeto et crebro ictus ſono ſtrenue hoſtem inuadere admoniti.*

Ex iis vero elegiis, quibus ſummi poetae famam ſibi Tyrtaeus comparauit, quinque tantum aut, vt alii putant, quatuor ad noſtram aetatem peruenerunt, ſeruatae ab antiquis quibusdam ſcriptoribus, quibus magna hoc nomine gratia habenda eſt. Spirant pro-

L 5 fecto

(*l*) ad *Ammian. Marcell.* XXIV. 6. (*m*) de *poemat. cantu et viribus rythmi* p. 6. (*n*) L. II. c. 6.

fecto illa carmina fortem et intrepidum poetae animum, quem concitatos adfectus ita in potestate habuisse sua, vt auditores non solum commoueret cantu, sed accenderet quoque, quis mirabitur, cognita illa vi elocutionis, spiritus magnificentia, sententiarumque, quibus virtus et amor patriae commendatur ciuesque ad pericula subeunda mortemque ipsam pro publica salute contemnendam, excitantur, praestantia? Certe non luculentiori argumento ostendi posse credo, quam vere Longinus dixerit (*o*), summam eloquentiam, quae nos admiratione impleat auferatque quasi, e magno et generoso animo oriri eoque sustentari et ali, quam Tyrtaei carminibus, quorum vis et ardor non, nisi ab illa animi magnitudine, oriri potuit. Nescio quid aliis animi sit. me vero lubenter fateor nunquam ea carmina, licet iam saepius lecta, legere, quin incalescere pectus sentiam, quin mihi videar ipse me maior fieri, deuota liberae morti Spartanorum pectora intueri, immo inter Schwerinos, Winterfeldos, Keithios aliosque summos duces versari atque illos magnarum animarum prodigos pro Friderici M. causa in ferrum ruentes et dulcem pro patria mortem per vulnera pulchra quaerentes contempler. Assurgere mihi altius videor,

(*o*) περὶ ὕψ. sect. IX.

videor, illumque animum cogitatione aſſequi, qui vitam contemnere mortemque appetere fortiſſimos milites iuſſit, qui benigno deorum numine ſuſtentati et Friderici ſpiritu animati ex omni Europa collectis copiis incredibili virtute reſtiterunt ſuoque exemplo docuerunt, Boruſſorum eſſe, aut vincere, aut mori.

Quae cum ita ſint, vehementer dolemus, plurimam praeſtantiſſimorum carminum partem deletam eſſe. nam, quae illis Elegiis addidimus, e libris veterum auctorum collecta, fragmenta et numero pauca ſunt, et magis accendunt, quam minuunt, ſitim deſideriumque reliquorum. Sed eorundem hominum imperitorum ſtultitia, quae, vt

Ξίφος Ἀλκαίοιο, τὸ πολλάκις αἷμα τυράννων
Ἔσπασεν, πάτρης θέσμια ῥυόμενον (*p*),

intueri nunc nequeamus, effecit, procul dubio etiam Tyrtaei carmina nobis eripuit. Quidni enim credamus, ea idem fatum experta eſſe, quod multorum aliorum poetarum carmina miſere oppreſſit? Iuuat rem verbis Ioannis Medicis, qui poſtea Leonis X. nomine inſignitus fuit, commemorare (*q*). *Audiebam*, inquit, *puer ex Demetrio Chalcondyla, Graecarum*

(*p*) ex *Anthol. Gr.* L. I. p. 134. (*q*) locus exſtat in Petr. Alcyonii *de Exilio* L. I. p. 69. ed. Lipſ. adde Ioſ. Barneſium in *vit. Anacr.* ſ. 32. p. 61.

earum rerum peritiſſimo, ſacerdotes Graecos tanta floruiſſe auctoritate apud Caeſares Byzantinos, vt integra illorum gratia, complura de veteribus Graecis poemata combuſſerint, inprimisque ea, vbi amores, turpes luſus et nequitiae amantium continebantur. Atque ita Menandri, Diphili, Apollodori, Philemonis, Alexis fabellas, et Sapphus, Erinnae, Anacreontis, Mimnermi, Bionis, Alcmani, Alcaei carmina intercidiſſe. Tum pro his ſubſtituta Nazianzeni noſtri poemata. Eandem rem etiam Io. Brodaeus memoriae prodidit (*r*): *Epiſcopi et Patriarchae Conſtantinopolitani dicuntur iam pridem Anacreontis libros combuſſiſſe, tantae turpitudinis abolendae gratia.* Nempe non nudius tertius viri ſumme reuerendi flammas ignemque minari inceperunt! Male vero ſit ſacrificulis iſtis, nec inter violas roſasque, ſed mordaces inter vrticas oſſa ineptorum hominum quieſcant! Equidem pro vno Tyrtaeo aut Alcaeo lubenter centum Nazianzenos ſimilesque, quos Apollo totusque Muſarum chorus nunquam amauit, poetas cuicunque conceſſerim. Quis enim contextos ex antiquorum vatum purpura centones lubenter adſpiciat, aut eos quis non ſuis auctoribus relinquat? Hinc autem intelligi poteſt, quomodo factum ſit, vt tot

(*r*) in notis ad *Anthol. Gr.* p. 400.

tot aurea carmina, quorum desiderio tenemur summo, perirent, exspirarentque

Alcaei minaces
Stesichorique graues camoenae.

Iniuria Gothos atque Vandalos tanquam pulcherrimorum monimentorum euersores accusamus: magis pepercit decantata ab omnibus Alarici, Genserici, Ricimeri et Totilae furor aedibus, amphitheatris, thermis, aquae ductibus, circis aeternae vrbis, et luculentiora lenitatis et continentiae exempla ab iis edita sunt, quam vulgo homines putant (*s*). Certe multo crudeliores Totila, humanissimi ingenii viro, fuere Gregorius, cui ob conflatas statuas et euersa monimenta antiqua Sancti cognomen tributum fuit, Pius V. et Sixtus V. qui statuas aedibus Vaticanis eiecerunt aut e turre Capitolina deiici iusserunt. Vtinam vero iis temporibus Benedictus XIV. vixisset, aut Alexander aliquis Albanius Pontifices consilio iuuisset! Haberemus profecto, quare litteris et artibus vehementer gratularemur. Nam diuinis laudibus dignum vtriusque ingenium indicabit posteritas. Ecce vero, pluribus in locis iidem homines similia stuporis atque crudelitatis exempla ediderunt. Neque

(*s*) v. Petr. Angel. Bargaeum *de aedificiorum vrbis Romae euersoribus*, in T. IV. Thes. Graeuiani, p. 1875. sequ.

que enim sodalium mores lubenter relinquunt, nec quod alios audacter conatos esse animaduertunt, illius efficiendi spem cupiditatemque vulgo abiiciunt. Ita etiam in septentrionis regionibus praua monachorum stultitia multa Scaldorum carmina antiquitatisque multa monimenta perdidit deleuitque, quibus aegre caremus. Ne cuiquam iniuriam fecisse videamur, rem narrabimus verbis Bircherodii (*t*): *Postquam stabilita fuerat*, inquit, *religio et ab imminuta iam ethnicorum factione sibi amplius nil timere habebant monachi, maiori mox zelo hi, vel cacozelia potius, quicquid veteris erat alicubi monumenti in lapidibus, corticibus, asseribus lignis aut metallis sollicito euerterunt, deleuerunt et in nihilum penitus redegerunt: totam etiam linguam septentrionalium, immo omnem scripturam ruricam, litteras et characteres mera incantamenta et veneficia existimabant, non nisi rogis et cloacis digna: et sic perierunt antiquorum heroum gesta, poemata priscorum seculorum decantatissima, imo ipsa antiquae linguae maiestas plurima, innocua licet omnia, et nunc, si darentur, cimelia, venerandae antiquitatis eximia.* Eadem fraude deceptus et Romani sacrificuli, Syluestri,

(*t*) in diss. *de causis deperd. apud septentr. antiquit.* in *Biblioth. Danic.* T. IV. p. 389. conf. Loccenium in *Antiqu. Sueo-Goth.* L. c. 14.

ſtri, clamoribus et obeſorum monachorum nugis adductus rex, Olaus Skotkonung, veterum ſeptentrionis poetarum carmina combuſſit (*u*), quibus impia venena contineri ſibi perſuaderi paſſus erat. Tam inſanos errores tam foedam barbariem gignit ſuperſtitio, vbi ſemel oppreſſit animos hominum eorumque imbecillitatem occupauit!

Triſtius haud illa monſtrum, nec ſaeuior vlla
Peſtis et ira Deûm Stygiis ſeſe extulit vndis.

Nec illi ſatis fuit Chriſtianorum abuti credulitate, quam nunquam non ſacerdotum calliditas aluit, fouit et auxit. Amuratum quoque IV. odio erga Chriſtianos inflammatum ſuperſtitem Graecorum Imperatorum, quae Conſtantinopoli erat, bibliothecam flammis deleuiſſe Seuinus narrat (*x*), qui librorum antiquorum conquirendorum cauſſa Orientis regiones adiit. Hinc igitur, quae fuerit fundi noſtri calamitas, apparet: hinc a ſuperſtitione, fraude et crudelitate ſacerdotum, ſtultitia ſolebis regumque plebis ſimilium tot optimorum librorum, tot praeclarorum monimentorum iacturam, quam nos feciſſe nunquam obliuiſcemur, repetendam eſſe, hac luce clarius eſt. Nos pleni indignatione oculos ab his ro-

gis

(*u*) v. Törnerum *de poeſi Scaldorum* c. 8. (*x*) dans *l'hiſtoire de l'Academie des Inſcriptions.* T. IV. diu. XLIII.

gis flammisque auertimus et ad alia progredimur. Nam querelis nihil effici quis non videt? Vtamur potius iis, quae fortunae indulgentia nobis reliquit. Nos certe ſtudioſe veterum auctorum libros excuſſimus, quique Tyrtaei nomen praeferrent, verſus collegimus. Qua de opera noſtra vt eo melius iudicari poſſit, addemus breuem de editionibus Tyrtaei diſputationem.

Separatim, quantum equidem ſcio, nunquam Tyrtaei carmina prodierunt, niſi nuper in Anglia. Antea ea addita ſemper fuerunt aliis. In eiusmodi igitur poetarum complurium collectionibus indagandis fateor me non paruam operam poſuiſſe, licet non ſemel fruſtra, ſiue fati, ſiue hominum culpa id acciderit. Laetatus ſum tamen vehementer, me, carminum horum exemplum officinae exprimendum tradentem, incidiſſe in editionem Hymnorum Callimachi Frobenianam, a Matth. Aurogallo, vt in praefatione narrat Sigismundus Gelenius, a. 1532. quaternis adornatam, atque etiam nuper conſultam ab Erneſtio, Theologo Lipſienſi, qui in praefatione Callimachi eius mentionem fecit honorificam. Callimachi enim hymnos excipiunt Γνῶμαι ἐκ διαφόρων ποιητῶν φιλοσόφων τε καὶ ῥητόρων συλλεγεῖσαι: inter quas Gnomas etiam Elegiae Tyrtaei noſtri

ſtri p. 219. apparent. Non memini aut viſam a me eſſe aut commemoratam a quoquam antiquiorem Tyrtaei editionem. Quae vero illam ſequitur, debetur, cui tot alia debet Germania noſtra, quemque *florem Germaniae ſuae, immo vniuerſae adeo Europae ornamentum* merito appellat I. Douſa (*y*), Ioachimo Camerario: quam licet oculis nunquam vſurpare licuerit, indicari tamen recordamur a copioſiſſimae doctrinae viro, Io. Alb. Fabricio (*z*). Commemoratur enim ab eo libellus, qui Tubingae apud Morhardum quaternis a. 1542. prodiit, hoc titulo inſignitus: *Oratio ſenatoria de bello Turcico κατὰ προσωποποιΐαν: item* Tyrtaei *carmina παραινετικὰ et alia nonnulla.* Alter libellus octonis editus Baſileae a. 1550. atque paulo poſt a. 1555. ibi repetitus hunc titulum praefert: *Libellus Scholaſticus, vtilis et valde bonus, quo continentur Theognidis praecepta, Pythagorae verſus aurei, Phocylidae praecepta, Solonis*, Tyrtaei, *Simonidis, Callimachi, quaedam carmina collecta et Graecis commentariis explicata a Ioach. Camerario.* Hunc libellum idem Fabricius narrat recuſum eſſe Lipſiae, cum notis Wolfgangi Seberi,

(*y*) in *Plautin. Explic.* p. 114. (*z*) in *Biblioth. Gr. Vol. XIII. p.* 513. *et p.* 516.

Seberi, sumtu Thomae Schureri, a. 1620. Aegre si me his libellis caruisse dixerim, facile mihi quemque fidem habiturum esse credo. Eo lubentius accepi alium, qui mihi in hac vrbe oblatus est, ignotum mihi illum antea, certe numquam visum. Titulus libelli est: *Theognidis*, *Pythagorae*, *Phocylidis*, Tyrtaei, *Solonis et aliorum poemata Graeca: item Homeri pugna ranarum et murium*, *singula*, *vt lector eruditus et candidus fatebitur*, *accurate et perspicue reddita carmine Latino a M. Hieronymo Osio Turingo P. L. — Vitebergae*, *exc. Laurentius Suenk 1562. 8.* Nostri poetae carmina inde a p. 56. exhibentur. Eodem, quo hic libellus prodiit, tempore bene meruit de Tyrtaeo *Iacobus Hertelius*, Curiensis, qui *Theognidis sententiis elegiacis*, praeter aliorum, quorum lectionem iuuentuti vtilem fore credidit, poetarum carmina, Elegias quoque Tyrtaei addidit. Quantum equidem scio, primum hic libellus prodiit Basileae a. 1561. sed fuit deinde recusus, a Io. Crispino Geneuae a. 1569. et 1584. et saepe alias. In manibus habuimus eas editiones, quae Basileae, in officina Oporiniana, a. 1572. Lipsiae a. 1576. a Io. Rhamba, ibidem apud haeredes Georgii Defneri a. 1587. eademque in vrbe ab Abrahamo Lambergo, Helmstadii, a Iac. Mullero a. 1668. et

Wratis-

Wratislauiae a. 1692. fuerunt adornatae (*a*). Ni fallor, ſaepius etiam eo ſeculo hic libellus fuit editus. Tantum erat eo tempore Graecarum litterarum ſtudium, quarum ſcientia facile ſe nunc carere putat Franciae elegantiis plena et beata Germania! Hertelio addimus virum immortaliter de bonis litteris meritum, Henricum Stephanum. Euoluimus enim illud ſummo chartarum nitore reliquoque magnifico habitu apparatum opus, quod *Poetas Graecos principes heroici carminis* continet. Prodiiſſe illud a. 1566. notum eſt. Habet vero illud praeter alia p. 473. Tyrtaei carmina. Idem Stephanus non multo poſt eandem laudabilem operam Graecis litteris praeſtitit. Nam in editione Theocriti, quam a. 1579. forma minima dedit, vt Solonis et aliorum, ita etiam p. 19. Tyrtaei verſus propoſuit. Quam quidem editionem animaduertimus in omnibus conuenire cum illa prima Stephaniana. Ex aliis libris cognoui, in *Collectione Carminum IX. illuſtrium Foeminarum*, quae Antwerpiae *cum ſcholiis Fuluii Vrſini* a. 1568. prodiit, apparere Tyrtaei elegias. Librum, diu multumque, atque etiam iis in locis quaeſitum, vbi omnia plena rariſſimis libris eſſe famae credideram, nanciſci nunquam potui. Nempe hic eſt ille liber,

M 2 quem,

(*a*) conf. Fabricium in *Bibl. Gr.* L. II. c. XI. p. 448.

quem, vt Io. Christ. Wolfius (*b*) scribit, *pridem Philologiae amantes auidissime emerunt et in Gallia, Anglia, Belgione, si quando in auctionibus publicis vel in tabernis librariis se offerret, immenso sane pretio sibi comparare libenter voluerunt.* Mox tamen cognita querela Wesselingii (*c*), qui *sibi non licuisse librum videre, licet studiosissime quaesiuerit*, dicit, paullum me erexit illa cogitatio, et, si fas est dicere, recreauit: non me solum praeclaro libro carere, atque fuisse etiam in iis regionibus, vbi viri docti maius antiquis libris pretium statuunt, qui frustra illius videndae copiam sibi fieri optarent. Multorum in manibus est Lectii *Corpus Poetarum Graecorum*, quod Geneuae, a. 1606. prodiit. In eo p. 730. Tyrtaei elegiae exhibentur, procul dubio e Stephaniana editione expressae. Sequuntur Rodulphi Wintertoni, de quo habet quaedam Fabricius (*d*), *Poetae Graeci minores*, editi Cantabrigiae a. 1684. inter quos noster quoque p. 433. locum obtinuit. Intelleximus Wintertonum secutum esse auctoritatem Stephanianam, quemadmodum etiam ipse fatetur. Denique nacti sumus *Selecta* illa carmina e Graecis poetis, quae *in vsum Regiae Scholae Etonensis* prodierunt Etonae,

(*b*) in praefat. *ad fragmenta Sapphus.* (*c*) ad *Diodor. Sic.* T. I. p. 412. (*d*) in *B. Gr.* L. II. c. 11. S. 13. p. 455.

nae, a. 1755. et repetita ibidem sunt a. 1762. Vtraque editio habet Elegias Tyrtaei, licet omissis aliquot versibus: illa p. 112. haec p. 161. De noua Tyrtaei editione, quam Anglia nuper nobis donauit, dicemus paullo post. Sunt enim quaedam addenda de versionibus Tyrtaei.

In Latinum sermonem Tyrtaeum transtulisse Camerarium, docuit me Fabricius, vbi libelli huius titulus datur: *Praecepta morum ac vitae puerili aetate accommodata* etc. in titulo etiam commemoratur: *Expositio versuum Solonis, Tyrtaei, Latine.* dicitur hic liber prodiisse Basileae, apud Rob. Winterum a. 1541. saepiusque recusus est. Sed, vt fit, eiusmodi libelli, qui olim iuuentutis manibus terebantur, raro nunc reperiuntur. Sed poeticam Camerarii versionem inseruit Thom. Crenius collectioni librorum de Eruditione comparanda, p. 2112. (Lugd. Bat. 1699.) Versionem metricam addidit suae editioni etiam Osius, sed quae non magis vim atque Tyrtaei spiritum refert, quam illa Claudii Monselli, Hertelianae editioni adiecta. Dedimus in animaduersionibus nostris aliquot exempla, vnde luculenter patebit, frustra in locis difficilioribus nos has versiones consuluisse. In reliquis languent, nec, quod animum lectoris mouere possit, habent. Tertiae Elegiae Οὔτ' ἂν

μνησαίμην etc. Anglicanam versionem reperi sub titulo: *From the Greek of Tyrtaeus on Valour by James Ward* in libro, qui Londini prodiit a. 1724. *Miscellaneous Poems Original and translated by several Hands, published by Mr. Concanen.* p. 352. Quanquam fere nescio an versio ea dicenda sit, in qua libere ingenio suo indulsit auctor, vt vel initium carminis docet:

How vain his Boasting and how poor his Claim
To present Glory, or to future Fame,
Whose little Mind does all its Merit place
In Wrestling well, or Swiftness in the Race &c.

Ante aliquot annos cum versione metrica noua prodiit in Anglia Tyrtaei editio. Titulus libelli est: *Elegies of Tyrtæus, translated into English Verse; with notes and the original text. — London, Printed for Tho. Payne. 1761.* In praefatione quaedam occurrunt de vita Tyrtaei, quae nemo ignorat: tum ii refutantur, qui Tyrtaeum carminum suorum vi tantum in animis militum ardorem excitare potuisse negent. Quod attinet ad animaduersiones, nihil illae habent, quod magni momenti aut vulgo ignotum sit. Interpretem Tyrtaei carmina intellexisse facile credo, sed eorum tamen vim imminutam esse existimo nimis verbosa Graecarum sententiarum interpretatione. Quod vt cuiuis pateat, totum carmen tertium adscribemus, praesertim cum in Germania libellus ille Anglicanus vix

vix obuius ſit. Nec inuiti, qui his litteris delectantur, Graeca cum Anglicanis comparabunt.

I would not praiſe the Man, his Deeds rehearſe,
Nor e'en make Mention of his Name in Verſe,
That's fam'd for mighty Feats in Wreſtling ſhewn,
Or for the Prizes that his ſpeed has won.
Not tho' he equal to the Cyclops *riſe.*
In nervous Limbs, and huge Gigantic Size;
Not tho' he Spring ſo nimbly o'er the Field;
That vanquiſh'd Boreas *to his Swiftneſs yield;*
Tho' he ſurpaſs Tithonus' *graceful Mien,*
In juſt Proportion, and in Look ſerene:
Tho' he poſſeſs of Wealth a larger Store.
Than Phrygian Midas, *or than* Cinyras *more;*
Or tho' a Monarch he more Sceptres hold
Than mighty Pelops *bore in Times of old;*
Tho' on his Lips yet ſweeter Accents hung
Than flow'd perſuaſive from Adraſtus' *Tongue;*
With ev'ry Virtue tho' completely bleſt,
If Valour add not Luſtre to the reſt.

For *none can boaſt a brave and valiant Heart,*
And in the Fight maintain a Hero's Part,
Unleſs he fearleſs, and intrepid bear
To view a bloody Carnage of the War;
And with impatient Fury burn to cloſe
And Foot to Foot attack his ruſhing Foes.
This is a Man's beſt, greateſt, nobleſt Praiſe,
And ſhall to Youth immortal Glory raiſe.

True is that Soldier, faithful to defend
His Country's Cauſe, his People's common Friend,
Himſelf who hazards Life, and ſtanding nigh
Exhorts his Comrade that he bravely die.
This, this is he can boaſt a valiant Heart,
And in the Fight maintain a Hero's Part.

Himſelf *he turns th'embattled Foe to Flight,*
And ſtems the Torrent of th'unequal Fight.
Ennobling Friends, Houſe, Parents, as he dies,
Soon'midſt the firſt a breathleſs Corſe he lies;
With many a glorious Wound transfix'd before,
His Shield, and Breaſt-plate ſtain'd with flowing Gore.
The Aged mourn, the Youth their Joys forego,
And all the City join the common Woe.
His Children's Children, and thoſe yet to come
Shall reap freſh Honours from their Parent's Tomb.
What, tho' his Aſhes lie entomb'd? His Name
Shall gain unbounded, and eternal Fame,
Who, in his Children's and his Country's Right,
Exerts his utmoſt Efforts in the Fight;
Maintains his Stand with Honour, joins the Strife,
And to dread Marſ's *Fury yields his Life.*

But *ſhould not Death, involv'd in endleſs Night*
Snatch him for ever from the Realms of Light;
Should he, ſucceſsful in his bloody Foils,
Return in Triumph, crown'd with glorious Spoils
To him both Young and Old due Honours pay,
And endleſs Pleaſures bleſs his lateſt Day.

What

What Time he ranks the aged Sires among,
He's ſtill diſtinguished from th'ignoble Throng,
'Gainſt him no Villain harbours envious Rage,
Juſtice, and Fear of Shame protect his Age.
And when the Senate in full Council meet,
To him all Orders riſing from their Seat.

O! then let all to this high Summit ſoar
Of Valour, nor abate the Thirſt of War.

Anglicanam verſionem excipiat Gallica, nuper admodum adornata. Prodiit enim, Londini, vt titulus habet, ſed Pariſiis, vt rumor fert, a. 1764. liber: *Theatre & œuvres diverſes de M. de Sivry:* in quo libro p. 327-338. Tyrtaei Elegiae reliquorum poetarum carminibus additae ſunt. Equidem ingenue fatebor, quid de hac interpretatione ſentiam. Niſi auctor me credere iuſſiſſet, Tyrtaei hos verſus eſſe, nunquam hos Gallicos verſus e Graecis Tyrtaei expreſſos eſſe credidiſſem. Tanta et ſententiarum permutatio facta eſt, et ſermonis differentia vbique apparet. Ne ſine cauſa Gallicum poetam, qui ſibi non parum ſapere videtur et fere ſublimi vertice ſidera tangere, reprehendiſſe videar, eiusdem carminis verſionem addam, quod modo Anglicano ſermone expreſſum legimus

La gloire des Heros n'eſt point dans leur beauté:
Dans la grace du corps, ni dans l'agilité.

Qu'importe à des Guerriers ce frivole avantage?
Que sont tous ces trésors sans celui du Courage?
Sans lui que seriez-vous; fussiez-vous à ce prix
Plus riches que Crésus & plus beaux qu'Adonis?
Du Dieu même du Pinde eussiez vous l'eloquence
Et tous les Dons ensemble, excepté la Vaillance,
Vous ne moissonnerez que de frêles lauriers,
Stériles prix du Foible, & jeux des vrais Guerriers.
Aux seuls champs de Bellone un grand cœur se signale:
Qu'il est beau qu'un mortel aux Dieux même s'egale!
Qu'il est beau de le voir par un sublime effort
Se faire une vertu de mépriser la mort!
C'est au sein du Péril qu'il cherche la Victoire,
C'est par-lá qu'il remporte une immortelle gloire;
Sa mémoire craint peu l'ombre du Monument:
Défenseur de l'Etat il en est l'ornement.
Son bras est invincible & son cœur sans reproche,
Ses plus fiers ennemis tremblent à son approche;
Les plus audacieux expirent sous ses coups:
De ses nobles succès Mars lui même est jaloux.
Il paroit, il triomphe, il met seul tout en fuite,
Les siens sont sûrs de vaincre en marchant à sa suite.
Le bras de cet Alcide est leur plus sûr rempart:
Et souvent au milieu du plus affreux hazard
Sa voix qui du succès est l'assuré présage,
Sçait aux moins généreux inspirer le courage.
Qui pourra soutenir son choc impétueux!
C'est un foudre vengeur envoyé par les Dieux.
Lui-même d'un grand Peuple est le Dieu tutélaire,
Il combat pour ses Rois, sa Patrie, & son Pere.

Et

Et s'il faut, que du Sort les rigoureuſes loix
En terminant Ses jours terminent ſes exploits,
S'il faut qu'au coup fatal ſa grande ame ſuccombe,
Sa gloire et nos regrets le ſuivent ſous la Tombe.

Cuius quidem interpretationis leuitatem et ineptia qui clarius intelligere cupiat, cum ea comparabit illam, quam Germania accepit. Quis enim ignorat Weiſſium noſtrum, in quo Sophoclis cothurnum Euripidisque grauitatem ita miramur, vt eundem ad luſus venuſtiſſimos et blandos amores deſcendentem amemus, quem amorem dulcedo quoque morum et ſuauitas atque φιλανθρωπία viri iucundiſſima auget, pulcherrimam Tyrtaei interpretationem edidiſſe? Certe, in verſibus Theotiſcis eadem vis apparet, eadem verborum grauitas, eadem ingenii praeſtantia, quae Graeco poetae omnium laudem conciliauit, atque habere credo patriam noſtram interpretationem, quam optimis omnium nationum iure opponat. Quare non potui non eandem interpretationem huic editioni addere, eamque a nemine illubenter lectum iri mihi perſuaſi. Hactenus de editionibus et interpretationibus noſtri poetae.

Vnum reſtat, quod tamen attingere tantum iuuat. Fieri facile potuit, vt ignoraremus editiones quasdam noſtri poetae. quis enim aut omnes libros vidit aut

viſos

viſos recordatur? Haec igitur res ne nobis inuidiae ſit. At quidni, dixerit aliquis, ex iis fontibus hauſiſti, quibus multo auidius magisque, quam fonte Caballino, labra proluunt clariſſimi, ampliſſimi, excellentiſſimi, celeberrimi, atque, ſi placet, reuerendi etiam viri. Noui, o bone, et audiui. Sed mehercle! non potui. Ah! iterum dico, non potui. Nam ſiue ſocordia quadam et pigritia, ſiue malacia ſtomachi faſtidientis has dapes, piget taedetque in bibliothecarum catalogis compilandis eandem oſtendere ſapientiam, qua alios ſibi ſuaeque famae conſulere aiunt. Vtantur, quibus volupe eſt, quibus vtile videtur, Pandora illa Bunauiana, qua in lucem prolata optimeque inſtructa praeclare meritus eſt Frankius de tot pauperculis miſellisque, qui niſi his fluminibus hortulos ſuos irrigarent, contabeſcerent profecto et perirent. Verum, vt iam dixi, ego hoſce fontes non magis amo, quam illum Pitiſci, e

— quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis.

Nunc deſinamus. Nomine magni Pitiſci poſito diſputatio noſtra

EXPLICIT FELICITER.

DISSER-

DISSERTATIO
ALTERA
DE
CARMINIBVS BELLICIS
QVORVNDAM POPVLORVM.

Quomodo factum fit, vt priori differtationi, qua de vita Tyrtaei expofuimus, adiiceremus alteram de carminibus bellicis quorundam populorum, facile intelligent ii, qui argumentum carminum Tyrtaei cognitum habeant, quique, quem vfum illa praeftiterint Lacedaemoniis, recordentur. Illis enim lectis et confiderata mirabili eorundem vi, cupido animum inceffit, quid reliqui populi egerint, cognofcendi eaque carmina, quibus in praeliis ineundis vfi funt, aut quae originem fuam bellis debent, comparandi cum elegiis Graeci poetae. Peruagati vero animo fumus complures regiones, atque vbi inueniremus quidquam, quod huc pertinere crederemus, ftatim illud arripuimus atque addidimus

reliquis.

reliquis. Hac igitur ratione quantum collegiſſe nobis licuerit de carminibus, quorum et origo et materia a bellis et praeliis repetenda eſt, ex iis apparebit, quae attexemus.

Atque primum quidem dicamus de Graecis, quos ante pugnam legimus carmen decantaſſe, quod dicitur Παιάν. Paeanes proprie erant hymni Apollini dicati atque ob auertendam calamitatem aliquam cantabantur. Παιὰν μὲν ὕμνος ἐστιν εἰς Ἀπόλλωνα ἐπὶ παύσει λοιμοῦ καὶ πολέμου, πολλάκις δὲ καὶ προσδοκωμένου δεινοῦ (*a*). Nam, vt notum eſt, Apollo quoque ipſe Paean dictus eſt (*b*). Deinde pertinuerunt etiam carmina huius nominis ad alios Deos, ad Neptunum, Aeſculapium, Latonam, Dianam, Caſtorem et Pollucem: immo adulatio hominum ipſi mortalium generi paeanas dicauit. Copioſe haec omnia explicuerunt, qui hoc carminum genus ſibi explicandum ſumſerunt, Caſaubonus (*c*), Henr. Valeſius (*d*), Menagius (*e*), Cuperus (*f*), Ant. van Dale (*g*), alii, quos Duckerus laudat (*h*), quibus addere

(*a*) *Schol. Ariſtoph. ad Plutum*, 636. (*b*) v. Polluc. in *Onomaſt.* L. VI. c. 1, 33. (*c*) ad *Athenaeum* L. XV. c. 16. p. 984. (*d*) ad *Harpocrat.* p. 286. (*e*) ad *Diogen. Laert.* p. 188. (*f*) in *Obſeruat.* I, 1. (*g*) in *Diſſertat. ad Antiqu. et Marm.* VII, 3. p. 566. (*h*) ad *Thucydid.* I, 50.

addere potes Io. Albin. Kriesium (*i*). Sed nos tantum hoc loco de illo Paeane agemus, qui ante Praelium Marti canebatur praelioque commisso Apollini. Pertinent huc inprimis verba Graeci Scholiastae (*k*): δύω παιᾶνες ἦσαν· ἐνυάλιος, ὅτε ἦρχον, ὃς καὶ πρὸ τῆς μάχης ἐγίγνετο, καὶ ἕτερος, ὅτε ἐνίκων. Idem alio loco (*l*) δύω παιᾶνας ᾖδον οἱ Ἕλληνες πρὸ μὲν τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι. vtrumque locum descripsit Suidas (*m*), vt iam Kusterus obseruauit. Alter igitur hymnus ἐνυάλιος dicebatur, Marti ante pugnam sacratus, eoque et victoriam orabant et militum fortitudinem excitare studebant. Xenophon memoriae prodidit (*n*): — καὶ ἦν μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ — ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς ἤδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. μετὰ δὲ τοῦτο τῷ Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν καὶ ἐξανίσταται ὁ Κῦρος καὶ — αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυεν. quae fere omnia descripsit Zonaras (*o*). consule de hoc argumento Rittershusium (*p*). Idem Xenophon ante pugnam Cyrum

(*i*) *de hymnis veterum, maxime Graecorum*, disput. Praef. Gesnero, Gottingae, 1742. (*k*) ad *Thucyd.* IV, 43, 68. (*l*) I, 50, 60. (*m*) in T. III. p. 68. (*n*) in *Cyropaed.* L. VII. p. 176. (*o*) in *Annal.* L. III. p. 160. ed. Paris. (*p*) ad *Oppian. Halieut.* V, 294.

Cyrum Castori et Polluci hymnum cecinisse scribit (*q*). ἐπεὶ δὲ πάλιν ἧκε τὸ σύνθημα ἀνταποδιδόμενον. ἐξῆρχεν αὖ Διοσκύροις (sed alii legere malunt: αὖ ὁ Κῦρος non sine causa) παιᾶνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεοσεβῶς πάντες συνεπήχησαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἐπεὶ δὲ ὁ παιὰν ἐγίνετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι φαιδροὶ κ. λ. Paeanis vero post pugnam cantati mentionem facit idem (*r*): ὡς ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ σπείσαντες καὶ παιανίσαντες καὶ φυλακὰς κατασκευασάμενοι κατέδαρθον.

Contra aliorum populorum erat ingens tumultus et inconditus clamor, quique lugubre aliquid habebat terroremque poterat hostibus iniicere. Alii enim scuta hastis allidebant armorumque strepitu horrorem concitare studebant, vt de Gallis memoriae prodidit Diodorus Siculus (*s*) atque de aliis alii scriptores commemorant, quorum testimonia collegerunt Spanhemius (*t*), Iac. Gronouius (*u*) et Georg. D'Arnaud (*x*). Alii sublato clamore ingenti in hostes irruebant. Curtius (*y*) Persas *truci* et *incondito clamore* pugnam iniuisse scribit. Apud Romanos eundem

(*q*) in *Cyropaed.* L. III. p. 85. (*r*) in *Histor. Gr.* L. VII. p. 629. (*s*) L. V. p. 352. (*t*) ad *Callimach. H. in Del.* v. 136. (*u*) ad *Arrian. Exp. Alex.* I, 6. p. 14. (*x*) in *Specim. Animadu. Critic.* c. 13. p. 74. (*y*) L. III. c. 10. 1.

dem morem obtinuiſſe Liuius multis locis teſtatur. *Clamor*, inquit (z), *indicium primum fuit, quo res inclinatura eſſet. Excitatior crebriorque ab hoſte ſublatus, ab Romanis diſſonus, impar, ſegnis, ſaepe iteratus incerto clamore prodidit pauorem animi.* Alio loco (*a*): *praelium non ſolito modo clamore ac tumultu eſt coeptum, ſed ad alium virorum, equorum, armorumque ſonum diſpoſita in muris Campanorum imbellis multitudo tantum cum aeris crepitu, qualis in defectu lunae ſilenti nocte cieri ſolet, edidit clamorem, vt auerteret etiam pugnantium animos.* Addamus locum Caeſaris (*b*): *neque fruſtra antiquitus inſtitutum eſt, vt ſigna vndique concinerent, clamoremque vniuerſi tollerent, quibus rebus et hoſtes terreri et ſuos incitari exiſtimauerunt.*

Germanos praelium ineuntes clamaſſe oſtendit Cluuerus (*c*). Maxime vero huc pertinet locus Taciti (*d*). Nam vt Ammianus Marcellinus de Gothis ſcribit (*e*): *Et Romani quidem voce vndique Martia concinentes, a minore ſolita ad maiorem protolli, quam gentilitate appellant barritum, vires va-*

 lidius

(z) IV, 37, 9. (*a*) XXVI, 5, 9. add. III, 62. 4. (*b*) *de Bell. Ciu.* III, 92. add. *Ammian. Marcell.* XVI, 12. *Vegetium*, III, 18. ibique Stewechium p. 204. (*c*) in *Germ. Antiqu.* L. I. c. 51. (*d*) *de morib. Germ.* c. 3. add. *Drakenborch.* ad *Sil. It.* X, 230. (*e*) L. XXXI, c. 7.

lidius erigebant: Barbari vero maiorum laudes clamoribus stridebant inconditis: interque varios sermonis dissoni strepitus leuiora praelia tentabantur, ita de Germanis Tacitus: *Fuisse apud eos et Herculem memorant, primumque omnium virorum fortium ituri in praelia canunt. Sunt illis haec quoque carmina, quorum relatu, quem* Barditum *vocant accendunt animos futuraeque pugnae fortunam ipso cantu augurantur. Nec tam voces illae, quam virtutis concentus videntur. affectatur praecipue asperitas soni et fractum murmur obiectis ad os scutis, quo plenior et grauior vox repercussa intumescat.* Herculem ad pugnam ineuntibus Germanis celebratum fuisse negat Georg. Christ. Gebauerus (*f*), qui peregrino Deorum cultu eos imbutos fuisse negat, nescio an firmis vbique argumentis vsus, potiusque heroa aliquem Herculi non absimilem, virorum fortium primum, illos cantasse putat. De Barditu vellem exstaret Ern. Casim. Wasserbachii libellus, cui hunc titulum impositum fuisse in indice librorum Francofurtensi (nam ipse eum non vidit) narrat Wagenseilius in litteris ad Cuperum datis (*g*): *De Bardis ac Barditu,*

(*f*) in *Vestigiis Iur. Germ. antiquiss. in C. Corn. Tac. Germania obuiis* Differt. XXII. p. 854. (*g*) in Poleni *Supplem. Thes. Gron. et Graev.* T. IV. p. 24.

Barditu, siue antiquis carminibus ac cantilenis veterum Germanorum dissertatio, cui iunctus est de S. Annone Colon. Archiep. vetustissimus omnium Germanorum rhythmus et monumentum. Sed videtur ille liber nunquam editus fuisse (*h*). Nos ad recentiora tempora pergimus. Christianis Imperatoribus aliud institutum placuit. Nam antequam e castris quisquam contra hostes egrediebatur, dux exercitus caeterique praefecti formulam Κύριε ἐλέησον (*i*), acclamabant: castris copiis egredientibus, ter quaeque eorum pars vociferabatur: *Deus nobiscum!* tum seruabant silentium, donec manum cum hostibus conferebant. Nunc enim clamorem maxime a tergo positi, cum ad terrendos hostes, tum ad excitandos suos, tollebant. Quae omnia docte more suo et copiose exposuit Spanhemius (*k*). Quod autem ad illam formulam Κύριε ἐλέησον attinet, antiquos quoque Noruegos ea vsos praelia orditos esse et Erlingum Scacchium cum Comite Sigundo dimicaturum suis praecepisse legimus (*l*),

 vt

(*h*) v. Io. Ioach. Schwabium *de Semnotheis veterum Germanorum Philosophis.* p. 8. (*i*) conf. *Bonam in Rer. Liturg.* II. c. 4. Vossium de *Theol. Gentil.* L. I. c. 2. 3. et Matth. Brouerium de Niedek *de populor. veter. ac recentior. adorationibus* p. 31. (*k*) ad *Iulian. Imp.* Or. I. p. 233. add. Io. Alstorphium in *Occupat. Tuscul.* L. II. p. 55. (*l*) vid. Dolmerum ad *Hird-Skraan*, *s. Ius Aulicum antiquum Noruegic.* p. 51. et p. 413. (ed. Hafn. 1673.)

vt eam alte pronunciarent ſimulque clypeos pulſarent. Vſi ea quoque ſunt Germani, maiores noſtri. Engelhuſius de praelio cum Hunnis a. 934. commiſſo narrat (*m*): *Bellum incipitur: ex parte Chriſtianorum* Kyrie eleiſon *dicitur: ex parte aliorum turpis ac Diabolica vox* hin, hin, hin, *auditur.* Eosdem Germanos et Francos Chriſtiana ſacra amplexos vſurpaſſe formulam *Alleluia!* patet ex narratione Bedae (*n*): *Tunc ſubito Germanus ſignifer vniuerſos admonet et praedicat, vt voci ſuae vni clamore reſpondeant, ſecurisque hoſtibus, qui ſe inſperatos adeſſe conſiderent, Alleluia! tertio repetitum ſacerdotes exclamabant. Sequitur vna vox omnium, et elatum clamorem repercuſſo aere montium concluſa multiplicant.* Schilterus etiam (*o*) oſtendit, maiores noſtros in praelium ituros carmen *Gloria in excelſis Deo!* cantaſſe.

Graeca, ni fallor, eccleſia certos hymnos habuiſſe videtur, quibus vterentur milites aut in praelio ineundo, aut in caſtris. Vidi certe in *Catalogo codicum MSt. bibliothecae Bernenſis* (*p*) cui vtinam multos haberemus ſimiles, eadem diligentia elegantiaque confectos,

(*m*) in *Chronico* p. 1073. in T. II. *Scriptor. Brunsv. Leibnit.* (*n*) in L. I. *Eccleſ. Hiſt. Anglic.* c. 20. (*o*) in libro infra laudando p. 17. (*p*) p. 600.

cónfectos, a V. Cl. Io. Rod. Sinnero memorari, *Syllogen Tacticorum Leonis Imperatoris, cui operi finem imponunt Hymni militares quibus iste titulus:* Ἀκολȣθία ψαλλομένα ἐπὶ κατευωδώσει καὶ συμμαχία ϛρατȣ̃ εις τε τον κν ἡμῶν ιν χν etc. Nihil ibi amplius additur. Sed consului virum eximiae eruditionis amabilissimaeque humanitatis de his carminibus, quae fortasse nostram Tyrtaei editionem ornare posse sperabam. Sed ille docuit me, nihil esse, quod ad Tyrtaeum faciat: esse enim preces et orationes militares Christianorum: quod vt omnino clarius appareret, addidit specimen eorum, quod adscribam:

Υιε θεȣ̃ ζωοδοτα
Τῆς σῆς μητρος προσευχαῖς
Αγγελων — ἀποϛολων
Καλλινικῶν μαρτυρων
Ταῖς θεῖαις ἱκεσιαις σȣ̃
Τοὺς πιϛους βασιλεῖς ἡμῶν
Ευφρανον, θραῦσον βαρβαρων
Τα ειφη και τον ϛρατον.

Memini tamen Polonos carmen habere, quod ante pugnam decantasse eos legi. Nam in Matthiae Casimiri Sarbieuii, felicissimi Horatianae Musae imitatoris, Lyricis, L. IV. oda 24. inscribitur: AD D. VIRGIN. MATREM. *Paean Militaris Polonorum,*

quem

quem diuus Adalbertus, Archiepiscopus Gnesensis, Polonorum Apostolus et Martyr, conscripsit, Regnoque Poloniarum testamento legauit: Additur ibidem. *Poloni acie explicata manum cum hoste collaturi populariter decantant. Petrus Skarga olim Sigismundi III. Polonorum Regis Theologus in vita D. Adalberti recensuit et explicuit. Auctor ex Polonico carmine in Latinum vertit.*

Addamus vero carmen ipsum, de quo, quod dicam, habeo nihil.

Diua per latas celebrata terras
Coelibi Numen genuisse partu,
Mater et virgo, genialis olim
Libera noxae.

Dulce ridentem populis puellum
Prome formosis bona mater vlnis
Expiaturum populos manu de-
Mitte puellum.

Apta dum nostris venit hora votis,
Supplices audi, meliore mentis
Erudi voto: socia puellum
Voce precamur.

Integram

Integram nobis ſine clade mortem,
Proſperam nobis ſine clade mortem,
Chriſte, ſtellataſque Maria divûm
Annue ſedes.

Numinis natam tibi crede prolem
Qui pius credi cupis: ille multis
Preſſus aerumnis populos ab imo
Eruit orco.

Ille non vnquam pereuntis aeui
Scripſit haeredes, et inobſequentis
Praeſidem leti cohibet ſeuerae
Lege catenae.

Auſus indignum tolerare letum
Sortis Adami memor, ille nec dum
Praeuius ductor penetrarat alti
Limina coeli.

Donec informi Deus e ſepulchro
Prodiit victor: bene iam ſupremo
Aſſides Adam ſolio perennis
Hoſpes Olympi.

Nos tuam plebem ſobolemque ſanctis
Adleges campis, vbi regna diuûm
Gaudii torrens et inundat almi
Flumen amoris.

Saucium nobis latus et cruentas
Ille plantarum manuumque plagas
Sustinet: nobis medicos latus de-
Stillat in imbres.

Hac fide concors animique maior
Turba credamus: scelus eluisse
Et salutarem patuisse nobis
Vulnere Christum.

Ite, iam foedam (monet hora) labem,
Ite, mortales, prohibete magno
Carmen et totam sine fraude mentem im-
Pendite Regi.

Tu tua, Virgo, Sobolemque Regem-que
Aetheris leni prece: ne malorum
Turbo per praeceps cumulosque sese
Explicet omnes.

Siderum ciues, facilem precati
Siderum regem, reserate coelum
Ciuibus terrae socialis olim
Turba futuri.

Ille nos, Iesu, locus, illa tecum
Regna coniungant, vbi nos canentum
Coelitum pridem vocat in beatam Ex-
Ercitus aulam

Sic

Sic erit: votis iteramus omnes,
Sic erit, ſeptem bona verba laeto
Profer euentu, Pater, et beatos
Pande penates.

Vt ad Germanos redeam, non decantatum quidem vere fuit, ſed, quaſi cani deberet, compoſitum illud, quod Dan. Georg. Morhofius (*q*) exhibet ex poetae cuiusdam antiqui hiſtoria Henrici Aucupis, carmen bellicum, etſi ipſe ad non vetuſtiſſima tempora illud pertinere addat. Totum illud deſcribere vix operae pretium eſt. quare primam tantum et vltimam Stropham (ſunt vero vndecim) repetamus, ne plane illius ignoretur indoles.

Viel Krieg hat ſich in dieſer Welt
Mancher Urſach erhaben,
Denſelben hat Gott zugeſelt
Die Muſick als ſein Gaben:
Ihr erſter Erfinder war Jubal
Des Lamechs Sohn mit Namen:
Erfand Drommeln und Pfeiffen Schall,
Kont ſie ſtimmen zuſammen.
Die Muſick gut
Erweckt den Müth,
Friſch unverzagt
Den Feind verjagt,

Ruſt

(*q*) in libro: *Unterricht von der Teutſchen Sprache und Poeſie* p. 313.

Ruft ſtarck, dran, dran
An Feind hinan,
Brecht gwaltig durch,
Schlacht Gaſſn und Furch
Schieſt, ſtecht und haut als nider,
Daß keiner aufſteht wider. —

Kein ſeeligr Tod iſt in der Welt
Als wer fürm Feind erſchlagen
Auf grüner Heid im freyen Feld,
Darf nicht hörn groß Wehklagen
Im engen Bett, da einr allein
Muß an den Todesreyhen,
Hie aber find er Gſellſchaft fein,
Falln mit, wie Kraut im Meyen,
Ich ſag ohn Spot,
Kein ſeeligr Tod
Iſt in der Welt
Als ſo man fellt
Auf grüner Heid
Ohn Klang und Leid
Mit Trommeln Klang
Und Pfeiffen Gſang,
Wird man begraben
Davon man thut haben
Unſterblichen Ruhm.
Mancher Held fromm
Hat zugeſetzt Leib und Blute
Dem Vaterland zu gute.

Prodie-

Prodierunt etiam noſtra aetate carmina quaedam bellica (r), quae Boruſſicus miles ceciniſſe fingitur, cecinitque ſuauiſſimus Teii ſenis alumnus. Sunt Carmina XI. at bone Deus! quam pulchra, quam digna Friderico M. quorum auctor aureo plectro donandus: quippe qui epici carminis onera lyra ſuſtinet. Neſcio an Graecia et Latium his par aliquid et ſimile vnquam protulerint. certe patria noſtra nacta eſt, quibus gloriari, quae aliis populis opponere poſſet carmina, ſpiritus, magnificentia, ſententiis, figuris, verbis, feliciter adhibitis, inſignia. Vt eorum quoque ſpecimen demus (quanquam neminem popularium meorum eſſe credo, qui illa non legerit, plurimos vero, qui edidicerint) primum carmen adſcribemus: non quod optimum ſit, (licet difficile ſit, vbi omnia bona, dicere, quid optimum) ſed quod eiusmodi carmen eſt, quo nemo ſe laedi queri poſſit.

Bey Eröfnung des Feldzugs.

Krieg iſt mein Lied! weil alle Welt
Krieg will, ſo ſey es Krieg!
Berlin ſey Sparta! Preuſſens Held
Gekrönt mit Ruhm und Sieg!

Gern

(r) *Preußiſche Kriegslieder in den Feldzügen* 1756 *und* 1757 *von einem Grenadier. Mit Melodien. Berlin.* 12.

Gern will ich ſeine Thaten thun,
Die Leyer in der Hand,
Wenn meine blutgen Waffen ruhn
Und hangen an der Wand.

Auch ſtimm ich hohen Schlachtgeſang
Mit ſeinen Helden an,
Bey Paucken und Trompetenklang,
Im Lerm von Roſs und Mann;

Und ſtreit', ein tapfrer Grenadier
Von Friedrichs *Muth erfüllt!*
Was acht ich es, wenn über mir
Kanonendonner brüllt?

Ein Held fall ich: noch ſterbend droht,
Mein Säbel in der Hand!
Unſterblich macht der Helden Tod
Der Tod fürs Vaterland!

Auch kömmt man aus der Welt davon
Geſchwinder wie der Blitz:
Und wer ihn ſtirbt, bekömmt zum Lohn
Im Himmel hohen Sitz.

Wenn aber ich, als ſolch ein Held.
Dir, Mars, nicht ſterben ſoll,
Nicht glänzen ſoll im Sternenzelt;
So leb' ich dem Apoll!

So

So werd aus Friedrichs *Grenadier,*
Dem Schutz, der Ruhm des Staats.
So lern er deutscher Sprache Zier,
Und werde sein Horatz.

Dann singe Gott und Friederich,
Nichts kleiners, stolzes Lied!
Dem Adler gleich erhebe dich,
Der in die Sonne sieht!

Inferiora sunt his tria carmina alia, quae Dano tribuuntur militi (*s*). Quantum enim ego iudicare possum, poeta neque asperitatem breuis sermonis, quae militem bene decet, feliciterque in illis expressa est, retulit: ardore multo minore, et impetu quasi minore omnia scripta sunt: nec pauca omnino frigent.

Inprimis vero septentrionalium populorum restant bellica carmina, non exigui ea spiritus. Fuerunt enim apud Arctoas gentes, qui *Scaldri* siue *Scaldi* dicebantur; (a verbo *Skall*, quod sonum indicat, ita dicti (*t*),) qui versibus artificiose ad leges quasdam poeticas compositis rythmisque et numeris quam maxime sonoris instructis elaboratisque genere dicendi

(*s*) *Kriegslieder eines Königl. Dänischen Grenadiers bey Eröfnung des Feldzugs* 1762. 12. (*t*) v. Loccenium in *Antiqu. Sueo-Goth.* L. II. c. 15.

dicendi exquisito, cum meditati antea, tum quasi ardore quodam accensi, (nominabatur ab antiquis Scandis *Scalvÿngl.* poetica vertigo) victorias regum, et claras res gestas celebrabant carminibus, quae reges liberos suos ediscere iubebant, quo magis incitarentur ad maiorum imitationem. Hi in aulis principum viuebant, florebantque et auctoritate et honore: nam grauiter bona praecepta docebant: in consilium adhibebantur; inter epulas carmina canebant: comitabantur reges in bellis atque pugnis, et vel ipsi manu rem gerebant, aut milites ad pugnam accendebant acclamatione laeta: canebant etiam, quae facta praeclare viderant. Valde enim veteres Scaldi differunt a recentioribus, quorum alii aut amore, aut metu ducti, non diserte facta commemorauerunt, sed fabulis occultauerunt, alii longioribus verborum traiectionibus carmina sua obscura reddidere. Equidem hoc loco duobus tantum locis Scaldorum ingenia et virtutes illustrabo, quae mihi maxime memoratu digna videntur. Primum Loccenius (*u*) de Scaldo aliquo idem fere narrat, quod tot scriptores de Tyrtaeo memoriae prodidisse vidimus. *Tormundus*, inquit, *Scaldus regis Olai iussu carmen Biarkamaal dictum cecinit, quo magis, quam omnibus buccinis militum*

(*u*) in *Antiqu. Sueo-Goth.* L. II. c. 21.

militum animos ad fortitudinem excitauit. Alter locus Bartholini (*x*) pertinet ad Scaldorum intrepidum et fortem animum. *Spirabant*, ait, *et ipsi Scaldi praeliandi ardorem, et vt de bello pugnaeque praecipuis eo accuratius differerent, multi in militia erant, frequentes in praeliis, vbi Mars atrocissimus, illa omnia gerentes, quae in historiam scripturo postulat Lucianus, vt etiam in castris sit versatus et milites ipsos, seu quum ad praelia exercentur, seu quum in aciem educuntur, viderit, et arma et machinas aliquas norit* etc. *Sic Haguinus Comes Noruegiae contra Iomsburgenses ad praelium excitans quinque Scaldos secum in discrimen traxit, de quibus eorumque, quum arma sibi aptarent, carminibus agit Iomsuikinga Saga.* vide praeter Stephanium (*y*), Bartholinum (*z*), Wormium (*a*), et Fabianum Toernerum (*b*), de Scaldis breuiter, sed docte agentem Io. Dauid Koelerum (*c*). Quod si vero carmina bellica eorum populorum et temporum cognoscere plenius velis, euolue carmina heroica, quorum centuria ab Andrea Velleio edita (*d*), repetita et

(*x*) in *Antiqu. Dan.* L. I. c. 10. (*y*) ad *Saxon.* Grammat. p. 12. (*z*) in *Antiquit. Dan.* L. I. c. 10. (*a*) in *Append. ad litter. Dan.* p. 242. (*b*) *de poesi Scaldorum Septentr.* Vpsal. 1717. (*c*) in libello Academico Altorfii a. 1724. edito. (*d*) Hafniae. 1591.

et aucta centuria a Petro Septimo (*e*). adde Olaum Wormium (*f*), Schefferum (*g*), Bartholinum (*h*), qui plures auctores laudat. Praeter Olaum Rudbeckium (*i*), vide eundem Bartholinum in libro, qui multa habet iucunda lectu, quibusque fortis et strenuus animus non potest non delectari, *de caussis contemtae a Danis adhuc gentilibus mortis* (*k*). Carmina generosi et fortis spiritus plena ibi profert, quae omnia repetere non licet. Sed quaedam iuuat huc transferre ex illa disputatione (*l*). *Nunc voce*, inquit (*m*), *animos suorum accendebant. (Scaldi) Sic Thormodus Kolbrunarscald, flagitante rege Olao Haraldi, instante iam Stiklastadensi certamine, vt ex toto exercitu exaudiri posset, Biarkomaal cecinit clara voce, seu cantilenam, quae praeliandi iniiceret ardorem: qua delectati militum animi, finienti gratias egerunt, valde acceptam fuisse significantes, Snorrone referente, cuius nobilis cantilenae integrum rythmum necdum mihi nancisci licuit: segmentum vnum alterumue ex Snorronis et Edda et Chronico dabo. Et quidem in Chronico haec habentur:*

Dies

(*e*) Ibidem 1695. (*f*) in dissertat. *de prisca Danorum poesi.* Hafniae. 1651. (*g*) in *Suecia litterata.* (*h*) in dissert. *de Holgero Dano.* Hafniae, 1677. p. 59. et 155. (*i*) in *Atlantic.* P. I. c. 24. p. 635. (*k*) Hafniae, 1689. p. 152. sequ. (*l*) vt p. 58. 89. 281. 381. (*m*) v. p. 174.

Dies exoritur, susurrant galli pluma, tempus est, vt milites ordiantur laborem, Vigilent et semper vigilent amicorum capita, Omnes supremi Adilsi socii.

Hanus manu fortis, Rolfo iaculans, Nobiles viri, qui non fugiunt, non excito vos ad bibendum vinum, Nec ad colloquendum cum virginibus, Sed excito vos ad durum praelium conferendum.

Eiusdem argumenti carmina non pauca in iis libris, quos indicauimus, leguntur. Denique, si, quae huc pertineant, quaesiueris, non frustra euolues duo libellos, vernaculo sermone a V. Cl. Gothofr. Schutzio erudite scriptos (*n*), quibus nos quoque quaedam debere non illubenter profitemur. Nec iniucundum erit lectoribus, spero, si aliud carmen bellicosi viri a me hic additum inuenerint, in quo magni affectus, validae, breues, vibrantesque sententiae, elocutionis summa vis eminet. Certe et illorum temporum indoles inde perspici potest, et Hyperboreorum veteris aeui populorum poesis. Sunt etiam inprimis in Stropha 22. et 23. quae Tyrtaeanis

 similia

(*n*) *Lehrbegrif der alten Deutschen und Nordischen Völker von dem Zustande der Seelen nach dem Tode.* Lips. 1750. et: *Beurtheilung der verschiedenen Denkungsarten bey den alten Griechischen und Römischen und bey den alten Nordischen und Deutschen Dichtern.* Altonau. 1758.

ſimilia ſunt. Eſt vero carmen Ragnari Lodbrogii, cuius in hiſtoria (*o*) exſtat. Translatum in Latinum ſermonem eſt non ſolum a Bioernero, ſed etiam ab Olao Wormio (*p*), qua in verſione verbum fere verbo redditur. In Gallicum ſermonem idem carmen vertit Cl. Mallet (*q*), qui etiam aliud, fere ſimilis argumenti, carmen dedit. Sed vertit Vir cl. ita, vt totum carmen contraheret, magisque praecipua loca, et ſenſum, quam totum et verba redderet. *Ragnarus*, vir bellicoſus, initio ſeculi IX. in Dania regnauit: poſt multas expeditiones maritimas in Anglia capiebatur a rege *Ella:* in carcerem coniiciebatur plenum viperis: *quae miſerum dilaniabant horrendis dentibus:* tum hoc carmen ceciniſſe fertur *adeſo*, vt *Saxo* refert, *iecinore*, *cum cor ipſum funeſti carnificis loco coluber inſideret.* Coniicit *Malletus*, ipſum *Ragnarum* vnam aut duas Strophas forte tantum compoſuiſſe: reliquas poſt mortem a vate (*Scalde*) additas fuiſſe. Sed dabimus ipſum carmen a Bioernero translatum e Wormiano opere obſeruationibus quibusdam repetitis additisque notulis noſtris.

Secuimus

(*o*) in collect. Bioerner. p. 43. (*p*) *in Danica litteratura antiquiſſ.* (Hafn. 1637.) p. 197. (*q*) v. *Monumens de la Mythologie & de la Poeſie des Celtes & particulierement des anciens Scandinaves* p. 152.

Secuimus gladio, haud diu est quod in Gothiam delati occisum serpentem Thoram (r) accepimus. Hinc vocarunt me heroes, quando colubrum transfoderem, Lodbrokum ob illam caedem. Intuli serpenti ictum chalybe fulgentium stipendiorum (s).

Secuimus gladio, admodum iuuenis eram dum acquireremus orientem versus in freto Oesidano, *cruenta vulnera voraci lupo (t). Et flauipedi aui (u) comparauimus ibi, quando sonuerunt ad acuminatas cassides dura ferra, insignem escam. Totum mare cruore intumuit (v), vadauit coruus in caesorum sanguine.*

Secuimus ense, alte vibrauimus hastas, dum viginti annos numeraremus, Marte grassati late. Vicimus octo Iaslos *ab Orientali plaga* Duinae ostii, *vulturi parauimus tunc sufficientem hospitii sumtum ex illa pugna (x). Sudor (y) decidit in tumidum vulneribus mare, profuderunt milites vitam.*

 Secuimus

(r) Filia fuit Reguli cuiusdam Gothici, cuius aedes bestia haec ambiuit. (s) quia stipendium, quod ferrum meretur, lucido auro aut argento soluitur. (t) vulnerum omnes auidae ferae. *W.* (u) aquilae. (v) omnis erat oceanus vulnus. *W.* — (x) cadauera hominum prostrata, quibus pasceretur. (y) sanguinem innuit.

Secuimus gladio, praelium ingens contigit, cum Helfingos *adduci curaremus ad aulam Odini* (z). *Naues appulimus in* Ifam, *cuspides tum mordere coeperunt, plena erat vulneribus vnda, ferro rubefacta calido. Frendebat ensis loricis adactus, gladius findebat scuta.*

Secuimus gladio, memini neminem tum fugisse, antequam in nauibus Herraudus *bello caderet. Haud findit carinis alius* Iaslus *celebrior aequora, portum quaerens. Per longarum nauium latera ille protulit princeps late pronum in praelio cor.*

Secuimus gladio, milites abiecerunt scuta, quando lanceae tenderent fortia (*a*) *ad virorum pectora. Percussit* Skarforum (*b*) *scopulos gladius in praelio: rube-*

(z) bello caesos Odino mactari et in eius aulam post mortem recipi credebant. *Worm.* de *Odino* vide *Io. Schefferi* Vpsaliam c. 7. p. 67. sequ. inde disces antiquissimum fuisse septentrionis gentibus Deum, et summum Deum, coelestis aulae dominum, belli moderatorem etc. Inprimis huc pertinet bellorum regimen, quod illi tributum; hinc dicitur in Edda *virorum Deus, Stragis custos* et *pater.* v. Bartholini *Antiqu. Dan.* L. II. c. 6. Alii putant fuisse plures Odinos, immo decem fuisse scribit Torfaeus in *Dynast. Dan. ser.* L. II. c. 5. vide Rudbeckium in *Atlant.* P. II. c. 5. Olaum Magnum in *hist. Sept.* L. III. c. 3. Inprimis credebant Odinum genios ad bella dimittere, qui designent necandos atque necatos ad sedes beatas invitent. adde *Stephan.* ad Saxon. Gram. p. 139. *Klotz.*
(*a*) cum hasta volauit ardua — (*b*) auis ex genere mergorum.

rubefactus est clypeus, antequam Rasnus rex accumberet. Fluebat ex virorum fidelium capitibus calidus in loricas sudor.

Secuimus gladio, obtinuerunt tunc corui ante Indathyrorum *insulas optatam praedam discerpendam. Comparauimus feris bestiis plenam coenam eo tempore. Graue erat vnum memorare sub ortum solis: neruo excussa tela vidi pungere, protrusit arcus spicula.*

Secuimus ense, altum fremuerunt gladii, priusquam in Vlleri agro Eystenus *rex caderet. Accepimus auri magnam vim, in monumentum caesorum ensibus. Gladius dissecuit scutorum ornamenta in galearum conflictu; cerebrorum musto ex vulneribus perfluebat ceruicis cliuus* (*c*).

Secuimus ense, habuimus clypeos sanguinolentos, quando hastas iungeremus (*d*) *ante* Borgundorum insulam. *Spiculorum nubes discerpsit clypeos. Propulit arcus ferrum*, Follnerus *occubuit praelio. Non erat illo rex praestantior. Prostrati late fluebant per littora, lupis grata praeda.*

 Secuimus

(*c*) ceruicum mustum ex vulneribus diffusum per cerebrum fissum. (*d*) loricas.

Secuimus gladio, praelium visum crescere, antequam Freyr rex caderet in Flemmingorum regione. *Occoepit coeruleus mordere sanguine conspersus aureae loricae in praelio. Acuta armorum vel vulnerum cuspis quondam (e). Virgo illacrymabat matutinae caedi, multa sed esca cessit lupis.*

Secuimus gladio, centies centenos vidi prostratos, in nauibus, vbi Angliae promontorium erat. Nauigauimus ad pugnam, sex dies antequam milites caderent. Celebrauimus mucronum conuentum, ante ortum solis, cogebatur nostris armis Valthioferus *in bello cadere.*

Secuimus ense, stillabat sanguineus ros ex gladiis, abunde in Bardorum sinu, pallidum cadauer pro aquilis: mugiebat arcus, vbi cuspides confertim pungebant interulas (f), in ardenti pugna, Odini galeato pileo pressas. Festinauit arcus ad vulnera, venenate acutus, madidus sudore.

Secuimus gladio, extulimus funesta scuta, alte in bellico ludo, circa Hiadingorum sinum. *Videro contigit tum heroes, qui ensibus diffecuerunt scuta, in cruento gladiorum stridore. Galeae laceratae (g) virorum:*

(*e*) non capio haec. *Kl.* (*f*) loricas. (*g*) attritae.

virorum: hoc non perinde erat, ac splendidam sponsam in strato iuxta se collocare (*h*).

Secuimus gladio, saeua incubuit procella scutis, cadauera corruerunt in Northumbrorum terra, *quod contigit matutino tempore. Viri coacti sunt fugere e bellico ludo, in quo acuti galearum campos* (*i*) *punxerunt gladii. Erat neutiquam quasi iuueni viduae in suprema sede oscula figere* (*k*).

Secuimus gladio, Herthiofo *contigit reportare in* australibus insulis *victoriam a nostris viris. Coactus fuit armorum pluuiae* Rognualdus *succumbere. Ille fuit summo aquilis luctui in bello* (*l*). *Confertim proiecit concussor galeae cruenta tela.*

Secuimus gladio, quilibet iacebat transuersim supra alium. Laetabatur praelio acerrimo aquila in gladiorum ludo. Non deseruit aquilam vel aprum, qui Irlandiae praeerat. Concursus fiebat ferri et clypei. Marstanus *rex ieiunis in* Vedrorum *freto datus praeda coruis.*

O 5 *Secuimus*

(*h*) Erat sicut splendidam virginem in lecto iuxta se collocare. *Mall. c'étoit pour moi un plaisir aussi grand que —* (*i*) pro capitibus. (*k*) Erat hoc veluti — (*l*) accipitres luxisse fingit, quod tanto bellatore essent priuati, qui tot strages in praeliis edere solebat, vt illis escam praeberet copiosam.

Secuimus ense, pugnaces multos vidi prostratos mane machera viros in mucronum pugna. Filio meo impacta mature vaginae acus (*m*) *iuxta cor.* Eigillus *fuit* Agnaro *auferri intrepido viro vitam. Strepuit lancea, ad Hamthisi griseam loricam fulserunt vexilla.*

Secuimus ense, promissorum tenaces animaduerti secare non minutim pro lupis Dei marini gladiis. Erat hebdomadis spatio, quasi vina mulieres portarunt (*n*). *Rubedine illiti erant Aegis asini* (*o*). *Nimis in tumultu telorum scissa fuit sagae lorica in Skiolldungorum pugna.*

Secuimus gladio, pulchricomum vidi fugere (*p*) *virginis amatorem, tempore matutino et confabulatorem viduae* (*q*). *Erat instar calidi balnei, quod vinei vasis virgo* (*r*) *adportabat nobis in* Elespontō, *priusquam* Ormus *rex occumberet. Cruentum scutum vidi scissum, dissoluit illud heroum vitam.*

Secuimus ense, instituimus gladiorum funestum ludum in Lindisora, *cum regibus tribus. Pauci obtinuerunt*

(*m*) gladius. (*n*) Erat per hebdomadae spatium, quasi mulieres vinum apportarent. (*o*) sunt naues, quae asini Aegis dicuntur, quia vt asini in terris, ita naues in mari onera portant. (*p*) crepusculascere. i. e. ad vitae occasum inclinare. (*q*) effoeminatus homo. (*r*) quae vina promit in conuiuiis.

nuerunt inde gaudium. Praecipites multi dabantur in rictum luporum. Aquila discerpsit carnem cum lupo, vt felix inde rediret. Irouum *sanguis in mare abunde decidit inter caedendum* (*s*).

Secuimus ense, alti gladii pungebant scuta, cum deauratae perstrepuerunt hastae ad loricas. Videre licuit in Onlungi insula, *per aetates multas post, vbi ad nectar Dearum bellicarum reges properarunt. Rubefactus erat ante oram Aricam volans draco vulneribus* (*t*).

Secuimus gladio, quid est viro strenuo magis in fatis, quam vt in cuspidum nimbo inter primarios occumbat? saepe luget aetatem, qui nunquam affligitur (*u*). *Infaustum esse dicunt pernitiosam incitare aquilam ad gladiorum ludum. Timido venit nuspiam cor suum vsui.*

Secuimus gladio, illud censeo aequum, vt eat in conflictum gladiorum vix iuuenis aduersus alium, nec cedat ciuis ciui. Illud fuit viri strenui proprium diu. Semper oportet amicum fidum virginis promtum esse in strepitu gladiorum (*x*).

Secuimus

(*s*) per mactationis tempus. (*t*) volans draco vulnerum, id est, hasta. (*u*) *Celui qui n'est jamais blessé, passe une vie ennuyeuse.* M. (*x*) *Celui qui aspire a se faire aimer de sa Maitresse, doit* —. M.

Secuimus gladio, hoc mihi videtur expertum quod fata sequamur. Pauci superant decreta Nonarum (*y*). *Non cogitaram futurum Ellam aetati fatalem meae. Tunc cum sanguineam stragem ederem et naues in profundum praecipitarem. Laetam acquisiuimus tunc lupis coenam in* Skotlandicis *sinubus.*

Secuimus gladio, illud gaudere me facit semper, quod Balduri (*z*) *patris sedilia adornata sciam. Bibemus cereuisiam fortiter* (*a*) *ex cauatis crateribus craniorum* (*b*). *Non exhorret animosus mortem praestantis in Odini domiciliis. Non venio desperabundis verbis ad Odini palatium* (*c*).

Secuimus ense, hic cuperent nunc omnes filii Aslaugae acre praelium concitare, si probe nossent statum nostrum quamque multi serpentes veneno pleni me

(*y*) Parcarum. (*z*) Balderi pater: Odinus. nam credebant, post mortem principes in illius domicilia recipi, ibique variis deliciis frui etc. (*a*) breui. (*b*) vide haec illustrantem Schefferum in *Vpsal. Antiqu.* c. 10. *Kl.* (*c*) in *Edda myth.* 33. dicitur, omnes, qui ab initio mundi in praeliis occubuerint, venisse in Valhallam ad Odinum. Reliquos credebant, qui non bello caderent, sed morbo et senectute extinguerentur ad Helam, inferni Deam, ire, ibique fame et inedia vexari. v. Sheringhamium *de Anglor. gent. orig.* p. 323. *Kl.*

me lanient. Maternitatem accepi meis filiis, adeo (*d*) *vt cordibus valeant.*

Secuimus ense, valde instat (*e*) *haereditas saeua, imminet noxa a vipera. Serpens habitat palatium cordis, exspectamus huius quidquam ab Odini virgula* (*f*) *in Ellae sanguine. Filiis meis intumescet sua ira rubedine. Nunquam acres iuuenes sedem quietam esse sinent.*

Secuimus gladio, ego quinquagies martia certamina procuraui bello prouocatus et semel. Minime cogitaui hominum me futurum, dum iuuenis didici cuspidem rotare, alium regem praestantiorem. Nos Asi (*g*) *inuitant, non est lugenda mors.*

Discupio hoc finire, domum me inuitant Disae (*h*), *quas ex Odini aula Odinus mihi misit. Laetus cereuisiam* (*i*) *cum Asis in primaria sede bibam. Vitae praeterierunt horae, ridens morior.*

Hisce

(*d*) Matrem accepi meis filiis, ita — *La Mere, que je leur ai donnée leur a laissé un cœur vaillant*. M. (*e*) innuit vitae exitum instare. (*f*) gladius. (*g*) Asae. Deae sunt, quas mortis rationes gubernare credebant. (*h*) sunt ministrae Odini. vide Schutzium V. Cl. in libro *Lehrbegrif der alten Deutschen*. &c. p. 301. *Kl.* (*i*) Cibique enim potusque abundantiam ibi esse sibi persuaserant. vid. *Eddam myth.* 33. 35. cf. Wormium in *Litterat. Runic.* p. 213. *Kl.*

Hifce addamus carmina quaedam bellica e *Saxonis Grammatici Hiſtoria Danica* excerpta, praeſertim cum tantam praeferant orationis elegantiam, vt non ſemel miratus ſim, barbaro illo aeuo illaque in regione tam elegantem ſcriptorem fuiſſe.

Primum (*k*) cecinit Asmundus, in vltionem patris cum Hadinga congreſſus, vt filium Henricum fortiſſime dimicantem occidiſſe cognouit:

Quis noſtra fortis auſit arma ſumere?
Nil proficit caſſis vacillanti nitens,
Lorica iam nec commode fuſum (*l*) *tegit:*
Armis onemus interemto filio:
Cuius mori me cogit imminens amor,
Charo ſuperſtes ne relinquar pignori,
Vtraque ferrum comprimi iuuat manu.
Nunc bella, praeter ſcuta, nudo pectore
Exerceamus fulgidis mucronibus.
Ferocitatis fama noſtrae luceat,
Audacter agmen obteramus hoſtium.
Nec longa nos exaſperent certamina,
Fugaque fractus conquieſcat impetus.

Alterum

(*k*) in L. I. p. 13. (ed. Soroenſ. 1644.) (*l*) Tantum non-fuſum, fere peremtum, et cui fixa ſtat animo ſententia. non diutius vſura huius lucis frui. St.

Alterum (*m*) cecinit Roluonis Regis strenuus pugil, Hialto, insidiis rege circumuento, dormientis adhuc Biarconii cubiculum praetergressus (*n*):

Ocyus euigilet, quisquis se regis amicum
Aut meritis probat, aut sola pietate fatetur.
Discutiant somnum proceres, stupor improbus absit,
Incaleant animi vigiles: sua dextera quemque
Aut famae dabit, aut probro perfundet inerti:
Noxque haec aut finis erit (o), aut vindicta malorum.
Non ego virgineos iubeo cognoscere ludos,
Nec teneras tractare genas aut dulcia nuptis
Oscula conferre et tenues adstringere mammas:
Non liquidum captare merum tenerumue fricare
Foemen et in niueos oculum iactare lacertos.
Euoco vos ad amara magis certamina Martis.
Bello opus est, nec amore leui: nihil hic quoque facti
Mollities eneruis habet, res praelia poscit.
Quisquis amicitiam regis colit, arma capessat.
Pensandis animis belli promtissima laus est.
Ergo viris timidum nihil aut leue fortibus insit
Destituatque animos armis cessura voluptas.
In precio iam fama manet, laudis sibi quisque
Arbiter esse potest, propriaque nitescere dextra.
Instructum luxu nihil assit, plena rigoris
Omnia praesentem discant exoluere cladem.

Non

(*m*) in L. II. p. 32. (*n*) conf. Er. Pontoppidani Annal. Eccles. Dan. Diplom. P. I. p. 155. (*o*) Melius: *Haec aut finis erit nox*, aut vindicta malorum. *K.*

Non debet laudis titulos aut praemia captans
Ignauo torpere metu, ſed fortibus ire
Obuius et gelidum non expalleſcere ferrum.

Tertium et quartum eſt e L. VII. (*p*). Nempe vulneratis lethaliter Gunnone patre, et Filio Grimore ab Olone, Grimo ſupremi ſpiritus vix potens ac toto pene vigore defunctus carmen hoc extremo vocis ſingultu contexuit:

Simus nempe licet corpore debiles
Elapſusque cruor robur obhauſerit;
Quum nunc elicitus vulnere ſpiritus
Vix ſenſim lacero pectore palpitet;
Diſcrimen, moneo, temporis vltimi
Per nos intrepidis clareat auſibus
Nec conflictum aliquis fortius editum
Pugnatumue magis dixerit vſpiam.
Et certamen atrox arma gerentibus
Quam per buſta caro feſſa quieuerit,
Famae conciliet praemia perpetis.
Prima hoſtis ſcapulas ſectio comprimat,
Et ferrum geminas abripiat manus,
Vt quum nos Stygius Pluto receperit,
Olonem quoque par exitus occupet
Et commune tribus (q) funus inhorreat,
Vna trium cineres vrnaque contegat.

Hactenus

(*p*) pag. 145. (*q*) Seruus Gunnonis etiam occiſus erat.

Hactenus Grimo. Cuius inuictum pater ſpiritum aemulatus, vt fortiſſimam filii vocem mutua adhortatione proſequeretur, ſic coepit:

Quanquam defectis ad ſummum ſanguine venis
Extet in occiduo corpore vita breuis;
Taliter extremae vigeat contentio pugnae,
Vt laudem noſtri non ſinat eſſe breuem.
Ergo humeros hoſtis et brachia framea primum
Impetat vt manuum debilitetur opus.
Sic commune tribus dabitur poſt fata ſepulcrum,
Et ſocios cineres par tribus vrna teget.

Hic dictis ambo genibus nixi (nam fati propinquitas vires hauſerat) cominus cum Olone confligere ſummopere niti etc.

Tranſeamus ad aliud carminum genus, quod cantatum fuiſſe accepimus. De iis carminibus loquimur, quae ἐπινίκια dicuntur. quorum licet rationem explicare voluerit in libello de iis ſcripto Io. Guil. Bergerus, nec tamen ille ſatisfecit deſiderio, nec exſpectationi reſpondit. Nam ad tenuia delapſus nomina tantum, quibus illa carmina appellantur, collegit. nos exemplis vtemur illuſtrioribus. Ἐπινίκια ſpectauerunt ad victoriam, id quod ipſa verbi vis indicat, atque vel ipſo victoriae tempore decantata vel ſerius etiam a poetis compoſita fuerunt. Continuit

igitur eiusmodi carmen cum laudem victoris et virtutis militum, quorum opera victoria parta, tum gratias diis, quorum numine feliciter pugnatum esse credebant, relatas.

Antiquissimum pulcherrimumque ἐπινίκιον habent Hebraei. Quis enim ignorat nobilissimum carmen a Mose post transitum Israelitarum per mare rubrum cantatum (*r*)? Nullum omnium, quae ad nostram aetatem peruenerunt, carminum hoc vetustius est: nullum erumpentis pectore laetitiae sensus pulchrius exprimit. Tanta vbique vis apparet gaudii cum admiratione et amore Dei coniuncti: tanta membrorum orationis breuitas, immo repetitio interdum earundem sententiarum: adeo viuunt omnia et mouentur! Quam quidem carminis naturam et praestantiam copiose explicuit, praeter Robert. Lowthium (*s*), Hersanus (*t*). Librum quoque Iustorum, cuius fit mentio in Iosuae libro (*u*), Grotius putat ἐπινίκιον carmen fuisse. Clericus (*x*) autem collectionem existimat fuisse hymnorum de rebus gestis

(*r*) vid. *Exod.* XV. (*s*) *de poesi Hebraeor. sacra* Prael. XXVII. (*t*) in Rollini libro: *La maniere d'enseigner & d'etudier les belles lettres.* P. IV. (*u*) cap. X, 13. adde II *Samuel.* I, 18. (*x*) in *Commentar.* p. 24. ed. Tubing. add. Huetium in *demonstrat. Euangel. Propos.* IV. p. 190.

ſtis Hebraeorum, forte non vno tempore factam. Certe librum illum poeticum fuiſſe oſtendit clare locus de retardato ſolis curſu, cuius in interpretatione fruſtra omnem operam pones, ſi hiſtoricum loqui ibi putes. Quodſi vero hanc particulam e carmine decerptam ita explicueris, vt fecit Cl. Michaelis (*y*) illiusque auctorem dixeris audacius expreſſiſſe ſententiam illam, noctem fulminibus illuſtratam fuiſſe, facile nos expediemus omnibus difficultatibus, quae nobis de re miraculoſa cogitantibus non poſſunt non ſuboriri. Certius ἐπινίκιον eſt illud, quo Dauidem Goliatho occiſo populus proſequebatur (*z*), et diuinum carmen Deborae iure habetur (*a*). Eſt enim in illo mirifica ſententiarum ſublimitas et elocutionis magnificentia incredibilis, vt pulchre oſtendit Lowthius (*b*). Quid poteſt autem magnificentius cogitari iis, quae Witſius de hoc carmina dicit (*c*): *Carmen Deborae tanta verborum magnificentia, tanta figurarum varietate, tam aptis auresque implentibus numeris tam eleganti translationum audacia, tam natiua et nitida affectuum, quos res exigebat, repraeſentatione concinnatum eſt, vt neque Pindaricis neque Venu-*

(*y*) ad Lowthium p. 459. (*z*) I *Reg.* XVIII. (*a*) in libro Iudic. c. V. (*b*) l. c. *Prael.* XXVIII. p. 559 (*c*) in *Miſcell. Sacr.* L. I. c. 23. p. 351.

ſini vatis odis poſtponi debeat, et vel ex ſolo hoc ſpecimine appareat, quanta poeſeos vis antiquiſſimis temporibus fuerit apud Hebraeos. Vt hoc vnum addamus, non ſine cauſa viri docti exiſtimant, locum, quem Moſes profert (*d*) ex Annalibus Amorhaeorum, decerptum eſſe ex carmine ἐπινικίῳ, cum Sehon, rex Amorhaeorum, victoriam a rege Moab reportaſſet, cantato. Initium illius eſt: *Venite in Heſebon: aedificetur et conſtruatur ciuitas Sehon: ignis egreſſus eſt de Heſebon, flamma de oppido Sehon etc.*

Pergamus ad Graecos, quibus primum ἐπινίκιον ceciniſſe videbatur Apollo, qui, Saturno pulſo et regno exuto, Iouis victoriam celebrauit. Habitum canentis deſcribit Tibullus (*e*), qui Apollinem his verſibus inuitat:

— nitidus pulcherque veni: nunc indue veſtem
Sepoſitam, longas nunc bene pecte comas.
Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
Victori laudes conciniuſſe Ioui.

vide Voſſium (*f*). Luculentum eiusmodi carminis exemplum ſeruauit Pauſanias (*g*). Bello enim Meſſeniaco

(*d*) *Num.* XXI, 27. (*e*) L. II. El. 5, 7. (*f*) in *Inſtit. Orat.* III, 7, 2. p. 417. (*g*) in L. IV. c. 16. p. 319.

ſeniaco ſecundo Ariſtomenem Andaniam reuerſum poſt victoriam reportatam a Lacedaemoniis acceperunt matronae gratulabundae, taenias in eum et flores fructusque, vt anni tempeſtas ferebat, proiecerunt, atque cecinerunt:

Ἔς τε μέσον πεδίον Στενυκλήριον ἐς τ' ὄρος ἄκρον
Εἵπετ' Ἀριστομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Dicitur etiam Callimachus *ἐπινίκιον* ſcripſiſſe in honorem Soſibii, qui ſummae rei praefuit in aula Ptolemaeorum. Athenaeus ſcribit (*b*): *Θεόφραστος ἐν τῷ πρὸς Κάσανδρον περὶ βασιλείας, εἰ γνήσιον τὸ σύγγραμμα· πολλοὶ γὰρ αὐτό φασιν εἶναι Σωσιβίου, εἰς ὃν Καλλίμαχος ὁ ποιητὴς ἐπινίκιον ἐλεγειακὸν ἐποίησεν.* vide Fabricium (*i*) et Fragmenta Callimachi a Bentleio collecta (*k*).

Latina lingua tale carmen conſcriptum eſſe non memini, (niſi velis huc referre Horatii carmen IV. libri IV. quo Druſi, Auguſti priuigni, victoria de Rhaetis Vindelicisque celebratur, et c. XIV. eiusdem libri in honorem Claudii Tiberii Neronis compoſitum, qui adiutor fuerat fratri in Vindelico bello) praeter verſiculos a Flauio Vopiſco in vita Aureliani

 ſeruatos.

(*b*) *Deipn.* L. IV. p. 144. (*i*) in Bibliothec. Gr L. III. c. 19. p. 485. (*k*) n. LXIX. p. 441.

feruntos (*l*). *Refert*, inquit ille, *Theoclius* (Salmasius coniicit: Theo Chius) *Caesarianorum temporum scriptor*, *Aurelianum manu sua bello Sarmatico vno die quadraginta et octo interfecisse*, *plurimis autem et diuersis diebus vltra nongentos quinquaginta: adeo vt etiam balistea* (cod. Palat. ballistia) *pueri et saltatiunculas in Aurelianum tales componerent*, *quibus diebus festis militariter saltitarent:*

Mille, mille, mille decollauimus,
Vnus homo mille decollauimus,
Mille viuat, qui mille occidit,
Tantum vini habet nemo
Quantum fudit sanguinis.

Haec video esse perfriuola, sed quia supra scriptus auctor ita eadem, vt sunt Latine, suis scriptis inseruit, tacenda esse non credidi. Idem apud Moguntiacum tribunus legionis sextae Gallicanae Francos irruentes, quum vagarentur per totam Galliam, sic adflixit, vt trecentos ex his captos septingentis interemtis sub corona vendiderit. Vnde iterum de eo facta est cantilena:

Mille Sarmatas, mille Francos
Semel et semel occidimus
Mille Persas quaerimus.

Exercuit

(*l*) p. 211. ed. Paris. 1620.

Exercuit hic locus paullum ingenia interpretum, e quibus Salmaſius bene nobis de verbo balliſtia ſeu baliſtea diſputare videtur. Explicat vero verbum per choreas et cantilenas, ad quas ſaltatur. quam certe interpretationem firmat Suidas (*m*) Βαλλίζειν, τὸ κύμβαλα κτυπεῖν καὶ πρὸς τῶν ἐκείνων ἦχος ὀρχεῖσθαι. Quod vero ad verſus ipſos attinet, poetas dicit vulgares in componendis eiusmodi canticis et ſaltatiunculis legis metricae nullam rationem habuiſſe, ſed ſolius modulationis et numeroſae compoſitionis verborum, quae ita ad aurem accidit, vt formam videatur habere veri et legitimi rythmi. Nempe, vt ſcribit Quintilianus (*n*) de primo carminum genere, ita etiam hoc *imperito quodam initio fuſum et aurium menſura, et ſimiliter decurrentium ſpatiorum obſeruatione.* Comparat hos rythmos cum politicis verſibus, qui medio aeuo a Graecis inuenti et a Latinis expreſſi fuerunt: quos Heumannus, ὁ νῦν ἐν ἁγίοις (nam ex beatorum coetu nulli illum clamores exturbabunt, nullae accuſationes eiicient, quae nunc praela hominum exercent) ita appellatos eſſe credidit (*o*), quia politici homines, haud alte immerſi litterarum ſtudiis, facile tales potuerint confi-

(*m*) T. I. p. 414. (*n*) *Inſt. Orat.* IX, 4. (*o*) in *Conſpect. Reip. litterar.* c. 5. p. 262.

cere, cum a ſcholaſticis tantum hominibus iuſti verſus trochaici exſpectari debeant. Sed probabilius fere Lambecius dicit, politicos hos verſus appellatos, quia vulgo Conſtantinopoli per compita cantata ſint: eam *πόλιν* vocatam eſſe *κατ᾽ ἐξοχὴν* et ſermonis contractionem (*p*). Plurima, quae eiusmodi verſibus politicis contexta ſunt, ſcripta recenſet Caſpar Barthius (*q*), qui nec prorſus ſolutae nec penitus ligatae orationis genus hos verſus conſtituere dicit. Conſule etiam du Fresne (*r*) et Leon. Allatium (*s*), qui ideo eos dictos ita eſſe exiſtimat, quod communes omnium ciuium ſint eorumque vſui accommodati.

Tranſeo ad Germanos. Sed antea locum dabo Diodori Siculi de Gallis (*t*), vbi dicit, Gallos ſpolia ſanguine polluta famulis velut in triumpho proferenda dediſſe et hymnum victorialem ceciniſſe: *τὰ δὲ σκῦλα τοῖς θεράπουσι παραδόντες ἡμαγμένα λαφυραγωγοῦσι, παιανίζοντες καὶ ἄδοντες ὕμνον ἐπινίκιον.* Exſtat etiam vetuſtum carmen Theotiſcum, quod huc pertinet, a Io. Schiltero (*u*) hoc titulo editum: Επινικιον *Rythmo Teutonico Ludouico Regi acclamatum,*

(*p*) v. *Melange d'hiſtoire & litterature p. Vigneul Marville* T. II. p. 334. (*q*) ad Claudian. Mamert. p. 364. (*r*) in *Gloſſario med. & Inf. Latin.* T. II. p. 337. (*s*) v. Fabric. *Bibl. Gr.* T. X. p. 318. (*t*) *L. V. p.* 352. (*u*) In T. II. *Theſ. Antiqu. Teutonicar.*

tum, cum Nortmannos an. DCCCLXXXIII. viciſſet. Deſcripſit carmen e codice monaſterii Elnonenſis ſiue S. Amandi in Belgio Io. Mabillonius, doctiſſimoque commentario illud Schilterus illuſtrauit, cui nos quoque aliquot locorum indicium debemus. Quia vero de primae Strophae antiquitate dubitatio quaedam eſt, adferamus ſpecimen e medio carmine, quod, neſcio quomodo, valde nobis placet.

Tho nam berſkild indi ſper
Ellianlicho reit her.
Vrold her uuarer rahchon
Sina uuidarſahchon,
Tho ni uuas iz buro lango,
Fand her thia Northmannon.
Gode Lob. *ſageta.*
Her ſiht thes her gereda.
Ther kunig reit kuono
Sang lioth frono.
Ioh alle ſaman ſungun
Kyrieleiſon.
Sang uuas geſungen
Uuig uuas bigunnen,
Bluot ſkein in uuangon
Spilodunder Vrankon
Thar raht thegeno gelih,
Nichein ſoſo Hluduuig.
Snel indi kuoni.
Thas uuas imo gekunni. &c.

 Quae

Quae quidem Schilterus ita interpretatus est: Tunc arripuit scutum et lanceam festinanter equitans. Volebat is vere vindictam sumere de suis aduersariis. Tunc nec erat interuallum longum: inueniebat Normannos. Deo sit laus! dicebat, videns id quod desiderabat. Rex currit audacter, procinit canticum publicum atque omnes coniunctim cantabant: Kyrie eleison. Canticum erat decantatum, praelium coeptum. Sanguis apparuit in genis exultantium Francorum. Hic vindictam sumsit miles pariter, nemo sic vt Ludouicus. Alacer et audax: hoc ipsi erat congenitum etc.

De ἐπινικίοις recentiori aetate factis, quorum exstat non exiguus numerus, nolumus quidquam dicere. Nec enim cantata, sed a poetis composita fuerunt. Vt tantum pauca addamus, exstant Iani Lernuti *Epinicia honori et Virtuti Ducis Ambros. Spinulae dicata, etiam aduersantium nonnullorum pallori et inuidiae* (x): sed in quibus elatiorem ingenii vim frustra quaeres. Nec desunt alia, ob victorias variorum ducum a poetis cantata carmina. Tale est illud Io. Cargae *de victoria ducis Albae apud Belgas:*

Laetitiae

(x) Antuerp. 1607.

Laetitiae bona ſigna cauis date turribus aera
Et pia ſollicito ſoluite corda metu,
Et vos ſacra cohors diuinas carmine laudes
Perque domos diuûm dicite perque vias. (*y*) *etc.*

Talis oda Ioannis Cottae de victoria Liuiani (*z*), tale ipſius Toſcani *Epinicion Chriſtiani orbis Turcarum claſſe apud Lepantum profligata.* Quid dicam de Boilauii oda Pindarica in expugnationem Namurcae, olim quae non paruas turbas in Gallia excitauit (*a*)? ſed de his plura dicere nolumus.

Vltimo loco collocamus ea carmina, quibus olim res bellicas, fortitudinem, praeclaraque facta heroum et maiorum ſuorum celebrabant varii populi. Lacedaemonios, narrat Plutarchus (*b*), modulationibus et cantilenis operam dediſſe, quae ad excitandum augendumque animum ſtimulum haberent, impetumque et quaſi inſtinctum quendam ad agendum ingenerarent: dictionem fuiſſe ſimplicem, minimeque fucatam, materiam laudes eorum, qui praeclare vixiſſent ac pro Sparta occubuiſſent, item vituperationem eorum, qui timide ſe geſſiſſent. Idem fere inſtitutum

(*y*) in Io. Matth. Toſcani *Carmin. Illuſtr. poetar. Italor.* T. I. p. 5. (*z*) *Ib.* p. 80. (*a*) v. *la Vie de Boileau* p. *Mezerai.* p. 177. (*b*) *In inſtit. Lacon.* p. 237.

tum apud Arcadas viguisse narrat Athenaeus (*c*), *παρὰ γοῦν μόνοις Ἀρκάδων οἱ παῖδες ἐκ νηπίων ᾄδειν ἐθίζονται κατὰ νόμον τοὺς ὕμνους καὶ ἕκαστοι κατὰ τὰ πάτρια τοὺς ἐπιχωρίους ἥρωας καὶ θεοὺς ὑμνοῦσι.*

Huc pertinere nobis videntur illa carmina, quae *σκόλια* appellabantur. De his post Hadrianum Iunium (*d*) sat copiose nec indocte exposuit Goensius (*e*). Nos, quae ad illustrationem rei pertinere credimus, e nostris commentariis adferemus.

Σκόλιον appellat Hesychius *παροίνιον ᾠδήν.* quam interpretationem et apud Suidam inuenimus (*f*) et apud Pollucem (*g*). *Καὶ παροίνια δὲ ᾄσματα ἦν καὶ σκολία* (*h*), *καὶ μυῤῥίνην δέ τινες ἐπὶ δεξιᾷ περιφέροντες καὶ ἔκπωμα καὶ λύραν ᾄδειν ἠξίουν.* Nominis vero horum in conuiuiis cantatorum carminum variae caussae afferuntur a Criticis, inter quos, qui probabilius reliquis disputat, illud inde deducit Ios. Laurentius (*i*) quia, quae circumferri solebat, lyra obliquo et sinuoso circuitu in mensa ambulans pectinatim quodammodo, non seriatim et per ordinem accubitus, conuiuis

(*c*) L. XIV. c. 5. p. 626. (*d*) in *Animaduersion.* L. III. c. 7. p. 121. (*e*) in *Obseruationum Miscellanearum* (Traiect. Batau. 1764.) c. 4. p. 22. (*f*) T. III. p. 334. (*g*) in *Onomast.* L. VI. c. 19. (*h*) vide de accentus ratione Seberum in notis p. 91. (*i*) *de Conuiu. Veter.* p. 171. in T. IX. *Thes. Gronou.*

cōnuiuis tradita fuerit. Certe hoc et nominis ratio et alia veterum ſcriptorum loca docent: quanquam ab his diſcrepare videtur Scholiaſtes Ariſtophanis (*k*), qui recte notauit: *σκολιὰ λέγονται τὰ παρoίνια ᾄσματα*, deinde addit: *ἡ περίοδος σκολιὰ ἐγίνετο διὰ τὴν θέσιν τῶν κλινῶν σκολιάν·* quod ſcholion iisdem fere verbis datur alio loco (*l*). Nos certe illud teneamus, cantata fuiſſe ad lyram ea carmina obliquo ordine a muſicae peritis, reliquos, lyram non pulſantes, cantantesque myrti ramum aut lauri folium manu tenuiſſe, cantataque fuiſſe omnibus iam appoſitis. quanquam triplex genus eiusmodi carminum conſtituit Athenaeus (*m*), vbi potes videre Caſaubonum (*n*), quibus addes ea, quae diſputat Ludouicus de la Nauze in libello de cantionibus Graecorum (*o*). Argumenti fuerunt varii haec carmina: alia enim ſeuera pertinebant ad vitam recte inſtituendam, laudesque virorum fortium continebant: alia laetitiam commendabant atque amoris etiam ſuauitatibus imbuta erant. Erant quoque Scolia in Deorum honorem, hoc vno diuerſa a Paeanibus, quod

ἐπίῤῥημα

(*k*) *ad Ran.* 1337. (*l*) *ad Veſpas* 1231. (*m*) L. VI. c. 14. p. 693. (*n*) in *Animaduerſ.* p. 981. 982. (*o*) *ſur les Chanſons de l'ancienne Grece* dans *les Memoir. de l'Academ. des Inſcript.* T. XIII. p. 496.

ἐπίῤῥημα Παιανικὸν non habebant, id eſt, *ἰὴ Παιάν* (*p*). Inuentorem horum carminum facit cum aliis Plutarchus (*q*) Terpandrum, de quo, auctorum locis collectis, copioſe egit Dorvillus (*r*), atque Athenaeus Alcaeum et Anacreontem eiusdem generis verſus compoſuiſſe ſcribit. Peruenerunt quaedam *σκόλια* ad noſtram aetatem, ſeruata illa a Graecis ſcriptoribus, quae immenſum deſiderium reliquorum in animis noſtris relinquunt. Spirant inprimis duo, quae addere hic iuuat, admirabilem animi virtutem, nec, niſi incredibili cum voluptate, legi poſſunt ab omnibus, quibus paullo generoſiorem indolem benignior natura dedit. Dabimus primum, quod Athenaeus ſeruauit, carmen *Ὑβρίου τοῦ Κρητὸς*, vt illud ab Henrico Stephano editum fuit (*s*). Sed humile vulgus arceo et procul abeſſe iubeo!

Ἔςι μοι πλοῦτος μέγας δόρυ καὶ ξίφος
Καὶ τὸ καλὸν λαισήϊον πρόβλημα χρωτός.
Τούτῳ γὰρ ἀρῶ, τούτῳ θερίζω,
Τούτῳ πατέω τὸν ἁδὺν οἶνον ἀπ' ἀμπέλω,
Τέτῳ δεσπότας κέκλημαι. τοὶ δὲ
Μὴ τολμῶντες ἔχειν δόρυ καὶ ξίφος καὶ τὸ καλὸν λαισήϊον
Πάντες

(*p*) vid. Sam. Petitum in *Miſcellan.* L. VI. c. 5. p. 159.
(*q*) *de Muſica* p. 1140. (*r*) in *Vanno Critic.* p. 649.
(*s*) in ***Carminum Poetarum nouem fragmentis*** (a. 1560.) p. 398.

Πάντες γόνυ πεπτηότες ἐμοὶ κυνέοντι
Δεσπόταν καὶ βασιλέα μέγαν, φωνέοντι.

Eſtne credibile, fortium Graecorum aliquem hoc carmen inter pocula audire potuiſſe, quin armorum gloriam ſibi perpetuo conſeruare conſtitueret, quin, niſi mortuo ſibi clypeum ablatum iri, iuraret? Maiorem etiam ſpiritum admiramur in illo Calliſtrati *σκολίῳ*, admodum celebri Athenis et in omnibus conuiuiis decantato, de necato ab Harmodio et Ariſtogitone Hipparcho Athenienſium tyranno, ſeruato ab Athenaeo, et a viro ſummo, Robertho Lowth, ad numeros ſuos reuocato et a Goenſio commentariolo illuſtrato (*t*).

Εἰς Ἁρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα Σκόλιον.

Ἐν μύρτου κλαδὶ τὸ ξίφος φορήσω
Ὥσπερ Ἁρμόδιος κ' Ἀριστογείτων
Ὅτε τὸν τύραννον κτανέτην
Ἰσονόμους τ' Ἀθήνας ἐποιησάτην.

Φίλταθ' Ἁρμόδι' οὔτι που τέθνηκας
Νήσοις δ' ἐν μακάρων σε φασὶν εἶναι,
Ἵνα περ ποδώκης Ἀχιλεὺς,
Τυδείδην τε φασιν Διομήδεα.

Ἐν

(*t*) l. c. Prael. I. p. 18.

Ἐν μύρτυ κλάδι τὸ ξίφος φορήσω,
Ὥσπερ Ἁρμόδιος κ' Ἀριϛογείτων,
Ὅτ' Ἀθηναίης ἐν θυσίαις
Ἄνδρα τύραννον Ἵππαρχον ἐκαινέτην.

Ἀεὶ σφῶν κλέος ἔσσεται κατ' αἶαν
Φίλταθ' Ἁρμόδι' κ' Ἀριϛογείτον
Ὅτι τὸν τύραννον κτάνετον
Ἰσονόμες τ' Ἀθήνας ἐποιήσατον.

Iuuat ſententiam noſtram de hoc carmine, non tam noſtris, quam Lowthii verbis exponere, qui, illo exhibito, ſtatim addit: *Quod ſi poſt Idus illas Martias e Tyrannoctonis quispiam tale aliquod carmen plebi tradidiſſet, inque ſuburram et fori circulos et in ora vulgi intuliſſet, actum profecto fuiſſet de partibus deque dominatione Caeſarum: plus mehercule valuiſſet vnum* Ἁρμόδιον μέλος *quam Ciceronis Philippicae omnes.* Aliud σκόλιον memini me legere apud Suidam in (*u*): ἐπὶ Λειψυδρίῳ μάχῃ· Sed et hoc praetereo et alia iucundioris argumenti carmina, quae nunc ad nos nihil pertinent. Liceat vero aliam coniecturam proponere de carmine ſimili aut, ſi vis illud σκολίον appellare, nihil impedio, quod mihi in libro Sap. Siracid. (*x*) inueniſſe videor. Lege mihi verſiculos hos:

Σφραγὶς

(*u*) in T. I. p. 819. (*x*) cap. XXXV, 4.

Σφραγὶς ἄνθρακος ἐπὶ κόσμῳ χρυσῷ, σύγκριμα μουσικῶν ἐν συμποσίῳ οἴνου,

Ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ σφραγὶς σμαράγδου μέλος μουσικῶν ἐφ᾽ ἡδεῖ οἴνῳ.

et dic mihi, an inepte ſuſpicer, eos e carmine aliquo Hebraeorum decerptos eſſe. Si, quae praecedunt, quaeque ſequuntur, conſideraueris, inſigniter ex reliqua oratione hos verſus eminere cognoſces. Redolet ipſum dicendi genus Hebraicae poeſeos genium, quem qui de carminibus recte iudicare poſſunt facile obſeruant. Praeterea puto hos verſiculos e carmine ſumtos eſſe, quod alternis canitur ita, vt, qui alteri ſuccinat, reſpondeat quidem priori, ſed maius aliquid addat, qualia carmina ſunt apud Theocritum et Virgilium. Vſu vero obtinuiſſe, vt hymnos ſaepe alternis choris inuicem cantarent Hebraei, luculentis exemplis oſtendit Lowthius (*y*) atque inprimis cantiunculae de Saulo et Dauide (z), vbi alteris praecinentibus: *Percuſſit Saulus millia ſua*, alterae reſpondebant: *Et Dauid ſuas myriadas.* Quam quidem rationem in vniuerſa fere Hebraeorum poeſi ita obtinuiſſe vir doctiſſimus addit, vt de Muſis Hebraeis verius, quam de aliis quibuscunque, dici poſſit:

Amant alterna camoenae.

Poteſtne

(*y*) in *Prael. XIX.* p. 356. ſequ. (*z*) 1. *Sam.* XVIII, 7.

Poteſtne vero in eiusmodi carmine amoebaeo elegantius alterum membrum inueniri, quam in his verſiculis obſeruamus? Certe me delectat valde mea coniectura, quae ſi metaphyſicis theologorum quorundam ingeniis minus arriſerit, ſciant illi, me haec iis ſcripſiſſe, qui magnam partem codicis Hebraici poeticam cenſent, atque eo felicius in interpretatione illius quemque verſari poſſe credunt, quo mitiori eum naſcentem lumine Muſae adſpexerint. Fere ſimile inſtitutum floruit apud antiquiſſimos Romanos, de quibus haec narrat Cicero: *grauiſſimus auctor in Originibus dixit Cato, morem apud maiores hunc epularum fuiſſe, vt deinceps, qui accubarent, canerent ad tibiam clarorum virorum laudes atque virtutes* (*a*).

Tale inſtitutum floruit etiam apud Gallos veteres et Germanos, qui maiorum fortium memoriam carminibus renouarunt. Hoc munere functos fuiſſe Bardos notum eſt, quos *fortia virorum illuſtrium facta heroicis compoſita verſibus dulcibus lyrae modulis cantitaſſe* Ammianus Marcellinus ſcribit (*b*) et de

(*a*) Tuſc. Quaeſt. IV. 2. adde I, 2. et Perizonium in *Animaduerſ. Hiſtoricis. c. 6. p.* 205. (*b*) XV, 17.

de quibus, licet alia adſint (*c*), Lucani tantum verſus adſcribam (*d*):

Vos quoque, qui fortes animas belloque peremtas,
Laudibus in longum, vates, dimittitis aeuum
Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi.

Tacitus etiam narrat Arminium illum Vari victorem *cani adhuc apud barbaras gentes* (*e*), quemadmodum Auentinus etiam dicit (*f*): *Complura apud nos exſtant de virtutibus Attilae carmina, patrio ſermone more maiorum ſcripta.* His addamus locum memorabilem Trithemii (*g*): *Mos hic erat maioribus noſtris Francis atque Germanis, vt heroum dicta vel facta memoratu digna per ſacerdotes templorum patriis commendarentur carminibus, in quibus diſcendis, memorandis et decantandis iuuenum excitarentur ingenia. Quae conſuetudo multis durauit annis, donec poſtremo defecit.* Talia carmina collegit Carolus M. vt Eginhartus memoriae prodidit:

(*c*) vid. Athenaeum L. VI. p. 184. Diodor. Sicul. L. V p. 308. Aelian. *Var.* Hiſt. XII, 23. Bochartum in *Geogr Sacr.* P. II. l. 1. c. 42. *Monumenta Paderbornenſia* p. 78 Io. Chriſt. Wagenſeil. *von der Meiſterſinger holdſeeligen Kunſt.* p. 496. (*d*) *Pharſ.* I, 447. (*e*) in *Annal.* II. extr. add. de *Mor. Germ.* II, 3. (*f*) in *Annal. Boior.* L. II. p. 130. (*g*) in *Compend, Annal.* L. I. p. 11. ed. Francof. 1601. add. Iornandem *de rebus Getic.* c. 5.

didit (*h*): *Item barbara et antiquissima carmina, quibus veterum regum actus et bella canebantur, scripsit* (i. e. descripsit) *memoriaeque mandauit*, ad quem locum lege, quae Besselius et Goldastus notauerunt. Sed interciderunt ea, nec leue desiderium sui reliquerunt nobis, quibus saepiuscule cum Georg. Hickesio (*i*) dicendum et optandum est. *O vtinam iam extaret Augusta Caroli M. bibliotheca, in qua delicias has suas reposuit Imperator! O quam lubens, quam iucundus ad extremos Caroli imperii fines proficiscerer ad legenda antiqua illa aut barbara carmina!*

(*h*) in *Vita Caroli M.* c. 29. p. 130. (*i*) In *Grammat. Franco-Theotisc.*

Kriegs-

Kriegslieder
DES TYRTAEVS.
Aus dem Griechiſchen.

I.

Wie ſchön! wenn für das Vaterland
Ein Mann kämpft, und als Held
Mit blankem Schwerd in hoher Hand
Im Vordertreffen fällt!

Allein, wie elend! wenn er hier
Die feiſten Aecker flieht,
Und dort um Brod vor fremder Thür
Demüthig ſich bemüht.

Ihm ſchleicht der grauen Aeltern Paar,
Vom Alter krumm und ſchwach,
Sein Weib, das ſeine Wolluſt war,
Und kleine Söhne nach.

Verachtend folgt ihm jeder Blick,
Wo er voll Mangel geht,
Und weiſt gehäſſig ihn zurück,
Wenn er die Gabe fleht.

Und sein Geschlecht deckt ewge Schmach
Und sein Gesicht wird alt,
Und ihm folgt Angst und Kummer nach
In jeglicher Gestalt.

Und wenn er lang genug geirrt
Ganz abgezehrt von Gram,
Verliehrt er jede Zier, verliehrt
Er endlich selbst die Schaam. —

Doch für das Vaterland, für dieß
Kämpft, Jünglinge, mit Muth!
Für euch, und eure Kinder fließ
Eur edles Heldenblut!

Ja, schließt euch, steht, und kämpft vereint!
Des Schreckens bleich Gesicht,
Der Wunsch, vor einem stolzen Feind
Zu fliehn, ziemt Krieger nicht.

Nein, feuert eure Seelen an
Mit einer edlen Wuth,
Dann trozt dem Tod, und lauft die Bahn
Des Ruhms voll Heldenmuth. —

Wie?

Wie? ſollen dieſe Greiſe hier
Mit unbiegſamen Knien
Itzt für Euch ſtreiten? aber ihr
Wollt ſie verlaſſen? ſliehn?

Wie ſchändlich, wenn der Kraft beraubt,
Ein Greis im erſten Glied,
Mit grauem Bart und weiſſem Haupt
Das Schwerd vor Söhnen zieht,

Und kämpft und fällt: wenn dann im Staub,
Der edle Geiſt verraucht,
Da hinter ihm, des Schreckens Raub,
Der feige Jüngling haucht:

Wenn ihn, vom dürftigen Gewand
Entblöſt, der Tod hier ſtreckt,
Und er nur mit der blutgen Hand
Den nackten Körper deckt!

O Schande! wendet das Geſicht
Von ihm! — doch nein, ſeht hin,
Er weicht dem ſchönſten Jüngling nicht
Und Frühling ſchmücket ihn.

Er ist der Männer Stolz, die Gluth
Der Weiber, lebt der Held,
Und beyder Lob, wenn er mit Muth
Im Vorder-Treffen fällt.

O Glück! wer angeheftet steht,
Unwankend wie sein Geist,
Zuerst in Kampf frolockend geht
Und seine Lippen beisst.

II.

Stammt Ihr von dem Alcides nicht,
Ein unbesiegt Geschlecht?
Noch gönnt euch Zevs sein Angesicht,
Traut auf ein göttlichs Recht!

Was ist die Menge, die euch droht!
Erzittert nicht vor ihr?
Ergreift den Schild, und sucht den Tod
Und kämpft voll Ruhmbegier.

Ist

Ist euch das Leben nicht verhaßt?
Ihr kennt ja die Gefahr
Des Kriegs? des Kriegers Müh und Last?
Was fliehn und schlagen war!

Nicht wahr? da fiel ein kleiner Theil,
Wo mit vereinter Macht
Den Angrif Ihr gewagt, und Heil
Auf euer Volk gebracht?

Ja, ein Verzagter! auf einmal
Verliehrt der alle Kraft!
Kein Wort erschöpft das Unglück all,
Das niedre Feigheit schaft.

O welche Schande! welch ein Greul!
Wenn hin in Staub gestreckt
Auf blutgen Rücken noch ein Pfeil
Tief in der Wunde steckt!

Er traf ihn auf der Flucht. — Der Held
Faßt aber sichern Grund
Rückt unerschüttert in das Feld
Und beißt sich in den Mund;

Hebt

Hebt ſeine Schenkel hoch empor,
Und hält den breiten Schild
Den Schultern und dem Buſen vor,
Den hoher Ehrgeiz ſchwillt:

Er wirft den Spieß, o Feind, auf dich
Mit ſtarkem Ungeſtüm!
Indeſſen winket fürchterlich
Die Feder über ihm! —

So lern er Thaten thun im Streit,
Und fecht und ſtreite gern
Und, wo der Feind mit Pfeilen dräut,
Da ſey ſein Schild nie fern.

Doch naht er ſich ihm allzuſehr,
So greif er herzhaft an,
Bald mit dem Schwerd; bald mit dem Speer,
Und ſuch ihn ſelbſt zu fahn.

Es treffe donnernd Mann auf Mann
Und Fuß auf Fuß, und Schild
Auf Schild, und Helm an Helm und dann
Schlag er von Wuth erfüllt.

Bald

Bald ſey der lange Spieß bereit,
Und bald das breite Schwerd,
Und ſeine Bruſt ſey jederzeit
Dem Feinde zugekehrt!

Du aber, leichtes Kriegsvolk, du,
Dich ladt der Krieg auch ein,
Eil unter deiner Tartſche zu
Und wirf den mächtgen Stein.

Und deinen Wurfſpieß ſäume nicht
Oft auf den Feind zu drehn,
Ja, geh ſelbſt denen ins Geſicht,
Die ſchwer bewafnet gehn.

III.

Nicht der iſt mir des Nachruhms werth,
Werth, daß man ihn beſingt,
Der ſchnell zu laufen iſt gelehrt,
Im Spiele muthig ringt:

Und

Und wär so groß und stark, wie er,
Nicht der Cyclopen Chor,
Flöh er, wie Boreas daher,
Und flöh er ihm selbst vor;

Und wär an reizender Gestalt
Ein Thiton ihm nicht gleich:
Wich ihm ein Pelops an Gewalt,
Wär Midas nicht so reich,

Adrast nicht so beredt, wie er,
Und wenn auch was die Welt
Als groß erhebt, sein eigen wär,
Und er wär nicht ein Held! —

Denn, wer nicht von Begierde glüht,
Den blutgen Tod zu sehn,
Nicht gern dem Feind ins Auge sieht
Und nah ihm wünscht zu stehn:

Der ist es nicht — Ein tapfrer Muth,
Der dieses Ruhms begehrt,
Ist Sterblichen das größte Guth,
Des Jünglings Wünsche werth.

Doch

Doch, wer, das Schwerd in kühner Hand,
Sich an die Spitze drängt,
Ist seinem Volk und Vaterland
Von einem Gott geschenkt.

Er steht: vergißt der niedern Flucht,
Beut kühn sein Leben dar,
Und unerschrocknen Muthes sucht
Er trotzend die Gefahr:

Ruft seinen Nachbar muthig auf,
Nicht Wund und Tod zu scheun,
Und bricht mit ungehemten Lauf
In die Phalangen ein:

Sie fliehn: und er verfolget sie,
Regiert den Sturm der Schlacht,
Und zeiget seinen Rücken nie,
Und kämpft mit List und Macht:

Und stirbt in einer kühnen That,
Fällt forne vor dem Heer,
Ist seinem Vater, seiner Stadt
Und Volk Triumpf und Ehr.

Sein

Sein Panzer und ſein runder Schild,
Der ihn bedecken ſoll,
Und Buſen, der von Blute quillt,
Iſt tiefer Wunden voll.

Um ihn weint Jüngling, Greiß und Mann:
Die ganze Stadt voll Ach
Erzählt, was er für ſie gethan
Und folgt der Leiche nach:

In hohen Ehren bleibt ſein Grab
Und ſein Geſchlechte blüht
Von Kind zu Kindes-Kind hinab,
Bis in das ſpätſte Glied.

Es ſtirbt ſein Lob zu keiner Zeit
Und ſeines Nahmens Ruhm!
Verweſt er gleich: Unſterblichkeit
Verbleibt ſein Eigenthum. —

Doch fällt dem Held das Loos beglückt,
Dem Tode zu entfliehn,
Dem Tod, dem ewgen Schlaf; und ſchmückt
Der Sieges-Lorber ihn:

So

So liebt ihn jedes: ihn erhebt
Der Jüngling und der Greiß,
Und wenn man ihn einst spät begräbt,
Folgt ihm der Nachwelt Preis:

Alt ist er seinen Bürgern werth,
Gefürchtet und geliebt,
Ein jeder thut, was er begehrt,
Und flieht, was ihn betrübt.

Er kömmt, und Jung und Alte sehn
Ihn gern, und jeder zeigt
Ihm seinen Sitz, und alle stehn,
Stehn da vor ihm gebeugt. —

Wer von euch diesen Ruhm begehrt,
Den Heldenruhm, den Sieg!
Der sey durch Muth auch dessen werth,
Sey stark, und suche Krieg!

IV.

Wie lange schlaft ihr? wenn erwacht
Des Krieges Ungestüm?
Seht! wie der Nachbar spöttisch lacht!
Auf! schämet euch vor ihm!

Ihr träumt euch Frieden um euch her!
Doch Jünglinge? wie? hört
Und seht Ihr nicht den Krieg? da er
Das Land umher verheert?

Ergreift den Schild und haltet ihn
Dem Feinde vor, und bald
Laßt noch einmal den Wurfspieß fliehn,
Indem Ihr rühmlich fallt!

Wie glänzend ist es! o wie schön!
Von edlem Muth entbrannt
Für Weib und Kind in Streit zu gehn,
Noch mehr, fürs Vaterland!

So bald die Parcen es bestimmt,
Ist euer Loos der Tod.
Drum auf! erhebt das Schwerd ergrimmt
Und trotzt dem, der euch droht!

Und waffnet unter euerm Schild
Die Brust mit Tapferkeit,
Und kämpft von Heldenmuth erfüllt,
So bald die Schlacht gebeut.

Des Schicksals sichern Todtes-Streich
Entflieht kein Sterblicher,
Und stammte sein Geschlecht auch gleich
Von Göttern selber her.

Wie oft ergreift den, der der Schlacht,
Der Pfeile Sturm entrinnt,
Der Tod in einer sichern Nacht,
Wenn er auf Freude sinnt!

Allein kein Vaterland, kein Freund
Liebt und vermißt den Mann;

Das ganze Volk wünſcht ihn zurück,
Wenn es den Held begräbt:
Er war ſein Gott, er war ſein Glück,
So lang er hier gelebt.

Denn vieler Helden Thatenzahl
That er allein: Im Sturm
Sahn all auf ihn, und allemal,
War er ihr Schutz und Thurm.

IN-

INDEX
VETERVM AVCTORVM, QVI AVT EMENDANTVR, AVT EXPLICANTVR COPIOSIVS.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM.

INDEX

INDEX VERBORVM,

QVAE IN NOTIS EXPLICANTVR ET ILLVSTRANTVR.

